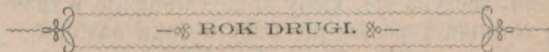

KALENDARZ POZNAŃSKI

NA

ROK ZWYCZAJNY

1875.

POZNAŃ.

Skład Główny w Księgarni M. Leitgebra i Spółki.

Nakładem i Drukiem J. Leitgebra.

1874.

O różnej rachubie czasu.

Rok niniejszy jest podług rachuby chrześcijańskiej, licząc od narodzenia Chrystusa, 1875_{ym}. Ma dni 365 czyli 52 tygodnie i 1 dzień i zaczyna się 1 stycznia.

Kościół grecki liczy lata swe od stworzenia świata, podług tak zwanéj *ery bizantyńskiej* i liczy rok 7383 naszego 13 września (podług starego kalendarza 1 września) 1874 r. Tak liczyli Rosyane swe lata aż do czasów Piotra W.; od początku zaś zeszłego wieku liczą wprawdzie lata na sposób nasz zachodni, ale zresztą trzymają się starego (juliańskiego) kalendarza, i z tego powodu w liczeniu czasu pozostali od r. 1800 o 12 dni w tyle za innymi narodami chrześcijańskimi.

Zydzi liczą także od stworzenia świata i rozpoczęli swój r. 5635, 12 września 1874 roku, który jest skróconym rokiem przestępnym mającym 383 dni. Dnia 30 września 1875 rozpoczynają swój 5636 rok mający 355 dni; kończy się z dniem 18 września 1876 r.

Arabowie, Persowie, Turcy i inni wyznawcy wiary mahometańskiej liczą swe lata od ucieczki Makometa z Mekki do Medyny, którą zowią Hydżred. Rozpoczęli swój 1291 rok 18 lutego 1874 r, a 1292gi zaczynają 7 lutego 1875.

O porach roku.

Wiosna zaczyna się, kiedy słońce wstępuje w znak barana, dosięgnie równika i po raz pierwszy w roku następuje porównanie dnia z nocą; — 21 marca o 1 godzinie z rana.

Lato zaczyna się kiedy słońce wstępuje w znak raka, zbliży się do zenitu i sprawia dzień najdłuższy; — 21 czerwca o 10 godzinie wieczorem.

Jesień zaczyna się skoro słońce dochodzi znaku wagi i po raz drugi w roku następuje porównanie dnia z nocą; — 23 września o 12 godzinie w południe.

Zima rozpoczyna się skoro słońce wchodzi w znak koziorożca i dzień staje się najkrótszym; — 22 grudnia o godzinie 6 z rana.

Zestawienie lat upłynionych od czasu niektórych ważniejszych zdarzeń.

Rok 1875 jest:

Od narodzenia Chrystusa Pana, podług Dionizyusza . . .	1875
Od śmierci Chrystusa Pana	1842
Od zburzenia Jerozolimy	1802
Od wprowadzenia kalendarza Juliańskiego	1920
Od wprowadzenia kalendarza Gregorykańskiego	294
Od wprowadzenia tegoż do Polski (15 października 1587)	288
Od zaprowadzenia chrześcijaństwa w Polsce (965) . . .	910
Od wynalezienia kompasu (1200)	675
Od odkrycia żup solnych w Wieliczce (1233)	642
Od założenia akademii krakowskiej 474; właściwiej . . .	511
Od połączenia Litwy z Polską na sejmie w Horodle (1413)	462
Od urodzenia Mikołaja Kopernika (1473)	402
Od unii Litwy z Polską w Lublinie (1569)	306
Od wynalezienia igły magnesowej (1302)	573
Od wprowadzenia papieru w Europie (1308)	567
Od wynalezienia prochu	495
Od upadku Zachodn. Państwa Rzymskiego (1427) . . .	448
Od wynalezienia drukarstwa (1440)	435
Od czasu pierwszego druku w Krakowie (1465)	410
Od odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba	384
Od pierwszego użycia kawy w Europie	321
Od pierwszego użycia tytoniu i tabaki w Europie . . .	292
Od wynalezienia teleskopów	266
Od wynalezienia zegarów ściennych (około 1657) . . .	218
Od czasu kiedy Prusy przestały być lenn. Polski (1657)	218
Od czasu przyznania Prusom tytułu królewskiego (1701)	175
Od czasu pierwszego rozbioru Polski	103
Od rozpowszechnienia kartofli w Europie	102
Od wynalezienia parowych kolei żelaznych	86
Od czasu drugiego rozbioru Polski	82
Od czasu trzeciego rozbioru Polski	80
Od urodzenia króla pruskiego Wilhelma I.	78
Od wstąpienia jego na tron	14
Od odnowienia Cesarstwa Niemieckiego	4

Święta i dni ruchome.

Na koneylium w Nicei przyjęto, ażeby Wielkanoc obchodzić w pierwszą niedzielę wiosenną po pełni księżyca, tj. po porównaniu dnia z nocą. Że ta niedziela nie w każdym roku na ten sam dzień powraca, stąd święta, które w stałym oddaleniu od Wielkanocy przypadać powinny, muszą się razem z nią przenosić, i dla tego świętami ruchomemi się zowią. — Wielkanoc przypaść może najwcześniej dnia 22 marca, jak to było w roku 1818, najpóźniej dnia 25 kwietnia, jak będzie w roku 1886.

NIEDZIELA STAROZAPUSTNA przypada w 1875 r. 24 styczn.

POPIELEEC przypada w tym roku dnia 10 lutego.

NIEDZIELA WSTĘPNA przypada 14 lutego.

WIELKANOC przypada dnia 28 marca.

WNIEBOWSTĄP. P. 40go dnia po Wielkanocy tj. 6 maja.

ZIELONE ŚWIĄTKI 50 dni po Wielkanocy tj. 16 maja.

Ś. TRÓJCY obchodzi się tydzień po Ziel. Św. tj. 23 maja.

BOŻE CIAŁO w czwartek po uroczystości ś. Trójcy 27 maja.

ADWENT zaczyna się w niedzielę, która najbliższą jest św. Andrzeja; a jeżeli św. Andrzej w niedzielę przypada, tamże się adwent zaczyna; w tym roku 28 listopada. — Niedziel adwentowych jest cztery, choć adwentu nie zawsze bywa cztery tygodnie. Z pierwszą niedzielą adwentu zaczyna się także Rok Kościelny.

SUCHE DNI przypadają co kwartał we środy, piątki i soboty 4 razy do roku. — Pierwsze po niedz. trzeciej adwentu 15, 17 i 18 grudnia. — Drugie po niedz. pierwszej wielk. postu 17, 19 i 20 lutego. — Trzecie po niedz. Zielonych Św. tj. 19, 21 i 22 maja. — Czwarte po Podwyższeniu św. Krzyża 15, 17 i 18 września.

KRZYŻOWE DNI przypadają w poniedziałek, wtorek i środę po piątej niedzieli od Wielkanocy tj. w trzech dniach poprzedzających Wniebowstąpienie Pańskie 3, 4 i 5 maja.

Uwaga. Św. Maciej przypada w r. zwyczajnym na 24, w r. przestępnym na 25 lutego. — Jeżeli na dzień 8 maja przypada Wniebowstąpienie Pańskie, przenosi się uroczystość św. Stanisława naazajutrz. — Jeśli Zwiastowanie NMPanny zwykle 25 marca przypadające, zbiega się z jaką niedzielą Wielkiego postu, wtedy z niedzieli przenosi się na poniedziałek. Gdy zaś to święto zbiega się z niedzielą Kwietnią, lub gdy przypada w Wielkim tygodniu albo w tygodniu po Wielkiejnocy, wtedy przenosi się na poniedziałek po Przewodnicy, jak jest w r. b. — Jeżeli Dzień Zaduszny przypadnie w niedzielę, wtedy przenosi się na poniedziałek.

Zaćmienia w roku 1875.

W roku 1875 przypadają w ogóle na całej kuli ziemskiej dwa zaćmienia słońca, z których w Europie widne będzie tylko drugie i to przez bardzo krótki przeciąg czasu. Zaćmienia księżycowego nie będzie w tym roku żadnego.

Pierwsze zaćmienie słońca jest całkowite i odbędzie się 6 kwietnia w godzinach przedpołudniowych. Rozpoczyna się o godzinie 4tój minut 52 (podług średniego czasu berlińskiego) nieco na wschód od Przylądku Dobrzej Nadzieji, i rozciągając się w przebiegu nad Indyjskim Oceanem będzie widzianem w tylnej Azji;—kończy się na zachód od Chin w Oceanie Spokojnym o godz. 10 m. 10. Całkowite zaćmienie to będzie można na lądzie stałym jedynie w tylnych Indyach oglądać i wprowadzić na przestrzeni położonej pomiędzy Bangkoki i Hué.

Drugie zaćmienie słońca, pierścieniowate, odbędzie się w godzinach południowych 29 września. Rozpoczyna się na kuli ziemskiej w ogóle o godzinie 10 minut 55 (podług średniego czasu berlińskiego) na wschodniem wybrzeżu Ameryki Północnej, w dalszym swym przebiegu będzie widzianem w zachodniej Europie, Afryce i w południowej Arabii, a skończy się o godzinie 4 minut 48 na południowym krańcu Afryki. W Niemczech będzie zaćmienie to tylko w zachodnich okolicach widzianem a nawet i tam będzie tarcz słoneczna bardzo mało przez księżyc zasłonięta. Tak np. w okolicach nadreńskich będzie zaledwie dwudziesta część średnicy słońca przez księżyc pokryta i to na południowej krawędzi. Jako pierścieniowate będzie zaćmienie to widzianem tylko w Senegambii, Gwinei i południowej Afryce.

Obieg, oddalenie i wielkość planet.

Słońce jest 1,253,000 razy większe od ziemi. Księżyc obiega ziemię w 27 dniach 8 godzinach; jest od niej oddalony 52,000 mil i 54 razy od niej mniejszy. Średnica ziemi wynosi 1719 mil, a średnia jej odległość od słońca wynosi 20 milionów^w mil.

Planety	obieg około słońca		oddalenie od słońca milion mil	od ziemi.
	lat	dni		
Merkury	—	88,0	8	19 razy mniej.
Wenus	—	224,7	14 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$ " "
Mars	1	321,7	30	$\frac{1}{7}$ " "
Jowisz	11	314,8	104	1289 " więk.
Saturn	29	166,5	190	654 " "
Uranus	84	6	384	87 " "
Neptun	164	286	600	105 " "

Wielkość planet między Marssem a Jowiszem w skutek wielkiej odległości ledwie się da obliczyć; gdy średnica największych zaledwie 50 mil wynosi. Przecięciowa ich odległość od słońca wynosi od 44—71 milionów mil, a czas obiegu około słońca od 3 $\frac{1}{4}$ —6 $\frac{3}{4}$ lat.

Domysłowy stan powietrza w 1875 r.

(Rys ogólny.)

Nie ulega wątpliwości, że przepowiednie o zmianach powietrza są bez wszelkiej podstawy i nie zasługują na wiarę. Mimo tego nie chcąc się odsuwać od powszechnego zwyczaju zamieszczamy także przepowiednie podług kalendarza *Maurycyego Knauera*, opata w Langheim, w ziemi bamberskiej (około r. 1700), który na zasadzie prawideł egipskiej astrologii opiera stan powietrza na regularnem panowaniu znanych 7 planet. Ponieważ zaś rodzaj wpływu i następstwo po sobie każdego ze 7 planet raz na zawsze jest oznaczone, więc co siedm lat wraca ta sama kolój, co siedm lat mamy te same zmiany powietrza! Porządek panowania jakim te siedm planet po sobie następują jest, podług wyż wymienionego *Knauera*, taki: 1) Saturn (♄), 2) Jupiter (♃), 3) Mars (♂), 4) Słońce (☉), 5) Wenus (♀), 6) Merkury (☿), 7) Księżyc (☾).

Na rok 1875 jest panującym planetą *Jupiter*, a więc on jest panem i rządcą tego roku.

Jupiter (♃) wtóry planeta co do wysokości biegu, widoczny, piękny i jasny, ciepły, miernie mokry i nieco wietrzny, jest naturze ludzkiej przyjazny, męski planeta, a zodiak cały przebieży w lat dwanaście. Jest czternaście razy większy od okrągu całej ziemi. Pod jego panowaniem panują choroby na początku jesieni: ściśnienia serca, bóle głowy, śledziony i inne jój defekta. Rok panowania Jowisza powszechnie jest mierny z potrzebną wilgocia, dla czego z natury swojej jest planeta przysparzającym urodzaje, ale że Saturnus przeszedł Pan roczny zapomniawszy, że stracony z panowania, jeszcze wiosnę utrzymuje zimnem; wszelka urodzajność później się dostawa.

Wiosna bywa aż do maja zimna i mokra, wśród siebie dni kilkanaście ciepła, potem znowu zimna i mokra.

Lato z początku mokre i zimne, środek umiarkowany i żyzny, koniec gorący, razi upałami i grzmotami. Jeżeliby się trafiło pod tym planetą, w lutym, w marcu, w kwietniu albo w maju zaćmienie słońca, (to bywa co 28 lat) tedy rok będzie zbyt suchy, a zatem rok nie urodzajny.

Jesień bywa bardzo mokra.

Zima z początku zimna, z wielu śniegami, potem wolna, bez śniegu, lecz wietrzna.

Tablica

do regulowania zegarów w roku 1875.

Dzie	Styczeń.		Luty.		Marzec.		Kwiecień.		Maj.		Czerwiec.		Dzie
	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	
1	3	44	13	50	12	36	4	1	3	0	2	31	1
3	4	40	14	4	12	11	3	25	3	14	2	12	3
5	5	35	14	16	11	45	2	50	3	26	1	52	5
7	6	28	14	24	11	17	2	15	3	35	1	30	7
9	7	19	14	28	10	47	1	41	3	43	1	8	9
11	8	8	14	30	10	16	1	8	3	48	0	44	11
13	8	55	14	29	9	44	0	37	3	51	0	20	13
15	9	38	14	24	9	10	0	6	3	51	0	5	15
17	10	19	14	16	8	35	0	23	3	50	0	31	17
19	10	57	14	6	8	0	0	51	3	46	0	56	19
21	11	33	13	53	7	24	1	17	3	40	1	22	21
23	12	5	13	37	6	47	1	42	3	32	1	48	23
25	12	33	13	19	6	10	2	4	3	22	2	14	25
27	12	59	12	58	5	33	2	25	3	10	2	39	27
29	13	22	—	—	4	56	2	43	2	56	3	3	29
31	13	41	—	—	4	19	—	—	2	39	—	—	31

Dzie	Lipiec.		Sierpień.		Wrzesień.		Paździer.		Listopad.		Grudzień.		Dzie
	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	m.	s.	
1	3	27	6	5	0	2	10	15	16	18	10	53	1
3	3	50	5	57	0	40	10	53	16	19	10	6	3
5	4	12	5	47	1	19	11	29	16	18	9	18	5
7	4	33	5	34	1	59	12	4	16	12	8	27	7
9	4	52	5	19	2	40	12	38	16	4	7	34	9
11	5	9	5	2	3	21	13	9	15	52	6	40	11
13	5	24	4	42	4	3	13	39	15	37	5	44	13
15	5	38	4	20	4	46	14	7	15	19	4	46	15
17	5	49	3	56	5	28	14	32	14	57	3	48	17
19	5	59	3	30	6	11	14	56	14	32	2	49	19
21	6	6	3	2	6	53	15	16	14	3	1	49	21
23	6	11	2	32	7	35	15	34	13	31	0	49	23
25	6	13	2	0	8	16	15	49	12	56	0	11	25
27	6	14	1	27	8	57	16	1	12	18	1	11	27
29	6	12	0	52	9	36	16	10	11	37	2	10	29
31	6	8	0	16	—	—	16	16	—	—	3	9	31

Tablica powyższa wskazuje na każdy drugi dzień, ile minut (m.) i sekund (s.) dobrze idący zegar kieszonkowy lub ścienny powinien wskazywać więcej lub mniej od dobrze zrobionego i dobrze ustawionego zegaru słonecznego. Doba słoneczna, czyli czas upływający od jednej do drugiej chwili, w których słońce przechodzi przez południk, nie jest przez cały rok równa. Zegary nasze nie mogą się stósować do tej nierówności dób słonecznych; owszem, jako narzędzia mechaniczne, im lepsze, tym równiej i jednostajniej chodzą. Tylko dobre zegary słoneczne podają prawdziwe południe, wedle których podług wyższej tablicy regulować można zegary śienne i kieszonkowe. Regulowane tak zegary i zegarki podają średni czas słoneczny, różny od prawdziwego czasu słonecznego, podawanego przez zegary słoneczne.

Styczeń 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 P	Nowy Rok.	Mieczysław	8 13 3	55	1 50	12 1
2 S	Makarego op.	Strzeżysław	8 13 3	56	3 3	12 13
3 N	po N. Roku. Daniela i Genowefy.	Wlastymiła	8 12 3	57	4 17	12 29
4 P	Tytusa b.	Dobromir	8 12 3	58	5 33	12 51
5 W	Telesfora i Emiliana.	Wlastibor	8 12 4	0	6 47	1 22
6 S	SS. Trzech Króli.	Bojomir	8 11 4	1	7 53	2 7
7 C	Lucyana m.	Światosław	8 11 4	3	8 46	3 8
8 P	Seweryna m.	Mścisław	8 10 4	4	9 25	4 24
9 S	Juliana.	Władymira	8 10 4	5	9 52	5 49
10 N	I po 3 Kr. Marcyana i Agatona.	Dobrosław	8 9 4	7	10 11	7 14
11 P	Hygina pap.	Krzesimir	8 9 4	8	10 25	8 39
12 W	Honoraty p. i Arkadyusza m.	Czesława	8 8 4	10	10 37	10 3
13 S	Hilaryusza pap.	Bogumir	8 8 4	11	10 48	11 27
14 C	Eufrozyny p.	Radogost	8 7 4	12	10 59	rano
15 P	Pawła pust.	Domosław	8 6 4	14	11 12	12 53
16 S	Marcela pap.	Włodzimierz	8 5 4	16	11 28	2 22
17 N	II po 3 Kr. Antoniego pust.	Rościsław	8 4 4	18	11 50	3 53
18 P	Katedry ś. Piotra w Rzymie.	Jaropełk	8 3 4	19	12 23	5 23
19 W	Henryka b.	Ratymir	8 2 4	21	1 12	6 43
20 S	Fabiana i Sebastiana.	Przedziszław	8 1 4	23	2 20	7 45
21 C	Agnieszki p.	Jarosława	8 0 4	25	3 41	8 28
22 P	Wincentego m.	Witosław	7 59 4	26	5 7	8 57
23 S	Zaślubienie NP. Jana Jalm.	Wróciśława	7 57 4	28	6 32	9 16
24 N	Starozapustna. Tymoteusza b.	Chwalibóg	7 56 4	30	7 52	9 30
25 P	Nawrócenie ś. Pawła.	Miłoz	7 55 4	32	9 8	9 41
26 W	Polikarpa b.	Skarbimir	7 54 4	34	10 21	9 50
27 S	Jana Złotoust.	Przybysław	7 52 4	35	11 33	9 59
28 C	Ildefonsa b.; Karola cesarza.	Radomir	7 51 4	37	rano	10 8
29 P	Franciszka Sal.	Zdzisław	7 49 4	39	12 46	10 19
30 S	Martyny i Ludwiki p.	Dobrogniewa	7 48 4	40	2 0	10 33
31 N	Mięsop. Piotra w.	Spitogniew	7 46 4	42	3 15	10 51

DLUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Łość god. i min.	7 41	7 50	7 59	8 11	8 25	8 40	8 56

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
godz. min.	6 4	6 3	6 2	6 0	5 56	5 51	5 45

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — Dnia 7go stycznia przypada 1szy Szabat.

PLANETY.

Merkury (♿) pozostaje niewidzialny. — *Wenus* (♀) wschodzi z początkiem t. m. o godz. $5\frac{1}{2}$ i pozostaje jako gwiazda poranna na południowym wschodzie jeszcze 2 godziny widzialną; 14 t. m. świeci najmocniej i jest następnie aż po godz. $7\frac{1}{2}$ widzialną. — *Mars* (♂) wschodzi o godz. $2\frac{1}{2}$ z rana i jest blisko przez 5 kwadransy widzialnym. — *Jupiter* (♃) wschodzi początkowo o 2 godz. rano, w końcu tuż po północy; czas widzialności pięć do sześciu godzin; na dniu 3 t. m. ze świtem staje wysoko w południku. — *Saturn* (♄) jest z początkiem t. m. blisko przez $1\frac{1}{2}$ godz. przed zachodem, wieczorem o godz. $6\frac{3}{4}$, widzialnym, w końcu atoli, ponieważ z każdym dniem wcześniej zachodzi, staje się już 20 t. m. niewidzialnym.

KSIEŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nowy dnia 7 stycznia o 6 godzinie wieczorem.
- ☾ Pierwsza kwadra dnia 14 stycznia o 10 godzinie wieczorem.
- ☾ Pełnia dnia 21 stycznia o 7 godzinie wieczorem.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 29 stycznia o 1 godzinie w południe.

Księżyc najdalej od ziemi dnia 1 stycznia; najbliżej ziemi 17 stycznia; najdalej od ziemi dnia 29 stycznia.

EWANGELIE.

- Na uroczystość Nowego Roku: O obrzezaniu Chrystusa Pana. Łuk. 2.
 „ niedzielę po Nowym Roku: O chrzcie w Jordanie. Mat. 3.
 „ uroczystość ŚŚ. Trzech Króli: O mędrcach ze Wschodu. Mat. 2.
 „ niedzielę I po 3 Kr.: Jezus 12letni naucza w kościele. Łuk. 2.
 „ „ II po 3 Królach: Gody w Kanie Galilejskiej. Jan. 2.
 „ „ starozapustną: O robotnikach w winnicy. Mat. 20.
 „ „ mięsopustną: O rozmaitej roli. Łuk. 8.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Urodzenie Zygmunta I. w Kozienicach 1467 r. — 3. Deklaracya Austrii i Rosyi do zupełnego rozbioru Polski 1795 r. — 4. Pobicie Moskwy pod Częstochową 1771 r. — 6. Mazowsze przez pacta do Korony wcielone 1355 r. — 8. Władysław IV. przybywa pod Smoleńsk 1634 r. — 9. Stanisław Poniatowski opuszcza Warszawę 1795 r. — Dąbrowski formuje legiony we Włoszech 1797 r. — 11. Jagiello obrany przez stany królem polskim 1386 r. — 13. Manifest dworów zwiastujący rozbiór Polski 1773 r. — 23. Powstanie w Królestwie 1863 r. — 24. Koronacya Zygmunta I. 1507 r. — 25. Zniesienie i wzięcie do niewoli w Byczynie Maksymiliana 1588 r. — 27. Leszczyński zrzuca się praw do tronu polskiego 1736 r. — Wymordowanie w Fischau bezbronných Polaków 1832 r. — 31. Poselstwo moskiewskie pod Smoleńskiem wzywa na tron królewicza Władysława 1610 r. — Sprowadzenie zwłok Jana Kazimierza do Krakowa 1676 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Styczeń, cały suchy z łagodnym mrozem.

Luty 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 P	Ignacego b. i m.	Zegota	7 45	4 43	4 30	11 17
2 W	Oczyszczenie NMP.	Miłoslawa	7 43	4 45	5 40	11 56
3 S	Błażeja b. i m.	Błażej	7 41	4 47	6 38	12 51
4 C	Weroniki p. i Andrzeja Kors.	Witosława	7 40	4 49	7 22	2 2
5 P	Agaty p.	Dobrochna	7 38	4 51	7 53	3 25
6 S	Doroty p. i m.	Bohdana bł.	7 36	4 53	8 15	4 53
7 N	Zapust. Romualda op.	Szulisław bł.	7 34	4 55	8 31	6 20
8 P	Jana z Maty w.	Gniewomir bł.	7 32	4 57	8 44	7 47
9 W	<i>Ostatki.</i> Apolonii p. i m.	Gorysława	7 31	4 59	8 55	9 14
10 Ś	<i>Popielec.</i> Scholastyki p.	Tomila	7 29	5 0	9 6	10 40
11 C	Lucyusza b.	Świętochna	7 27	5 2	9 18	rano
12 P	Gaudentego m.	Radzyń św.	7 25	4 9	9 33	12 8
13 S	Maryusza m.	Jordan św.	7 23	5 6	9 53	1 39
14 N	Wstępn. Walentego kapł.	Niemir	7 21	5 8	10 22	3 10
15 P	Faustyna.	Szczęśław	7 19	5 10	11 4	4 32
16 W	Kanuta króla.	Milada bł.	7 17	5 12	12 3	5 38
17 Ś	Flawiana	Świętorad	7 15	5 14	1 20	6 27
18 C	Konstancyi.	Wielisława	7 13	5 16	2 44	7 0
19 P	Konrada w.	Czcisława bł.	7 11	5 18	4 8	7 21
20 S	Nicefora m.	Lubomil	7 9	5 20	5 29	7 35
21 N	Sucha. Eleonory p.	Onosława	7 7	5 21	6 47	7 46
22 P	Kat. ś. Piotra w Ant.	Wróciśław	7 5	5 23	8 2	7 57
23 W	Fulgentego w.	Przedziśława	7 2	5 25	9 15	8 6
24 Ś	Macieja ap.	Bogusz	7 0	5 27	10 28	8 14
25 C	Wiktoryna i Zygfrйда b.	Ślawobój	6 58	5 29	11 42	8 25
26 P	Aleksandra b.	Mirosław	6 56	5 31	rano	8 37
27 S	Anastazyi p.	Wiarosława	6 54	5 32	12 57	8 53
28 N	Głucha. Romana.	Brodziśław	6 52	5 34	2 12	9 15

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26
Ilość godzin i minut.	8 58	9 17	9 35	9 55	10 14	10 35

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26
godz. min.	5 45	5 37	5 29	5 20	5 11	5 0

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — Dnia 6go Lutego przypada 1szy Adar. — 19 i 20 Lutego (14 i 15 Adar) Małe Purim.

PLANETY.

Merkurego (☿) widać od 3 t. m. wieczorem od 6 godziny aż do zachodu; z początku bardzo krótko, na dniu 13 t. m. nieco nad pół godziny, poczem coraz krócej; 24 jest znowu niewidzialnym. — *Wenus* (♀) jest z początku $2\frac{1}{2}$, w końcu t. m. $1\frac{1}{2}$ godz. po swem wzejściu o godz. $4\frac{3}{4}$ widzialną. — *Mars* (♂) wschodzi rano po 2giej i pozostaje jeszcze 4 godziny przed świtem widzialnym. — *Jupiter* (♃) wschodzi 3. t. m. o północy, w końcu już o godz. $10\frac{1}{2}$ wieczorem, tak że następnie prawie przez $7\frac{1}{2}$ godzin jest widzialnym. — *Saturn* (♄) staje 5 t. m. w koniunkcyi ze słońcem i pozostaje z tego powodu niewidzialnym.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 6 lutego o 9 godz. przed południem.
 - ☾ Pierwsza kwadra dnia 13 lutego o 6 godz. rano.
 - ☾ Pełnia dnia 20 lutego o 9 godzinie przed południem.
 - ☾ Ostatnia kwadra dnia 28 lutego o 11 godz. przed południem.
- Księżyc najbliżej ziemi dnia 11; najdalej od ziemi 26 lutego.

EWANGELIE.

- Na Oczyszczenie P. M.: O Ofiarowaniu Jezusa w kościele Jerozolimskim. Łuk. 2.
- „ niedzielę zapustną: Jezus przepowiada swą mękę i przywraca wzrok ociemniałemu. Łuk. 18.
- „ środe popielcową: O poszczających i obłudnikach. Mat. 6.
- „ niedzielę wstęp. (I postu): O kuszeniu Chrystusa przez diabła. Mat. 4.
- „ „ suchą (II postu): O przemienieniu Pańskim. Mat. 17.
- „ „ głuchą (III postu): O wyrzucaniu czartów. Łuk. 11.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Pokój z Krzyżakami w Toruniu 1411 r. — 2. Posłowie czesey zapraszają na tron Władysława Jagiellę 1421 r. — Koronacya Jana Sobieskiego 1676 r. — 3. Protestacya przeciw wkroczeniu Prusaków do Polski 1793 r. — Sejm uchwała formacyą legionów Litewsko-Ruskich 1831 r. — 4. Prusacy oddają się pod opiekę Polski przeciw uciemnieniom Krzyżaków 1454 r. — 8. Stefan Batory zaprzysięga pecta conventa 1576 r. — 12. Wjazd do Krakowa Władysława Jagielly 1386 r. — Śmierć Stanisława Poniatowskiego 1796 r. — 14. Chrzest Jagielly i zaślubienie Jadwigi 1386 r. — Zaprzysiężenie na sejmikach konstytucyi 3. maja 1792 r. — Zniesienie Moskwy pod Stoczkiem 1831 r. — 17. Koronacya Władysława Jagielly 1386 r. — 18. Poddanie się Moskali pod Smoleńskiem 1634 r. — Rozpoczęcie rzezi Galicyjskiej 1846 r. — 19. Urodzenie Mikołaja Kopernika 1472 r. — 21. Koronacya Zygmunta Augusta 1544 r. — 22. Chrzest Litwy 1387 r. — 25. Krwawa rozprawa z Moskwą pod Grochowem 1831 r. — 26. Skrzynecki naczelnym wodzem 1831 r. — 27. Rzeź w Warszawie 1861 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Luty poczyna od pogody; — 13 śnieg z wiatrem, potem do końca tęgi mróz.

Marzec 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżyca	
			wsch.	zach.	wsch.	zach.
			g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.
1 P	Albina b.	Budzisław	6 50	5 36	3 25	9 47
2 W	Symplecyusza.	Rodosław	6 48	5 38	4 28	10 34
3 Ś	Kunegundy p.	Ślawomila	6 46	5 40	5 18	11 38
4 C	Każmirza królew.	Kazimierz św.	6 43	5 42	5 53	12 56
5 P	Teofila; i Przenieś. ś. Wacł.	Wojśław	6 41	5 44	6 18	2 22
6 S	Kolety p.	Bogowit bł.	6 39	5 45	6 36	3 50
7 N	Sród. Tomasza z Akw.	Milogost	6 37	5 47	6 50	5 19
8 P	Jana Bożego.	Mścislawa	6 34	5 49	7 2	6 48
9 W	Franciszki wdowy.	Bożesław	6 32	5 51	7 13	8 18
10 Ś	40 Męcen.	Ludosława	6 30	5 53	7 25	9 49
11 C	Pelagii p.	Światosz	6 27	5 54	7 39	11 22
12 P	Grzegorza pap.	Nieciśław	6 25	5 56	7 57	rano
13 S	Niecfora bisk.	Bożena	6 23	5 58	8 23	12 55
14 N	Biała. Zacharyasza.	Długomił	6 20	6 0	9 1	2 22
15 P	Longina.	Ojcosław	6 18	6 2	9 55	3 35
16 W	Cyrylla b.	Zbigniewa	6 16	6 3	11 6	4 28
17 Ś	Gertrudy.	Boguchwał	6 13	6 5	12 27	5 4
18 C	Gabryela archan.	Bohdan	6 11	6 7	1 51	5 28
19 P	Józefa oblub. PM.	Polemir	6 9	6 9	3 13	5 44
20 S	Patrycyusza.	Blogosław	6 6	6 10	4 30	5 56
21 N	Palmowa. Benedykta.	Godysław	6 4	6 12	5 45	6 6
22 P	Bazylego.	Czczimśław	6 2	6 14	7 0	6 15
23 W	Katarzyny.	Zbisław	5 59	6 15	8 13	6 24
24 Ś	Ireneusza b.	Ludomira	5 57	6 17	9 26	6 33
25 C	wielki. Zwiastowanie PM.	Więcysław	5 54	6 19	10 41	6 44
26 P	wielki. Emanuela.	Świętobój	5 52	6 21	11 56	6 58
27 S	wielka. Ruperta b.	Bohdar bł.	5 50	6 22	rano	7 17
28 N	Wielkanoc. Sykstusa p.	Krzesław	5 48	6 24	1 10	7 44
29 P	Pon. wiel. Eustazego.	Szukosław	5 45	6 26	2 17	8 24
30 W	Kwiryna.	Dobromira	5 43	6 28	3 11	9 20
31 Ś	Balbiny.	Pokosław	5 41	6 29	3 52	10 31

 Dnia 21 marca początek wiosny. — Porównanie dnia z nocą.

DEŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Łość god. i min.	10 46	11 6	11 27	11 47	12 8	12 29	12 48

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
godz. min.	4 54	4 42	4 30	4 18	4 5	3 51	3 37

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) Dnia 8 Marca przypada (1 Veadar.) — 18 marca (11 Veadar)
 Post Estery. — 21 marca (14 Veadar) Purim. — 22 marca (15 Veadar)
 Szuszán-Purim.

PLANETY.

Mercury (♿) niewidzialny.—*Venus* (♀) jaśnieje coraz krócej, w końcu t. m. jest mało co nad pół godziny widzialną.—*Mars* (♂). Czas widzenia, dla coraz wcześniejszego brzasku, skraca się i trwa 4, w końcu t. m. 3¼ godz.—*Jupiter* (♃) wschodzi z początku t. m. po 10tój, w końcu po 8mej wieczorem i pozostaje przez całą noc widzialnym. — *Saturn* (♄) pozostaje jeszcze przez cały miesiąc niewidzialnym.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 7 marca o 9 godz. wieczorem.
 - ☾ Pierwsza kwadra dnia 14 marca o 2 godz. po południu.
 - ☾ Pełnia dnia 22 marca o 1 godzinie rano.
 - ☾ Ostatnia kwadra dnia 30 marca o 5 godz. rano.
- Księżyc najbliżej ziemi 10.; najdalej od ziemi dnia 26 marca.

EWANGELIE.

- Na niedzielę śródpustną: O nakarmieniu 5000 ludzi. Jan 6.
 „ „ białą (V postu): O żydach chcących ukamienować Chr. Jan. 8.
 „ „ palmową: O wjeździe Chr. do Jeruzalem. Mat. 21.
 „ W. Czwartek: O wieczery Pańskiej i umywaniu nóg przez Chrystusa Apostołom. Jan 13.
 „ W. Piątek: Passya według Jana św. w r. 18 i 19.
 „ niedz. Wielkanocną: O zmartwychwstaniu Chr. Pana. Mar. 16.
 „ poniedz. Wielkanocy: O dwóch uczniach idących do Emaus. Łuk. 2.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Moskale składają broń pod Smoleńskiem 1634 r. — 3. Pobicie Moskwy pod Kurowem 1831 r. — Austriacy wchodzą do Krakowa 1846 r. — 5. Chrzest Mieczysława I. 965 r. — Legion polski przeważa zwycięstwo pod Solnokiem 1849 r. — 7. Religia chrześcijańska wprowadzona do Polski 965 r. — 8. Wielkopomny sejm prawodawczy w Wiślicy 1347 r. — 9. Książę Maksymilian wypuszczony z niewoli 1589 r. — 14. Tajnym traktatem Austrija przyrzeka zwrócić zabór Polski 1812 r. — 15. Powstanie generała Madalińskiego 1794 r. — 16. Krzyżacy wyrzynają w Wołkowysku lud zgromadzony w kościele 1409 r. — 20. Uwolnienie Polaków z więzienia w Moabicie, i utworzenie w Poznaniu komitetu Narodowego 1848 r. — 22. Szwedzi odparci z pod Częstochowy 1656 r. — Zwycięstwo pod Olszową; Mielecki ranny 1863 r. — 24. Powstanie Kościuszkę w Krakowie 1794 r. — 26. Władysław Jagiellończyk obrany królem czeskim 1471 r. — 28. Przybycie więźniów polskich do Poznania 1848 r. — 29. Manifest Moskwy poprzedzający zabór 1793 r. — 30. Powstanie w Szawłach 1831 r. — 31. Przymierze Jana Sobieskiego z Austrią 1683 r. — Zniesienie Moskwy pod Wawrem i Dębem 1831 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Marzec z początku mało mrozi, potem taje; — 8, 9 deszcz ze śniegiem; — od 10 do 12 ziębi znacznie; — 22, 23 deszcz lub śnieg; — 24 do 27 pogodno z przymrozkami; — 28 i dalej pochmurno, deszcz.

Kwiecień 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 C	Teodory m.	Zbigniew	5 38	6 31	4 20	11 52
2 P	Franciszka z Pauli.	Sudomir	5 36	6 33	4 40	1 18
3 S	Ryszarda.	Mnożyśław	5 33	6 35	4 56	2 46
4 N	Przew. Izydora.	Właściśław	5 31	6 36	5 8	4 15
5 P	Wincentego. Zwiasutowanie PM.	Bożywój	5 29	6 38	5 19	5 45
6 W	Celestyna i Wilhelma.	Świętobór	5 26	6 40	5 31	7 17
7 Ś	Donata i Rufina.	Przesław	5 24	6 42	5 44	8 52
8 C	Dyonizego.	Radosław	5 22	6 43	6 0	10 30
9 P	Maryi Egip.	Dobrosława	5 20	6 45	6 22	rano
10 S	Ezechiela pror.	Goryśław	5 17	6 47	6 57	12 4
11 N	2 po W. Leona I. pap.	Jaromir	5 15	6 49	7 47	1 25
12 P	Juliusza.	Lubosław	5 13	6 50	8 54	2 26
13 W	Hermenegildy.	Przemysław	5 10	6 52	10 14	3 7
14 Ś	Tyburego i Waleryana.	Myslimir	5 8	6 54	11 38	3 34
15 C	Krescentego	Wacława bł.	5 6	6 56	1 0	3 52
16 P	Lamberta.	Nosisław	5 4	6 57	2 19	4 5
17 S	Aniceta i Rudolfa.	Krasisław	5 2	6 59	3 34	4 16
18 N	3 po W. Apoloniusza m.	Gościśław	4 59	7 1	4 47	4 26
19 P	Hermogenesa.	Władimir	4 57	7 2	6 0	4 34
20 W	Agnieszki p.	Czesław m.	4 55	7 4	7 13	4 42
21 Ś	Dzień modl. Anzelma b.	Drogomil	4 53	7 6	8 27	4 52
22 C	Sotera i Kaja.	Strzeżymir	4 51	7 8	9 42	5 5
23 P	Wojciecha. b. i m.	Wojciech św.	4 49	7 10	10 57	5 23
24 S	Jerzego m.	Jerzy św.	4 46	7 11	rano	5 47
25 N	4 po Wiel. Marka ewang.	Jarosław św.	4 44	7 13	12 7	6 21
26 P	Kleta i Marceliana.	Spitymir	4 42	7 15	1 5	7 10
27 W	Rocha i Teofila.	Bogufał	4 40	7 16	1 50	8 15
28 Ś	Witalisa m.	Zywisław	4 38	7 18	2 22	9 31
29 C	Rajmunda.	Ślawogost	4 36	7 20	2 45	10 53
30 P	Katarzyny Sen.	Chwalisława	4 34	7 21	3 1	12 17

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26
Dość godz. min.	12 53	13 13	13 34	13 53	14 13	14 33

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26
godz. min.	3 34	3 19	3 3	2 47	2 30	2 12

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok). — 6 Kwietnia przypada (1 Nisan) — 20 Kwiet. (15 Nisan) początek Paschy*. — 21 Kwiet. (16 Nisan) drugie święto*. — 26 Kwiet. (21 Nisan) siódme święto*. — 27 Kwiet. (22 Nisan) koniec Paschy*.

*) oznacza święta ściśle święcone.

PLANETY.

Merkury (☿) niewidzialny. — *Wenus* (♀) wschodzi coraz wcześniej, w końcu t. m. o godz. 3^{3/4} rano; atoli czas widzenia skraca się powoli. — *Mars* (♂) jest w rannych godzinach mniej więcej 3 godziny po śwem wejściu widzialnym; 30 t. m. wschodzi o północy na południowo-wschodniej stronie nieba. — *Jupiter* (♃) przychodzi 17 t. m. w opozycyą ze słońcem i świeci o północy w południku; pozostaje przez całą noc widzialnym i staje kilka stopni na wschód od jasnej gwiazdy Spica w konstelacyi Panny. — *Saturn* (♄) krótko po wejściu w godziny rannych pomiędzy godzinami 2^{1/2} a 3^{1/2} widzialny.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 6 kwietnia o 7 godzinie przed południem.
- ☾ Pierwsza kwadra dnia 12 kwietnia o 10 godz. wieczorem.
- ☾ Pełnia dnia 20 kwietnia o 5 godzinie po południu.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 28 kwietnia o 8 godz. wieczorem.

Księżyc najbliżej ziemi dnia 7 kwietnia; najdalej od ziemi dnia 22 kwietnia.

EWANGELIE.

Na niedzielę Przewodnią; O niewiernym Tomaszu. Jan 20.

„ „ 2 po W. Noc: O Chrystusie dobrym pasterzu. Jan 10.

„ „ 3 po W. Noc: O odejściu Chr. Pana od ojca „Maluczo już mnie nie ujrzycie.“ Jan 16.

„ niedzielę 4 po W. Noc: O odejściu Chrystusa do Ojca. Jan 16.

„ uroczystość Zwiastowania NPMaryi: O posłaniu anioła Gabriela do NPM. Łuk. 1.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Śmierć Zygmunta I. 1548 r. — 4. Światne pod Racławicami nad Moskwą zwycięstwo 1794 r. — 6. Pierwsze założenie akademii krakowskięj 1361 r. — 7. Pius IX. papież poświęca chorągiew legionów polskich 1849 r. — 8. Jadwiga na czele wojska w wyprawie na Węgry 1390 r. — Albert mistrz Krzyżaków przyjmuje wiarę Lutra i jako książę lenne zaprzysięga poddaństwo 1525 r. — Rzeź Warszawska przez Moskali 1861 r. — 9. Oświadczenie drugiego rozbioru Polski 1793 r. — 10. Światne zwycięstwo pod Iganiami 1831 r. — 11. Układy jarosławieckie 1848 r. — 16. Powstanie Żmudzi 1794 r. — Rzeź Oszmiany 1831 r. — 17. Powstanie w Warszawie pod Janem Kilińskim 1794 r. — 19. Protestacya na sejmie Tadeusza Rejtana 1773 r. — Światna rozprawa z Austryakami pod Raszynem 1809 r. — Rozpoczyna się reorganizacya Poznańskiego 1848 r. — 23. Insurekcyja w Wilnie pod wodzą Jasińskiego 1794 r. — 25. Wywieszenie zdrajców w Wilnie 1794 r. — 26. Trzeci rozbiór Polski 1795 r. — Moskale pod Nową wsią pobici, przechodzą do Księstwa 1863 r. — Zbombardowanie spokojnego Krakowa przez Austryaków 1848 r. — 27. Dwernicki wchodzi do Galicyi 1831 r. — 28. Spalenie Książa. Śmierć Floryana Dąbrowskiego 1848 r. — 29. Protestacya Poznańska przeciw wcieleniu do Niemiec 1849 r. — Klęska pod Brdowem (Jung Blankenheim) 1863 r. — 30. Bitwa pod Miłosławiem 1848 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Kwiecień poczyna z pogodą; — 6 deszcz, potem mróz krótki, wnet się odmieni w pogodne dni.

Maj 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżyca	
			wsch.	zach.	wsch.	zach.
			g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.
1 S	Filipa i Jakóba apóst.	Lubomir	4 32	7 23	3 14	1 43
2 N	5 po W. Zygmunta i Atanazego.	Witimir	4 30	7 25	3 26	3 10
3 P	Znal. ś. Krzyża. <i>Dni krzyż.</i>	Świętosława	4 28	7 26	3 37	4 39
4 W	Floryana i Moniki. <i>Dni krzyż.</i>	Wienčyszław	4 26	7 28	3 49	6 12
5 Ś	Piusa V. pap. <i>Dni krzyż.</i>	Chociśław	4 24	7 30	4 3	7 50
6 C	Wniebowstap. P. Jana w Ol.	Gościwit bł.	4 22	7 31	4 22	9 30
7 P	Domicelli p.	Ludomila św.	4 21	7 33	4 51	11 1
8 S	Stanisława b. i m.	Stanisław św.	4 19	7 35	5 35	rano
9 N	6 po W. Grzegorza b.	Bożorad bł.	4 17	7 37	6 37	12 14
10 P	Lzydora oracza.	Cierpimir	4 15	7 38	7 56	1 5
11 W	Mamerta. b.	Ludowit	4 14	7 40	9 22	1 38
12 Ś	Pankracego m.	Wszemił	4 12	7 42	10 47	1 59
13 C	Serwacego b.	Cichosław	4 10	7 43	12 7	2 13
14 P	Bonifacego.	Dobiosław	4 8	7 45	1 23	2 25
15 S	Zofii m. <i>Wigilia</i>	Strzeżysława	4 7	7 46	2 37	2 34
16 N	Ziel. Świątki. Jana Nep.	Wienčyszława	4 5	7 48	3 49	2 43
17 P	Pon. ś. Paschalisa i Antonina.	Sławomil	4 4	7 49	5 2	2 51
18 W	Eryka kr.	Wszesław	4 2	7 51	6 15	3 0
19 Ś	Potencyanny p. <i>Suche dni</i>	Krzesomysł	4 1	7 52	7 30	3 13
20 C	Bernardyna.	Bronimir	4 0	7 54	8 45	3 29
21 P	Wenancjusza. <i>Suche dni</i>	Przesława	3 58	7 55	9 57	3 50
22 S	Heleny król. <i>Suche dni</i>	Wisława bł.	3 57	7 57	11 0	4 22
23 N	S. Trójcy. Dezyderego b.	Budziwój	3 55	7 58	11 49	5 6
24 P	Joanny.	Tomira	3 54	8 0	rano	6 6
25 W	Urbana.	Borysława	3 53	8 1	12 24	7 19
26 Ś	Filipa Nereusza.	Więcymil	3 52	8 2	12 49	8 37
27 C	Boże Ciało. Jana p.; Magdal.	Rusław	3 50	8 4	1 7	9 59
28 P	Germana b.	Jaremil	3 49	8 5	1 21	11 22
29 S	Teodozyi p.	Boguchwała	3 48	8 6	1 33	12 45
30 N	2 po S. Feliksa pap.	Szulimir	3 47	8 7	1 43	2 10
31 P	Petroneli p.	Bożesława	3 46	8 9	1 54	3 38

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Ilość god. i min.	14 51	15 8	15 26	15 43	15 57	16 12	16 23

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
godz. min.	1 53	1 32	1 8				cała noc.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — 6 Maja przypada 1 Ijar — 23 Maja (18 Ijar) Lag-Boomer.

PLANETY.

Merkury (☿) pozostaje przez większą połowę t. m. niewidzialny; w końcu krótko przed zachodem około 10tej wieczorem jest na północnym zachodzie widzialny. — *Wenus* (♀) widać mniej więcej przez 20 minut po śwem wzejściu, (co się między godzinami 3³/₄ a 2³/₄ dzieje), na wschodzie. — *Mars* (♂) wschodzi między godz. 10¹/₂ a 12tą wieczorem i jest do świty nieco nad 3 godziny widzialnym; 26 t. m. staje z pierwszym brzaskiem w południku. — *Jupiter* (♃) ukazuje się z początku o godz. 8³/₄, później o 9³/₄ wieczorem i jest przez całą noc widzialny; 23 t. m. znajduje się ze zmrokiem w południku. — *Saturn* (♄) jest z początkiem t. m. 1¹/₂, później 5¹/₄ godz. przed świtem na południowym wschodzie widzialnym.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 5 maja o 4 godzinie po południu.
 - ☾ Pierwsza kwadra dnia 12 maja o 9 godz. przed południem.
 - ☾ Pełnia dnia 20 maja o 10 godz. przed południem.
 - ☾ Ostatnia kwadra dnia 28 maja o 7 godz. przed południem.
- Księżyc najbliżej ziemi dnia 5; najdalej od ziemi dnia 19 maja.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 5 po W. Nocy: O prawdziwej modlitwie. Jan 16.
 „ urocz. Wniebowstap. Pańsk.: O wniebowstąpieniu Pańsk. Mar. 16.
 „ „ św. Stanisława: Z przypowieści o dobrym pasterzu. Jan 10.
 „ niedzielę 6 po W. Nocy: O obietnicy zesłania Ducha św. Pocieszyciela. Jan 15 i 16.
 „ Zielone Świątki: O zesłaniu Ducha św. Jan 14.
 „ poniedziałek świąt.: Rozmowa Jezusa z Nikodemem. Jan 3.
 „ niedzielę św. Trójcy: O władzy danej Chrystusowi i posłaniu Apostołów. Mat. 28.
 „ urocz. Bożego Ciała: O chlebie co z nieba zstąpił. Jan 6.
 „ niedzielę 2 po Ziel. Św.: O wezwaniu na wielką ucztę. Łuk. 14.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

2. Bolesław Śmiały zdobywa Kijów 1068 r. — Bitwa pod Wrześnią 1848 r. — 3. Prusacy wykonywują przysięgę wierności 1454 r. — Ogłoszenie konstytucyi 1791 r. — Stworzenie Królestwa Polskiego 1815 r. — 5. Otwarcie biblioteki Raczyńskich w Poznaniu 1829 r. — 6. Utarczka pod Sremem 1848 r. — 9. Wywieszanie zdrajców w Warszawie 1794 r. — Złożenie broni przez Polaków 1848 r. — 14. Detronizacya Stanisława Poniatowskiego przez konfederatów barskich 1770 r. — 15. Stanisław Leszczyński uznany królem Lotaryngii 1736 r. — 17. Smoleńsk zwrócony Polsce 1634 r. — 21. Jan Sobieski ogłoszony królem 1674 r. — 23. Fryderyk chwali konstytucyą 3 maja 1791 r. — 24. Śmierć Mikołaja Kopernika 1543 r. — Konfederacya Targowicka 1792 r. — 26. Koniec powstania podolsko-ukraińskiego 1831 r. — 27. Fryderyk dziękuje Rzeczypospolitej za przyznanie mu tytułu króla 1764 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Maj od 2 do 22 ciepło, pogodno, czasem deszcz z grzmotem; 23 pochmurno; 24 aż do końca pochmurno z przymrozkami.

Czerwiec 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m. g.	zach. g. m. g.	wsch. g. m. g.	zach. g. m. g.
1 W	Nikodema m.	Światopełk	3 45 8	10 2 7	5 12	
2 Ś	Marcela i Piotra mm.	Ratysław bl.	3 44 8	11 2 23	6 50	
3 C	Erazma m.	Bratumiła	3 43 8	12 2 46	8 26	
4 P	Optata b.	Litomił	3 42 8	13 3 22	9 51	
5 S	Bonifacego b.	Dobromił	3 42 8	14 4 17	10 54	
6 N	3 po S. Norberta b.	Cichomir	3 41 8	15 5 30	11 35	
7 P	Roberta op.	Wisław bl.	3 41 8	16 6 57	rano	
8 W	Medarda b.	Wyszosław	3 40 8	17 8 25	12 2	
9 S	Prymusa i Felicyana.	Ślawój	3 40 8	18 9 50	12 19	
10 C	Małgorzaty król.	Bogumił św.	3 39 8	19 11 10	12 32	
11 P	Barnaby ap.	Rodomił	3 39 8	19 12 25	12 42	
12 S	Onufrego w.	Wyszomir	3 39 8	20 1 38	12 51	
13 N	4 po S. Antoniego z Padwy.	Chotymir	3 38 8	21 2 51	1 0	
14 P	Bazylego b.	Przedzimir b.	3 38 8	21 4 4	1 9	
15 W	Wita i Modesta.	Wit św.	3 38 8	22 5 18	1 20	
16 S	Benona bisk.	Budzimir	3 38 8	22 6 33	1 35	
17 C	Adolfa bisk.	Drogomyśl	3 38 8	23 7 46	1 54	
18 P	Marka i Marcelina m.	Długosław	3 38 8	23 8 52	2 22	
19 S	Gerwazego i Protazego.	Bożysław	3 38 8	24 9 46	3 3	
20 N	5 po S. Julianny i Florentyny.	Bogna św.	3 38 8	24 10 26	3 59	
21 P	Alojzego Gonzagi.	Domysław	3 38 8	24 10 54	5 9	
22 W	Paulina bisk.	Broniów	3 38 8	25 11 13	6 27	
23 Ś	Agrypiny p.	Wanda	3 38 8	25 11 28	7 48	
24 C	Narod. ś. Jana Chrzcic.	Janisław	3 38 8	25 11 40	9 9	
25 P	Prospera bisk.	Wlastimił	3 39 8	25 11 51	10 30	
26 S	Jana i Pawła.	Rozmysław	3 39 8	25 rano	11 52	
27 N	6 po Sw. Władysława kr.	Władysław św.	3 39 8	25 12 1	1 17	
28 P	Leona II. <i>Wigilia</i>	Zbroisław	3 40 8	25 12 12	2 45	
29 W	Piotra i Pawła ap.	Wyszomil	3 40 8	25 12 26	4 18	
30 S	Teodozjusza i Emili.	Cichosława	3 41 8	24 12 45	5 53	

☞ Dnia 21 czerwca początek lata. — Dzień najdłuższy. — Przesilenie dnia z nocą. ☞

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26
Ilość godz. i min.	16 25	16 34	16 40	16 44	16 46	16 46

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26
godz. min.						

całą noc.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — 4 Czerwca przypada 1 Sivan. — 9 Czerwca (6 Sivan) Szabuot*. — 10 Czerwca (7 Sivan) drugie święto*.

PLANETY.

Merkury (☿) coraz krócej widzialny, tak że 13 t. m. znowu znika. — *Wenus* (♀) jest coraz dłużej widzialna, z końcem t. m. około 3 kwadransy. — *Mars* (♂) znajduje się 20 t. m. w opozycji ze słońcem i dochodzi swej kulminacji o północy; jest przez całą noc widzialnym i staje na południu w wschodniej stronie drogi młecznej. — *Jupiter* (♃) jest o 10 godzinie aż do swego zejścia między 12 a 2 godziną rano widzialnym. — *Saturn* (♄) ukazuje się 9 t. m. o północy, w końcu t. m. już przed 11 wieczorem i świeci następnie przez 2—3 godzin.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 3 czerwca o 11 godzinie wieczorem.
 - ☾ Pierwsza kwadra dnia 10 czerwca o 9 godzinie wieczorem.
 - ☾ Pełnia dnia 19 czerwca o 1 godzinie rano.
 - ☾ Ostatnia kwadra dnia 26 czerwca o 4 godzinie po południu.
- Księżyc najbliższy ziemi dnia 3.; najdalej od ziemi dnia 16 czerwca.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 3 po Ziel. Sw.: O zgubionej owcy i groszu. Łuk. 15.
 „ „ 4 po Ziel. Sw.: O obfitym Piotra połowie ryb. Łuk. 5.
 „ „ 5 po Ziel. Sw.: O sprawiedliwości Faryzeuszów i pojednaniu się z bratem. Mat. 5.
 „ niedzielę 6 po Ziel. Sw.: O nakarmieniu 4000 ludzi. Mar. 8.
 „ uroczystość ŚŚ. Piotra i Pawła: O opoce na której kościół zbudowano i władzy daną św. Piotrowi. Mat. 16.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

2. Przymierze Litwy z Krzyżakami 1380 r. — Urodzenie Jana Sobieskiego 1624 r. — Odparcie najazdu szwedzkiego z pod Gdańska 1626 r. — 3. Kardynał Hozyusz sprowadza Jeżuitów do Warmii 1566 r. — 6. Bitwa pod Szczekocinami 1794 r. — 10. Zamach na obalenie rządu narodowego 1831 r. — 11. Przywilej arcybiskupom gnieźnieńskim na koronację królów 1451 r. — 14. Otwarcie sejmu Targowiczan w Grodnie 1793 r. — 15. Michał Wiśniowiecki zaprzysięga pacta conventa 1669 r. — 18. Ucieczka z Krakowa Henryka Walezyusza 1574 r. — Bitwa pod Wilnem 1831 r. — 20. Dymitr uroczyście do Moskwy przez Polaków wprowadzony 1605 r. — 22. Zniesienie zupełne Jadźwingów 1264 r. — 23. Pogrzeb Kościuszki w Krakowie 1818 r. — 24. Rzeź humanśka 1768 r. — 26. Koronacja w Gnieźnie Przemysła I. 1295 r. — 28. Koniec 10dniowej bitwy i zniesienie zupełne Kozaków pod Beresteczkiem 1651 r. — Wywieszenie zdrajców w Warszawie 1794 r. — Sejm konfederacyjny ogłasza niepodległość Polski 1812 r. — 29. Władysław Jagiellończyk obejmuje tron węgierski 1470 r. — Napoleon w Wilnie 1812 r. — Bitwa pod Wilkomierzem 1831 r. — 30. Wyprawa na Moskwę 1579 r. — Szwedzi wkraczają do Polski 1625 r. — Wstrzymanie wyroku sądu sejmowego 1828 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Czerwiec zaczyna często ostrością dni; od 8 do 21 ciepło pogodne, alec 14 szronu się spodziewać; 22 wiatr, deszcz zimny 24 do końca dni gorące. Jeżeli w dzień Ś. Medarda upadnie deszcz, niepewna pogoda dni czterdzieści.

Lipiec 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowiań.	Słońca		Księżyca	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 C	Teobalda.	Bogusław	3 42 8	24 1 14	7 23	
2 P	Nawiedzenie NMP.	Ojcomil	3 43 8	24 1 58	8 36	
3 S	Heliodora b.	Miłosław	3 43 8	24 3 3	9 27	
4 N	7 po Sw. Józefa Kalasant.	Wielisław	3 44 8	23 4 25	10 1	
5 P	Anzelma; Wilhelma op.	Prokop	3 45 8	22 5 55	10 22	
6 W	Izajasza pror.	Izasław	3 46 8	22 7 24	10 37	
7 Ś	Wilibalda; Klaudyusza m.	Krasnorod. bł.	3 47 8	21 8 49	10 48	
8 C	Elżbiety król.	Chwalimir	3 48 8	21 10 8	10 58	
9 P	Zenona b. i ś. Jana z Dukli.	Cyryl Strachota	3 49 8	20 11 23	11 7	
10 S	7 Braci (śpiących).	Radziwój	3 50 8	19 12 37	11 17	
11 N	8 po Sw. Piusa pap. i m.	Olcha św.	3 51 8	18 1 51	11 27	
12 P	Jana Gwalberta.	Tolimir bł.	3 52 8	18 3 5	11 40	
13 W	Małgorzaty p.	Radomila	3 53 8	17 4 20	11 58	
14 Ś	Bonawentury b.	Dobrogost	3 54 8	16 5 34	rano	
15 C	Rozesłanie śś. apostołów.	Radosław	3 56 8	15 6 43	12 23	
16 P	NPMaryi Szkapł.	Dzierzysława	3 57 8	14 7 41	12 59	
17 S	Aleksego wyzn.	Dzierzykraj	3 58 8	13 8 26	1 50	
18 N	9 po Sw. Szymona z Lipnicy.	Unisław	3 59 8	12 8 57	2 56	
19 P	Wincentego z Pauli.	Wodzisław	4 1 8	10 9 19	4 13	
20 W	Czesława wyzn.	Czesław	4 2 8	9 9 35	5 35	
21 Ś	Praksedy p.	Stosław	4 3 8	8 9 48	6 57	
22 C	Maryi Magdal.	Bolesława	4 5 8	7 9 58	8 19	
23 P	Apolinarego.	Zelisław	4 6 8	5 10 8	9 41	
24 S	Krystyny p.	Lubomira	4 8 8	4 10 19	11 4	
25 N	10 po Sw. Jakóba apost.	Sławosz	4 9 8	2 10 32	12 29	
26 P	Anny matki NP.	Mirosława	4 10 8	1 10 48	1 58	
27 W	Pantaleona m.	Wszebor	4 12 8	0 11 12	3 31	
28 Ś	Innocentego i Botwida.	Świętomir	4 13 7	58 11 48	5 1	
29 C	Marty p.	Cierpisława	4 15 7	56 rano	6 19	
30 P	Abdona m.	Ludomir	4 16 7	55 12 42	7 19	
31 S	Ignacego Lojoli.	Zdobysław	4 18 7	53 1 57	7 58	

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Ilość godz. i min.	16 42	16 36	16 27	16 17	16 5	15 51	15 35

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
god. min.							1 5

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — 4 Lipca przypada 1 Thamus. — 20 Lipca (17 Thamus)
Post. Zdobyćcie świątyni.

PLANETY.

Merkury (☿) staje się dopiero z końcem t. m. na krótki czas po swem wejściu o godz. 2³/₄ rano na północno-wschodniej stronie nieba widzialnym. — *Venus* (♀) wschodzi początkowo tuż po 2, później około 3 godziny na północ-wschód i świeci przez blisko godzinę jako gwiazda poranna. — *Mars* (♂) jest z początkiem t. m. jeszcze 3¹/₂, później tylko 2¹/₂ godzin wieczorem widzialnym; 31 t. m. zachodzi o północy głęboko na południowym zachodzie; 14 t. m. znajdujemy go przy zachodzie słońca w pobliżu południka. — *Jupiter* (♃) zachodzi 4 t. m. o północy i jest odtąd począwszy tylko w późnych godzinach wieczornych, z początku 7 kwadransy, później godzinę, widzialnym. — *Saturn* (♄) ukazuje się 7 t. m. z wstępującą ciemnością wieczorną i pozostaje przez noc widzialnym; 16 t. m. dochodzi ze świtem swęj kulminacyi.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 3 lipca o 6 godzinie przed południem.
- ☾ Pierwsza kwadra dnia 10 lipca o 12 godzinie w południe.
- ☾ Pełnia dnia 18 lipca o 2 godzinie po południu.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 25 lipca o 10 godzinie wieczorem.

Księżyc najbliżej ziemi 1.; najdalej od ziemi 13.; najbliżej ziemi 29 lipca. — Słońce najdalej od ziemi dnia 3 lipca.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 7 po Ziel. Św.: O fałszywych prorokach. Mat. 7.
 „ „ 8 po Ziel. Św.: O niesprawiedliwym szafarzu. Łuk. 16.
 „ „ 9 po Ziel. Św.: O zburzeniu Jerozolimy. Łuk. 19.
 „ „ 10 po Ziel. Św.: O faryzeuszu i celniku. Łuk. 18.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Sejm w Lublinie ku połączeniu Litwy z Koroną 1569 r. — 3. Pobicie Kozaków pod Zborowem 1649 r. — Wkroczenie Szwedów do Polski 1655 r. — Wezwano Polaków do haniebnej służby w Algierze 1832 r. — 4. Konrad sprowadza Krzyżaków do Polski 1228 r. — 6. Rozbicie rokoszan pod Guzowem utrzymuje na tronie słabego króla 1607 r. — 7. Traktat Tylżycki tworzy księstwo Warszawskie 1807 r. — 8. Bitwa pod Puławą otwiera drogę do Polski Augustowi II. 1709 r. — 9. Spalenie Nakła przez Krzyżaków 1330 r. — 10. Aryanie wypędzeni z Polski 1660 r. — 12. Giełgud wprowadza wojsko polskie do Prus 1831 r. — 13. Oblężenie Warszawy przez Prusaków 1794 r. — 15. Zupełne zniesienie Krzyżaków pod Grunwaldem 1410 r. — 17. Pamiętne pod Dubienką zwycięstwo nad Moskwą 1792 r. — 19. Hołd Alberta księcia pruskiego 1569 r. — 23. Stanisław Poniatowski przystępuje do Targowicy 1792 r. — Targowiczanie podpisują rozbiór kraju 1793 r. — 24. Jan Sobieski wyjeżdża z Warszawy na odsiecz Wiednia 1683 r. — 25. Śmierć Konrada Wallenroda 1393 r. — Bitwa z Kozakami nad rzeką Szyrą 1648 r. — 26. August II. zaprzysięga w Piekarach pacta conventa 1697 r. — 27. Wjazd Napoleona do Poznania 1806 r. — 30. Wkroczenie do Prus Jagielly przeciw Krzyżakom 1422 r. — 31. Zniesienie wolności druku w Kongresówce 1819 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Lipiec z początku chłodny; od 9 do 12 nocy zimne, dni gorące, 13, 14 aż do końca gorąca wielkie.

Sierpień 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 N	11 po Sw. Piotra w okowach.	Rolisław	4 20 7 52	3 25 8 24		
2 P	PM. Anielskiój.	Światosława	4 21 7 50	4 55 8 42		
3 W	Znalez. ś. Szczepana.	Letosław	4 23 7 48	6 22 8 55		
4 Ś	Dominika w.	Ostromir bł.	4 24 7 46	7 45 9 5		
5 C	PMaryi Śnieżnej.	Stanisława	4 26 7 45	9 3 9 14		
6 P	Przemienienie Pańskie.	Chlebosław	4 27 7 43	10 18 9 23		
7 S	Kajetana wyzn.	Olech św.	4 29 7 41	11 34 9 33		
8 N	12 po Sw. Cyryaka m.	Niezamyśl	4 31 7 39	12 48 9 45		
9 P	Romana m.	Borys i Chleb	4 32 7 37	2 4 10 1		
10 W	Wawrzyńca m.	Wawrzyniec	4 34 7 35	3 19 10 22		
11 Ś	Zuzanny p.	Włodzimira	4 36 7 33	4 31 10 54		
12 C	Klary p.	Śława bł.	4 37 7 31	5 34 11 39		
13 P	Hipolita m.	Rosław	4 39 7 29	6 23 rano		
14 S	Euzebiusza w. <i>Wigilia</i>	Dobrowój	4 41 7 27	6 59 12 40		
15 N	13 po Sw. Wniebowzięcie MP.	Jaśław św.	4 42 7 25	7 24 1 54		
16 P	Rocha.	Domorad	4 44 7 23	7 42 3 15		
17 W	Jacka wyzn.	Miron św.	4 46 7 21	7 56 4 40		
18 Ś	Agapita m.	Bronisława	4 47 7 19	8 7 6 4		
19 C	Benigny p.	Bolesław	4 49 7 17	8 17 7 27		
20 P	Bernarda op.	Sobiesław	4 51 7 15	8 27 8 51		
21 S	Joanny Franc.	Kazimira	4 52 7 13	8 39 10 16		
22 N	14 po Sw. Symforyana.	Radomił	4 54 7 10	8 54 11 45		
23 P	Zacheusza	Cichomił	4 56 7 8	9 14 1 17		
24 W	Bartłomieja ap.	Cieszymir	4 57 7 6	9 45 2 47		
25 Ś	Ludwika króla.	Namysław	4 59 7 4	10 32 4 8		
26 C	Zefiryńca.	Włastymira	5 1 7 2	11 38 5 13		
27 P	Cezarego.	Przedziśław	5 2 7 0	rano 5 57		
28 S	Augustyna b.	Wyszomir	5 4 6 57	12 59 6 27		
29 N	15 po Sw. Ścięcie ś. Jana.	Racibor bł.	5 6 6 55	2 27 6 47		
30 P	Róży p.	Szczęśny św.	5 7 6 53	3 56 7 1		
31 W	Rajmunda w.	Świętosław	5 9 6 51	5 20 7 12		

DLUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Ilość godz. i min.	15 32	15 16	14 57	14 39	14 21	14 1	13 42

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
godz. min.	1 11	1 36	1 57	2 14	2 30	2 45	2 58

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — 2 Sierpnia przypada 1 Ab. — 10 Sierpnia (9 Ab)
Post. Zburzenie świątyni*.

PLANETY.

Mercury (☿) pozostaje jeszcze tylko kilka dni około 3 z rana widzialnym; od 9 t. m. począwszy wschodzi dopiero po świcie. — *Venus* (♀) wschodzi coraz później, w końcu dopiero o godz. 4½ rano; ztąd też czas widzenia skraca się prędko i wynosi z końcem t. m. zaledwie kwadrans. — *Mars* (♂) ukazuje się na początku t. m. po 9, w końcu o 8 wieczorem i jest następnie jeszcze przez 2½ godzin aż do swego zejścia na południowym niebie widzialnym. — *Jupiter* (♃) zachodzi coraz wcześniej i jest w końcu tylko ½ godziny przed swem zejściem o godz. 8½ widzialnym. — *Saturn* (♄) staje 17 t. m. w opozycji ze słońcem i dosięga o północy swego najwyższego punktu; w tym miesiącu świeci przez całą noc.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Nów dnia 1 sierpnia o 2 godzinie po południu.
- ☾ Pierwsza kwadra dnia 9 sierpnia o 4 godzinie rano.
- ☾ Pełnia dnia 17 sierpnia o 2 godzinie rano.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 24 sierpnia o 3 godzinie rano.
- ☾ Nów dnia 31 sierpnia o 1 godzinie rano.

Księżyc najdalej od ziemi 10.; najbliżej ziemi 24 sierpnia.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 11 po Ziel. Sw.: O uzdrowieniu głuchoniemego. Mar. 7.
 „ „ 12 po Ziel. Sw.: O miłosiernym Samarytaninie. Łuk. 10.
 „ „ 13 po Ziel. Sw.: O dziesięciu trędowatych. Łuk. 17.
 „ uroczystość Wniebowzięcia NPM.: O Marcie i Maryi. Łuk. 10.
 „ niedzielę 14 po Ziel. Sw.: O służeniu Bogu i mamonie. Mat. 6.
 „ „ 15 po Ziel. Sw.: O wskrzeszeniu syna wdowy w Naim. Łuk. 7.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Urodzenie Zygmunta Augusta 1520 r. — 2. Unja Litwy z Koroną ostatecznie na sejmie w Lublinie zatwierdzona 1569 r. — 3. Dembiński wchodzi do Warszawy 1831 r. — 4. Hołd księcia kurlandzkiego 1589 r. — 5. Wojska polskie stają przeciw Turkom pod Chocimem 1621 r. — August II. przybywa do Krakowa 1697 r. — 6. Poselstwo austriackie przed Janem Sobieskim 1683 r. — Konfederaci Barscy ogłaszają bezkrólewie 1770 r. — 7. Złoty wiek Pomorza pod Nakłem 1109 r. — 8. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 9. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 10. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 11. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 12. Moskale zajmują Wilno 1794 r. — 13. Wjazd Bolesława Wielkiego do Kijowa 1018 r. — 14. Wjazd posłów polskich do Paryża 1573 r. — 15. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 16. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 17. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 18. Uroczysty wjazd posłów polskich do Paryża 1573 r. — 19. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 20. Złoty wiek Prus pod Nakłem 1109 r. — 21. Władysław Jagiellończyk koronowany w Pradze 1471 r. — 22. Zwycięstwo nad Tatarami pod Obertynem 1530 r. — 23. Powstanie w Kościanie 1794 r. — 24. Pobicie Szwedów pod Trzemesznem 1656 r. — 25. Pobicie Szwedów pod Rygą 1601 r. — 26. Król Władysław na tron moskiewski zapraszany 1610 r. — 27. Bunt Moskwy przeciw Polakom 1611 r. — 28. Hołd mistrza Inflanckiego 1559 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Sierpień najprzód pogodny; 11 deszcz, znowu pogoda; 29 i dalej ślota.

Wrzesień 1875.

Dnio	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch.	zach.	wsch.	zach.
			g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.
1 Ś	Idziego op.	Dzierżysław	5 11 6 48	6 40	7 22	
2 C	Stefana króla.	Czeczibóg	5 12 6 46	7 59	7 31	
3 P	Joachima, ojca PM.	Przesława św.	5 14 6 44	9 14	7 40	
4 S	Rozalii i Bronisławy.	Rościśława	5 16 6 41	10 29	7 51	
5 N	16 po Sw. Urbana.	Włodzisław	5 17 6 39	11 45	8 5	
6 P	Zacharyasza pror.	Drogowit	5 19 6 37	1 2	8 23	
7 W	Reginy p. <i>Wigilia</i>	Domosława	5 21 6 34	2 16	8 50	
8 Ś	Narodzenie MP.	Radosława	5 22 6 32	3 23	9 29	
9 C	Gorgoniusza m.	Sobiebor	5 24 6 30	4 17	10 23	
10 P	Pulcheryi i Mikołaja z Tolent.	Władybój	5 26 6 28	4 58	11 32	
11 S	Prota i Jacka mm.	Iścisław	5 27 6 25	5 27	rano	
12 N	17 po Sw. Gwidona m.	Radzimir	5 29 6 23	5 47	12 50	
13 P	Eulogiusza b.	Chronisław	5 31 6 21	6 2	2 14	
14 W	Podwyższenie ś. Krzyża.	Ziemomysł b.	5 32 6 18	6 14	3 39	
15 Ś	Nikodema m. <i>Suche dni</i>	Budzymił	5 34 6 16	6 25	5 4	
16 C	Kornela i Cypryana.	Sędzisław	5 36 6 13	6 35	6 30	
17 P	5 ran ś. Franciszka. <i>Suche dni</i>	Drogosław bl.	5 37 6 11	6 46	7 57	
18 S	Tomasza z Wilan. <i>Suche dni</i>	Dobrowit	5 39 6 8	7 0	9 26	
19 N	18 po Sw. Januarego m.	Krzepimir	5 41 6 6	7 19	10 59	
20 P	Eustachego.	Myślisław	5 42 6 4	7 46	12 33	
21 W	Mateusza ewang.	Bożydar	5 44 6 1	8 28	1 59	
22 Ś	Maurycego ryc.	Zelimir	5 46 5 59	9 28	3 9	
23 C	Tekli p.	Bogusława bl.	5 47 5 57	10 44	4 0	
24 P	Władysława z Giel.; Gerarda.	Homir	5 49 5 54	rano	4 33	
25 S	Kleofasa m.	Świętopełk	5 51 5 52	12 10	4 54	
26 N	19 po Sw. Józefata b.	Ładysław bl.	5 53 5 50	1 37	5 9	
27 P	Przen. ś. Stan.	Damian	5 54 5 47	3 1	5 20	
28 W	Wacława króla.	Wacław św.	5 56 5 45	4 22	5 30	
29 Ś	Michała arch. (patr Galicyi.)	Dadzibóg	5 58 5 42	5 39	5 39	
30 C	Hieronima dokt.	Imisław	5 59 5 40	6 55	5 48	

 Dnia 23 września początek jesieni. — Porównanie dnia z nocą.

DLUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26
Ilość god. i min.	13 37	13 18	12 59	12 37	12 17	11 57

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26
godz. min.	3 0	3 13	3 25	3 36	3 47	3 56

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5635 Rok.) — Dnia 1 Września przypada 1 Elul. — 30 Września (1 Tiszri) Nowy Rok*. 5636.

PLANETY.

Merkury (☿) wschodzi coraz później i jest z tego powodu przez cały miesiąc niewidzialnym. — *Wenus* (♀) zbliża się do koniunkcyi ze słońcem, osiąga takową 23 i znika dla tego zaraz z początkiem t. m. w promieniach słonecznych. — *Mars* (♂) jest znowu coraz dłużej widzialnym i trwa przy końcu t. m. znowu 3 godziny. — *Jupiter* (♃) ukazuje się przez coraz krótszy czas; od 23 t. m. zachodzi wieczorem i pozostaje niewidzialnym. — *Saturn* (♄) widzialny od początków nocy aż do swego zejścia, które z początku o godz. 3^{3/4}, w końcu o 1^{1/2} rano nastaje.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Pierwsza kwadra dnia 7 września o 11 godzinie wieczorem.
 - ☾ Pełnia dnia 15 września o 2 godzinie po południu.
 - ☾ Ostatnia kwadra dnia 22 września o 8 godz. przed południem.
 - ☾ Nów dnia 29 września o 2 godzinie po południu.
- Księżyc najdalej od ziemi 7.; najbliżej ziemi dnia 19 września.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 16 po Ziel. Sw.: O uzdrowieniu opuchłego Łuk. 14.
 „ uroczystość narodz. NMP.: Księgi rodzaju. Mat. 1.
 „ niedzielę 17 po Ziel. Sw.: O najprzedniejszem przykazaniu „Miłuj Boga i bliźniego.“ Mat. 22.
 „ niedzielę 18 po Ziel. Sw.: O uzdrowieniu powietrzem ruszonego w Kafarnaum. Mat. 9.
 „ niedzielę 19 po Ziel. Sw.: O szacie godowej. Mat. 22.
 * W dycezyi chełmińskiej uroczystość narodzenia NMP. przekłada się na następującą niedzielę.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

1. Ogłoszono wyrok na zdrajcę Ponińskiego 1790 r. — 2. Poseł pruski żąda odstąpienia Wielkopolski 1793 r. — 3. Wilno przez Krzyżaków obojętne 1890 r. — 4. Jan Kazimierz wraca do Krakowa 1657 r. — 5. Sejm odrzuca wszelką ugodę z Mikołajem 1831 r. — 6. Prusacy odступują z pod Warszawy 1794 r. — 7. Stanisław Poniatowski ogłoszony królem 1764 r. — Krukowiecki poddaje Warszawę 1831 r. — 8. Matka Boska w Częstochowie królową Polski ukoronowana 1717 r. — Moskale wchodzą do Warszawy 1831 r. — 12. Obrona Wiednia przez Jana Sobieskiego 1683 r. — 13. Uroczysty wjazd Jana Sobieskiego do Wiednia 1683 r. — Zatwierdzenie pierwszego rozbioru Polski 1773 r. — 14. Polacy w Moskwie 1812 r. — 15. Stanisław Poniatowski zaprzysięga pacta conventa 1764 r. — 16. Abdykacja Jana Kazimierza 1668 r. — Romaryno wprowadza wojsko do Galicyi 1831 r. — 19. Bolesław Wielki zdobywa Kijów 1019 r. — 21. Turcy ustępują z Kamieńca 1699 r. — 24. Śmierć hetmana Jana Chodkiewicza 1621 r. — 25. Konfederacya sejmowa potwierdza drugi rozbiór kraju 1793 r. — 27. Zniesienie Krzyżaków pod Połowcami 1331 r. — Sławne pod Kirholmem zwycięstwo nad Szwedami 1605 r. — Śmierć Piotra Skargi 1612 r. — 30. Dąbrowski u rządu Rzeczypospolitej francuzkiej 1796 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Wrzesień wita z dżdżem; 10 do 14 pogoda, przez trzy dni deszcz, tyleż pogody; 21 do 25 deszcz, ostatek pogodny.

Październik 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch.	zach.	wsch.	zach.
			g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.
1 P	Remigiusza b.	Znatisław	6 15	38	8 11	5 58
2 S	ŚŚ. Aniołów Stróżów.	Stanimir	6 35	35	9 27	6 11
3 N	20 po Sw. Kandyda m.	Siemian	6 45	33	10 44	6 27
4 P	Franciszka Ser.	Bratysław bł.	6 65	31	12 0	6 50
5 W	Placyda.	Zasław	6 85	28	1 10	7 23
6 Ś	Brunona w.	Bronisław	6 105	26	2 9	8 10
7 C	Marka pap.	Rosława	6 115	24	2 55	9 12
8 P	Brygidy wd.	Wojśława bł.	6 135	21	3 28	10 26
9 S	Dyonizego m.	Domogost	6 155	19	3 51	11 47
10 N	21 po Sw. Franciszka Borg.	Tomil	6 175	17	4 7	rano
11 P	Gereona z tow.	Dobromiła	6 185	15	4 20	1 10
12 W	Maxymiliana b.	Grzmisław	6 205	12	4 32	2 34
13 Ś	Edwarda króla.	Ziemisław	6 225	10	4 42	3 59
14 C	Kalixta pap.	Dzierzymir	6 245	8	4 53	5 26
15 P	Jadwigi wd.	Drogosława	6 265	6	5 6	6 57
16 S	Teresy p.	Radzisław	6 275	3	5 23	8 32
17 N	22 po Sw. Wiktora b.	Żytisława	6 295	1	5 47	10 8
18 P	Łukasza ew.	Bratumił	6 314	59	6 23	11 41
19 W	Piotra z Alkantary.	Ziemowit bł.	6 334	57	7 18	1 0
20 Ś	Jana Kantego.	Budzisława	6 354	55	8 32	1 58
21 C	Urszuli p.	Daromiła	6 364	53	9 57	2 36
22 P	Korduli p.	Przybysława	6 384	50	11 24	3 0
23 S	Jana Kapistrana.	Wlastymir	6 404	48	rano	3 17
24 N	23 po S. Rafała arch.	Siemisław	6 424	46	12 49	3 30
25 P	Kryspina m.	Samomysł	6 444	44	2 9	3 40
26 W	Ewarysta pap.	Lutosław	6 464	42	3 25	3 48
27 Ś	Sabiny p.	Witomił	6 474	40	4 41	3 57
28 C	Szymona i Judy pat. d. Podl.	Władybóg	6 494	38	5 56	4 7
29 P	Nareczya b.	Dalemił	6 514	36	7 11	4 18
30 S	Edmunda b. <i>Wigilia</i>	Przemysława	6 534	34	8 28	4 33
31 N	24 po S. Wolfganga b.	Godzimir	6 554	32	9 44	4 53

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Hość godz. i min.	11 37	11 16	10 56	10 36	10 17	9 57	9 37

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
god. min.	4 6	4 15	4 24	4 33	4 42	4 50	4 58

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5636 Rok.) — 1 Października (2 Tiszri) Drugie święto Nowego Roku.
 — 3 Paźdz. (4 Tiszri) Post Gedaljah. — 9 Paźdz. (10 Tiszri) Święto pojednania*. — 14 Paźdz. (15 Tiszri) Święto kuczek*. — 15 Paźdz. (16 Tiszri) Drugie święto*. — 20 Paźdz. (21 Tiszri) Święto Palmowe. — 21 Paźdz. (22 Tiszri) Koniec kuczek*. — 22 Paźdz. (23 Tiszri) Święto zakonu*. — 30 Paźdz. przypada 1 Marszeszwan.

PLANETY.

Merkury (☿) niewidzialny. — *Venus* (♀) niewidzialna. — *Mars* (♂) zachodzi o 10 wieczorem głęboko na południowym zachodzie i jest przedtem z początku $3\frac{1}{4}$, później $4\frac{1}{4}$ godzin widzialnym; 7 t. m. staje ze zmrokiem w południku. — *Jupiter* (♃) zbliża się swój konjunkcyi ze słońcem i pozostaje przez cały miesiąc niewidzialnym. — *Saturn* (♄) widzialny z początku od godz. $6\frac{3}{4}$, w końcu od $5\frac{3}{4}$ wieczorem; 22 t. m. zachodzi o północy na południowym zachodzie,

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Pierwsza kwadra dnia 7 października o godz. 5 po południu.
- ☾ Pełnia dnia 14 października o godzinie 12 w nocy.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 21 października o godz. 3 po południu.
- ☾ Nów dnia 29 października o godzinie 6 rano.

Księżyc najdalej od ziemi dnia 4.; najbliżej ziemi dnia 16.

EWANGELIE.

- Na niedzielę 20 po Ziel. Sw.: O uzdrowieniu syna królewskiego. Jan 4.
 „ „ 21 po Ziel. Sw.: O dłużniku i złośliwym słudze. Mat. 18.
 „ „ 22 po Ziel. Sw.: O monecie czynszowej. Mat. 22.
 „ „ 23 po Ziel. Sw.: O wskrzeszeniu córki Jaira. Mat. 9.
 „ „ 24 po Ziel. Sw.: O trędowatym i chromym. Mat 8.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

2. Sejm w Horodle utwierdza zjednoczenie Litwy z Koroną 1413 r.
 — 4. Wojska polskie wchodzą w kordon pruski 1831 r. — 6. Koronacya Michała Wiśniowieckiego 1669 r. — Otwarcie sejmu czteroletniego 1788 r.
 — 7. Klęska cecorska. — Śmierć Żółkiewskiego 1620 r. — 9. Zwycięstwo Jana Sobieskiego pod Parkanami 1683 r. — 10. Klęska maciejowicka 1794 r. — 12. Biskupi na sejmie przeciw różnowiercom i wpływowi Moskwy 1767 r. — 13. Posel moskiewski porywa z sejmu i uwozi w głąb Moskwy protestujących senatorów 1767 r. — 14. Traktat w Wiedniu powiększa księstwo Warszawskie 1809 r. — 15. Śmierć Sadeusza Kościuszki 1817 r. — 16. Uroczysty obchód sypania mogiły Kościuszki 1820 r. — 19. Toruń do Korony wcielony 1454 r. — Józef Poniatowski ginie pod Lipskiem 1813 r. — 20. Urodzenie Stanisława Leszczyńskiego 1676 r. — 22. Podanie się Polaków w Kremlinie 1612 r. — 23. Aresztowanie młodzieży w Wilnie 1824 r. — 25. Śmierć Bolesława Krzywoustego 1139 r. — 26. Sąd w Warszawie na dysydentów toruńskich 1724 r. — 27. Uroczysty wjazd posłów polskich do Moskwy 1667 r. — Protestacya przeciw rozbiorowi Polski 1773 r. — 28. Zawarta przeciw Moskwie ugoda z Kozakami 1617 r. — 29. Śmierć Piotra Tomickiego biskupa krakowskiego 1536 r. — Żółkiewski przedstawia Szujskich na sejmie w Warszawie 1611 r. — 30. Zygmunt III. z powrotem z Szwecyi przybywa do Gdańska 1599 r. — 31. Husytom zostawione wolność ich wyznania 1364 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Październik przychodzi z pogodą; 8 pochmurno; 14, 15, 16 pogoda; 17 szron; 18 mróz; od 19 do 21 rano zimno, potem ciepło następuje; 27 do końca pochmurno.

Listopad 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowian.	Słońca		Księżycy	
			wsch. g. m.	zach. g. m.	wsch. g. m.	zach. g. m.
1 P	Wszystkich SS.	Warcisław	6 57 4 30	10 57	5 22	
2 W	Dzień Zaduszny.	Witimir	6 59 4 28	12 0	6 4	
3 Ś	Huberta b.	Chwalisław	7 0 4 26	12 51	7 0	
4 C	Karola Borom.	Mściwój	7 2 4 24	1 28	8 9	
5 P	Emeryka kr.	Sławomir bł.	7 4 4 23	1 54	9 26	
6 S	Leonarda w.	Wszewład	7 6 4 21	2 12	10 45	
7 N	25 po S. Engelberta m.	Zytomir	7 8 4 19	2 26	rano	
8 P	Koronatów 4ch.	Sędziwój	7 10 4 17	2 38	12 6	
9 W	Teodora m.	Bogdar	7 12 4 16	2 48	1 29	
10 Ś	Jędrzeja z Awelinu.	Ludomir	7 13 4 14	2 58	2 53	
11 C	Marcina b.	Spitosław	7 15 4 13	3 10	4 20	
12 P	5 braci Polaków.	Nowosław	7 17 4 11	3 25	5 53	
13 S	Stanisława Kostki.	Wszerađ	7 19 4 9	3 45	7 30	
14 N	26 po S. Marcina p. i m.	Wodzimir	7 21 4 8	4 16	9 8	
15 P	Giertrudy p.	Przebysław	7 22 4 6	5 5	10 37	
16 W	Dydaka w.	Rodomir	7 24 4 5	6 14	11 47	
17 S	Salomei p.	Zbisława	7 26 4 4	7 38	12 35	
18 C	Pośw. bazyliki śś. Piotra i Pawła	Stanisław	7 28 4 2	9 8	1 4	
19 P	Elżbiety wd.	Drogomira	7 30 4 1	10 35	1 24	
20 S	Felixa de Val.	Sędzimir	7 31 4 0	11 58	1 38	
21 N	27 po S. Ofiarowanie PM.	Sław	7 33 3 58	rano	1 48	
22 P	Cecylii p.	Wszemiła	7 35 3 57	1 15	1 58	
23 W	Klemensa p.	Milywój	7 36 3 56	2 30	2 6	
24 Ś	Chryzogona m.	Darosław	7 38 3 55	3 45	2 16	
25 C	Katarzyny p. i m.	Chwalimira	7 40 3 54	5 0	2 27	
26 P	Konrada i Grzegorza cudotw.	Lechosław	7 41 3 53	6 15	2 40	
27 S	Jarosława; Waleryana b.	Tomir	7 43 3 52	7 31	2 59	
28 N	1 Adw. Rufina m.	Gościorad	7 45 3 51	8 45	3 25	
29 P	Saturnina m.	Przemysł	7 46 3 50	9 52	4 2	
30 W	Andrzeja ap.	Ludosław	7 48 3 49	10 47	4 54	

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26
Dość godz. i min.	9 33	9 14	8 57	8 41	8 25	8 12

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26
godz. min.	5 0	5 7	5 15	5 22	5 30	5 37

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5636 Rok.) — 29 Listopada przypada 1 Kislew.

PLANETY.

Merkury (☿) jest od 5 t. m. widzialny po swem wejściu na południowym wschodzie; w środku t. m. widać go blisko godzinę, poczem czas widzenia skraca się prędko; 25 staje w bliskości *Jupitry*. — *Venus* (♀) jest w środku t. m. krótko przed swem zejściem około godz. 4^{3/4} widzialną jako gwiazda wieczorna. — *Mars* (♂) jest początkowo od godz. 5^{1/2}, w końcu od 5 wieczorem aż do swego zejścia po 10 widzialny; 22 t. m. staje w pobliżu *Saturna* w kierunku południowym. — *Jupiter* (♃) dosięga 4 t. m. swój konjunkcyi ze słońcem i staje się dopiero w końcu t. m. po swem wejściu około 6 rano na krótki czas znowu widzialnym. — *Saturn* (♄) ukazuje się w godzinach wieczornych; zachodzi z początku o godz. 11^{1/2}, później już o 9^{1/2}; 27 t. m. dochodzi ze zmrokiem swęj kulminacyi.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ③ Pierwsza kwadra dnia 6 listopada o 11 godz. przed południem.
- ④ Pełnia dnia 13 listopada o 10 godzinie przed południem.
- ⑥ Ostatnia kwadra dnia 20 listopada o 2 godz. rano.
- ⑨ Nów dnia 28 listopada o 1 godzinie rano.

Księżyc najdalej od ziemi dnia 1.; najbliżej ziemi dnia 14.; najdalej od ziemi dnia 28 listopada.

EWANGELIE.

Na urocz. Wszystkich Sw.: Ośm błogosławieństw. Mat. 5.

- „ niedzielę 25 po Ziel. Sw.: Chrystus uspokaja wiatr i morze. Mat. 8.
- „ „ 26 po Ziel. Sw.: O kłólu w pszenicy. Mat. 13.
- „ „ 27 po Ziel. Sw.: O okropnem spustoszeniu. Mat. 24.
- „ „ adwentową: O znakach dnia sądnego na niebie i ziemi. Łuk. 21.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

2. Moskale oblegają Pragę 1794 r. — Zbombardowanie Lwowa 1848 r. — 3. Porwanie Stanisława Poniatowskiego 1771 r. — Henryk Dąbrowski wzywa do broni 1806 r. — 4. Rzeź Pragi 1794 r. — 5. Protestacya Moskwy przeciw poprawie rządu w Polsce 1788 r. — 6. Utworzenie w Paryżu pierwszego komitetu polskiego 1831 r. — 7. Dąbrowski wchodzi do Poznania 1806 r. — 8. Władysław IV. ogłoszony królem 1632 r. — 11. Władysław III. ginie pod Warną 1441 r. — Świetne nad Turkami pod Chocimem zwycięstwo 1673 r. — 14. Stefan Czarniecki wchodzi do Szelegw 1658 r. — 16. Wcielenie rplitej krakowskiej do Austrii 1846 r. — 18. Szwedzi oblegają Częstochowę 1655 r. — 25. Wielkopolanie z Krakowianami zawierają akt związkowy 1382 r. — Koronacya Stanisława Poniatowskiego 1764 r. — Abdykacya Stanisława Poniatowskiego 1795 r. — 26. Śmierć hetmana Wacława Rzewuskiego 1779 r. — 27. Zerwanie z Moskwą układy 1614 r. — Polacy nad Berezyną 1812 r. — 28. Śmierć Bolesława Wielkiego 1025 r. — 29. Wjazd Aleksandra na koronacyą do Krakowa 1501 r. — Hetman Wincenty Gosiewski rozstrzelany przez żołnierzy 1662 r. — Powstanie przeciw Moskwie 1831 r. — 30. Polacy zdobywają Somo-Sierra 1808 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Listopad nadechodzi z pogodą; 7 deszcz; od 11 do 16 śnieg; trzy dni pogodne, po nich do końca czas nie wesoły.

Grudzień 1875.

Dnie	Święta rzymskie.	Imiona słowiań.	Słońca		Księżycy	
			wsch.	zach.	wsch.	zach.
			g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.	g. m. g. m.
1 S	Arnolda	Samosław	7 49	3 49	11 28	5 59
2 C	Bibianny p.	Szulistawa	7 51	3 48	11 56	7 12
3 P	Franc. Xaw.	Wiślimir	7 52	3 47	12 17	8 30
4 S	Barbary p.	Lubomiła	7 53	3 47	12 32	9 49
5 N	2 Adw. Piotra Chryzologa.	Spitosława	7 55	3 46	12 44	11 8
6 P	Mikołaja	Jarogniew	7 56	3 46	12 54	rano
7 W	Ambrożego b.	Ludomysł	7 58	3 45	1 4	12 28
8 S	Niep. pocz. PM.	Boguwola	7 59	3 45	1 15	1 50
9 C	Leokadyi p.	Wyszosława	8 03	44	1 27	3 17
10 P	NP. Loretań.	Radzisława bł.	8 13	44	1 44	4 49
11 S	Damazego p.	Wojmir	8 23	44	2 9	6 26
12 N	3 Adw. Synezyusza m.	Wolidar	8 33	44	2 48	8 2
13 P	Łucyi p.	Władysława	8 43	44	3 48	9 24
14 W	Spirydyona b.	Sławibor	8 53	44	5 8	10 24
15 S	Euzebiusza b. <i>Suche dni</i>	Wolimir	8 63	44	6 41	11 2
16 C	Adelajdy p.	Zdzisława	8 73	44	8 13	11 27
17 P	Łazarza b. <i>Suche dni</i>	Żyrosław	8 83	44	9 40	11 43
18 S	Gracyana b. <i>Suche dni</i>	Wszemir	8 93	45	11 1	11 55
19 N	4 Adw. Nemezyusza m.	Mścigniew	8 93	45	rano	12 5
20 P	Pelagii p.	Bogumiła	8 103	45	12 19	12 15
21 W	Tomasza ap.	Tomisław bł.	8 113	46	1 34	12 24
22 S	Zenona m.	Drogomir	8 113	46	2 49	12 34
23 C	Wiktoryi p.	Sławomira	8 123	47	4 4	12 47
24 P	Adama i Ewy. <i>Wigilia</i>	Godysława	8 123	47	5 19	1 4
25 S	Narodz. Pańskie.	Grzmisława	8 123	48	6 34	1 27
26 N	Po Boż. Nar. Szczepana m.	Wrociwój	8 133	48	7 43	2 1
27 P	Jana Ewang.	Radomysł	8 133	49	8 42	2 48
28 W	Młodzianków.	Godzisław	8 133	50	9 28	3 50
29 S	Tomasza bisk.	Gosław bł.	8 133	51	10 0	5 2
30 C	Dawida króla.	Ludomił	8 133	52	10 23	6 19
31 P	Sylwestra p. i Melanii.	Lassota	8 133	53	10 39	7 38

 Dnia 22 grudnia początek zimy. — Dzień najkrótszy.

DŁUGOŚĆ DNIA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
Ilość godz. i min.	8 0	7 49	7 41	7 36	7 34	7 34	7 39

ŚWITA.

Data.	1	6	11	16	21	26	31
god. min.	5 43	5 49	5 54	5 58	6 1	6 3	6 4

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

(5636 Rok) — 23 Grudnia (25 Kislew) Poświęcenie świątyni. — 29 Grudnia przypada 1 Tebeth.

PLANETY.

Merkury (☿) od 3 t. m. począwszy niewidzialny. — *Venus* (♀) zachodzi z początku około 5, w końcu o 6 wieczorem i jest przedtem $\frac{1}{2}$ do $1\frac{1}{2}$ godzin widzialną. — *Mars* (♂) jest widzialnym w godzinach wieczornych od 5 do 10; przyjmuje powoli północne stanowisko na niebie i zachodzi z końcem t. m. na zachodzie. — *Jupiter* (♃) wschodzi z początku około 6, w końcu o $4\frac{1}{2}$ rano na południowym wschodzie i jest następnie w końcu t. m. znowu przez $2\frac{1}{2}$ godzin widzialnym. — *Saturn* (♄) zachodzi coraz wcześniżej i widać go na początku t. m. $4\frac{1}{2}$, w końcu już tylko $2\frac{1}{2}$ godzin po zmroku.

KSIĘŻYCA ODMIANY.

- ☾ Pierwsza kwadra dnia 6 grudnia o 3 godzinie rano.
- ☾ Pełnia dnia 12 grudnia o 9 godzinie wieczorem.
- ☾ Ostatnia kwadra dnia 19 grudnia o 4 godz. wieczorem.
- ☾ Nów dnia 27 grudnia o 8 godz. wieczorem.

Księżyc najbliżej ziemi 12.; najdalej od ziemi dnia 25 grudnia.

EWANGELIE.

- Na niedz. II. adwentową: O Janie św. w więzieniu. Mat. 11.
 „ urocz. Niepokal. Początek. NMP.: Księgi rodzaju według Mat. 1.
 „ niedz. III. adw.: O poselstwie Żydów do Jana św. Jan 1.
 „ „ IV. adw.: O Janie św. opowiadającym chrzest. Łuk. 3.
 „ uroczystość Narodzenia Pańskiego: O słowie co się ciałem stało. Łuk. 2. 3. Jan 1.
 „ niedz. po Boż. Narodz.: O proroctwie Symeona i Anny. Łuk. 2.
 „ dzień św. Jana Ewangelisty: O naśladowaniu Chrystusa i ulubionym jego uczniu. Jan 21.
 „ św. Młodziankow: O ucieczce do Egiptu i rzezi w Betleem. Mat. 2.

WAŻNIEJSZE WSPOMNIENIA NARODOWE.

3. Moskale ze wszystkim opuszczają Warszawę 1830 r. — 4. Pożegnanie Kościuszki z Wąsingtonem 1783 r. — 5. Chłopi bierze dyktaturę 1830 r. — 7. Skaranie dysydentów toruńskich śmiercią 1724 r. — 8. Śmierć królowy Jadwigi Jagiellonki 1431 r. — 9. Przychylnie oświadczenie się rządu angielskiego dla konstytucji 1788 r. — 10. Napoleon w Warszawie 1812 r. — 12. Koronacja króla Aleksandra 1501 r. — 13. Stefan Batory ogłoszony królem 1575 r. — 14. Kanonik Baryczko utopiony z rozkazu Kazimierza Wielkiego 1349 r. — 16. Pobicie Szwedów na wyspie Alsen 1658 r. — Śmierć Jana Kazimierza 1672 r. — 19. Napoleon przybywa do Warszawy 1806 r. — 20. Manifest Polaków do narodów Europy 1830 r. — 23. Jan Sobieski przybywa po kampanii do Krakowa 1683 r. — 24. Nadanie konstytucji Polsce kongresowej i urodzenie Adama Mickiewicza 1815 r. — 27. Potwierdzenie unii z Litwą w Krakowie 1499 r. — 28. Koronacja Zygmunta III. 1587 r. — 29. Walny sejm w Warszawie 1590 r. — 31. Otwarcie sejmu w Grodnie 1692 r.

DOMYSŁOWY STAN POWIETRZA.

Grudzień przychodzi ze mgłą i grozi śniegiem; 10 sucho; 18 do 27 mroźno; 28 deszcz; 30, 31 pogodno.

Wykaz alfabetyczny Świętych

z wyrażeniem dnia i miesiąca.

Abdona 30 lipca	Botwida 28 lipca	Feliksa Walez. 20 listop.
Adama 24 grudnia	5 Braci Polaków 12 listop.	Filipa ap. 1 maja
Adelajdy 16 grudnia	7 Braci śpiąc. 10 lipca	— Nereusza 26 maja
Adolfa bis. 17 czerwca	Bronisławy 4 września	Flawiana b. 17 lutego
Adryana 4 marca	Brunona 6 październ.	Florentyny 20 czerw.
Agapita 18 sierpnia	Brygidy 8 październ.	Floryana m. 4 maja
Agatona pap. 10 stycz.	Cecylii 22 listop.	Franciszka Sal. 29 stycz.
Agaty 5 lutego	Celestyna 6 kwietn.	— z Pauli 2 kwietnia
Agnieszki p. m. 21 stycz.	Cezarego bis. 27 sierp.	— św. 5 ran 17 wrześn.
Agnieszki p. 20 kwiet.	Chryzogona m. 24 listop.	— Borg. 10 październ.
Agrypiny 23 czerwca	Cypryana 16 wrześn.	— Seraf. 4 październ.
Albina 1 marca	Cyryaka 8 sierp.	— Ksaw. 3 grudnia
Aleksandra 26 lutego	Cyrylla 16 marca	Franciszki wd. 9 marca
Aleksego wyz. 17 lipca	Czesława 20 lipca	Fulgentego 23 lutego
Alojzego 21 czerwca	Damazego 11 grudn.	Gabryela 18 marca
Ambrozego bis. 7 grud.	Daniela m. 3 styczn.	Gaudentego m. 12 lutego
Andrzeja ap. 30 listop.	Dawida kr. 30 grudn.	Genowefy p. 3 styczn.
Andrzeja Kors. 4 lutego	Dezyderyusza 23 maj.	Germana bisk. 28 maja
Anastazyi p. 27 lutego	Domiceli p. 7 maja	Gerarda bisk. 24 wrześn.
Aniceta 17 kwietnia	Dominika wyz. 4 sierp.	Gereona 11 październ.
Aniołów stróżów 2 paź.	Donata 7 kwietn.	Gerwazego 19 czerw.
Anny 26 lipca	Doroty 6 lutego	Giertrudy wd. 17 marca
Antoniego pust. 17 stycz.	Dyonizego b. 8 kwiet.	— p. 15 listop.
— z Padwy 13 czerw.	— męcz. 9 październ.	Gorgoniusza 9 wrześn.
Antonina b. 17 maja	Dydaka w. 16 listop.	Gracyana b. 18 grudn.
Anzelma b. 21 kwiet.	Edmunda b. 30 paźdz.	Grzegorza p. 12 marca
— 5 lipca	Edwarda kr. 13 paźdz.	— bisk. 9 maja
Apolinarego 23 lipca	Eleonory p. 21 lutego	— cudotw. 26 listop.
Apolonii 9 lutego	Elżbiety kr. 8 lipca	Gwidona 12 wrześn.
Apoloniusza 18 kwiet.	— wdowy 19 listop.	Heleny król. 22 maja
Arkadyusza m. 12 stycz.	Emanuela 26 marca	Heliodora b. 3 lipca
Arnolda 1 grudnia	Emeryka kr. 5 listop.	Henryka b. 19 styczn.
Atanazego 2 maja	Emiliana 5 styczn.	Hermenegildy 13 kwiet.
Augustyna b. 28 sierp.	Emilii 30 czerwca	Hermogenesa 19 kwiet.
Balbiny 31 marca	Engelberta 7 listop.	Hieronima w. 30 wrześn.
Barbary 4 grudnia	Erazma m. 3 czerw.	Hilaryusza p. 13 styczn.
Barnaby ap. 11 czerw.	Eryka kr. 18 maja	Hipolita m. 13 sierpnia
Bartłomieja ap. 24 sier.	Eufrozyny 14 stycz.	Honoraty p. 12 styczn.
Bazylego 22 marca	Eulogiusza 13 wrześn.	Huberta b. 3 listop.
— b. 14 czerwca	Eustachiusza 20 wrześ.	Hygina m. 11 styczn.
Benedykta op. 21 mar.	Eustazego 29 marca	Idziego op. 1 wrześn.
Benigny 19 sierpnia	Euzebiusza w. 14 sierp.	Ignacego bis. 1 lutego
Benona b. 16 czerw.	— bisk. 15 grudn.	— Lojoli 31 lipca
Bernarda op. 20 sierp.	Ewarysta 26 paźdz.	Ildefonsa b. 28 styczn.
Bernardyna m. 20 maja	Ewy 24 grudnia	Innocentego 28 lipca
Bibianny p. 2 grudnia	Ezechiela 10 kwietn.	Ireneusza b. 24 marca
Błażasza 3 lutego	Fabiana m. 20 stycz.	Izajasza pror. 6 lipca
Bonawentury 14 lipca	Faustyna 15 lutego	Izydora bisk. 4 kwietn.
Bonifacego 14 maja	Felicjana 9 czerw.	— oracza 10 maja
— bisk. 5 czerwca	Feliksa p. 30 maja	Jacka wyzn. 17 sierp.

- Jadwigi 15 październ.
 Jakóba 1 maja i 25 lip.
 Jana Jalm. 23 styczn.
 — Złotoust. 27 styczn.
 — z Matty w. 8 lutego
 — Bożego 8 marca
 — w oleju 6 maja
 — Nepomuc. 16 maja
 — papieża 27 maja
 — chrzcic. 24 czerw.
 — i Pawła mm. 26 czer.
 — z Dukli 9 lipca
 — Gwalberta 12 lipca
 — ścięcie 29 sierpn.
 — Kantego 20 paźdz.
 — Kapistrana 23 paźdz.
 — ewang. 27 grudnia
 Januarego 19 wrześn.
 Jarosława 27 listop.
 Jerzego m. 24 kwietn.
 Jędrzeja z Awel. 10 list.
 Joachima 3 września
 Joanny wd. 24 maja
 — Franc. 21 sierpn.
 Józefa obl. MP. 19 mar.
 — Kalasantego 4 lipca
 Józefata b. 26 wrześn.
 Judy ap. 28 paźdz.
 Juliana 9 stycznia
 Julianny p. i m. 20 czer.
 Juliusza 12 kwietnia
 Kaja 22 kwietn.
 Kajetana wyzn. 7 sierp.
 Kaliksta pap. 14 paźdz.
 Kanuta króla 16 lutego
 Kandyda 3 październ.
 Karola ces. 28 styczn.
 — Borom. 4 listop.
 Katarzyny p. 23 marca
 — sen. 30 kwietnia
 — p. i m. 25 listop.
 Kazmierza kr. 4 marca
 Klary p. 12 sierpnia
 Klaudyusza m. 7 lipca
 Klemensa pap. 23 list.
 Kleofasa 25 września
 Kleta m. 26 kwietnia
 Kolety p. 6 marca
 Konrada wyz. 19 lutego
 — 26 listopada
 Konstancji p. 18 lutego
 Konstantego 18 wrześn.
 Korduli 22 październ.
 Kornelego m. 16 wrześn.
 Koronatów 4ch 8 listop.
 Krescentego 15 kwietn.
 Kryspina 25 październ.
 Krystyny p. 24 lipca
 Kunegundy p. 3 marca
 Kwiryna m. 30 marca
 Lamberta m. 16 kwiet.
 Leokadyi 9 grudnia
 Leona II. 28 czerw.
 — pap. 11 kwietn.
 Leonarda 6 listop.
 Longina m. 15 marca
 Lucyana m. 7 styczn.
 Lucyusza b. 11 lutego
 Ludwika kr. 25 sierpn.
 Ludwiki p. 30 stycznia
 Łazarza b. 17 grudnia
 Łucyi p. 13 grudnia
 Łukasza ew. 18 paźdz.
 Macieja ap. 24 lutego
 Magdaleny 27 maja
 Makarego op. 2 styczn.
 Maksymiliana 12 paźdz.
 Małgorzaty kr. 10 czerw.
 — p. i m. 13 lipca
 Mamerta b. 11 maja
 Marcela p. 16 styczn.
 Marceliana 26 kwietn.
 — męcz. 2 czerw.
 Marcelina m. 18 czerw.
 Marcina b. 11 listop.
 — pap. 14 listop.
 Marcyana w. 10 styczn.
 Marka ew. 25 kwietn.
 — męcz. 18 czerw.
 — pap. 7 paźdz.
 Marty p. 29 lipca
 Martyny 30 styczn.
 Maryi Magd. 22 lipca
 Maryusza m. 13 lutego
 Mateusza 21 września
 Mawrycego ryc. 22 wrześ.
 Modarda b. 8 czerw.
 Melanii 31 grudnia
 Męczenników 40. 10 mar.
 Michała Arch. 29 wrześ.
 Mikołaja b. 6 grudnia
 — z Tolent. 10 wrześn.
 Młodzianków 28 grudn.
 Modesta 15 czerwca
 Moniki wd. 4 maja
 NPM. gromniczn. 2 lut.
 — egip. 9 kwietnia
 — szkaplerz. 16 lipca
 NPM. Anielskiej 2 sierp.
 — śnieżnej 5 sierpnia
 — niepok. pocz. 8 grud.
 — Loretańskiej 10 grud.
 Narceza b. 29 październ.
 Nemezyusza m. 19 grud.
 Nicefora m. 20 lutego
 — biskupa 13 marca
 Nikodema m. 1 czerw.
 — męcz. 15 września
 Norberta b. 6 czerwca
 Onufrego w. 12 czerw.
 Optata bisk. 4 czerwca
 Pankracego m. 12 maja
 Pantaleona m. 27 lipca
 Paschalisa 17 maja
 Patrycyusza b. 20 marca
 Paulina b. 22 czerwca
 Pawła pust. 15 styczn.
 — i Jana mm. 26 czerw.
 Pelagii p. 11 marca
 — p. 20 grudnia
 Petroneli p. 31 maja
 Piotra wyzn. 31 stycznia
 — Celestyna 19 maja
 — męcz. 2 czerwca
 — i Pawła 29 czerwca
 — w okowach 1 sierp.
 — z Alkant. 19 paźdz.
 — Chryzol. 5 grudnia
 Piusa V. 5 maja
 — pap. 11 lipca
 Placyda m. 5 październ.
 Polikarpa b. i m. 26 stycz.
 Poteneyanny p. 19 maja
 Praksedy p. 21 lipca
 Prospera b. 25 czerwca
 Prota m. 11 września
 Protazego 19 czerwca
 Prymusa 9 czerwca
 Pulcheryi p. 10 września
 Rafała archan. 24 paźdz.
 Rajmunda 29 kwietnia
 — wyzn. 31 sierpnia
 Reginy p. 7 września
 Remigiusza b. 1 paźdz.
 Roberta op. 7 czerwca
 Rocha 27 kwietnia
 — wyzn. 16 sierpnia
 Romana 28 lutego
 — męcz. 9 sierpnia
 Romualda op. 7 lutego
 Rozalii 4 września
 Róży p. 30 sierpnia

Rudolfa p. 17 kwietn.	Telesfora m. 5 styczn.	Weroniki 4 lutego
Rufina 7 kwiet. i 28 listo.	Teobalda 1 lipca	Wiktora b. 17 październ.
Ruperta b. 27 marca	Teodora m. 9 listop.	Wiktoryi p. 23 grudn.
Ryszarda b. 3 kwietn.	Teodory m. 1 kwietn.	Wiktoryna 25 lut. i 5 wrz.
Sabiny 27 październ.	Teodozyi 29 maja	Wilhelma 6 kwiet. i 5 lip.
Salomei p. 17 listop.	Teodozyusza 30 czerw.	Willibalda 7 lipca
Saturnina 29 listop.	Teofila 5 mar. i 27 kwiet.	Wincentego Fer. 5 kwiet.
Scholastyki 10 lutego	Teresy 16 październ.	— męcz. 22 stycznia
Sebastiana m. 20 stycz.	Tomasza z Akw. 7 marc.	— à Paulo 19 lipca
Serwacego 13 maja	— z Wilan. 18 wrześn.	Wita 15 czerwca
Seweryna m. 8 styczn.	— apost. 21 grudn.	Witalisa m. 28 kwietn.
Sotera m. 22 kwietn.	— bisk. 29 grudn.	Władysława kr. 27 czerw.
Spiridiona b. 14 grudn.	Trzech króli 6 styczn.	— z Giel. 24 wrześn.
Stanisława b. 8 maja	Tyburcego m. 14 kwiet.	Wojciecha b. 23 kwietn.
— Kostki 13 listop.	Tymoteusza 24 styczn.	Wolfganga b. 31 pazdz.
Stefana kr. 2 wrześn.	Tytusa b. 4 styczn.	Zacharyasza b. 14 marca
Sykstusa p. 28 marca	Urbana 25 maja i 5 wrześ.	— pror. 6 września
Sylwestra 31 grudnia	Urszuli p. 21 październ.	Z cheusza 23 sierpnia
Symforyana 22 sierpn.	Wacława kr. 28 wrześn.	Zefiryna 26 sierpnia
Symplifyusza 2 marca	— przenies. 5 marca	Zenona b. 9 lipca
Synezyusza 12 grudn.	Walentego 14 lutego	— męcz. 22 grudnia
Szczepana m. 26 grudn.	Waleriana m. 14 kwiet.	Zofii męcz. 15 maja
Szymona z Lip. 18 lip.	— bisk. 27 listop.	Zuzanny p. 11 sierpn.
— i Judy 28 październ.	Wawrzyńca 10 sierpn.	Zygryda bisk. 25 lutego
Tekli p. 23 września	Wenancyusza 21 maja	Zygmunta 2 maja

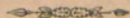
Spis abecadłowy imion słowiańskich,

z wyrażeniem dnia i miesiąca.

Błażej 3 lutego	Bożena 13 marca	Chotymir 13 czerwca
Błogosław 20 marca	Bożesław 9 marca	Chronisław 13 wrześn.
Bogna św. 20 czerwca	Bożesława 31 maja	Chwalibóg 24 styczn.
Bogodar 9 listop.	Bożorad 9 maja	Chwalimir 8 lipca
Bogowit 6 marca	Bożydar 21 wrześn.	Chwalimira 25 listop.
Boguchwał 17 marca	Bożysław 19 czerwca	Chwalisław 3 listop.
Boguchwała 29 maja	Bożywój 5 kwietnia	Chwalisława 30 kwiet.
Bogufał 27 kwietnia	Bratumil 18 pazdzier.	Cichomil 23 sierpn.
Bogumil św. 10 czerw.	Bratumila 3 czerwca	Cichomir 6 czerw.
Bogumila 20 grudn.	Bratysław 4 pazdzier.	Cichosław 13 maja.
Bogumir 13 stycznia	Brodzislaw 28 lutego	Cichosława 30 czerw.
Bogusław 1 lipca	Bronimir 20 maja	Cierpimir 10 maja
Bogusława 23 wrześn.	Bronisław 6 październ.	Cierpisława 29 lipca
Bogusz 24 lutego	Bronisława 18 sierpn.	Cieszymir 24 sierpnia
Boguwoła 8 grudnia	Broniów 22 czerwca	Cyryl 9 lipca
Bohdan 18 marca	Budzimil 15 września	Czeibóg 2 września
Bohdana 6 lutego	Budzimir 16 czerwca	Czeimisław 22 marca
Bohdar 27 marca	Budzisław 1 marca	Czeisława 19 lutego
Bojomir 6 stycznia	Budzisława 20 pazdzier.	Czech Lech Rus 29 lut.
Bolesław 19 sierpnia	Budziwój 23 maja	Czesław m. 20 kwietnia
Bolesława 22 lipca	Chleb 9 sierpnia	— 20 lipca
Borys 9 sierpnia	Chlebosław 6 sierpnia	Czesława 12 stycznia
Borysława 25 maja	Chocisław 5 maja	Dadzibóg 29 września

Dalemił 29 październ.	Jaromił 28 maja	Niemir 14 lutego
Damian 27 września	Jaromir 11 kwietnia	Niezamyśl 8 sierpnia
Daromiła 21 październ.	Jaropelk 18 stycznia	Nosisław 16 kwietnia
Darosław 24 listopada	Jarosław 25 kwietnia	Nowosław 12 listopada
Długomił 14 marca	Jarosława 21 stycznia	Ojcomił 2 lipca
Długosław 18 czerwca	Jerzy 24 kwietnia	Ojcosław 15 marca
Dobiesław 14 maja	Jordan 13 lutego	Olcha 11 lipca
Dobrochna 5 lutego	Kazimierz 4 marca	Olech 7 sierpnia
Dobrogniewa 30 styczn.	Kazimira 21 sierpnia	Onosława 21 lutego
Dobrogost 14 lipca	Krasisław 17 kwietnia	Ostromir 4 sierpnia
Dobromił 5 czerwca	Krasnorod 7 lipca	Pokosław 31 marca
Dobromiła 11 październ.	Krzepimir 19 września	Polemir 19 marca
Dobromir 4 stycznia	Krzesław 28 marca	Prokop 5 lipca
Dobromira 30 marca	Krzesimir 11 stycznia	Przebysław 15 listopada
Dobrosław 10 stycznia	Krzesomysł 19 maja	Przedzimir 14 czerw.
Dobrosława 9 kwietnia	Lasota 31 grudnia	Przedziszaw 27 sierpnia
Dobrowit 18 września	Lechosław 26 listop.	Przedziszawa 23 lutego
Dobrowój 14 sierpnia	Letosław 3 sierpnia	Przemysław 13 kwietnia
Domogost 9 październ.	Litomił 4 czerwca	Przemysława 30 październ.
Domorad 16 sierpnia	Lubomił 20 lutego	Przemysł 29 listopada
Domosław 15 stycznia	Lubomiła 4 grudnia	Przesław 7 kwietnia
Domosława 7 września	Lubomir 1 maja	Przesława 21 maja
Domysław 21 czerwca	Lubomira 24 lipca	— 3 września
Drogomił 21 kwietnia	Lubosław 12 kwietnia	Przedziszaw 20 stycznia
Drogomir 22 grudnia	Ludomił 30 grudnia	Przybysław 27 stycznia
Drogomira 19 listop.	Ludomiła 7 maja	Przybysława 22 październ.
Drogomyśl 17 czerwca	Ludomir 30 lipca	Racibor 29 sierpnia
Drogosław 17 wrześn.	— 10 listopada	Radogost 14 stycznia
Drogosława 15 październ.	Ludomira 24 marca	Radomił 22 sierpnia
Drogowit 6 września	Ludomyśl 7 grudnia	Radomiła 13 lipca
Dzierzykraj 17 lipca	Ludosław 30 listopada	Radomir 28 stycznia
Dzierzymir 14 październ.	Ludosława 10 marca	Radomysł 27 grudnia
Dzierzysław 1 wrześn.	Ludowit 11 maja	Radosław 8 kwietnia
Dzierzysława 16 lipca	Lutosław 26 październ.	— 15 lipca
Gniewomir 8 lutego	Ładysław 26 września	Radosława 8 września
Godysław 21 marca	Mieczysław 1 stycznia	Radzimir 12 września
Godysława 24 grudnia	Milada 16 lutego	Radziszaw 16 październ.
Godzimir 31 październ.	Milogost 7 marca	Radziszawa 10 grudnia
Godziszaw 28 grudnia	Miłosław 3 lipca	Radziwój 10 lipca
Gorysław 10 kwietnia	Miłosława 2 lutego	Radzyń 12 lutego
Gorysława 9 lutego	Miłosz 25 stycznia	Ratymir 19 stycznia
Gosław 29 grudnia	Milywój 23 listop.	Ratysław 2 czerwca
Gościorad 28 listopada	Miron 17 sierpnia	Rodomił 11 czerwca
Gościśław 18 kwietnia	Mirosław 26 lutego	Rodomir 16 listopada
Gościwit 6 maja	Mirosława 26 lipca	Rodosław 2 marca
Grzmisław 12 październ.	Mnożysław 3 kwietnia	Rolisław 1 sierpnia
Grzmisława 25 grudn.	Mścigniew 19 grudnia	Rosław 13 sierpnia
Homir 24 września	Mściśław 8 stycznia	Rosława 7 październ.
Imisław 30 września	Mściśława 8 marca	Rościśław 17 stycznia
Iściśław 11 września	Mściwój 4 listopada	Rościśława 4 września
Izasław 6 lipca	Myślimir 14 kwietnia	Rozmysław 26 czerwca
Jaclaw (Jacek) 15 sierp.	Myślisław 20 września	Rusław 27 maja
Janisław 24 czerwca	Namysław 25 sierpnia	Samomyśl 25 październ.
Jarogniew 6 grudnia	Nieciśław 12 marca	Samosław 1 grudnia

Sędzimir 20 listopada	Szczęśny 30 sierpnia	Włodzimierz 16 stycznia
Sędzislaw 16 września	Szukosław 29 marca	Włodzimira 11 sierpnia
Sędziwój 8 listopada	Szulimir 30 maja	Włodzisław 5 września
Siemian 3 październ.	Szulislaw 7 lutego	Wodzimir 14 listopada
Siemislaw 24 paździer.	Szulislawa 2 grudnia	Wodzisław 19 lipca
Skarbimir 26 stycznia	Tolimir 12 lipca	Wojciech 23 kwietnia
Sław 21 listopada	Tomil 10 października	Wojmir 11 grudnia
Sława 12 sierpnia	Tomila 10 lutego	Wojśław 5 marca
Sławibor 14 grudnia	Tomir 27 listopada	Wojśława 8 października
Sławobój 25 lutego	Tomira 24 maja	Wolidar 12 grudnia
Sławogost 29 kwietnia	Tomisław 21 grudnia	Wolimir 15 grudnia
Sławomila 3 marca	Tworzymir 28 lutego	Wrócislaw 22 lutego
Sławomil 17 maja	Unislaw 18 lipca	Wrócislawa 23 stycznia
Sławomir 5 listopada	Wacław 28 września	Wróciwój 26 grudnia
Sławomira 23 grudnia	Wacława 15 kwietnia	Wszebór 27 lipca
Sławosz 25 lipca	Wanda 23 czerwca	Wszemił 12 maja
Sławój 9 czerwca	Warcisław 1 listopada	Wszemila 22 listopada
Sobestyan 20 stycznia	Wawrzyniec 10 sierpn.	Wszemir 18 grudnia
Sobiebór 9 września	Wiarosława 27 lutego	Wszerad 13 listopada
Sobiesław 20 sierpnia	Wielislaw 4 lipca	Wszesław 18 maja
Spitogniew 31 stycznia	Wielislawa 18 lutego	Wszewład 6 listopada
Spitosław 11 listopada	Więnczysław 4 maja	Wyszomil 29 czerwca
Spitosława 5 grudnia	Więnczysława 16 maja	Wyszomir 12 czerwca
Spitymir 26 kwietnia	Więcymil 26 maja	— 28 sierpnia
Stanimir 2 październ.	Więcysław 25 marca	Wyszosław 8 czerwca
Stanisław 8 maja	Wisław 7 czerwca	Wyszosława 9 grudnia
Stanisława 5 sierpnia	Wisława 22 maja	Zasław 5 października
Stosław 21 lipca	Wiślimir 3 grudnia	Zbigniew 1 kwietnia
Strachota 9 lipca	Wit 15 czerwca	Zbigniewa 16 marca
Strzeżymir 22 kwietnia	Witimir 2 maja	Zbisław 23 marca
Strzeżysław 2 stycznia	— 2 listopada	Zbisława 17 listopad
Strzeżysława 15 maja	Witomił 27 październ.	Zbroisław 28 czerwca
Sudomir 2 kwietnia	Witosław 22 stycznia	Zdobysław 31 lipca
Swiatopelk 1 czerwca	Witosława 4 lutego	Zdzisław 29 stycznia
Swiatosław 7 stycznia	Władybóg 28 październ.	Zdzisława 16 grudnia
Swiatosława 2 sierpnia	Władybój 10 września	Zelislaw 23 lipca
Swiatosz 11 marca	Władymir 19 kwietnia	Ziemiomysł 14 września
Swietobój 26 marca	Władymira 9 stycznia	Ziemisław 13 październ.
Swietobór 6 kwietnia	Władysław 27 czerwca	Ziemowit 19 października
Swietochna 11 lutego	Władysława 13 grudn.	Znatislaw 1 października
Swietomir 28 lipca	Wlastibor 5 stycznia	Zegota 1 lutego
Swietopelk 25 września	Wlastimil 25 czerwca	Żelimir 22 września
Swietorad 17 lutego	Wlastimir 23 paździer.	Zyrosław 17 grudnia
Swietosław 31 sierpnia	Wlastymila 3 stycznia	Żytislawa 17 października
Swietosława 3 maja	Wlastymira 26 sierpnia	Żytomir 7 listopada
Szczęśław 15 lutego	Właścislaw 4 kwietnia	Żywislaw 28 kwietnia

Jarmarki.

Objaśnienie skrótów: kr.—kramne; b.—bydelne; k.—końskie; żreb.—żrebaki; ow.—owce; św.—świnie; op.—opasy; sk.—skóry; w.—wełne; pł.—płótno; ch.—chmiel; g.—garunki; zb.—zboże; d.—dni; stycz.—styczeń; lut.—lutego; mar.—marca; kwiet.—kwiecień; maj.—maja; czer.—czerwea; lip.—lipca; sier.—sierpień; wrz.—wrzesień; paźd.—październik; list.—listopad; grud.—grudnia.

I. W Wielkiem Księstwie Poznańskiem.

W rejencji Poznańskiej.

- Babimost (Bomst) krbk. 4 mar. 4 maja. 7 paźd. 16 grudnia.
Bledzewo (Blesen) krbk. 16 mar. 22 czer. 21 wrz. 16 list.
Bnin krb. 16 lutego. 11 maja. 18 listopada. kr. 24 sierpnia.
Bojanowo krb. po 2 dni 3 marca. 22 czerwea. 28 wrzesnia. 14 grudnia.
Borek krb. 9 mar. 6 lip. 16 list. kr. 5 paźd.
Brojce (Brätz) krbk. 9 lut. 23 marca. 22 czer. 9 list.
Buk krbk. po 2 dni 18 maj. 30 czer. 9 wrz. 26 paźd.
Czempin krb. 23 marca. 6 lip. 21 wrz. 9 list.
Dobrzyca krb. 3 lut. 28 lipca. 24 listop. kr. 7 kwietnia.
Dolsk (Dolzig) krbkśw. 4 marca. 12 sier. 23 wrz. 30 list.
Dubin krbkśw. 16 mar. 1 czer. 12 paźd. 2 grud.
Górka M. (Görchen) krb. 2 mar. 4 maj. 38 wrz. 26 paźd.
Gostyń krbkśw. po 3 dni 9 mar. 6 lip. 5 paźd. 16 list.
Grabów krbk. 18 mar. 24 czer. 24 sier. 30 list.
Grodzisk krbk. 9 mar. 11 maj. 31 sier. 19 paźd.
Jaraczewo krb. 24 marca. 25 maja. 26 paźd. 22 grud.
Jarocin krbk. 27 stycznia. 5 maj. 18 sier. 17 list.
Jutrosin krbk. 23 mar. 25 maj. 11 sier. 2 list.
Kamionna (Kähme) krbk. 17 marca. 29 kwietnia. 23 czerwea. 9 wrzesnia.
Kargowa (Karge) krb. 23 mar. 28 czer. 28 wrz. 9 list.
Kęblowo (Kiebel) krbzb. 13 kw. 11 sier. 12 paźd. 23 list.
Kepno b. 8 stycz. 5 lut. 19 mar. 30 kwiet. 14 maj. 25 czer. 16 lip. 27 sier.
17 wrz. 29 paźd. 26 list. 17 grud. krbk. 20 stycz. 14 kwiet. 18 sier.
17 list.
Kobyłagóra krbk. 17 mar. 16 czer. 22 wrz. 22 grud.
Kobylin krb. 16 mar. 11 maja. 27 lip. 23 list.
Kopanica (Kopnitz) krb. 4 lut. 11 maj. 29 lip. 4 list.
Kórnik krb. 9 mar. 1 lip. 5 paźd. 21 grudnia.
Kościan (Kosten) krb. po 2 dni 4 marca. 12 maja. 14 wrz. 9 grudnia.
Kostrzyn krb. 19 stycz. 23 mar. 6 lip. 26 paźd.
Kozmin krbkpł. 12 stycz. 13 kw. 17 sier. 9 list.
Krobia (Kröben) krb. 11 lut. 15 kwiet. 1 wrz. 24 list.
Krotoszyn krb. 18 mar. 13 maj. 9 wrz. 14 grud.
Krzywín (Kriewen) krb. 12 stycz. 18 mar. 24 czer. 19 paźd.
Leszno (Lissa) krb. po 2 dni 16 marca. 7 czerwea. 28 wrz. 14 grudnia.
Lwówek (Neustadt b. Pinne) po 2 dni 2 marca. 25 maja. 24 sier. 23 list.

- Międzychód (Birnbaum) krbk. 16 mar. 24 czerw. 14 wrześn. 7 grudn. —
ch. 15 wrześ.
- Międzyrzec (Meseritz) krbkśw, 9 mar. 6 lip. 12 paźd. 23 list.
- Mieszków krb. 4 mar. 23 czerw. 29 wrz. 16 grud.
- Miłosław krb. 24 mar. 15 czerw. 28 wrz. 22 grud.
- Mixstad krbk. 12 stycz. 16 mar. 19 sier. 26 paźd.
- Mosina krb. 11 lut. 13 maja. 17 sier. 12 paźd.
- Murowana Goślina krb. 4 lut. 22 kwiet. 18 paźd. 14 grud.
- Nowemiaszt (Neustadt a/W.) krb. 23 mar. 8 czerw. 19 paźd. 25 listop.
- Nowy Tomysł krbk. po 2 dni 18 mar. 13 maj. 22 wrz. 9 grud.—ch. 24 wrz.
- Oborniki krb. 16 mar. 11 maj. 24 sier. 2 list.
- Obrzycko krb. 17 mar. 25 sier. 27 paźd. 9 grud.
- Odalanów (Adelnau) krb. 9 marc. 3 listop. kr. 22 czerw. 31 sierpnia.
- Opalenica krbk, 13 kwiet. 28 wrz.
- Osieczna (Storchnest) krb. 4 mar. 17 czerw. 16 wrz. 2 grud.
- Ostroróg (Scharfenort) krbk. 23 marca. 12 maja. 18 sierp. 10 listop.
- Ostrowo krb. po 2 dni 28 kw. 20 lip. 14 wrz. 23 list.
- Ostrzeszów (Schidberg) krb. po 2 dni 11 marca. 3 czerw. 9 wrz. 2 grud.
- Piaski (Sandberg) krb. 16 lut. 26 maj. 31 sier. 30 list.
- Pleszew krb. po 2 dni. 24 lut. 2 czerw. 15 wrz. 1 grud.
- Pniewy (Pinne) krb. 10 mar. 4 maj. 11 sier. 30 list.
- Podzamcze krbk. 24 mar. 17 czerw. 16 wrz. 16 grud.
- Pogorzela krb. 23 lut. 4 maj. 14 wrz. 12 paźd.
- Poniec (Punitz) krb. 23 lut. 27 lip. 14 wrz. 16 grud.
- Pobiedziska (Pudewitz) krbk. 24 lut. 8 czerw. 15 wrz. 24 list.
- Poznań krb. 6 dni. 4 kwiet. b. 2 dni. 13 kw. bk. 2 dni. 11 czerw. wł. 3
dni. 11 czerw. kr. 8 dni 27 czerw. b. 2 dni 7 lip. kr. 6 dni 19 wrz.
b. 2 dni 29 wrz. kr. 10 dni 15 grud. b. 2 dni 20 grud.
- Pszczyca (Betsche) krb. 4 lut. 11 maj. 12 sier. 10 list.
- Rakoniewice [Rakwitz] krb. 2 mar. 24 sier. 28 wrz. 14 grud.
- Raszków krb. 4 mar. 1 lip. 9 wrz. 28 paźd.
- Rawicz krbk. po 2 dni 18 mar. 15 lip. 12 paźd. 9 grud.
- Rogoźno [Rogasen] krb. po 2 dni 2 marca. 12 maja. 14 wrz. 16 listop.
- Rostarszewo krb. 9 lut. 30 czerw. 7 wrz. 1 grud.
- Rydzewo krb. 15 kw. 15 lip. 7 paźd. 23 grud.
- Rydzyna [Reisen] krb. 23 marca. 11 maja. 5 paźd. 7 grud.
- Sarnowo [Sarne] krb. 9 lut. 11 maja. 24 sierp. 23 list.
- Sieraków [Zirke] krbk. 4 marca. 17 czerw. 16 wrz. 4 list.
- Skwierzyna [Schwerin a/W.] krbk. 18 mar. 17 czerw. 19 sier. 25 paźd.
- Schlichtingowa krb. 24 lut. 22 kw. 1 wrz. 17 list.
- Smigiel krb. 15 kw. 1 lip. 9 wrz. 18 list.
- Śrem krb. po 2 dni 16 mar. 7 czerw. 14 wrz. 14 grud.
- Środa krb. 12 stycz. 6 kw. 17 sier. 9 list.
- Stęszewo krbk. 2 mar. 1 czerw. 7 wrz. 23 list.
- Sulmierzyce krb. 9 lut. 15 czerw. 9 sier. 9 list.
- Swarzędz [Schwerzenz] krbk. 17 mar. 13 maj. 23 wrz. 18 list.
- Święciechowa [Schwetzkau] krb. 4 lut. 18 maj. 21 wrz. 9 list.
- Szamatyły [Samter] krbk. 24 mar. 13 lip. 5 paźd. 23 listop.
- Trzebiel W. [Alt-Tirschtiegel] krb. 14 kw. 25 listop.
- Trzebiel M. [Neu-Tirschtiegel] krb. 19 maj. 13 paźd.
- Wielichowo krb. 4 lut. 4 maj. 17 sier. 10 wrz.
- Wolsztyn krbk. 16 marca. 3 sier. 5 paźd. 7 grudnia. — ch. 6 paźd.
- Wronki krbk. 11 mar. 8 lip. 19 paźd. 16 grud.
- Września krb. 16 mar. 30 czerw. 21 wrz. 30 list.

Wachowa [Fraustadt] krb. po 2 dni 11 marca. 29 kwiet. 23 wrz. 25 list.
 Xiąż krbśw. 18 mar. 20 maja. 9 wrz. 9 grud.
 Zaniemyśl [Santomischel] krb. 23 lut. 25 maj. 31 sierpnia. 7 grudnia.
 Zbąszyń [Bentschen] krbk. 11 mar. 1 lip. 9 wrz. 28 paźd.
 Zduny krb. 2 mar. 20 maja. 2 września. 2 grud.
 Zerków krb. 11 mar. 22 czer. 7 wrz. 14 grud.

W rejencyi Bydgoskiej.

Barcin krbk. 29 kwiet. 22 czer. 24 sier. 26 paźd.
 Białosliwie b. 2 mar. 10 maj. 6 paźd. 22 grud.
 Budzyń krb. 10 mar. 12 maj. 28 wrz. 2 grud.
 Bydgoszcz kr. po 3 dni. b. po 2 dni 6 kw. 6 lipca. 21 wrz. 14 grud. —
 k. 2 dni 29 kwiet.
 Chodzież krbk. 16 mar. 22 czer. 23 wrz. 7 grud.
 Czarnków bk. 23 lut. 23 mar. kr. 24 mar. bk. 4 maja. 15 czer. kr. 16 czer.
 bk. 10 sier. 21 wrz. kr. 22 wrz. bk. 26 paźd. 14 grud. kr. 15 grud.
 Czarniejewo krbk. po 2 dni 21 stycz. 29 kwiet. 12 sier. 11 listop.
 Fordon krbk. 23 mar. 15 czer. 7 wrz. 23 list.
 Gasawa krbk. 10 mar. 30 czer. 6 paźd. 1 grud.
 Gębice krbk. 16 mar. 11 maja. 17 sier. 27 paźd.
 Gniewkowo krb. po 2 dni 9 mar. 6 lip. 7 wrz. 23 list.
 Gnieszno krbk. 2 dni 8 lut. k. 8 dni 3 maj. krbk. po 2 dni 26 lip. 25 paź.
 Golańcz krbk. 2 dni 2 mar. b. 18 maja. krbk. 2 dni 15 czerw. b. 7 wrześ.
 krbk. po 2 dni 5 paźd. 30 list.
 Inowrocław krb. po 2 dni 14 kw. 23 czer. 8 wrz. 10 list.
 Janowiec krbk. po 2 dni 24 mar. 5 maja. 6 paźd. 22 grud.
 Kcynia [Exin] krbk. 4 mar. 3 czer. 2 wrz. 4 list.
 Kiszewo krbk. po 2 dni 18 mar. 1 lip. 2 wrz. 4 list.
 Klecko krbk. po 2 dni 16 mar. 13 lip. 12 paźd. 14 grudnia.
 Koronowo [Poln.-Krone] krbk. po 2 dni 8 kwiet. 1 lip. 2 wrz. 28 paźd.
 Kruświca krb. 1 kw. 17 czer. 16 wrz. 4 list.
 Kwieciszewo krbk. 17 mar. 23 list.
 Łabiszyn krbk. 11 mar. 17 czer. 23 wrz. 18 list.
 Łekno krbk. 6 kw. 1 czer. 21 wrz. 9 list.
 Łobżenica [Lobsens] krb. 10 mar. 9 czer. 22 wrz. 1 grud.
 Łopienno krbk. 11 mar. 17 czer. 19 sier. 11 list.
 Margonin krbk. 29 kw. 30 czer. 1 wrz. 26 paźd.
 Miasteczko b. 18 mar. 18 list.
 Mielżyn krbk. po 2 dni 4 mar. 6 lip. 21 wrz. 3 list.
 Mieścisko krbk. 5 stycz. 13 kw. 28 wrz. 23 list.
 Mogilno krbk. 23 mar. 22 czer. 5 paźd. 7 grud.
 Mrocza krbk. po 2 dni 9 mar. 4 maj. 17 sier. 26 paźd.
 Nakło [Nakel] krbk. po 2 dni 17 mar. 16 czer. 25 sier. 12 paźd.
 Pakość krbk. po 2 dni 17 mar. 7 lip. 28 wrz. 2 grud.
 Piła [Schneidemühl] bk. 22 lut. 5 kwiet. kr. 6 kwiet. bk. 14 maja. 12
 lip. kr. 13 lip. bk. 23 sier. 18 paźd. kr. 29 paźd. bk. 22 list. 20
 grudn. kr. 21 grudn.
 Powidz krbk. po 2 dni 23 mar. 13 maj. 26 sier. 23 grudnia.
 Rogowo krbk. 18 mar. 8 czer. 12 paźd. 9 grud.
 Rynarzewo krbk. 16 mar. 11 maja. 7 wrz. 9 list.

Skoki krbk. 9 mar. 22 czer. 17 sier. 19 paźd.
Solec [Schulitz] krbk. 18 lut. 20 maja. 19 sier. 18 list.
Strzelno krb. po 2 dni 6 kwiet. 8 czer. 21 wrz. 16 list.
Szamocin b. 15 lut. krb. 3 mar. 3 czer. b. 5 lip. krb. 9 wrześ. b. 11 paźd.
 8 list. krb. 9 grud.
Szubin krbk. 22 kw. 24 czer. 16 wrz. 11 list.
Trzecianka [Schönlanke] bk. 16 mar. kr. 17 mar. krbk. 30 czerw. bk. 28
 wrz. kr. 29 wrz. krbk. 9 grud.
Trzemeszno krbkśw. po 2 dni 9 marca. 13 lipca. 13 paźd. 14 grudnia.
Ujęc krbk. 18 mar. 17 czer. 16 wrz. 16 grud.
Wągrowiec krbk. po 2 dni 17 mar. 23 czer. 25 sier. 27 paźd.
Wieleń [Filehne] bk. 9 lut. b. 17 mar. kr. 18 mar. b. 24 czer. kr. 25 czer.
 b. 23 wrz. kr. 24 wrz. bk. 19 paźd. b. 16 grud. kr. 17 grud.
Witkowo krbk. po 2 dni 3 mar. 16 czer. 1 wrz. 17 list.
Wyrzysk [Wirsitz] krbk. 11 mar. 1 lip. 23 wrz. 25 list.
Wysoka [Wissek] krb. 4 mar. 11 maja. 12 sier. 3 list.
Żerniki krbk. 26 maja. 22 wrz.
Żnin krbk. 18 mar. 12 maja. 8 lip. 28 paźd.

II. W Prusach Zachodnich.

W rejencji Kwidzyńskiej.

Białybork [Baldenburg] krbk. 16 mar. 15 czer. 21 września. 16 listopada.
Barbarka kr. 10 maja.
Biskupice [Bischofswerder] bk. 25 lut. kr. 2 mar. bk. 1 lip. kr. 6 lip. bk.
 23 wrześ. kr. 28 wrz. bk. 2 grud. kr. 7 grud.
Brodnica [Strasburg] bk. 9 kwiet. kr. 12 kwiet. bk. 18 czer. kr. 21 czer.
 bk. 17 wrz. kr. 20 wrz. bk. 5 list. kr. 8 list.
Brusy krbk. 20 maja. 16 wrz.
Brzezno [Briesen] krbk. 17 mar. 16 czer. 22 wrz. 24 list.
Chełmno [Culm] krbk. 4 stycz. 24 czer. 4 paźd. 11 list.
Chełmża [Culmsee] krbk. 8 marca. 5 czer. 20 wrz. 8 list.
Chojnice krbk. 18 mar. 21 czer. 23 wrz. 25 paźd.
Czarnowo kr. 22 list.
Czarze krbk. 3 czer. 25 paźd.
Czersk krbk. 16 mar. 15 czer. 7 wrz. 9 list.
Człochów [Schlochau] krbk. 9 mar. 6 maj. 16 wrz. 2 grud.
Człopa [Schloppe] bk. 10 lut. 14 kwiet. 1 czer. 28 lipca. 1 wrz. 5 paźd.
 16 list. 15 grud. kr. d. następ.
Dragas, na bydło i źrebec 7 wrz.
Flötenstein w powiecie człochows. krbk. 29 kwiet. 30 sierp. 26 paźd.
Friedland (pruski) krbk. 11 mar. 10 maja. 15 lip. 4 paźd.
Friedland (march) bk. 7 kw. 16 czer. 6 paźd. kr. dni następ. i 20 grud.
Gardeja [Garnsee] bk. 13 stycz. 10 mar. 14 lip. 6 paźd. kr. dni następne.
Gniew [Mewe] bk. 12 mar. kr. 15 mar. bk. 18 czer. kr. 21 czer. bk. 24 wrz.
 kr. 27 wrz. bk. 12 list. kr. 15 list.
Golub krbk. 23 mar. 22 czer. 28 wrz. 16 list.
Grabia krbk. 1 mar. 14 czer. 30 sier. 6 grud.
Grudziądz krbk. 5 kwiet. 28 czer. 30 sier. żreb. 31 sier. krbk. 15 list.
Gurzno krbk. 16 mar. 15 czer. 31 sier. 23 list.

- Hamersztyn** krbk. 17 mar. 21 czer. 23 sier. 25 paźd.
Hawa [Deutsch-Eylau] płót. 10 mar. bk. 9 kw. kr. 13 kwiet. pl. 16 czer.
 bk. 18 czer. pl. 21 czerw. kr. 22 czerw. bk. 20 sier. kr. 24 sier. bk.
 5 list. kr. 9 list.
Jabłonowo krbk. 8 marca. 10 maja. 7 czer. 23 sier. 27 wrz. 25 paźd. 29 list.
Jastrów krbk. 3 mar. kr. 7 maj. bk. 5 lip. kr. 6 lip. i 19 sier. bk. 11 paźd.
 kr. 12 paźd. 11 list. i 22 grud.
Kamień [Kamin] krbk. 23 mar. 4 maj. 1 lip. 26 paźd.
Kielbasin wieś w pow. toruńsk. kr. 13 kw. 18 list.
Kisielec [Freistadt] bk. 12 mar. kr. 16 mar. bk. 4 czer. kr. 8 czer. bk.
 3 wrz. kr. 7 wrz. bk. 26 list. kr. 30 list.
Kiszborg [Christburg] bk. 5 mar. kr. 8 mar. pl. 2 dni 23 czer. bk. 25 czer.
 kr. 28 czer. żreb. 9 wrz. bk. 10 wrz. kr. 13 wrz. len 2 dni 3 list. bk.
 5 list. kr. 8 list.
Kościelna Jania [Kirchenjan] krbk. 4 mar. 25 list.
Kowalewo [Schönsee] krbk. 15 mar. 16 wrz.
Krojanka krbk. 8 mar. 13 maj. 16 sierp. 7 paźd.
Kurzętnik [Kauernick] krbk. 15 kw. 17 czer. 15 lip. 2 wrz. 28 paźd.
Kwidzyn [Marienwerder] bk. 9 mar. 15 czer. kr. dni następ. żreb. 1 wrz.
 bk. 14 wrz. 16 list. kr. dni następne.
Landek [miasto] krbk. 15 mar. 14 czer. 27 wrz. 15 list.
Leśno krbk. 5 kw. 10 maja. 11 paźd.
Lidzbark [Lautenburg] bk. 5 lut. kr. 8 lut. bk. 11 czer. kr. 14 czer. bk.
 10 wrz. kr. 13 wrz. bk. 3 grud. kr. 6 grud.
Lisewo krbk. 15 czer. 19 paźd.
Lisnowo [Gr. Leistenau] krbk. 8 mar. 13 grud.
Lubawa [Löbau] bk. 8 kw. kr. 14 kw. bk. 8 lip. kr. 14 lip. bk. 9 wrz.
 kr. 15 wrz. bk. 4 list. kr. 10 list.
Lubicz [Leibitsch] krbk. 19 kw. 15 list.
Łasin [Lessen] krbk. 1 kw. 24 czer. 27 wrz. 4 list.
Łąki [Łonk] pl. 7 dni 23 maja. kr. 7 dni 30 maja.
Minsterwald w pow. kwidz. krbk. 25 maja. 26 paźd.
Młyniec wieś w pow. toruńsk. krbk. 24 maja. 27 wrz.
Nawra krbk. 8 kwiet. 17 czer. 9 wrz. 11 paźd.
Niewieścin krbk. 21 czer. 25 paźd.
Nowe [Neuenburg] bk. 9 kw. kr. 12 kw. bk. 9 lipca. kr. 12 lip. bk. 3 wrz.
 kr. 6 wrz. bk. 26 list. kr. 29 list.
Nowemiasto n/Drw. [Neumark] bk. 11 mar. kr. 15 mar. bk. 20 maj. kr.
 24 maja. bk. 12 sier. kr. 16 sier. bk. 11 list. kr. 15 list.
Osie w pow. Świeckim krbk. 14 kw. 6 paźd.
Popowo biskupie kr. 12 maja. 13 wrz.
Piasieczno [Pehsken] krbk. 6 wrz.
Pluźnica w pow. chełm. krbk. 15 mar. 22 list.
Podgórz krbk. 5 kwiet. 4 paźd.
Podstolin [Pestlin] krbk. 11 stycz. 12 kw. 21 czer. 20 wrz.
Prabuty [Riesenburg] bk. 16 mar. kr. 18 mar. bk. 15 czer. kr. 17 czerw.
 bk. 31 sierp. kr. 2 wrz. bk. 23 paźd. kr. 25 paźd.
Radzyn [Rehden] krbk. 15 mar. 31 maja. 4 paźd. 22 list.
Rederitz w pow. waleck. kr. 13 maja. 23 wrz.
Sempolno [Zempelburg] krbk. 15 mar. 11 maja. 27 wrz. 10 list.
Śliwice [Gr. Schliewitz] krbk. 5 lip. 4 paźd.
Starytarg [Altmarkt] kr. 10 maja. bk. 7 czer. 18 paźd.
Susz [Rosenberg] bk. 19 lut. kr. 23 lut. bk. 7 maja. kr. 11 maja. bk. 13
 sier. kr. 17 sier. bk. 29 paźd. kr. 2 list.

Sypniewo [Zippnow] kr. 20 maja. 6 paźd.
 Sztam bk. 5 lut. kr. 8 lut. bk. 16 kw. kr. 19 kw. bk. 20 sierpnia kr.
 23 sier. bk. 12 list. kr. 15 list.
 Swiecie [Schwetz] krbk. 8 lut. 16 mar. 10 maja. 28 czer. 16 sierp. 13 wrz.
 18 paźd. 13 grud.
Toruń kr. po 8 dni 5 styczn. 25 maja. 26 paźd. bk. w każdy czwartok.
 Topolno krbk. 11 styczn. 1 lut. 1 mar. 12 kwietn. 4 maja. 7 czerw. 12 lip.
 9 sierp. 6 wrz. 4 paźd. 22 list. 20 grud.
 Tuchola krbk. 8 mar. 3 maja. 13 lip. 24 sier. 18 paź. 18 list.
 Tuczo [Tütz] krbk. 18 mar. 7 lip. 30 sierp. krbkzreb 15 list.
 Tychnowy (Tiefenau) krbk. 4 lut. 24 czer.
Walichnowy, (Falkenau) wieś w pow. kwidz. krbk. 5 lip.
 Wałdowo wieś w pow. zlotows. krbk. 12 maja. 5 list.
 Wałcz [Dt. Krone] bk. 8 lut. 15 mar. 10 maj. 21 czer. 26 lip. 13 wrz.
 8 list. 13 grud. kr. dni następne.
 Wąbrzeźno [Briesen] krbk. 19 kwiet. 26 lip. 4 wrz. 6 grud.
 Więcborek krbk. 19 marca. 28 kwiet. 24 czer. 6 paźd.
Złotów (Flatow) krbk. 1 mar. 12 maja. 13 wrz. 16 list.
 Złotowo, wieś w pow. lubaws. pl. 30 lip. kr. 6 sier.
 Ziethen w pow. człochows. krbk. 12 maja. 13 paźd.

W rejencyi Gdańskiej.

Elbląg [Elbing] kr. 8 dni 7 maja. bk. 2 czer. b. 2 dni 3 czer. bk. 11 paźd.
 b. 2 dni 12 paźd. kr. 8 dni 11 list.
Gdańsk [Danzig] kr. 14 dni 5 sierp. k. 6 dni 5 sierp..
 Gowidlino świnie. 8 kw. i 16 grud.
Kartuzy [Carthaus] b. 3 marca. krb. 12 maja. 20 paźd. b. 24 listop.
 Kielno [Köln] krb. 15 kw. 26 paźd.
 Kielpin krb. 5 paźd.
 Kiszawa [Alt Kyschau] krb. 4 maja. 17 list.
 Kolebki w pow. wejerows. kr. 15 mar. 25 maja. 9 wrz.
 Kościerzyna (Berent) krb. 23 mar. 25 maja. 14 wrz. 9 list.
 Krokowa krb. 4 mar. 11 maj. 23 wrz. 25 list.
Lipusz krb. 22 czer. 5 paźd.
 Luzino krb. 4 list.
Malborg [Marienburg] bk. 23 mar. kr. 2 dni 3 maj. k. 2 dni 7 maj. bk.
 5 lip. kr. 3 dni 11 paźd. bk. 11 paźd.
 Nowystaw krbk. 4 lut. 24 czer. 27 lip. 19 paźd.
Oliwa krbk. 11 maja. 5 paźd.
Pogódki krb. 13 kwiet. 2 list.
 Puck (Putzig) kr. 23 lut. 22 czer. krb. 19 paźd. 14 grud.
 Przywidz [Mariensee] krb. 4 maj. 11 maj. 16 wrz. 6 paźd.
Rumunia (Rahmel) kr. 16 wrz.
Sierakwice krb. 13 maj. 6 lip. 17 kw.. 16 list.
 Skarszewy [Schöneek] b. 9 lut. 1 czer. 6 lip. 12 paźd. kr. dni następne.
 Stangenwald świnie. 31 mar. i 29 grud.
Starogard [Pr. Stargardt] bk. 19 mar. kr. 2 dni 23 mar. bk. 2 lip. kr.
 2 dni 6 lip. bk. 17 wrz. kr. 2 dni 21 wrz. bk. 12 listop. kr. 2 dni
 16 list.

Stężyce krb. 20 maja. 24 czerw. 28 wrz. 25 listop. św. 30 list. 7 grud.
 14 grud. 22 grud.
 Straszyn bk. 9 paźd. 7 grud.
 Sulęcín krb. 25 maja 22 wrz.
 Św. Wojciech kr. 2 dni 4 maja.
 Szembork świnié. 26 maja. 27 paźd.
 Szenwald krb. 28 wrz. 7 grud.
 Tczew [Dirschau] bk. 12 marca. kr. 15 marca. bk. 28 maja. kr. 31 maja.
 bk. 17 wrz. kr. 20 wrz. bk. 9 list. kr. 11 list.
 Tolmicko [Tolkemit] kr. 11 stycz. 26 lip. 4 paźd.
 Tychnowy [Tiegenhof] bk. 28 maja kr. 1 czerw. bk. 5 paźd. kr. 7 paźd.
 Wejherowo [Neustadt W./Pr.] krbk. 4 lut. 27 kwietn. 3 czerwca. 7 paźd.
 11 list. 23 grud.
 Zukowo [Zuckau] krb. 23 czer. 26 list.

III. W Prusach Wschodnich.

W rejencji Królewieckiej.

Alberga bk. 12 lutego. kr. 16 lutego bk. 7 maja kr. 11 maj. bk. 10 wrz.
 kr. 14 wrz. bk. 26 list. kr. 30 listop.
 Altstadt kr. 10 maj. 4 paźd.
 Barciany [Barten] bk. 2 kw. kr. 6 kw. 2 dni pł. 15 maja. 30 dni. bk.
 23 lip. kr. 27 lip. 2 dni bk. 8 paźd. kr. 12 paźd. 2 dni bk. 3 grud.
 kr. 7 grud. 2 dni.
 Bartoszyce [Bartenstein] bk. 5 mar. pł. 14 czer. 6 dni. bk. 25 czer. kr.
 29 czer. 2 dni. bk. 27 sierp. 29 paźd. kr. 2 list. 2 dni.
 Bieberswalde pł. 16 marca. 18 lip. 7 grudnia.
 Biskupiec [Bischofsburg] bk. 5 lut. kr. 2 dni. 8 lut. bk. 19 mar. i 9 kw.
 kr. 2 dni 18 kw. bk. 18 czer. i 1 lip. kr. 2 dni 5 lipca. bk. 30 lipca.
 3 wrz. i 12 listop. kr. 2 dni 15 listop.
 Bisztynek [Bischofstein] bk. 14 stycz. kr. 2 dni 18 stycz. bk. 18 marca.
 pł. 5 lip. bk. 8 lip. kr. 2 dni 12 lip. bk. 23 wrz. 14 paźd. kr. 2 dni
 18 paźd. bk. 16 grud.
 Brunsberg b. 15 stycz. kr. 18 stycz. 3 dni. pł. 24 maj. 6 dni b. 28 maj.
 kr. 31 maj. 3 dni pł. 4 paźd. 6 dni b. 8 paźd. kr. 11 paźd. 3 dni len.
 13 grud. 3 dni.
 Dąbrowno [Gilgenburg] b. 8 mar. 21 czer. 6 wrz. 22 list. kr. dni następne.
 Dobremiasto [Guttstadt] bk. 4 lut. kr. 8 lut. 2 dni bk. 18 mar. 29 kw.
 kr. 3 maja 2 dni pł. 22 czer. bk. 19 sier. kr. 23 sier. 2 dni. bk. 11
 list. kr. 15 list. 2 dni bk. 10 grudnia.
 Döbern bk. 19 stycz. bk. 22 czer. bk. 5 paźd. kr. 6 paźd. kr. dni następne.
 Domnowo bk. 12 marca. kr. 16 mar. 2 dni pł. 12 czer. bk. 18 czer. kr.
 22 czerw. 2 dni bk. 17 wrz. kr. 21 wrz. 2 dni. bk. 10 grud. kr. 14
 grud. 2 dni.
 Drengfurth bk. 29 stycz. kr. 2 lut. bk. 21 maja. kr. 25 maja. bk. 16 lip.
 kr. 20 lip. bk. 5 list. kr. 9 list.
 Frauenburg bk. 19 lut. kr. 22 lut. bk. 7 maja. kr. 10 maja. bk. 27 sier.
 kr. 30 sierp. bk. 12 list. kr. 15 list.
 Frydland bk. 19 lut. kr. 23 lut. 2 dni pł. 1 czer. 2 dni bk. 11 czer. kr. 15
 czer. 2 dni bk. 24 wrz. kr. 28 wrz. 2 dni bk. 19 list. kr. 23 list. 2 dni.

- Garsdeny na Litwie ros. 16 mar. 5 maj. 11 paźd.
 Gerdawy bk. 26 lut. kr. 3 mar. bk. 4 czer. kr. 9 czer. bk. 20 sier. kr. 25 sier. bk. 29 paźd. kr. 3 list.
- Heilsberg bk. 4 mar. pl. 31 maj. bk. 3 czer. kr. 7 czer. 2 dni bk. 7 paźd. kr. 11 paźd. 2 dni bk. 9 grud.
- Jelawa [Pr. Eylau] bk. 22 styczn. kr. 26 styczn. bk. 9 kw. kr. 13 kw. pl. 2 czer. 2 dni bk. 9 lip. kr. 13 lip. bk. 8 paźd. kr. 12 paźd.
- Jedwabno krbk. 11 mar. 2 wrz.
- Jerzwałd (Geierswalde) krbk. 8 czer. 16 list.
- Jeziorany (Seeburg) bk. 21 styczn. kr. 25 styczn. 2 dni bk. 15 marca pl. 5 kwiet. 2 dni bk. 8 kw. kr. 12 kw. 2 dni bk. 15 lip. kr. 19 lip. 2 dni pl. 16 sier. 12 dni bk. 26 sier. i 4 list. kr. 8 list. 2 dni.
- Kajny (Caymen) bk. 17 mar. 6 paźd.
- Kiszyny krbkow. 3 maj. 20 wrz.
- Kłajpeda (Memel) bk. 31 maja. 2 dni kr. 16 sierp. 7 dni bk. 18 paźd. 2 dni.
- Komorowo krbk. 17 czer. 26 sier.
- Kranz kr. 5 lip. 6 sier.
- Krotynga p. Kłajpedą bk. 22 styczn. 16 kw. 24 wrz.
- Krotynga na Litwie ros. 6 styczn. 2 lut. 14 kw. 3 maja. 21 czer. 2 sier. 4 paźd.
- Krzyżbork (Kreuzburg) bk. 15 styczn. kr. 19 styczn. bk. 16 kw. kr. 19 kw. bk. 13 sierp. kr. 17 sierp. bk. 12 listop. kr. 16 listop.
- Królewiec (Königsberg) k. rasowe 10 maja. 2 dni. pl. 7 czerw. 6 dni kr. 14 czer. 8 dni bk. 22 czer. 2 dni wł. 23 czer. 3 dni kr. 18 grud. 10 dni.
- Kumeny krbk. 19 mar. 17 wrz.
- Landsberg bk. 29 styczn. kr. 1 lut. bk. 30 kw. kr. 3 maja. bk. 6 sierp. kr. 9 sier. bk. 22 paźd. kr. 25 paźd.
- Langheim hr. 9 czer. 17 list.
- Libsytaś bk. 19 lut. 9 kw 9 lip. 19 list. — kr po 2 dni 23 lut. 13 kw. 13 lip. 23 list. — pl. 12 lipca.
- Liebarz patrz Heilsberg.
- Lubiana bk. 2 kw. kr. 10 maj. 3 dni pl. 30 czerw. bk. 2 lip. kr. 5 lip. 3 dni bk. 8 paźd. kr. 11 paźd. 3 dni.
- Lukla (Locken) bk. 20 lipca. kr. 22 lipca. bk. 26 paźd. kr. 28 paźd.
- Melanki bk. 13 maj. 23 wrz. kr. dni następne.
- Melzak bk. 21 styczn. kr. 25 styczn. 2 dni bk. 11 mar. 1 lip. kr. 5 lipc. 2 dni bk. 24 sier. 4 list. kr. 8 list. 2 dni.
- Mensguth krbk. 3 czer. 2 grud.
- Milomłyn (Liebemühl) bk. 22 styczn. kr. 26 styczn. 2 dni bk. 7 maj. kr. 11 maj. 2 dni bk. 13 sier. kr. 17 sier. 2 dni bk. 29 paźd. kr. 2 list. 2 dni.
- Młynary (Mühlhausen) bk. 22 marca. 19 lip. 20 wrz. 13 grud. — kr. po 2 dni 24 mar. 21 lip. 22 wrz. 15 grud.
- Morąg (Mohrunen) bk. 16 mar. 15 czerw. 14 wrz. 14 grudn. — kr. po 2 dni 18 marca. 17 czer. 16 wrz. 16 grud. — pl. 5 lipca.
- Mulczyn kr. 19 lip.
- Nidbork (Neidenburg) bk. 18 styczn. kr. 20 styczn. bkow. 14 czerw. kr. 16 czer. bkow. 13 wrz. kr. 15 wrz.
- Nordenburg bk. 8 styczn. 12 mar. 2 lip. 12 list. — kr. 12 styczn. 16 mar. 6 lip. 16 listop. — pl. 14 dni 26 czer.
- Nowe Zgorzelice (Brandenburg) bk. 26 lut. 5 listop. — kr. po 2 dni 1 marc. 8 listop.

- Olztyń** (Allenstein) bk. 15 lut. 13 mar. 5 kwiet. 22 maj. 25 wrz. 11 grud.
 -- kr. po 2 dni 15 mar. 24 maja. 27 wrz. 13 grud. -- pl. 18 maja.
Olsztynek (Hohenstein) bk. 15 mar. 28 czerw. 13 wrz. 8 list. -- kr. [po
 2 dni 16 marca.] w dwóch dniach następnych.
Opaleniec krbk. 4 maja. 23 listop.
Orneta [Wormditt] bk. 7 styczn. kr. 11 styczn. 2 dni bk. 24 marca. pl.
 14 czer. bk. 17 czer. kr. 21 czer. 2 dni bk. 5 sier. 14 paźd. pl. 18 paźd.
 kr. 2 dni 18 paźd.
Osteroda bk. 8 lut. pl. 9 lut. kr. 10 lut. 2 dni bk. 10 maja. pl. 11 maj.
 kr. 2 dni 12 maja. bk. 20 wrz. pl. 21 wrz. kr. 2 dni 22 wrz. bk.
 15 listop. pl. 16 listop. kr. 2 dni 17 listop.
Passenheim bk. 2 mar. 15 czer. 14 wrz. 7 grud. -- kr. 3 dnia.
Pasłęk [Pr. Holland.] bk. 8 mar. kr. 2 dni 10 mar. bk. 26 maj. 28 czer.
 kr. 2 dni 30 czerw. bk. 6 wrz. kr. 2 dni 8 wrz. bk. 13 paźd. 6 grud.
 kr. 2 dni 8 grud.
Perwilten op. 12 maj. 16 czer. 14 lip. 18 sierp. 22 wrz. 13 paźd.
Piława [Pillau] kr. po 2 dni 6 kw. 5 paźd.
Pobety krb. 15 mar. 11 paźd.
Poląga na Litwie ros. 5 mar. 6 lip.
Prökuls bk. 23 kwiet. 18 czer. 10 wrz.
Rastenbork bk. 11 styczn. 10 maj. kr. 2 dni 12 maja. pl. 4 dni 14 czer.
 bk. 5 lip. 4 paźd. kr. 2 dni 6 paźd.
Reszel bk. 7 styczn. kr. 11 styczn. bk. 11 mar. 1 kwiet. kr. 5 kwiet. pl.
 8 dni 1 czer. bk. 17 czer. 7 paźd. kr. 11 paźd. bk. 2 grud. kr. 6 grud.
Rosogi [Friedrichshof] krbk 17 mar. 10 list.
Rybaki [Fischhausen] kr. po 2 dni 2 marca 8 czer. 12 paźd. 14 grudnia.
Schaaksvitte kr. 12 lut. 20 sierp. 29 paźd.
Schönbruch kr. 12 lut. 4 czer. 26 list.
Schwansfeld Gross kr. 10 maja. 15 list.
Sepopol (Schippenbeil) bk. 23 kw. kr. 2 dni 28 kw. pl. 6 dni 24 maj. bk.
 2 lip. kr. 2 dni 7 lip. bk. 10 wrz. kr. 2 dni 15 wrz. bk. 5 listop. kr.
 2 dni 10 list.
Św. Lipka (Heiligelinde) krpł. 3 dni 2 czer.
Sw. Siekierka (Heiligenbeil) bk. 5 lut. kr. 2 dni 8 lut. pl. 23 czer. bk. 25
 czer. kr. 2 dni 28 czer. bk. 22 paźd. kr. 2 dni 25 paźd.
Soldau bydło 2 lut. kr. 3 lut. blkowpl. 4 maja. kr. 5 maja. byłkon. 6 lip.
 kr. 7 lip. bydkowpl. 21 wrz. kr. 22 wrz.
Szczytno (Ortelsburg) bk. 16 lut. kr. 18 lut. bk. 6 kwiet. kr. 8 kwiet.
 pl. 8 dni 16 czer. bk. 17 sier. kr. 19 sier. bk. 16 list. kr. 18 list.
Tharau bk. 24 lut. 28 paźd. kr. dnia następnego.
Topiały (Tapiaw) bk. 23 mar. kr. 24 mar. 2 czer. kb. 5 paź. kr. 6 paź. 22 grud.
Wargi kr. 27 wrz.
Wartenburg b. 4 mar. kr. 2 dni 8 mar. b. 7 maj. kr. 2 dni 10 maja. pl.
 2 dni 8 lipca. b. 22 lipca. pl. 28 wrz. 2 dni b. 4 paźd. i 13 paźd.
 kr. 2 dni 18 paźd. b. 25 listop. kr. 2 dni 29 listop.
Wielawa bk. 19 mar. pl. 6 dni 12 lip. kon. 3 dni 13 lip. bydło 16 lip.
 sk. 17 lip. kr. 2 dni 20 lip. bk. 5 list. kr. 2 dni 9 list.
Willenberg bk. 6 mar. 19 czer. 9 paźd. 4 grud. kr. dnia 3.
Wolfsdorf Gr. bk. 1 mar. 22 list. kr. 3 dnia.
Zelwałd (Saalfeld) bk. 12 marca. kr. 2 dni 16 mar. pl. 18 maja. (bk. 12
 mar. kr. 2 dni) bk. 11 czer. kr. 2 dni 15 czer. bk. 17 wrz. kr. 2 dni
 21 wrz. bk. 12 list. kr. 2 dni 16 listop.
Zinten bk. 5 mar. kr. 2 dni 9 mar. bk. 23 kw. i 16 lip. kr. 2 dni 20 lip.
 bk. 29 paźd. kr. 2 dni 2 list.

W rejencyi Gąbińskiej.

- Biała** bk. 8 marca. 14 czer. 13 wrz. 13 grud. kr. dni następ.
- Boże** (Boremb.) krbk. 16 wrz.
- Darkehmen** bk. 24 lut. kr. 25 lut. bkpl. 30 czer. kr. 1 lip. bkpl. 1 wrz. kr. 2 wrz. żrebee. 2 dni 15 wrz. bk. 15 grud. kr. 16 grud.
- Elk** (Lyck) bk. 15 mar. kr. 16 mar. pl. 8 dni 18 maja. bk. 24 maja. kr. 25 maj. pl. 8 dni 9 sier. bk. 16 sier. kr. 17 sier. bk. 29 list. kr. 30 list.
- Gabiń** (Gumbinnen) bk. 5 lut. kr. 3 d. 8 lut. bk. 9 kw. i 28 maj. kr. 3 dni 31 maja w. 6 dni żreb. 2 dni 13 wrz. bk. 8 paźd. kr. 3 dni 11 paźd. w. 6 dni 25 paźd. bk. 6 i 10 grud.
- Golab** (Goldab) bk. 22 lut. kr. 2 dni 23 lut. plót. 8 dni 23 czer. bk. 28 czer. kr. 2 dni 29 czer. pl. 8 dni 25 sierp. bk. 30 sierp. kr. 2 dni 31 sierp. bk. 13 grud. kr. 2 dni 14 grudnia.
- Heinrichswalde** krbk. 8 lut. 5 lip.
- Jańsbork** (Johannisburg) bk. 11 styczn. kr. 12 styczn. bk. 5 kr. kwiet. 6 kwiet. bkpl. 5 lipca. kr. 6 lip. bk. 11 paźd. kr. 12 paźd.
- Kankehmen** kr. 8 styczn. bk. 9 kwiet. 17 czer. kr. 18 czer. bk. 18 wrz. 3 grud.
- Koadjuty** (Coadjuten) bk. 8 lut. kr. 11 lut. bk. 13 wrz. kr. 16 wrz.
- Krupyszki** (Kraupischken) krbk. 27 styczn. 23 czer. 29 wrz.
- Lasdehnen** krbk. 16 mar. 11 maj. 28 wrz. 21 grud.
- Lecce** (Lötzen) bk. 8 lut. kr. 9 lut. bk. 10 maja. kr. 11 maja. plót. 8 dni 12 czer. bk. 28 czer. kr. 29 czer. bk. 18 paźd. kr. 19 paźd.
- Margrabowa** bk. 11 styczn. kr. 12 styczn. bk. 10 mar. kr. 11 marc. plót. 8 dni 14 czer. bk. 21 czer. kr. 22 czer. bk. 27 wrz. kr. 28 wrz.
- Mieruńsko** krbk. 4 lut. 29 kwiet. 29 lip. 9 grud.
- Mikołajki** bk. 1 mar. kr. 2 mar. pl. 12 dni 1 lip. bk. 12 lip. kr. 13 lipca. bk. 27 wrz. kr. 28 wrz. bk. 6 grudnia. kr. 7 grudnia.
- Nawiadów** (Aweyden) bk. 9 mar. kr. 10 mar.
- Neukirch** kr. 15 lut. 13 wrz.
- Orzysz** (Arys) bk. 1 lut. kr. 2 lut. bk. 3 maj. kr. 4 maja. plót. 9 dni 12 lip. bk. 19 lip. kr. 20 lip. bk. 31 paźd. kr. 1 list.
- Ostrokół** krbk. 26 paźd.
- Piłkaly** bk. 10 lut. 2 czer. 25 sier. 13 paźd. kr. dni następ.
- Ragneta** krbk. po 2 dni 18 lut. 10 czerw. 14 paźd. 16 grud.
- Ruś** kr. po 1 $\frac{1}{2}$ dnia 1 lut. 21 czer. 1 list.
- Ryn** (Rhein) bk. 25 stycznia. kr. 26 styczn. bk. 5 kw. kr. 6 kw. pl. 8 dni 16 czer. bk. 9 sier. kr. 10 sierp. bk. 8 list. kr. 9 list.
- Seckenburg** krbk. 8 czerw. 5 paźd.
- Skaissgirren** krbk. 15 mar. 6 wrz.
- Smolniki** (Schmalleningken) krbk. po 2 dni 15 lut. 28 czer. 18 paźd.
- Sańsbork** (Sensburg) bk. 1 lut. kr. 3 lut. pl. 2 dni 12 kw. bk. 12 kw. kr. 14 kw. bk. 7 czer. pl. 14 dni 7 czer. bk. 23 sierp. kr. 25 sierp. bk. 27 wrz. pl. 2 dni 8 list. bk. 8 list. kr. 10 list.
- Sarkwity** bk. 12 styczn. 27 kw. 22 czer. 2 list. kr. dni następ.
- Stołupiany** [Stallupönen] bk. 15 lut. 7 czer. 23 sier. 18 paźd. kr. po 2 dni dnia następ.
- Świątajno** [Schwentainen] kr. 2 wrz.
- Szylc** [Szillen] krbk. 5 mar. 24 wrz.
- Szyłokarczma** [Heydekrug] bk. 15 styczn. kr. 1 $\frac{1}{2}$ dnia 18 styczn. bk. 30 kw. kr. 1 $\frac{1}{2}$ dnia 3 maja. bk. 23 lipca. 22 październ. kr. 1 $\frac{1}{2}$ dnia 25 paźd.

Szyrwint bk. 1 lut. 3 maja. 28 czer. 4 paźd. kr. dni następ.
 Szytkiemy krbk. 27 stycz. 12 maja. 22 wrz.
 Trempen bk. 27 stycz. 19 maja. 22 wrz. kr. dni następne.
 Tylża [Tilsit] b. 1 maja. w. 6 dni 18 czer. żreb. 2 dni 20 wrz. w. 6 dni
 20 wrz. b. 28 wrz. kr. 8 dni 28 wrz. k. 3 dni 30 wrz. — 12 małych
 jarmarków na konie wpierszą sobotę każdego miesiąca po 1 dniu.
 Węgobork [Angerburg] bk. 17 mar. kr. 18 mar. bk. 3 maja. kr. 4 maja.
 pl. 13 dni 31 maja. bk. 6 wrz. kr. 7 wrz. bk. 22 list. kr. 23 list.
 Widminy bk. 3 mar. kr. 4 mar. bk. 12 maja. kr. 13 maja. pl. po 2 dni
 2 lip. 5 lip. bk. 7 lip. kr. 8 lip. bk. 10 list. kr. 11 list.
 Wystruć [Insterburg] k. 1 lut. b. 2 lut. kr. 2 dni 3 lutego. k. 24 maja.
 b. 25 maja. kr. 2 dni 26 maja. k. 4 paźd. b. 5 paźd. kr. 2 dni 6 paźd.

IV. Na Szląsku.

W rejencji Wrocławskiej.

Bierutów [Bernstadt] krb. po 2 dni 22 lut. 28 kwiet. 27 wrz. 29 list.
 Borowo krb. po 2 dni 12 kw. 12 lip. 4 paźd. 6 grud.
 Bralin krb. 25 stycz. 12 lip. 14 wrz.
 Brzeg [Brieg] b. 15 lut. 12 kw. 24 maja. kr. 2 dni 25 maja w. 27 maja.
 b. 19 lip. 6 wrz. kr. 2 dni 7 wrz. w. 30 wrz. b. 25 paźd. 29 list.
 kr. 2 dni 30 list.
 Bystrzyca [Habelschwerdt] kr. 11 stycz. 5 kw. 5 lip. 4 paźd.
 Czernina [Tschirnau] kr. 3 maja. 23 sierp. 15 listop. krb. dni następne.
 Duszniki [Reinerz] kr. 1 lut. 10 maja. 26 lip. 27 wrz.
 Dyhernfurth krb. 9 lut. 11 maj. 6 lip. 5 paźd.
 Frankenstein kr. 10 maja. 27 wrz. b. dni następ.
 Freiburg kr. 22 mar. 6 wrz. krb. dni następ.
 Freino [Freyhan] kr. 1 mar. 10 maj. 30 sier. 29 list.
 Friedland kr. po 2 dni 6 stycz. 24 lut. 2 czer. 25 sier. 3 list.
 Góra [Gurau] pl. 16 mar. krb. 17 mar. kr. 18 mar. b. 11 czer. pl. 3 sier.
 krb. 4 sier. kr. 5 sier. pl. 19 paźd. krb. 20 paźd. kr. 21 paźd.
 Gottesberg kr. 2 dni 8 lut. 31 maja. krb. 1 czer. kr. 13 wrz. krb. 14 wrz.
 kr. 2 dni 22 list.
 Hradek [Wünschelburg] kr. 15 lut. 3 maja. 20 wrz. 6 grud.
 Juliusburg krb. 25 stycz. 12 kw. 24 sier. 25 paźd.
 Kant kr. 2 dni 6 kwiet. b. 8 kwiet. kr. 2 dni 7 wrz. b. 9 wrz. kr. 2 dni
 16 list. b. 18 list.
 Katowa [Carlsmarkt] kr. 13 wrz.
 Kłodzko [Glatz] kr. 2 dni 2 maraa krb. 4 marca. kr. po 3 dni 18 maja.
 24 sier. 2 dni 9 list. krb. 11 list.
 Kōben krb. 8 mar. 31 maja. 23 sier. 22 list.
 Kostenblut kr. po 2 dni 9 mar. 22 czer. 14 wrz.
 Landek kr. po 2 dni 19 kwiet. 14 czer. 13 wrz. 22 list.
 Lewin kr. 8 lut. 30 mar. 9 sier. 11 paźd.
 Lissa kr. 18 maja. 28 wrz.
 Löwen kr. 22 marca. 28 czer. 16 sier. 4 paźd. 13 grud. — bk. dnia następ
 Międzybórz krb. 18 stycz. 31 maja. 4 paźd.
 Michałów kr. 8 lut. 10 maj. 20 wrz.
 Milicz krb. po 2 dni 1 mar. 31 maj. 4 paźd.

- Mittelwalde kr. 25 styczn. 3 maja. b. 4 maja. kr. 12 lipca. b. 13 lip. kr. 11 paźd. b. 12 paźd.
- Namysłów b. 8 mar. kr. 9 mar. b. 3 maj. kr. 4 maj. b. 21 czer. 23 sier. kr. 24 sier. b. 11 paźd. kr. 12 paźd.
- Neumarkt krb. 3 lut. kr. 2 dni 4 lut. tytoń 4 marca. krb. 12 maja. kr. 2 dni 13 maja. krb. 6 paźd. kr. 2 dni 7 paźd. tytoń 11 list.
- Neurode kr. po 2 dni 25 styczn. 12 kwiet. 30 sier. 15 listop.
- Niemecz kr. 2 dni 8 mar. b. 10 marca. kr. 2 dni 3 maja. b. 5 maja. kr. 2 dni 4 paźd. b. 6 paźd.
- Olawa [Ohlau] b. 10 lut. 31 marca. 9 czerw. 1 wrz. 17 list. kr. po 2 dni 30 sierp. 15 list.
- Oleśnica (Oels) krb. po 2 dni 1 mar. 31 maj. 30 sier. 1 list. len. 6 grud.
- Pruśnica [Prausnitz] krb. po 2 dni 19 kw. 12 lip. 11 paźd. 6 grudnia.
- Psiepole [Hundsfield] krb. 18 maj. 17 sier.
- Reichenbach kr. po 2 dni 11 styczn 15 mar. 5 lip. 27 wrz. b. dnie następ.
- Reichenstein kr. po 2 dni 15 mar. 21 czer. 20 wrz. 13 grud.
- Reichthal krb. 16 lut. 13 kw. 7 wr. 2 list. b. 15 czer.
- Rothsürben kr. 9 mar. 15 czer. 23 list.
- Rudy [Raudten] krb. 18 stycznia. 12 kwiet. 7 czer. 30 sierp. 25 paźd.
- Scinawca [Steinau] krb. 23 lut. 25 maj. 14 wrz. 30 list. kr. dni następne.
- Sobótka [Zobten] kr. 26 kw. 30 sier. 25 paźd. krb. dnia nast.
- Srebrnagóra (Silberberg) kr. po 2 dni 22 marca. 29 czer. 4 paźd. 8 grud.
- Stamburek (Trachenberg) krb. po 2 dni 17 lut. 28 kwiet. 6 paźdz. b. 30 czer.
- Stróża (Stroppen) krb. 18 styczn. 12 kw. 30 sier. 25 paźd.
- Strzygłów (Striegau) kr. 1 lut. 10 maj. 23 sier. 8 list. krb. dni następ.
- Świdnica (Schweidnitz) krb. 24 lut. kr. 2 dni 25 lut. krb. 26 maja. kr. 2 dni 27 maja. w. 5 czer. b. 6 paźd. krw. 7 paźd. kr. 8 paźd.
- Syców (Wartenberg) krb. 15 mar. 10 maj. b. 26 maj. krb. 13 wrz. 15 list. len 7 grud.
- Strehlen b. 12 kw. 10 maj. kr. 2 dni 11 maja. w. 28 maja. b. 12 lip. w. 1 paźd. b. 4 paźd. kr. 2 dni 5 paźd.
- Szarlotenbrun kr. po 2 dni 8 mar. 18 maj. 4 paźd. 6 grudnia.
- Trzebnica krb. po 2 dni 15 lut. 14 czer. 23 sier. 18 paźd.
- Twardogórk (Festenberg) krbk. 11 styczn. 3 maj. 6 wrz. 8 listopada.
- Uras (Auras) kr. 8 lut. krb. 26 kw. 6 wrz. kr. 2 list.
- Walbrzych (Waldenburg) kr. 14 kw. krb. 15 kw. kr. 2 dni 14 lipca kr. 27 paźd. krb. 28 paźd.
- Wąsorz (Herrnstadt) krb. 15 mar. 28 czer. 27 wrz. 13 grud.
- Więzów (Wanssen) krb. po 2 dni 15 mar. 18 maja. 30 sierp. 6 grudnia.
- Wilhelmsthal. kr. 30 mar. 30 sier. 13 grud.
- Wołów (Wohlau) krb. 25 styczn. 3 maj. 9 sier. 8 list. kr. dnia następ.
- Wrocław (Breslau) bk. 2 dni 3 mar. kr. 8 dni 8 mar. bk. 5 kw. b. na chow. 1 maja. w. 4 dni 7 czerw. krbk. 8 dni 28 czer. bk. 13 lip. kr. 8 dni 6 wrz. krbk. 8 dni 22 list. len 4 grud.
- Winzig krb. 22 mar. 21 czer. 13 wrz. 29 list.
- Ziębice (Münsterberg) kr. 2 dni 3 maja. bg. 5 maja. kr. 2 dni 11 paźd. bg. 13 paźd. chm. 30 paźd.
- Żuława (Sulau) krb. po 2 dni 8 mar. 7 czer. 16 sier. 15 list.

W rejencyi Opolskiej.

- Baborów (Bauerwitz) krb. 9 mar. 11 maj. 27 wrz. 23 list.
- Beniszewo krb. 10 maj. 19 lip. 16 sier. 13 wrz. 25 paź. 27 grud.

- Biała (Zülz) krbk. 18 mar. 29 kwiet. 9 wrz. 4 list. 16 grud.
 Bieruń b. 3 lut. 10 maja. 5 lip. 30 sier. 25 paźd. 20 grud. kr. dn. nast.
 Bladen krb. 22 lut. 14 czer. 30 sier. 15 list.
 Bożesławice krb. 13 stycz. 24 mar. 16 czer. 13 paźd.
 Byczyna (Pitschen) b. 15 lut. 13 kw. 21 czer. 30 sier. 15 list. kr. dn. nast.
 Bytom (Beuthen) b. 8 lut. 12 kw. 19 lip. 4 paźd. 6 grud. kr. dn. nast.
 Cerekwica (Dt.-Neukirch) krb. 15. mar. 12 lip. 20 wrz. 26 paź. 13 grud.
 Dobrodzień (Guttag) krb. 15 mar. 3 maj. 26 lip. 4 paźd.
 Frydland krb. 10 mar. 3 czer. 16 wrz. 18 list.
 Gorzów (Landsberg) krbk. 25 styczn. 8 marc. 10 maj. 23 sier. 18 paźd.
 13 grudnia.
 Gliwice (Gleiwitz) b. 25 stycz. 15 marc. 3 maj. 14 czer. 26 lip. 23 sier. 18.
 paźd. 13 grud. — kr. dni nast.
 Głogówek b. 25 stycz. 12 kwiet. 5 lip. 6 wrz. 25 paźd. krk. dnia następ.
 Grodek (Grottkaun) b. 1 mar. 3 maj. kr. 2 dni 4 maj. b. 14 czer. 2 sier.
 27 wrz. kr. 2 dni 28 wrz. b. 15 list.
 Hulczyn krb. 19 mar. 2 lip. 24 wrz. 17 grud.
 Kietrz [Katscher] kr. 18 stycz. 5 kwiet. bkr. 7 czer. 18 paźd. kr. 20 grud.
 Kluczborek [Creuzburg] krb. 11 stycz. 19 maj. 13 wrz. 8 list.
 Koźle [Cosel] krb. 8 lut. 19 kwiet. 28 czer. 20 wrz. 29 list.
 Krapowice [Krapitz] krb. 15 mar. 10 maj. 13 wrz. 18 grud.
 Królewska Huta [Königshütte] krb. po 2 dni 14 kw. 16 czer. 15 wrz. 15 grud.
 Krzenowice [Kranowitz] krb. 13 kw. 6 lip. 28 wrz. 16 listop.
 Leśnica krb. 1 lut. 5 kwiet. 31 maj. 30 sier. 2 list.
 Lubliniec b. 22 lut. 31 maja 12 lipca 11 paźd. 14 grud. — kr. po 2 dni
 dnia następ.
 Lubezyce [Leobschütz] krb. 8 mar. 3 maj. 13 wrz. 6 grud.
 Mikołów [Nicolai] b. 27 stycz. 17 mar. 19 maja. 21 lip. 27 paźd. — kr.
 dnia następ.
 Mysłowice b. 22 lut. 30 marca 7 czerw. 9 sier. 11 paźd. 2 grud. — kr.
 dnia następ.
 Niemodlin [Falkenberg] krb. 14 stycznia 20 maja. 12 sier. 7 październ.
 Nisa [Neisse] bk. 16 stycz. kr. 4 dni 18 styczn. bk. 20 marc. 10 kw. kr.
 4 dni 12 kwiet. w. 15 maj. bk. 24 lip. kr. 4 dni 26 lip. w. 18 wr. bk.
 16 paźd. kr. 4 dni 18 paźd.
 Odmuchów [Ottmachau] krb. 8 lut. 10 maj. 6 wrz. 6 grud.
 Oleśno (Rosenberg) bk. 2 dni 3 lutego. bk. 2 dni 17 marca. kr. 24 maja.
 bk. po 2 dni 25 maj. 22 wrz. kr. 27 wrz. bk. 2 dni 17 list. kr. 22 list.
 Opole (Oppeln) krbk. 11 styczn. bk. 8 marc. krbk. 19 kwiet. 19 lipc.
 20 wrz. 8 list.
 Paczków kr. 11 stycz. 19 kw. 30 sier. 15 list.
 Pilehovice b. 13 stycznia 10 mar. 7 lipca. 27 paźd. — kr. dnia następ.
 Pokój (Carlsruhe) b. 16 mar. kb. 11 maj. 31 sier. b. 26 paźd.
 Prądnik (Neustadt) krb. 12 stycz. 4 maj. 28 wrz. 30 list.
 Proszków (Proskau) krb. 4 mar. 13 maj. 26 sier. 11 list.
 Pszczyna (Pless) b. 13 stycz. 10 mar. 2 czer. 18 sier. 6 paźd. — kr. dn. nast.
 Pyskowie (Peiskretscham) b. 15 lut. 10 maja. 2 sier. 27 wrz. 29 listop. —
 kr. dnia następ.
 Raciborz krb. 19 stycz. 16 marca 22 czerw. 17 sier. 9 list. — kr. dnia
 następ. w. 26 maja. 20 paźd.
 Rybnik b. 22 lut. 6 kw. 31 maj. 9 sier. 11 paźd. 22 list. — kr. dn. nast.
 Ścinawa (Steinau) krb. 4 lut. 19 sier. 28 paźd.
 Sońnicowice (Kieferstädtel) b. 9 lut. 18 maj. 31 sier. 2 list. 28 grud. —
 kr. dnia następ.

Strzelce M. (Kl. Strehlitz) krb. 6 kw. 12 lip. 23 sierp. 13 paźdz.
 Strzelce W. (Gr. Strehlitz) krb. 7 stycz. 11 marca 20 maja 15 lipca
 16 wrz. 25 list.
 Św. Anna (Annaberg) krb. 18 maja 23 września.
 Szurgoszcz (Schurgast) krb. 8 lut. 10 maj. 9 sier. 18 paźd.
 Tarnowskie góry (Tarnowitz) b. 18 stycz. 5 kwiet. 5 lip. 20 wrz. 22 list.
 — kr. dnia następ.
 Toszek (Tost) b. 8 mar. 24 maj. 12 lip. 13 wrz. 25 paźd. — kr. dn. nast.
 Tropłowice krb. 16 mar. 1 czer. 5 paźd.
 Ujazd krb. 11 stycz. 1 marca. 10 maja. 16 sierp. 11 paźd. 20 grud.
 Wielowieś (Langendorf) krb. 27 styczn. 17 mar. kr. 5 maja. krb. 8 wrz.
 kr. 6 paźd. krb. 1 grud.
 Wodzisław (Losslau) b. 2 mar. 13 lip. 21 wrz. 21 grud. — kr. dnia następ.
 Wołczyn (Constadt) krb. 1 marca 5 lip. 16 sierpn. 4 paźd. 24 list. len.
 1 grud.
 Woźniki krb. 11 stycz. 15 mar. 21 czer. 18 paźd.
 Zauditz krb. 1 mar. 21 czer. 6 wrz. 22 list.
 Ziegenhals krbk. 3 lut. 28 kwiet. 18 sierp. 3 list.
 Żary (Sohrau) b. 17 lut. 31 mar. 30 czerw. 25 sier. 28 wrz. 1 grud. —
 kr. dnia następ.

W rejencyj Lignickiej.

Beuthen b. 10 mar. 23 czer. 25 sier. 10 list. — kr. 2 dni dnie następ.
 Bolesław (Bunzlau) b. 15 lut. 10 maja 16 sierp. 25 paźd. — kr. 2 dni
 dnia następ.
 Bolkenhain kr. 11 stycz. 5 kwiet. b. 6 kw. kr. 3 maj. 19 lipc. 11 paźd.
 b. 12 paźd.
 Bukowa (Lüben) krb. 1 mar. 14 czer. 6 wrz. 8 listop. — kr. dnia następ.
 Cybela (Nieder-Zibelle) krb. 18 maj. 11 paźd.
 Dębice (Daubitz) krb. 8 mar. 2 lip. 4 paźd.
 Dieleża (Diehsa) krb. 30 mar. 5 lip. 13 wrz. 6 grud.
 Freywaldau krb. 23 mar. 16 sier.
 Friedeberg kr. 15 marca. 26 lipca. 6 wrz. 25 paźd. — krb. dnia następ.
 Głogów (Glogau) krb. 11 maj. kr. 2 dni 12 maj. w. 31 maj. krb. 3 dni
 17 sier. krb. 30 list. kr. 1 grud. 2 dni.
 Goldberg krb. 11 stycz. 5 kw. 12 lip. 25 paźd.
 Greiffenberg kr. 22 lut. 7 maja. 9 sierp. 15 listop. — krb. dnia następ.
 Halbau krb. 9 marca. 24 czer. b. 13 sierp. krb. 29 wrz. kr. 21 grudnia.
 Haynau krb. 7 stycz. 29 kw. 29 lip. 7 paźd.
 Hirschberg b. 4 marca kr. 2 dni 10 maja. krb. 12 maja kr. 2 dni 23
 sierp. krb. 25 sierp. kr. 2 dni 15 list. krb. 17 list.
 Hohenfriedeberg krb. 7 kwiet. 30 czerw. 13 paźdz.
 Jawór (Jauer) kr. po 2 dni 8 marca 14 czerw. 6 wrześ. 29 listop. krb.
 3 dnia.
 Konotop krbk. 3 maja 8 wrześ. 30 listop.
 Kotzenau krb. 8 mar. 23 sierp. 22 listop.
 Kozuchów (Freystadt) krb. 15 lut. 24 maja 11 paźdz. krb. dnia następ.
 Kuttlau krb. 5 kwiet. 5 lipca 11 paźdz.
 Landeshut kr. 12 kwiet. 5 lip. 6 wrześ. 8. listop. krb. dnia następ.
 Leipziger Haidehaus krb. 12 maja 13 wrześ.
 Libawa (Libau) kr. 10 maja 30 sierp. 15 listop. — krb. dnia następ.

- Libenthal krgolebie. 11 stycz. krb. 12 stycz. kr. 12 kwiet. 19 kw. 18 paźd.
 — krb. dnia następnego.
 Lignica krb. 1 lut. 3 maja 2 sierp. 1 listop. — kr. po 2 d. dnia następ.
 — W. 4 czerw.
 Lorensdorf krb. 23 lut. 24 sierp. 9 listop.
 Lohsa krb. 2 mar. 10 sierp. 9 listop.
 Löwenberg kr. 18 stycz. krb. 19 stycz. kr. 10 maj. krb. 11 maj. b. 19 lip.
 kr. 11 paźdz. krb. 12 paźdz.
 Lubań (Lauban) krb. 25 stycz. 21 czer. 23 sierp. — kr. po 2 dni dn. nast.
 Marklissa krb. 5 mar. 28 czerw. 4 paźdz. — kr. dnia następ.
 Miedziana góra (Kupferberg) kr. 19 kwiet. 21 czerw. 27 wrześ. 29 listop. —
 krb. dnia następ.
 Mużaków (Muskau) krb. 15 mar. 21 czerw. 9 wrześ. kr. 20 grud.
 Naumburg (pow. bolesł.) krb. 16 mar. 4 maja 27 lip. 28 wrześ. 2 grud.
 Naumburg (pow. żegański) krb. 15 mar. 21 czer. b. 31 lip. krb. 30 sierp.
 8 listop. 18 grud.
 Neusalz kr. po 2 dni 19 kwiet. 23 sierp. 22 listop.
 Nowe miasteczko (Neustädtel) kr. 12 kwiet. 30 sierp. 25 paźdz. — b.
 dnia następ.
 Parłowice (Parchwitz) krb. 8 lut. 10 maja 4 paźd. 29 list. — kr. dn. nast.
 Podróżę krb. 27 mar. 25 maja 18 sierp. 26 paźdz.
 Polkwitz krbk. 8 lut. 10 maj. 12 lip. 27 wrześ. 15 list. — kr. dn. nast.
 Przewóz (Priebus) krb. po 2 dni 3 mar. 7 maj. b. 30 lip. krb. po 2 dni
 6 wrześ. 30 listop.
 Przemyślów (Primkenau) plót. 10 mar. b. 13 mar. kr. 15 mar. plót. 7 lip.
 b. 10 lip. kr. 12 lip. plót. 8 wrześ. b. 11 wrześ. kr. 13 wrześ. plót.
 3 listop. b. 6 listop. kr. 8 listop.
 Quaritz krb. 16 mar. 26 paźdz. — kr. dnia następ.
 Radmierzyce (Radmeritz) krb. 26 kwiet. 18 paźdz. — kr. dnia następ.
 Reichenbach krb. 8 mar. 20 wrześ. 8 listop. — kr. dnia następ.
 Reichwalde krb. 1 mar. 14 czerw. 18 paźdz.
 Rothenburg (pow. zielonogórski) krb. 22 lut. 28 czerw. 15 listop.
 Rothenburg O/L krb. po 2 dni 17 mar. 23 czerw. 15 wrześ. 15 grud.
 Rothwasser kr. 12 mar. 7 maja 6 sierp. 15 paźdz.
 Rudelsdorf krb. 5 kwiet. 24 maja.
 Rudelstadt kr. 15 mar. 24 maja 2 sierp. 1 listop.
 Ruhland b. 2 mar. 27 kwiet. 21 sierp. 30 paźdz. — kr. dnia następ.
 Särchen-Gr. krb. 17 mar. 16 czerw. 18 sierp. 8. grud.
 Schmiedeberg kr. 16 marca 1 czerwca 21 września 23 listop. — krb.
 dnia następnego.
 Schömburg kr. po 2 dni 26 kwiet. 26 lipca 25 paźdz.
 Schönan kr. 30 mar. 28 czerw. 4 paźdz. 6 grud. — krb. dnia następ.
 Schönbürg krb. 15 lut. 12 kw. 14 czer. 13 wrześ. 8 listop. — kr. dnia nast.
 Seidenberg krb. 19 kwiet. 5 lipca 27 wrześ. 6 grud. — kr. dnia następ.
 Siegersdorf krb. 22 kwiet. 12 sierp. 8 paźdz. 9 grud.
 Schöndorf krb. 23 lut. 24 sierp. 9 listop.
 Sława (Schlawe) krb. 8 lut. 31 maja 13 wrześ. — len i kon. 30 paździer.
 krb. 8 list.
 Sprotawa krb. 15 mar. 3 maja 4 paźdz. — kr. dnia następ.
 Wartenberg-Dt. krb. 2 mar. 11 maja 7 wrześ. 9 listop. kr. 21 grud.
 Wiednice krb. 5 maja 4 sierp. 6 paźdz.
 Wiegandsthal kr. 26 kwiet. 12 lipca 20 wrześ. — krb. dnia następnego.
 Wittichenau krb. 22 mar. 18 maja 2 sierp. len 10 paźdz. b. 11 paźdz.
 krb. 20 grud.

Wlen (Lähn) kr. gołębie 3 lut. krb. 4 lut. kr. 14 kw. krb. 15 kwiet. kr.
 7 lipca krb. 8 lipca kr. 27 pazdz. krb. 28 pazdz.
 Wojerzec (Hoyerswerda) krb. 8 lut. 26 kw. w. 29 maj. krbw. 27 wrześ.
 kr. 15 grud.
 Zabór (Saabor) krb. 11 lut. 17 czerw. 23 wrześ. 9 grud.
 Zgorzelice (Görlitz) krb. 15 lut. 14 czer. 16 sierp. kr. po 3 d. dn. nast.
 Zielonagóra (Grünberg) krb. 11 stycz. kr. 12 stycz. w. 12 lut. b. 5 kwiet.
 krb. 19 maja krb. 20 maja w. 18 czerw. 16. lip. krb. 26 lipca kr.
 27 lip. krb. 4 pazdz. kr. 5 pazdz. w. 25 pazdz.
 Żegań (Sagan) krb. po 2 dni 1 mar. 10 maja 16 sierpnia. 18 pazdz.

Niektóre inne jarmarki w Niemczech.

Berlin kr. po 4 dni 17 marca, 26 maja, 11 sierpnia. 13 pazdz. — w. 5 dni
 19 czerwea.
 Bytów (Bütow) krb. 17 mar., nasiona 14 kwiet. krb. 7 lip. i 6 pazdz. —
 miód 3 listop. — baw. 8 grudnia.
 Cylichowa (Züllichau) krb. 19 stycz., 13 kw. 6 lip. 17 sier. 26 pazdz. —
 kr. dnia następnego.
 Frankfurt nad Odrą, messy po 20 dni, 22 lut. 12 lip. 15 list.
 Kołobrzeg (Kolberg), olej 12 lut. b. 1 mar. i 15 mar. w. 2 czer. b. 9 lip. kr.
 5 dni, 13 lip., w. 22 pazdz. b. 29 pazdz.
 Lipsk (Leipzig) wielki jarmark noworoczny od 27 grud. 1874 do 14 stycz.
 1875. — Na Wielkanoc, od 12 kw. do 1go maja; na św. Michał od
 27 wrześ. do 16 pazdz.
 Słupsk (Stolp) len i pł. 1 mar., przędza 1 mar., 28 czerwea, 25 pazd. —
 krb. po 2 dni, 2 mar., 29 czer. 26 pazd. nasiona i tłuszcz 15 kw.,
 17 sierpnia, 16 grudnia, — owce 3 lipca — zreb. 15 września miód
 22 września.

Niektóre jarmarki w Polsce pod rządem rosyjskim i austriackim.

Częstochowa, w poniedziałek po św. Agnieszce, Niedzieli Kwietnej. św.
 Michale i św. Łucyi, a w środę po Zielonych Świątkach.
 Dobrzyń nad Drwęcą, na Niedzielę Kwietną, św. Stanisław, św. Jan, św.
 Bartłomiej, św. Jadwigę i św. Katarzynę.
 Kalisz, na NP. Gromniczną, św. Marek, św. Idzi, św. Jadwigę, św. Marcin;
 na wełnę w końcu czerwea, zwykle w poniedziałek.
 Kraków, 14 dni na św. Wojciech i św. Michał; 5 dni w poniedziałek po
 4tej Niedzieli Postu, i 1 październ.
 Lipno, na Trzech Króli, Niedzielę Kwietną, Wniebowstąpienie Pańskie,
 NMP. Szkaplerzną, św. Michał i św. Szymona Judy.
 Lwów, 4 tygodnie na świętego Jerzego, 24 kwietnia na wyroby bednarskie,
 1 październ. na kozuchy.
 Łowicz, na św. Jan 3 dni, na św. Mateusz 8 dni; reszta cztery mniejsze.
 Warszawa, 3 tygodnie w poniedziałek po św. Filipie i Jakobie i po
 Wszystkich Świętych; na wełnę 3 dni 15 czerwea; kontrakty na św. Jan.

Tabela procentowa w walorze markowym.

Na rok.

Kapitał.	3 Proc.		3½ Proc.		4 Proc.		4½ Proc.		5 Proc.		6 Proc.	
	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.
1	—	3	—	3½	—	4	—	4½	—	5	—	6
2	—	6	—	7	—	8	—	9	—	10	—	12
3	—	9	—	10½	—	12	—	13½	—	15	—	18
4	—	12	—	14	—	16	—	18	—	20	—	24
5	—	15	—	17½	—	20	—	22½	—	25	—	30
6	—	18	—	21	—	24	—	27	—	30	—	36
7	—	21	—	24½	—	28	—	31½	—	35	—	42
8	—	24	—	28	—	32	—	36	—	40	—	48
9	—	27	—	31½	—	36	—	40½	—	45	—	54
10	—	30	—	35	—	40	—	45	—	50	—	60
20	—	60	—	70	—	80	—	90	1	50	1	20
30	—	90	1	05	1	20	1	35	1	50	1	80
40	1	20	1	40	1	60	1	80	2	—	2	40
50	1	50	1	75	2	—	2	25	2	50	3	—
60	1	80	2	10	2	40	2	70	3	—	3	60
70	2	10	2	45	2	80	3	15	3	50	4	20
80	2	40	2	80	3	20	3	60	4	—	4	80
90	2	70	3	15	3	60	4	05	4	50	5	40
100	3	—	3	50	4	—	4	50	5	—	6	—
200	6	—	7	—	8	—	9	—	10	—	12	—
300	9	—	10	50	12	—	13	50	15	—	18	—
400	12	—	14	—	16	—	18	—	20	—	24	—
500	15	—	17	50	20	—	22	50	25	—	30	—
600	18	—	21	—	24	—	27	—	30	—	36	—
700	21	—	24	50	28	—	31	50	35	—	42	—
800	24	—	28	—	32	—	36	—	40	—	48	—
900	27	—	31	50	36	—	40	50	45	—	54	—
1000	30	—	35	—	40	—	45	—	50	—	60	—
2000	60	—	70	—	80	—	90	—	100	—	120	—
3000	90	—	105	—	120	—	135	—	150	—	180	—
4000	120	—	140	—	160	—	180	—	200	—	240	—
5000	150	—	175	—	200	—	225	—	250	—	300	—

O nowych monetach.

Od 1 paźdz. 1875 roku wprowadzoną będzie w używanie waluta złota oparta na systemie dziesiętnym. Podstawę stanowi: marka = 100 nowym fenynom.

Ze złota bite będą następne monety:

dwudziesto-markówki (69¾ sztuk z funta złota) = 6 tal. 20 sgr.

dziesięcio-markówki (139½ sztuk z funta złota) = 3 tal. 10 sgr.

pięcio-markówki (279 sztuk z funta złota) = 1 tal. 20 sgr.

Tabela procentowa w walorze markowym.

Na miesiąc.

Kapitał. Mrk.	3 Proc.		3½ Proc.		4 Proc.		4½ Proc.		5 Proc.		6 Proc.	
	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.	Mrk.	Fen.
1	—	0,25	—	0,291	—	0,33	—	0,375	—	0,416	—	0,5
2	—	0,5	—	0,583	—	0,66	—	0,75	—	0,833	—	1
3	—	0,75	—	0,875	—	1	—	1,125	—	1,25	—	1,5
4	—	1	—	1,166	—	1,33	—	1,5	—	1,66	—	2
5	—	1,25	—	1,458	—	1,66	—	1,875	—	2,083	—	2,5
6	—	1,5	—	1,75	—	2	—	2,25	—	2,5	—	3
7	—	1,75	—	2,041	—	2,33	—	2,625	—	2,916	—	3,5
8	—	2	—	2,33	—	2,66	—	3	—	3,33	—	4
9	—	2,25	—	2,625	—	3	—	3,375	—	3,75	—	4,5
10	—	2,5	—	2,916	—	3,33	—	3,75	—	4,166	—	5
20	—	5	—	5,833	—	6,66	—	7,5	—	8,33	—	10
30	—	7,5	—	8,75	—	10	—	11,25	—	12,5	—	15
40	—	10	—	11,66	—	13,33	—	15	—	16,66	—	20
50	—	12,5	—	14,583	—	16,66	—	18,75	—	20,833	—	25
60	—	15	—	17,5	—	20	—	22,5	—	25	—	30
70	—	17,5	—	20,416	—	23,33	—	26,25	—	29,166	—	35
80	—	20	—	23,33	—	26,66	—	30	—	33,33	—	40
90	—	22,5	—	26,25	—	30	—	33,75	—	37,5	—	45
100	—	25	—	29,166	—	33,33	—	37,5	—	41,66	—	50
200	—	50	—	58,33	—	66,66	—	75	—	83,33	—	100
300	—	75	—	87,5	—	100	—	112,5	—	125	—	150
400	1	—	1	16,66	1	33,33	1	50	1	66,66	2	—
500	1	25	1	45,833	1	66,66	1	87,5	2	108,33	2	50
600	1	50	1	75	2	—	2	25	2	50	3	—
700	1	75	2	04,166	2	33,33	2	62,5	2	91,66	3	50
800	2	—	2	33,33	2	66,66	3	—	3	33,33	4	—
900	1	25	2	62,5	3	—	3	37,5	3	75	4	50
1000	2	50	2	91,66	3	33,33	3	75	4	16,66	5	—
2000	5	—	5	83,33	6	66,66	7	50	8	33,33	10	—
3000	7	50	8	75	10	—	11	25	12	50	15	—
4000	10	—	11	66,66	13	33,33	15	—	16	66,66	20	—
5000	12	50	14	58,33	16	66,66	18	75	20	83,33	25	—

Na 9 części czystego złota zawierają 1 część miedzi; przeto:

62,775 sztuk dwudziesto-markowych

125,55 „ dziesięcio-markowych

251,1 „ pięcio-markowych

ważą jeden funt, czyli pół kilogramu.

Ze srebra:

1) pięcio-markówki . . . (20 z funta czystego srebra) = 1 tal. 20 sgr.

2) dwu-markówki . . . (50 „ „ „) = „ 20 „

Zamiana pieniędzy najczęściej używanych.

Marki.		Talary pruskie.			Guld. austr.		Ruble.		Franki.	
Mrk.	Fen.	Tal.	Sgr.	Fen.	Gld.	Kr.	Rub.	Kop.	Fr.	Cent.
—	1	—	—	1 ³ / ₁₀	—	1 ¹ / ₂	—	3 ⁹ / ₁₀	—	1 ¹ / ₄
—	2	—	—	2 ² / ₅	—	1	—	3 ⁵ / ₅	—	2 ¹ / ₂
—	3	—	—	3 ³ / ₅	—	1 ¹ / ₂	—	9 ¹⁰ / ₁₀	—	3 ³ / ₄
—	4	—	—	4 ⁴ / ₅	—	2	—	1 ¹ / ₅	—	5
—	5	—	—	6	—	2 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄
—	6	—	—	7 ¹ / ₅	—	3	—	1 ⁴ / ₅	—	7 ¹ / ₂
—	7	—	—	8 ² / ₅	—	3 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₁₀	—	8 ³ / ₄
—	8	—	—	9 ³ / ₅	—	4	—	2 ³ / ₅	—	10
—	9	—	—	10 ⁴ / ₅	—	4 ¹ / ₂	—	2 ⁷ / ₁₀	—	11
—	10	—	1	—	—	5	—	3	—	12 ¹ / ₂
—	20	—	2	—	—	10	—	6	—	25
—	30	—	3	—	—	15	—	9	—	37 ¹ / ₂
—	40	—	4	—	—	20	—	12	—	50
—	50	—	5	—	—	25	—	15	—	60 ¹ / ₂
—	60	—	6	—	—	30	—	18	—	75
—	70	—	7	—	—	35	—	21	—	87 ¹ / ₂
—	80	—	8	—	—	40	—	24	1	—
—	90	—	9	—	—	45	—	27	1	12 ¹ / ₂
1	—	—	10	—	—	50	—	30	1	25
2	—	—	20	—	1	—	—	60	2	50
3	—	1	—	—	1	50	—	90	3	75
4	—	1	10	—	2	—	1	20	5	—
5	—	1	20	—	2	50	1	50	6	25
6	—	2	—	—	3	—	1	80	7	50
7	—	2	10	—	3	50	2	10	8	75
8	—	2	20	—	4	—	2	40	10	—
9	—	3	—	—	4	50	2	70	11	25
10	—	3	10	—	5	—	3	—	12	50
20	—	6	20	—	10	—	6	—	25	—
30	—	10	—	—	15	—	9	—	37	50
40	—	13	20	—	20	—	12	—	50	—
50	—	16	20	—	25	—	15	—	62	50
60	—	20	—	—	30	—	18	—	75	—
70	—	23	20	—	35	—	21	—	87	50
80	—	27	10	—	40	—	24	—	100	—
90	—	30	10	—	45	—	27	—	112	50
100	—	33	10	—	50	—	30	—	125	—
1000	—	333	10	—	500	—	300	—	1250	—

3) markówki (100 z funta czystego srebra) — tal. 10 sgr.

4) pół-markówki (200 „ „ „ „) — „ 5 „

5) dwudziestówki (cz. 20-fenyg. (500 „ „ „ „) — „ 2 „

Na 9 części czystego srebra przypada tu, jak i złota, 1 część miedzi, przeto 90 marek (dwuzłotówek waży) 1 funt.

Z niklu (tak zwanego nowego srebra) będzie wybijana moneta zdawkowa:

1) dziesięcio-fenygówki = 1 srebrnikowi i 2) pięcio-fenygówki = pół sbr. czyli 3 groszom.

Wartość złotych i srebrnych pieniędzy.

	Mrk.	Fen.	Rub.	Kop.	Gld.	Kr.
<i>a) Złoto.</i>						
Christiansd'ory.	16	50	4	95	8	25
Dolary (amerykańskie)	4	20	1	26	2	10
Dukaty	9	50	2	85	4	75
Frydryksdory	17	—	5	10	8	50
Franki (20sto frankówki)	16	—	4	80	8	—
Guldeny (niederlandzkie 10cio gul-						
denówki)	16	50	4	95	8	25
„ (austryackie suwereny)	28	—	8	40	14	—
Imperyaly (3 rublowe)	9	90	2	97	4	95
„ półimperyaly (pięć rubli zło-						
tych)	16	50	4	95	8	25
Korony (niemieckie)	27	50	8	25	13	75
Lujdory	16	50	4	95	8	25
Piastry (100 piast. tureckich)	18	50	5	55	9	25
Szterlingi (= 20 szylingom = 12						
pence)	20	—	12	—	10	—
<i>b) Srebro.</i>						
Dolar amerykański = 100 cent.	4	30	1	35	2	15
Drachma grecka	—	72	—	22	—	37 ² / ₅
Frank.	—	80	—	24	—	40
Gulden austr.	2	—	—	60	1	—
„ niem. połudn.	1	70	—	51	—	85
Lire włoski.	—	80	—	24	—	40
Pesetas hiszpańska	—	80	—	24	—	40
Piaster turecki.	—	19	—	5 ⁷ / ₁₀	—	9 ¹ / ₃
Ryktalier duński (species = 192						
szyl.)	4	50	1	35	2	25
„ duński (bankowy = 6m. =						
16r.)	2	26	—	67 ⁴ / ₅	1	13
„ szwedzi = 100 Orte	1	16	—	34 ⁴ / ₅	—	58
Bubel	3	34	1	—	1	66 ³ / ₅
Szyling	1	—	—	30	—	50

Z miedzi:

1) dwu-fenygówki i 2) fenygówki.

* * *

Pieniądzy tych niklowych lub miedzianych podług prawa monetowego nikt nie jest zobowiązany przyjąć w wypłacie więcej, jak jedną markę, czyli dwa złote polskie.

Tabela porównawcza nowych miar i wag z dawniejszemi.

[illegible]

Ważniejsze przepisy pocztowe.

I. Oplata od listu zwyczajnego t. j. nie ważącego więcej nad 15 gramów wynosi w miejscu urzędu pocztowego w którym się list oddaje 6 fen.; po za tym obrębem na każdą odległość w Związku Pocztowym 1 sgr.; niefrankując 2 sgr. Od listów ważących więcej niż 15 aż do 250 gramów 2 sgr.; niefrankując 3 sgr.

II. Karty korespondencyjne bez względu na odległość od sztuki 6 fen.; z zapłaconą odpowiedzią 1 sgr.

III. Przesyłki wzorów i próbek towarów jako też pod krzyżową opaską bez listu muszą być frankowanemi, w przeciwnym razie tracą prawo do obniżonej ceny i uważają się jako listy zwyczajne; do 250 gramów od każdych zaczętych 50 gram. opłaca się 4 fen.; od 250—500 gramów 3 sgr. bez względu na wagę i oddalenie.

IV. Za posyłki rekomendowane dopłaca się nadto 2 sgr. — Można też posyłać listy za recepiszą zwrotną (*Retour-Recepisse*) za co się dalsze 2 sgr. dopłaca.

V. Przekazy pieniężne (wliczki) do 25 tal. włącznie 2 sgr.; — nad 25 tal. do 50 tal. włącznie 4 sgr.

VI. Mandaty pocztowe do 50 tal. włącznie 3 sgr.; za odesłanie ściągniętych pieniędzy opłaca się taryfa przekazów pieniężnych t. j. za sumę do 25 tal. 2 sgr.; nad 25—50 tal. włącznie 4 sgr.

VII. Porto od paczek od 1 stycznia 1874 r.:

1. Za przesyłki ważące aż do 5 kilogramów (10 funtów) opłaca się: a) w odległości aż do 10 mil włącznie 2 sgr. 6 fen.; b) przy dalszych przesyłkach (nad 10 mil) bez względu na odległość 5 sgr.

2. Przy przesyłkach ważących więcej niż 5 kilogramów opłaca się: a) za pierwsze 5 kilogramów jak wyżej; b) za każdy kilogram lub część tegoż więcej w odległości 10 mil dopłaca się 6 fen.; w odległości 10—20 mil 1 sgr.; w odległości 20—50 mil 2 sgr.; w odległości 50—100 mil 3 sgr.; w odległości 100—150 mil 4 sgr., a nad 150 mil 5 sgr. Przesyłki niefrankowane opłacają 1 sgr. więcej (kary).

VIII. Przy przesyłkach pieniężnych wynosi a) portoryum 1) za listy bez względu na ich ciężkość w odległości 10 mil 2 sgr.; na wszelkie dalsze odległości 4 sgr. 2) za paczki i należące do nich listy p. N. VII. Przesyłki niefrankowane opłacają 1 sgr. więcej. b) zabezpieczenia tak na listy jak na paczki opłaca się bez różnicy odległości za każde deklarowane 100 tal. lub część tychże 6 fen.; jednakże minimum 1 sgr.

Zaliczki pocztowe opłacają za każdego talara lub część tegoż 6 fen.; lecz minimum 1 sgr.

Oplata pocztowa za granicę.

List zwyczajny do Anglii 2½ sgr., Belgii 2 sgr., Danii 2 sgr., Francji 3 sgr., Grecji (na Austryę) 5 sgr., Hiszpanii 3 sgr., Islandyi 3 sgr., Niderlandów 2 sgr., Norwegii 2½ sgr., Portugalii 3 sgr., Rosyi 3 sgr., Rumunii 2 sgr., Serbii 1½ sgr., Szwajcaryi 2 sgr., Szwecyi 3 sgr. Do Turcyi: do Konstantynopola (niemiecki urząd pocztowy) 2½ sgr., do miejsc przez austriackie urzędy pocztowe 3 sgr. — Do Zjednoczonych Stanów Północnej Ameryki *via* Hamburg, Bremen, Szczecin 2½ sgr.

Przepisy

dotyczące doróżek poznańskich.

1. **Jazda miastowa:** aż do wewnętrznych bram miasta:
Tumu, Młyńskiej, Cmentarnej, Dębińskiej . . .

2. **Jazda bramowa:**

- a) do dworca kolei górnośląskiej lub centralnego
- b) do dworca kolei marchijsko-poznańskiej . . .
- c) pomiędzy dwoma dworcami kolejowymi . . .
- d) do Dolnej Wildy, Ostrówka, Śródki, forteczki Winiary, forteczki Prittwitz, Kolumbii, Służby bramy Szeląga, Cmentarzy, Berdychowa, bramy Kaliskiej . . .

3. **Jazda wiejska:**

- a) do Miasteczka, Zawad, kościoła ś. Jana, Górnej Wildy, Mulakshausen, ś. Łazarza, cmentarza żydowskiego, ogrodu Feldschloss, Bartholdshof, Jerzyc, Szeląga, Sybry . . .
- b) z dworców kolei żelaznych do Mulakshausen, ś. Łazarza, cmentarza żydowskiego, ogrodu Feldschloss, Bartholdsdorf . . .
- c) z dworców kolejowych do innych ad 2d i 3a wymienionych miejsc . . .

Ad 1—3. **Późne i ranne jazdy:**

- a) za jazdy pomiędzy godzinami 10 a 11 w nocy więcej dwa i pół sgr.
- b) za jazdy pomiędzy 11 w nocy a 4 z rana więcej siedm i pół sgr.
- c) za jazdy pomiędzy 4 a 7 z rana więcej 5 sgr.

We wszystkich trzech przypadkach rozstrzyga porządek jazdy.

4. Do parku Wiktoryi, Urbanowa, Główny, Rataji . . .

5. Do Dębiny (domu leśniczego), toru gonitwy, Górczyna, Żegrza, Winiar . . .

Ad 2—5. Za powrót płaci się też samo.

Za jazdę tam i z powrotem płaci się mniej przy ogólnej cenie od 20—25 sgr. o $2\frac{1}{2}$ sgr.

" " " 26—35 " o 5 "

" " " nad 35 " o $7\frac{1}{2}$ "

Oprócz tego doróżka powinna czekać pół godziny. Jeżeli dłużej czeka płaci się podług czasu.

6. **Jazda na czas:**

do 20 minut	5	$7\frac{1}{2}$	10	10
do 30 minut	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$	$12\frac{1}{2}$
do 40 minut	10	$12\frac{1}{2}$	15	15
do 50 minut	$12\frac{1}{2}$	15	$17\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$
do 1 godziny	15	$17\frac{1}{2}$	20	20
za każdą następną godzinę	15	15	15	15

Jeżeli czas jazdy skończy się zewnątrz miasta płaci się też za powrót aż do bramy.

	1	2	3	4
	Osoby			
	sgr.	sgr.	sgr.	sgr.
1. Jazda miastowa:	5	5	$7\frac{1}{2}$	$7\frac{1}{2}$
2. Jazda bramowa:				
a) do dworca kolei górnośląskiej lub centralnego	5	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$
b) do dworca kolei marchijsko-poznańskiej . . .	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$	15
c) pomiędzy dwoma dworcami kolejowymi . . .	5	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$
d) do Dolnej Wildy, Ostrówka, Śródki, forteczki Winiary, forteczki Prittwitz, Kolumbii, Służby bramy Szeląga, Cmentarzy, Berdychowa, bramy Kaliskiej . . .	$7\frac{1}{2}$	$7\frac{1}{2}$	10	10
3. Jazda wiejska:				
a) do Miasteczka, Zawad, kościoła ś. Jana, Górnej Wildy, Mulakshausen, ś. Łazarza, cmentarza żydowskiego, ogrodu Feldschloss, Bartholdshof, Jerzyc, Szeląga, Sybry . . .	10	$12\frac{1}{2}$	15	15
b) z dworców kolei żelaznych do Mulakshausen, ś. Łazarza, cmentarza żydowskiego, ogrodu Feldschloss, Bartholdsdorf . . .	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$	15
c) z dworców kolejowych do innych ad 2d i 3a wymienionych miejsc . . .	10	$12\frac{1}{2}$	15	15
Ad 1—3. Późne i ranne jazdy:				
a) za jazdy pomiędzy godzinami 10 a 11 w nocy więcej dwa i pół sgr.				
b) za jazdy pomiędzy 11 w nocy a 4 z rana więcej siedm i pół sgr.				
c) za jazdy pomiędzy 4 a 7 z rana więcej 5 sgr.				
4. Do parku Wiktoryi, Urbanowa, Główny, Rataji . . .	$12\frac{1}{2}$	15	$17\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$
5. Do Dębiny (domu leśniczego), toru gonitwy, Górczyna, Żegrza, Winiar . . .	15	$17\frac{1}{2}$	20	20
6. Jazda na czas:				
do 20 minut	5	$7\frac{1}{2}$	10	10
do 30 minut	$7\frac{1}{2}$	10	$12\frac{1}{2}$	$12\frac{1}{2}$
do 40 minut	10	$12\frac{1}{2}$	15	15
do 50 minut	$12\frac{1}{2}$	15	$17\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$
do 1 godziny	15	$17\frac{1}{2}$	20	20
za każdą następną godzinę	15	15	15	15

7. Przed zaczęciem jazdy winien woznica oddać markę; w przeciwnym bowiem razie pasażer nie potrzebuje zapłacić.

8. Woznica przed zaczęciem jazdy winien też żądać taryfą przepisanej opłaty.

9. Skoro jazda kursowa się nie kończy bez winy pasażera, natenczas woznica zwraca odebraną opłatę.

10. Drogę przy jazdach kursowych obiera woznica stosownie do miejscowości, jeżeli pasażer drogę mu przepisze natenczas zażądać może opłaty za jazdę czasową.

11. Zatrzymać się potrzebuje woznica przy jazdach kursowych li tylko dla wsiadania i wysiadania. Skoro woznica czekać musi dłużej nad 5 minut, natenczas zażądać może za czas.

12. Zamówioną jest doróżka, skoro zajęta jest osobami lub rzeczami. Zamawiającemu winien woznica natychmiast oddać markę. Jeżeli jazda nie odbędzie się z winy pasażera lub z przyczyny od niego zależnej, natenczas płaci co najmniej 5 sgr.

13. Odjazd. Kto posle po doróżkę, płaci za jazdę czasową, jeżeli czekać każe dłużej nad 5 minut lub jeżeli miejsce zatrzymania się oddalone jest dalej nad 5 minut albo wreszcie jeżeli miejsce odjazdu położone jest w okręgach 2—6.

14. Więcej niż 4 osób nie potrzebuje woznica do doróżki przyjąć. Dzieci przytem obliczone zostają stosownie do nr. 15. Jeżeli woznica więcej niż cztery osoby przyjmie, natenczas płaci się według umowy.

15. Dzieci. W towarzystwie dorosłych za jedno dziecko nie mające jeszcze 12 lat wieku nie płaci się; za dwoje takich dzieci płaci się tyle co za jedną osobę.

16. Pakunki. Drobne rzeczy noszone w ręku są wolne od opłaty; za 1 lub 2 sztuki pakunkowe płaci się 2 i pół sgr., za więcej 5 sgr.

17. Rzeczy zanieczyszczających lub uszkadzających doróżkę jako też rzeczy bez towarzystwa pasażera nie wolno przyjmować, psy tylko na koziół.

18. Poduszki do siedzenia. Kto położy na takowe nogi lub je zanieczyści, ukarany będzie jak za grubą swawolę. Szkoda winna być natychmiast wynagrodzoną.

19. Za jazdy nocne zamówione płaci się według ugody z właścicielem doróżki.

20. Jazdy na wieś po drodze nie bitej i po za miejsca w taryfie wymienione mogą być odmówione.

21. Drogowe i mostowe za jazdę tam i na powrót płaci pasażer.

22. Za jazdy w taryfie nie przewidziane, płaci się według umowy.

Ceny biletów do niektórych stacji kolei żelaznej na dworcu poznańskim.

Do Stacji:	Pociąg kurjer.			Pociąg pospieszny i osobowy.						Bilet dzienny.			
	Kl. I.		Kl. II.	Kl. I.	Kl. II.	Kl. III.	Kl. IV.	Kl. I.	Kl. II.	Kl. III.	Ilość		
	tal. śg.f.	tal. śg.f.											
Mosina	—	—	—	16	—	12	—	—	26	19	11	2	
Czempin	—	—	—	27	—	20	—	—	14	1	18	2	
Kościąn	—	—	—	5	—	26	—	—	127	110	23	2	
Stare Bojanowo (Alt-Boyen)	—	—	—	113	1	2	—	—	211	120	29	2	
Lipa	—	—	—	120	1	8	—	—	—	—	—	—	
Leszno	—	—	—	126	1	12	—	—	3	2	1	2	
Wschowa	—	—	—	211	1	24	—	—	328	223	118	2	
Głogów	—	—	—	3	2	2	—	—	5	2	2	2	
Rydzyna	—	—	—	2	5	19	—	—	—	—	—	—	
Bojanowo	—	—	—	212	1	24	—	—	—	—	—	—	
Rawicz	—	—	—	223	2	2	—	—	4	17	3	2	
Wrocław	—	—	—	412	3	9	—	—	7	10	5	2	
Brzeg	—	—	—	515	4	4	—	—	—	—	—	—	
Nisa	—	—	—	624	5	4	—	—	—	—	—	—	
Opole	—	—	—	617	4	28	—	—	—	—	—	—	
Kozle	—	—	—	720	5	23	—	—	—	—	—	—	
Gliwice	—	—	—	820	6	15	—	—	—	—	—	—	
Katowice	—	—	—	911	7	1	—	—	—	—	—	—	
Mysłowice	—	—	—	919	7	7	—	—	—	—	—	—	
Oświęcim	—	—	—	10	7	20	—	—	—	—	—	—	
Wiedeń	—	—	—	17	8	13	—	—	—	—	—	—	
Lignica	—	—	—	4	17	6	—	—	—	—	—	—	
Zgorzelec	7	1	5	627	5	3	—	—	—	—	—	—	
Drezno	9	25	7	921	6	21	—	—	—	—	—	—	
Lipsk	12	25	9	1221	9	7	—	—	—	—	—	—	
Frankfurt n. O.	—	—	—	419	3	14	—	—	—	—	—	—	
Berlin	—	—	—	624	5	2	—	—	—	—	—	—	

DODATEK.

Przegląd Statystyczny

państw europejskich.

Europeę (178,879 mil kwadratowych a 300,530,000 ludności, (przypada więc na geograficzną milę kwadratową 1680 mieszkańców) zamieszkują głównie trzy wielkie plemiona, mianowicie: romańskie (89 milj.), germańskie (87 milj.) i słowiańskie ($78\frac{1}{2}$ milj.); resztę ludności stanowią: Madziarzy, Litwini, Łotysze, Laponczycy, Grecy, Turcy, Cyganie, Żydzi itd.

Co do religii dzieli się ludność na następujące wyznania: $145\frac{1}{2}$ miljona rzymsko-katolików, $70\frac{1}{2}$ miljona protestantów, 68 milionów grecko-katolików, $6\frac{1}{2}$ miljona mahometanów, $4\frac{1}{2}$ miljona wyznania mojżeszowego. Pozostała ludność przypada na rozmaite inne wyznania i sekty. Szczegóły podaliśmy w osobnej tabelce na 73 stronnicy.

Przy tej sposobności podajemy tu także obszar i ilość mieszkańców innych części ziemi podług obliczenia pp. Behm i Wagner w ich starannie zebranem dziele: *Die Bevölkerung der Erde. II.* Gotha 1873.

Części ziemi:	Geograficzne mile kwadratowe.	Mieszkańcy.	Mieszkańców na jedną milę kwadrat.
Azja	813,556	798,220,000	981
Afryka	543,532	203,300,000	374
Ameryka	751,281	84,542,000	112
Australja	161,099	4,438,000	27
Europeę dodawszy	178,879	300,530,000	1680
Razem	2,448,347	1,391,030,000	567

Nazwa.	Panujący i rok urodzenia.	Rozległość mil kwadrat.	Ilość mieszkańc.	Stolice i miasta większe z podaniem liczby mieszkańców w tysiącach.
Andora, rzeczpł. w Hiszpanii Anglia, królestwo. . . .	Wiktorja 1819	7 5720	12000 32,131,488	Andora. Londyn 3,356, Liverpool 503, Manchester 354, Edinburg 208, Glasgow 499, Dublin 315, Gibraltar 15.
P o s i a d ł o ś c i :				
<i>w Europie:</i> Helgoland, Gibraltar, Malta i Gozo 7 mil kwad., 163,683 mieszkańców.				
<i>w Ameryce:</i> 1. Kanada Górna i Dolna, Nowy Brunswik, Nowa Szwecja, Wyspa Królewska Edwarda, Manitoba, Hudsonsbay 155,228 m. kw., 3,689,800 mieszcz. 2. Newfoundland 1891 m. kw, 146,000 mieszcz. 3. Nowa Brytania 10,018 m. kw., 82,000 mieszcz. 4. Antigua, Barbados, Dominika, Grenada, Montserrat, Nevis, św. Kitts, św. Lucia, św. Wincenty, Tobago, Barbuda, Virgin, Anguilla, Trinidad etc. 153 m. kw., 561,487 mieszcz. 5. Jamajka 200 m. kw., 506,155 mieszcz. 6. Wyspy Bahama, Turks i Caicos 241 m. kw., 43,900 mieszcz. 7. Bermuda 1 m. kw., 11,796 mieszcz. 8. Gujana 4700 m. kw., 193,000 mieszcz. 9. Wyspy Falklandkie 223 m. kw., 812 mieszcz.				
<i>w Afryce:</i> 1. Przylądek Dobrej Nadzieji 10,000 m. kw., 680,000 mieszcz. 2. Natal 837 m. kw., 289,773 mieszcz. 3. Siera, Leone, Gambia, Wybrzeże Złote i Wybrzeże Gwinei 803 m. kw., 600,000 mieszcz. 4. Wyspa św. Heleny, wyspa Ascension (Wniebowstąpienia), Sechelle, Sokotora i Perim 118 m. kw., 25,000 mieszcz. 5. Maurycusz 33 m. kw., 340,664 mieszcz.				
<i>w Australii:</i> 1. Nowy połudn. Wallis 14,513 m. kw., 519,200 mieszcz. 2. Queensland 31,432 m. kw., 120,000 mieszcz. 3. Wiktorja 4160 m. kw., 760,000 mieszcz. 4. Australia Południowa 17,902 m. k., 190,000 mieszcz. 5. Tasmania 1233 m. kw., 101,785 mieszcz. 6. Australia Zachodnia 45,898 m. kw., 24,000 mieszcz. 7. Nowa Zelandja 4998 m. kw., 303,200 mieszcz. 8. Teritorium Północne 24,624 m. kw., 300 mieszcz.				

NB. Przy australijskich koloniach liczono tylko mieszkańców pochodzenia europejskiego. Murzynów na Nowej Zelandji liczą do 56,000 głów.

w Azji: 1. Balarein, Ceylon (1162 m. kw.), Cocosius 1204 m. kw., 2.506,000 mieszcz., 2. Hongkong, (1.4) Laban (2.) 3,5 m. kw., 128,000 mieszcz. 3. Straits Settlements 57 m. kw., 308,000 mieszcz. 4. Madras 6670 m. kw., 31,312,000 mieszcz. 5. Bombay i Sind 6744 m. kw., 15,770,000 mieszcz. 6. Bengal 11,500 m. kw., 66,525,000 mieszcz. 7. Prowincje Północno-Zachodnie 3931 m. kw., 30,780,000 mieszcz. 8. Punjab 4797 m. kw., 17,600,000 mieszcz. 9. Oude 1116 m. kw., 11,221,000 mieszcz. 10. Prowincje środkowe 3953 m. kw., 7,986,000 mieszcz. 11. Birma 4650 m. kw. 2,463,000 mieszcz. 12. Hyderabad, Mysore i Coorg 2180 m. kw., 6,618,000 mieszcz. 13. *Panstwa zależne:* Garrows, Guicorar, Bundelkund, Travancur 30,000 m. kw., 46,300,000 mieszcz. i 14. *Panstwa nominalnie zależne:* Nepal, Bhutan, Tipperah i Dholpur 5000 m. kw., 5,000,000 mieszcz.

Austriacko-Węgierska

Monarchia	ces. austr., król węgiers	Franc. Józef I. 1830	11,306	35,644,858
<i>a. Przedlitawskie Kraje, 5452 mil kwadratów.</i>				mieszkańców
Austria dolna	m. kw.			
Austria górna	360	Morawia	404	2,017,274
Salzburg	218	Szlask	94	513,351
Styria	130	Galicja i Kraków	1416	5,444,689
Karyntya	408	Bukowina	190	513,704
Krajna	188	Dalmacja	232	456,960
Pobrzeże	181	<i>b. Zalitawskie Kraje, 5881 mil kwadr.</i>		
Tyrol i Vorarlberg	145	(pod berłem węgierskiem.)		
Czechy	533	Węgry	4094	11,530,397
	944	Kroacja i Sławonia	420	1,168,037
		Siedmiogród	998	2,115,024
		Pogranicze wojskowe	369	695,917
		<i>c) Ludność wojskowa</i>		269,577
		Stósunek narodowości: Słowian 45,60 %		
		Romańskiego pochodzenia 9,60 %		
		Innych narodowości 0,60 %		
Belgia, królestwo		Leopold II. 1835	535	4,984,451
Czarnogóra, księstwo pod zwierzchnictwem Turcyi		Mikołaj I. Petrowicz 1840	80	96,238

a) *Wiedź* 633, z przedmieściami 884, Liniec 31, Saleburg 20, Gradec 81, Celowiec 16, Lubiana 23, Tryest 71, Innsbruck 16, Praga 158, Berno 73, Opawa 16, Lwów 87, Kraków 49, Brody 18, Czernowce 34, Zadar 21. b) *Peszt* 202, Zagrzeb 16, Sybiń 18.

Brusela 189, Antwerpia 126.
Cetynia 14.

Nazwa.	Panujący i rok urodzenia.	Rozległość mil kwadrat.	Ilość mieszkańc.	Stolice i miasta większe z podaniem liczby mieszkańców w tysiącach.
Dania, królestwo . . .	Christian IX. 1818	694	1,784,741	<i>Kopenhaga</i> 181, Odense 15.
a) <i>w Europie</i> : Farrör 24 m. kw. i Islandya 1870 m. kw., 79,800 mieszk., Grenlandya 2200 m. kw., 9830 mieszk.	P o s i a d ł o ś c i :			
b) <i>w Azji</i> : Wyspy St. Croix, św. Tomasz i św. Jan w Indjach Zachodnich 6 m. kw., 38,000 mieszkańców.				
Francya, rzeczpospolita . .	Mac Mahon.	9509	36,102,921	<i>Paryż</i> 1852, Marsylia 312, Lyon 324, St. Etienne 110, Lille 158, Bordeaux 194, Rouen 102, Tuluza 125, Nantes 118, Toulon 70, Amiens 64, Rheims 72, Versailles 62, Nancy 53, Nizza 52.
P o s i a d ł o ś c i :				
a) <i>w Azji</i> : Pondichery, Karikal, Yanaon, Chandernagor, Mahé 10 m. kw., 253,000 mieszk., Kochinchina z wyspami Sulo i Kondor 1021 m. kw., 2,000,000 mieszk., b) <i>w Indjach Zachodnich</i> : Martynika 18 m. kw., 150,000 mieszk., Guadelupa i Dependencje 30 m. kw., 175,000 m.				
c) <i>w Afryce</i> : Algier 12,150 m. kw., 2,414,246 mieszk., Senegambia i Gabun 4903 m. kw., 208,865 mieszk., Réunion, Mayotte, Nossi Bé 55 m. kw., 230,000 mieszk.;				
d) <i>w Ameryce Południowej</i> : Gujana 2200 m. kw., 29,000 mieszk.;				
e) <i>w Ameryce Północnej</i> : St. Pierre i Miquelon 3 m. kw., 4300 mieszk.;				
f) <i>w Australii</i> : Wyspy Marquesas i Nowa Kaledonia 380 m. kw., 70,000 mieszk. <i>Nadto stoja pod opieką Francji</i> : Kambodscha (Annam) 1523 m. kw., część Złotego Wybrzeża Afryki i rozmaite wyspy na Oceanie Spokojnym.				
Grecya, królestwo . . .	Jerzy I. 1845.	910	1,457,894	<i>Ateny</i> 48, Korfu 24.
Hiszpania, rzeczpospolita z wyspami Balearskimi i Konaryjskimi . . .	Serrano 1810.	9208	16,855,000	<i>Madryt</i> 314, Barcelona 190, Granada 70, Sevilla 119, Saragosa 67, Malaga 94, Kadix 72.

P o s i a d ł o ś c i :

- a) *w Ameryce*: Wyspa Kuba z sąsiedniami wysepkami 2158 m. kw., 1,369,642 mieszcz., Porto-Riko z sąsiedniami wysepkami 169 m. kw., 656,328 mieszcz.;
 b) *w Azji*: Filipiny i archipelag Suluh 3162 m. kw., 6,000,000 mieszcz.;
 c) *w Afryce*: Presidios i wyspy Gwinei 67 m. kw., 35,000 mieszcz.

Liechtenstein , księstwo	Franc. Jan 1840	3	8,320	<i>Liechtenstein</i> 1 tysiąc.
Luxenburg , w. księstwo	Wilhelm III., król niderlandski.	47	199,958	<i>Luxenburg</i> 14
San Marino , rzeecz. w Włosz.		1,04	7,080	<i>Marino</i> .
Monaco , księstw. w Włoszech		0,27	3127	<i>Monaco</i> .
Niderlandy , (Żuławy) kró- lestwo (bez Luxemburgu)	Wilhelm III. 1817, też w. ks. luxemb.	596	3,573,290	<i>Amsterdam</i> 281, Rotterdam 123, Haag 93, Utrajekt 61.

P o s i a d ł o ś c i :

- a) *w Azji*: Jawa, Madura i wyspy sąsiednie 2445 m. kw., 16,891,000 mieszkańców.; Sumatra, Banka, Billiton, Palembang 8458 m. kw., 1,934,129 mieszcz.; Borneo - wybrzeże południowe, wschodnie i zachodnie 9374 m. kw., 1,179,335 mieszcz., Celebes i Sumbawa 3140 m. kw., 474,000 mieszcz., Moluki 2020 m. kw., 334,000 mieszcz., Timor i małe wyspy Sundzkie 1042 m. kw., 1,000,000 mieszcz.
 b) *w Ameryce*: Guyana (część), kolonia Surinam 2956 m. kw., 51,760 mieszcz., Curaçao, Saba, Eustaz, św. Marcjin, Bonaire, Aruba 17 m. kw., 34,198 mieszkańców.
 c) *w Australii*: posiadana na Nowej Gwinei (13,000 m. kw., 1,000,000 ludności) 3210 m. kw., 200,000 mieszcz.

Wielkość posiadłości Niderlandów jest niedokładna i nie należy oceniać według objętości wysp powyższych, albowiem na niektórych dzierżą Holendrzy w rzeczywistości tylko pojedyncze okręgi. Jak n. p. na Sumatrze państwo Atschin, na Borneo Sarawak i Suluh. Północny Timor należy do Portugalii itp.

N a z w a.

Panujący
i rok urodzenia.Rozległość
mil kwadrat.Pocę
mieszkańc.

Stolice i miasta większe

z podaniem liczby mieszkańców w tysiącach.

Prusy, królestwo . .

Wilhelm I., 1797

6326.2

24,693,066

Berlin 826, — Królewiec 112,
Gdańsk 89, Toruń 16. — Poznań
57, Bydgoszcz 28, Rawicz 11,
Gniezno 10, Leszno 11, Inowroc-
ław 8, Ostrowo 8. — Poznań
44, Frankfurt n/O. 43. — Szczecin
76, Greifswald 17. — Wrocław
208, Lignica 23, Opole 12. —
Magdeburg 114, Hala 53, Erfurt
44. — Münster 25, Paderborn 14,
Elberfeld 72, Barmen 75, Kolonia
129, Düsseldorf 69. — Wiesbaden
35, Frankfurt n/M. 91, Kasel 50.
Hanower 104. — Altona 74, Kiel 32.
Monachium 170, Norymbergia 83,
Augsburg 51, Würzburg 40.
Drezno 177, Lipsk 107, Chem-
nitz 68.

m. kw.

mieszkańc.

m. kw.

mieszkańc.

Prusy 1134

3,137,545

Hessen-Nassau 288

m. kw.

mieszkańc.

W. X. Poznańskie 525

1,583,844

Hanower 698

m. kw.

mieszkańc.

Brandenburgia 724

2,863,229

Szleswig-Holsztyn 318

m. kw.

mieszkańc.

Pomerania 574

1,431,633

Lanenburg 21

m. kw.

mieszkańc.

Szląsk 731

3,707,167

Wojskowych za granicą 37,409

m. kw.

mieszkańc.

Saksonia 458

2,103,174

Ludność: 7,968,545

m. kw.

mieszkańc.

Westfalia 367

1,775,175

miejska 15,637,652

m. kw.

mieszkańc.

Nadrenskie 489

3,579,347

wiejska 15,637,652

m. kw.

mieszkańc.

Hohenzollern 20

65,588

Ludność: 15,637,652

m. kw.

mieszkańc.

Bawaria, królestwo . .

Ludwik II., 1845

1377.8

4,861,402

Saksonja, królestwo . .

Albert, 1828.

271.8

2,556,244

Wirtembergia, król.

Karól, 1823.

354.3

1,818,484

Badenia, w. księstwo

Fryderyk, 1826.

278.0

1,461,428

Hesya, w. księstwo

Ludwik III., 1806.

139.0

852,843

Meklenburg-Skwer-
zyn, w. księstwo

Fr. Francisz. II. 1823

241.6

557,897

Meklnb.-Strelitz, w.k.

Fr. Wilhelm, 1819.

49.5

96,982

Skwierzyna 27, Rostock 31.
Neu-Strelitz 8.

Kwadrantowych, 41,058,139 mieszcz., stanowią państwa:

stwo Związkowe

Oldenburgia, w. ks.	Piotr, 1827.	116,2	314,778	Oldenburg 14.
S. Weimar-Eisenach	Karól Alexand. 1818	66,0	286,183	Weimar 16, Eisenach 18, Jena 7.
Brunświk, księstwo .	Wilhelm 1806.	67,0	311,715	Brunświk 58.
Anhalt, księstwo . .	Fryderyk 1831.	42,0	203,354	Dessau 17.
Saksen-Meiningen, ks.	Jerzy 1826.	45,0	187,884	Meiningen 9, Hildburghausen 5.
S. Koburg-Gotha, ks.	Ernest II., 1818.	35,7	174,339	Gotha 20, Koburg 12.
Saksen-Altenburg, ks.	Ernest 1826.	24,0	142,122	Altenburg 18.
Szwarczb.-Rudolst., ks.	Jerzy 1838.	17,6	75,528	Rudolstadt 6.
Szwarczb.-Sonderh.k.	Günther F.C.II., 1801.	15,6	67,191	Sondershausen 5.
Waldek i Pymont, k.	Jerzy V., 1831.	20,4	56,218	Arolsen 2.
Reuss-Greiz, ks. . .	Henryk XIV., 1832.	5,0	45,094	Greiz 11.
Reuss-Szleic, ks. . .	Henryk XXII., 1846.	15,0	89,032	Szleiz 4.
Lippe-Szaumburg, ks.	Adolf Jerzy 1817.	8,0	32,051	Bückeburg 4.
Lippe - Detmold, ks.	Leopold 1821.	20,6	111,153	Detmold 6.
Lubeka, wolne miasto	Senat.	5,2	52,158	Lubeka 40, Travemünde 2.
Bremen,	—	4,6	122,565	Bremen 83, Bremerhafen 11.
Hamburg,	—	7,4	338,974	Hamburg 240, Cuxhafen 1.
Alzaeya i Lotaryngia,	Rząd związkowy.	263,8	1,549,459	Strassburg 85, Mühlh. 52, Metz 51.

Stosunek narodowości: Niemców 37,913,000, Polaków 2,415,000,*) Wendów (w Łuzacyi) 120,000, Czechów (na Śląsku) 50,000, Litwinów (w Prusach wschodnich) 147,000, Francuzów (w Lotaryngii) 266,000, Duńczyków (w Szleswigu) 147,000. NB. Stosunek religii patrz tabelę na stronie 73.
 * Niektóre szczegóły ze statystyki ludności polskiej w Zaborze Pruskim podaliśmy w kalendarzu zesłorocznym. Osobne odbicie w 8vc 26 str. wyszło w druku J. Leigebra w Poznaniu i jest do nabycia za 7½ sgr.

Nazwa.	Panujący i rok urodzenia.	Rozległość mil kwadrat.	Ilość mieszkańc.	Stolice i miasta większe z podaniem liczby mieszkańców w tysiącach.
Portugalia, królestwo . . Nadto wyspy Azory i Madeira 62 m. kw., 376,000 ludności.	Ludwik I., 1838	1623	3,996,000	<i>Lisbona</i> 224, Oporto 89.
P o s i a d ł o ś c i				
a. <i>w Afryce</i> : 1. Wyspy Kapverdyskie 78 m. kw., 70,000 mieszk. 2. Senegambia Wyspa św. Tomasza, Principe 1708 m. kw., 27,000 mieszk. 3. Angola, Benguela, Mossamedes, Ambriz 14,700 m. kw., 2,000,000 mieszk. 4. Mozambik i Dependency 18,000 m. kw., 300,000 mieszkańców;				
b. <i>w Azji</i> : 1. Goa w Indjach, Salcete, Damao 76 m. kw., 527,000 mieszk. 2. Wyspa Timor częściowo i Kambing 260 m. kw., 850,000 mieszk. 3. Makao w Chinach 1 m. kw., 100,000 mieszk.				
Rosya europejska . . . Królestwo Polskie . . . Finlandya, wielkie księst. <i>W Azji</i> posiada: Kaukaz 7979 m. kw., 4,893,332 mieszk., Sybir, Amur i Turkestan 271,624 m. kw., 6,159,785 mieszk.; nadto nowozdobytą Chiwę.	Alexander II., 1818	88,298 2,216 6,367	63,653,934 5,705,337 1,843,245	<i>Petersburg</i> 691, Moskwa 615, Odesa 162, Ryga 102, Wilno 79, Kijów 79, Niszny-Nowgorod 41, Warszawa 253, Lublin 21, Kalisz, 13, Łódź 42. <i>Helsingfors</i> 30.
Rumunia, księstwo połączone. a) Multan i	Karól I., 1839	867 1330	4,500,000	a) <i>Jassy</i> 90, Galacz 30. b) <i>Bukareszt</i> 142.
b) Wołoszczyzn pod zwierzchnictwem Turcyi Serbja, księstwo p. zwierzchnictwem Turcyi. . . .	Milan IV., Obrenow.	791	1,325,000	<i>Kragujevac</i> 4, Belgrad 25.

Szwajcarya, rzeczpospolita związkowa	Rada związkowa z corocznie wybieral- nym prezydentem	752	2,669,147	<i>Bern</i> 36, <i>Zurich</i> 57, <i>St. Gallen</i> 17, <i>Bazylea</i> 45, <i>Genewa</i> 68.
Szwecya i Norwegia królestwo.	Oskar II., 1829	8079 5751	4,204,177 1,741,621	<i>Sztokholm</i> 143, <i>Gothenburg</i> 59. <i>Chrystiania</i> 66, <i>Bergen</i> 30.
P o s i a d ł o ś ć :				
<i>W Indyach Zachodnich:</i> Wyspę św. Barthelamy $\frac{3}{4}$ m. kw., 2898 miesz.				
Tureya europejska, cesarst.	Abdul-Aziz-Khan 1830	6724	9,500,000	<i>Konstantynopol</i> 600, <i>Adriano-</i> <i>pol</i> 150, <i>Salonichy</i> 80, <i>Warna</i> 26,
T u r c y a A z y a t y c k a :				
Mała Azya, Syria, Mesopotamia, Armenia, Hedjas, Jemen, Hedjer 35,000 m. kw., 13,000,000 miesz.				<i>Damaszek</i> 150, <i>Smyrna</i> 150, <i>Je-</i> <i>rozolima</i> 25, <i>Meka</i> 45.
P o d z w i e r z c h n i c t w e m T u r c y i :				
Czarnogóra, Rumunia i Serbia. — Egipt, Tripolis i Tunis.				<i>Rzym</i> 245, <i>Florenoya</i> 167, <i>We-</i> <i>necya</i> 129, <i>Turyń</i> 212, <i>Medyolan</i> 262, <i>Napol</i> 449, <i>Palermo</i> 219.
Włochy, królestwo	Wiktor Emanuel II., 1820	5375	26,801,154	

Statystyczne porównanie wyznań.

	Niemcy	Austria i Węgry	Anglia.	Francya.	Włochy.	Hiszpa- nia.	Rosya europejs.	Nider- landy.	Belgia.	Szwecya.	Stany Zjednoc. Ameryki
Rzymsko-Katolików	14900	23900	5600	35000	24100	16500	7300	1235	4920	—	Niewiadomo.
Protestantów	25500	3600	26000	600	96		2565	2007	13	4162	
Greków i innych chrześcian	117	7220	26	—	100	180	54100	—	2	4	
Żydów	500	1375	46	118	36		2600	64	3	2	
Mahometanów itp.	6	5	6	24	25		2700	4	—	—	

Statystyczne Porównania
podług 28 wydania O. Hübner'a „Statistische Tafel.“

	Wiemcy.	Austria.	Anglia.	Francya	Włochy.	Hiszpa- nia.	Rosya europejs.	Nider- landy.	Belgia.	Szwec- oya	Stany Zjedno- z Ameryki
Rodz sie	406	402	349	269	309	367	300	374	300	—	—
Umiera	292	352	220	238	240	342	241	314	222	—	—
Żeni sie	90	88	84	81	78	80	68	80	73	—	—
Odwiedza szkoły elemen.	1540	890	1100	990	660	700	150	910	1140	—	—
Ziemi: { uprawnej	32	38	8 ^s	32	22	25	109	2 ⁷	2	4 ^s	75 ^s
{ borów	14	18 ^s	1	7	4 ⁴	2 ^s	166	0 ³	0 ⁶	15 ^s	68 ^s
{ milionów	44	48	43	117	36	44	170	1 ^s	8	1 ¹	88
{ hektarów	80	44	1	25	3	10	140	4 ²	5 ²	6 ^s	6
{ milionów	51	25	40	20	10	22	80	4	1 ^s	5	11
{ hektarów	120	95	80	60	?	?	200	8	12 ^s	12 ^s	124
{ milionów	5	15	—	10	8	10	20	0 ⁶	1	1	9
{ hektarów	300	90	56	80	11	3	80	12	25	16 ^s	58
{ milionów	0 ²	30	—	10	17	5	6	—	—	—	295
{ hektarów	1 ^s	20	—	35	22	13	0 ^s	—	—	—	9 ^s
{ milionów	33	7	119	18	1	1 ^s	8	—	10	7	46
{ hektarów	760	100	2350	200	?	?	16	—	196	1 ^s	340
{ milionów	5	2 ^s	—	4	?	?	2 ^s	0 ²	0 ^s	—	—
{ hektarów	4200	3400	2900	3800	1500	3000	19500	250	300	128	6100
{ milionów	14300	13680	8730	11000	3708	2904	26200	1271	1257	1510	16900
{ hektarów	32000	16800	34250	27000	11040	22055	45000	1088	584	—	32700
{ milionów	8000	8000	4221	5000	4000	4264	10100	519	458	354	13600
{ hektarów	5000	1800	36600	2800	1200	1400	2200	—	800	105	7000
{ milionów	21084	14300	27000	25514	6600	5900	13700	1560	3400	1898	99100
{ hektarów	37500	28000	38000	37000	18000	13000	45000	3000	4200	2013	140000

DZIECIĘ I PTASZEK.

Weswitał ranek, wstała dziecina,
I jak gołąbek gruchocze;
Ockła się także mała ptaszyna,
I już w zieleni szczebiocze.

Uklękło dziecię, rączeta wznosi,
Przed obrazem Świętej Panny;
I ptaszek wzrok swój w niebo unosi,
Siedząc na kwieciu dziewanny.

Dziecię rodzicom dzień dobry powie,
Słowa pieszczone szczebiocze;
Ptaszek też matkę znalazł w dąbrowie,
I rad skrzydełkiem trzepocze.

Dała śniadanko swojej dziecinie
Kochająca ją mateczka;
I Pan Bóg dobry biednej ptaszynie
Nie pożałował ziarneczka.

Teraz już pełni szczęścia oboje;
Biegną spożywać w radości,
Dziecina swoje, ptaszyna swoje,
Złote godziny młodości.

Jedno usiadło u stóp topoli,
 Co ojców dworek osłania, —
 Patrzy jak oracz pracuje w roli,
 Słucha bocianów klektania.

Aż naraz słońce blaskiem zalało,
 Świat cały z końca do końca,
 Dzieciatko w drobne rączki klaskało,
 Uśmiechając się do słońca.

Chór ptaków leśnych począł też swoje,
 Nucić dumy uroczyste,
 Płynęły cudne téj pieśni zdroje,
 W niebo modrawe, przeczyste.

Miedzy tym wietrznych pieśniarzy rojém,
 Siadł też i mały lutnista, —
 Ze srebrnych tonów uwitym zwojem,
 Piosenka płynie mu czysta.

A błogo w okół jak w Świętych raju,
 Jasno i wonno, rozkosznie,
 Bo też tak ślicznie w tym śnieżnym kraju,
 Po zimie — cuda o wiosnie.

Dziecinie rzewnie w małym serduszkach,
 Mówi do ojca szczęśliwa:
 „Jakaż to piękna drogi ojczusku,
 Ta nasza Polska pocziwa!“

— „To ziemia święta, ziemia rodzinna“
 Ojciec synowi odpowie:
 W niej pierwsza nasza piosenka dziecinna,
 W niej i grobowe wezglowie.

Co tylko miłe, co sercu drogie,
 Wszystko z tą ziemią związane,
 Naprzemian razem godziny błogie,
 I dnie gorzko opłakane. —

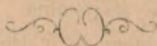
Po Bogu, dawcy dobra wszelkiego,
 Jój pierwszej miłość należy;
 Święta to cnota serca zacnego,
 Prawo starców i młodzieży.

Lecz nie myśl dziecię, by to kochanie,
 Miało za cel tylko ziemię,
 Bo jego głównie, wyższe zadanie,
 Kochać swoich ziomków plemię.““

Jeszcze tak długo, jeszcze tak tkliwie,
 Mówił ojciec do chłopczyny;
 Gdy skończył — chłopczyk biegał po niwie,
 Słuchając szumu olszyny.

Czego się uczył ptaszyna płowy?
 Pewnie, miłości nie innéj, —
 Bo zawsze wiosną wracał w dąbrowy,
 Do swojej ziemi rodzinnej. —

Adam Chodyński.

Z PRAKTYKI ŻYCIA HANDLOWEGO.

Dobre, odpowiednie położenie lokalu jest rzeczą wielkiej wagi. Należy się osiedlać w tej okolicy, gdzie wielkie sklepy z tym samym handlem się znajdują. Wielki błąd, kiedy kto w wyborze punktu na swój handel kieruje się tą okolicznością, że w pobliżu niema handlu podobnego. Dobrzy nabywcy kupują tam, gdzie są wielkie sklepy. Uczciwe współzawodnictwo w zarabkowaniu jest duszą handlu. Pozorna rywalizacya, a jednak tajemne porozumienie się dwóch osób, nieraz obudwom szczęście przyniosło. Interesującą ilustracją do tego twierdzenia jest anegdota opowiadana przez pewnego doświadczonego komiwojażera. „Za młodych lat moich — mówił on — otworzyłem był sklep z kapeluszami w jednej dzielnicy Londynu, gdzie w ówczesnym obwodzie nie było żadnego handlu tego rodzaju. Wyobrażałem sobie, że tam najlepszą znajdę klientelę, gdyż nie będę miał żadnej konkurencyi; ale w końcu roku przekonałem się, że odbył mój równał się zeru. Jednego dnia, po długich dumaniach nad mojem nieszczęściem, zostawiłem w sklepie praktykanta, a sam wyszedłem. Idąc przez miasto zauważyłem, że dwóch czy trzech kapeluszników, którzy tuż przy sobie mieszkali, wszyscy dobre robili interesa. Wszedłem do jednego z tych sklepów, i we właścicielu jego znalazłem uprzejmego, rozmownego człowieka. Porozumieliśmy się ze sobą, i w tydzień później otworzyłem sklep naprzeciwko niego. Ja kazałem mój niebiesko pomalować, on obrał sobie kolor zielony. Pierwszego dnia nic nie robiłem tylko stałem we drzwiach i z miną kwaśną a gniewną wpatrywałem się w zielony sklep mego współzawodnika. Mój przyjaciel Blake, mój współzawodnik, to samo robił. Gdy ludzie przychodzili, wygadywaliśmy na siebie wzajemnie. Nabywcy brali stronę jednego z nas i kupowali to u jednego to u drugiego. Powoli przyszliśmy obaj do dobrego bytu i po jakich dwunastu latach mogliśmy się wycofać z interesu. Tak więc rywalizacya, przynajmniej pocziwa, przyczyniła się do naszego szczęścia.“

Błądny Bycerz XIX wieku.

Ramotka Kalasantego.

Było to w roku 1871, miesiąca, dnia i godziny nie pamiętam.

Przed stacją pocztową małego miasta naszego Księstwa, wysiadłszy z pudła pocztowego, oglądałem się, czy się nie nawinie jaki usługny głowiak, któryby mi się o wózek i konie do najbliższego miasteczka postarał.

Gdybym miał zamiar napisać szczegółową powieść, powiedziałbym pokrótce: „wziąłem pocztowe konie“ i t. d., bo ekstrapocztą na papierze nie kosztuje, a mili czytelnicy większeby do mnie powzięli zaufanie, jako ekstrapocztą jeżdżącego, aniżeli je mieć będą do prostaczka, który gospodarskim wózkiem i melancholiczno zadumanemi hetkami wybiera się w podróż. Ale ja tu opisuję rzeczywistość, więc trzymam się prawdy, bo kłamać strasznie nie lubię.

Oglądam się tedy na wszystkie cztery wiatry, aż tu podchodzi do mnie szybkonogi Merkury o czerwonym kołnierzu i torbie z listami u pasa i pyta z współczuciem:

— Pan niezawodnie oczekujesz koni?

— A oczekuję, oczekuję, mój kochany radzco, tylko że konie prawdopodobnie nie będą tak domysłne; aby same po mnie się pofatygowały — —

— Rozumiem, proszę Pana — ja się postaram o furmankę. Tam na Wyganowie, zaraz za miastem, gospodarz ma dobre konie i tanio pojedzie. A dokąd proszę Pana?

— Do X.

— Dobrze, proszę Pana — człowiek niezadługo nadjedzie. Niechże Pan tymczasem w pasażyrni się zatrzyma.

To i nie każdy zasługuje na nazwę człowieka, pomyślałem sobie. tak samo, jak u nas.

Wszedłem do pasażyrni. Na kanapie siedział otyły mężczyzna o żółtej brodzie i wąsach z mocno zarumienionym nosem i dito policzkami.

Drugi mężczyzna, jeżeli mi go tak nazwać wolno, wysoki, chudy, o niezmiernie cienkich i długich nogach, zdawał się być młodym, bo liche zarost w postaci kilkunastu skarlowiących włosków, niedokładnie górną okrywał wargę. Innych świadectw młodości na twarzy nie było.

Pierwszy, wygodnie rozłożony na kanapie, spuszczoną głową w tę i ową kiwał stronę — drugi, wykwintnie ubrany, z czarnym cylindrem na głowie; rękami w kieszeniach, a papierosem w ustach, nadzwyczaj szybko biegał po pokoju, jak gdyby chciał giętkość wypróbować cieniuchnych swych pedałów. Usiadłem przy oknie na krześle i patrzę się na obydwóch, a ponieważ w szkołach uczyłem się nieco fizyki, począłem się zastanawiać nad tem, jak taki drażek, osadzony na dwóch

St. Kasprowicz,

dentysta,

Poznań,

Gniezno,

naprzeciw Hotelu Francuskiego,

Ulica Wilhelmowska Nro. 51.

Przyjmuje chorych:

w Poznaniu: codziennie od 9 do 12 i od 3 do 6 z wyjątkiem niedziel;

w Gnieźnie: w niedziele od 2 do 6, a w inne dni tygodnia mój zastępca.

Sztuczne zęby na złocie i kauczuku.

 Plombowanie podług najnowszej metody.

cienkich kijkach, zdoła utrzymać balans i nie runie na ziemię. Z wszystkich kombinacyi jedna tylko zjawisko to wyjaśnić zdołała: górna część owej istoty, czyli głowa, musiała być specyficznie lżejszą od naszej atmosfery, wskutek czego cała figura w prostopadłym utrzymywać się mogła kierunku. Kombinacya ta naturalnie wypadła na niekorzyść ocylindrowanej głowizny, w której mogły tylko być ciała powietrzne, gazy, fupy, lżejsze od powietrza. Takie przypadki zresztą nie są rzadkie, z podobnemi bowiem indywiduami spotykamy się na każdym kroku, w salonach, na balach, w restauracyach i podobnych rezerwoarach skoncentrowanej cywilizacyi.

Oparty jegomość na kanapie nad tą samą widocznie zastanawiał się kwestyą i dziwował się, kiwając głową — ale gdym mu się z sympatyą bliżej przypatrywać począł, przekonałem się, że tu wprost przeciwne fizykalne zjawiska zachodzą. Tłuscioszek bowiem oczy miał zamknięte i sapał, a próżny kufelek na stole i dwa kieliszki wypróżnione świadczyły, że płynne lokatory pomienionych szkielek znajdują się obecnie na pierwszym piętrze owej żywej baryłki — siła ich weszła pod sam dach, wskutek czego całe kapitolium ocieężało i opadło, a od Morfeusza powiewu w tę i ową kołysało się stronę.

Mimowolnie zataęchnięm za owym człowiekiem, który miał zaraz nadjechać.

LOGA & BIELIŃSKI

MAGAZYN

MODNYCH ARTYKUŁÓW MĘZKICH

W POZNANIU

PLAC WILHELMOWSKI, HOTEL DE ROME.

Wtem otwierają się drzwi — wchodzi kobieta wiejska w podeszłym wieku, z koszykiem w rękę a chustką w czerwone i granatowe pasy na głowie i stojąc w drzwiach, ogląda się po pokoju. Dwie cienkie nóżki stanęły przed nią, nie wychodząc jednakże z ruchu — od kamizelki dwa szkiełka w złotej oprawie podskoczyły na nos i skierowały się na babulinę.

— Padam do nóg Wielmożnemu Panu, wyrzekła z pokorą.

Wyrzucenie niedopalonego kawałka papierosa z ust i splunięcie było odpowiedzią. Kobieta zamknęła drzwi i usiadła na kamiennych wschodach przed domem.

Po małej chwili znudzony, wyszedłem przed dom, gdzie kobieta jeszcze siedziała.

— A dokądże kobietko? zagadałem.

— Do Poznania, odrzekła. Mam tam syna u wojska, a że mu okrutnie bieda, więc zanoszę mu trochę masła, sera, chleba i okras.

— Niebyłoby to lepiej pocztą przesłać?

— A no, toć byłoby, ale mnie tęga za synem, więc poszłam, a w domu synowa wszystkiego dopilnuje. Chciałam odpocząć za miastem, ale że przez okno zobaczyłam panicza...

— Co to za panicz?

— Ady to syn naszej kochanej pani, jednak com go wypiastrowała. On sobie tego jeno nie przypomina, bo był

Fabryka wyrobów garncarskich Józefa Kliszczyńskiego

w Poznaniu, św. Marcin Nr. 73,

poleca swój znaczny zapas wyborowych pieców, jako to: salonowe, kominkowe i zwyyczajne; stawia

kuchnie angielskie

podług najnowszych wynalazków przy oszczędności opału. Dalej wykonuje parowniki gospodarcze, zakłada posadzki w łazienkach itp. prace garncarskie. — Polecając się łaskawej publiczności, przyrzeka skora usługę i ceny mierne.

kilka lat niby w szkołach, a teraz jak wieś po matce objął i matka do miasta się wyprowadziła, ja już w dworze nie jestem, bo tam teraz inna służba: sami lokaje w liberyach, że jeno się tak świeci i gości co dzień wiele bywa, a w pałacu, powiadają, to teraz tak pięknie, jak gdyby sam król mieszkał.

— Platz! Platz! wrzasnął jakiś urzędnik pocztowy, wychodząc z domu, nierozumi po polski? Fort!

Kobiecina zrozumiała i wstała z wschodów, a odchodząc rzekła:

— Panu Bogu oddaję!

— Idźcie z Bogiem!

Zaraz też potem nadjechał ów człowiek i gdy się z nim o cenę układam, przystępuje do mnie owa cienka figurka z pasażyerni, którą teraz już jako właściciela dóbr poznałem i pyta mię:

— Czy to Pana konie?

— Nie, Panie Dobrodzieju.

— A czyż są?

— Jak się nazywacie? zapytałem chłopca.

— Bartłomiej Szumigała, odpowiedział, zdejmując czapkę.

— Te konie, obracając się do panicza, rzekłem, należą do Bartłomieja Szumigały.

— Ale Pan niemi pojedziesz do X?

Główny skład Piwa
zagranicznego i krajowego
W. SOBECKIEGO

znajduje się

przy ulicy Szkólnej Nr. 11.

— Pojadę — i cóż z tego?

— Oto chciałem Panu zaproponować spółkę, bo po mnie konie przyjść miały, tymczasem czekam napróżno, więc pojedziemy razem i zapłacimy do spółki.

— Daruj Pan, ale ja z nieznanymi osobami w spółki nie wchodzę — konie ja wynająłem, a jeżeli Panu mogę przysługę wyświadczyć, to proszę, obok mnie jest miejsce.

— Ale ja tej propozycji przyjąć nie mogę! Jestem Edmund Y. z Z. —

— Bardzo mi przyjemnie, a ja jestem ten a ten i przy swoim obstaję. Siadaj Pan!

— No — jeżeli już inaczej być nie może, to owszem, ale pod jednym warunkiem, że w miasteczku wypijemy sobie butelkę z lodu.

— Do miasteczka daleko, może się jeszcze przez ten czas, nim dojedziemy, zimno robi — no, siadaj Pan, już my się zgodzimy, a jeżeli nam się gardło zakurzy, to samo z siebie wynika, że będziemy musieli popłukiwać.

Usiadł i ruszyliśmy z miejsca, nie pożegnawszy się z śpiącym tłusciocchem. Tylko gdyśmy odjeżdżali, słyszeliśmy, jak przebudzony, wołał stentorowym głosem: Kelnerrrrrr! Ist das die Post?

Jechaliśmy przez czas niejaki w milczeniu. Ostry dym od

Felix Zajączkowski

FABRYKA

WYROBÓW GARNCARSKICH

w Poznaniu, Chwaliszewo 21,

poleca

Pięte pokojowe, Kominkowe, Kuchnie Angielskie itp.

Skora usługa. — Ceny umiarkowane.

papierosa mojego towarzysza zaleciał mi w nos i kichnąłem dwa razy.

— Zdrowia dobrego!

— Dziękuję — nie mogę się skarżyć na brak zdrowia.

— Widać to po panu. Ja przeciwnie, niezupełnie zdrow jestem, uważasz pan.

Wierzyłem chętnie.

— A co panu jest, jeżeli wolno zapytać?

— Mnie? Uważasz pan — jestem w ogóle cokolwiek słaby, piersi mnie bolą, mam brak apetytu, a rano, gdy się przebudzę, bardziej jestem zmęczony, jak gdym się wieczorem kładł spać.

— Bój się pan Boga! Toć to cały arsenał słabości. Pan niezawodnie za młodu — wybaczonej pan mej otwartości — cokolwiek nieostróżnie żyłeś, i teraz — —

— Zaręczam panu, przerwał mi, że żyłem sobie wygodnie, żyłem *comme il faut* uważasz pan — nie brakło mi niczego, nie odmawiałem sobie żadnej przyjemności i teraz jeszcze nie odmawiam. Raz tylko człowiek żyje!

— No, to jedno tylko wiem lekarstwo dla pana: trzeba się ożenić.

— Zgadłeś pan — brawo! Mam właśnie teraz kilka partyi napiętych i spodziewam się — —

— Co? Aż kilka naraz? Tego nierozumiem!

LOGA & BIELIŃSKI

polecają:

Korty i Sukna Angielskie, Francuskie i Niderlandskie.

GOTOWA GARDEROBA.

Szynele, Marynarki, Płaszcze itd.

Gotowe Koszule, Kołnierzyki i Mankiety Paryzkie.

Krawaty, Rękawiczki i Kapelusze.

Parasole, Dery Angielskie i Gumowe Płaszcze.

Skarpetki i Negliże Męskie.

Zamówienia wykonują się w jak najkrótszym czasie.

— Rzecz bardzo prosta, uważasz pan. Mam kilku przyjaciół, którzy mnie informują, gdzie jaka panna jest z posagiem, bo ja potrzebuję posagu, uważasz pan. Jak jedna, druga, trzecia, czwarta nie dopisze, to z pewnością piąta nie zawiedzie.

— Mój panie łaskawy — żal mi pana mocno! Ożenek przez faktorów djabła wart.

— Ależ nie przez faktorów!

— Wszystko zarówno. Pan szukasz majątku i kwita — a serce?

— Serce? Ha, ha, ha — überwundener Standpunkt! Serce dawniej było czynne, teraz rozum musi przemawiać!

— A — jeżeli tak, to panu także nie do serca, ale do rozumu przemawiać będę. Serce niestety w naszej młodzieży dziś zbyt szybko kończy swą czynność — ale nie tak u kobiety — ona żyje sercem, a jeżeli to zawodu dozna, niema szczęścia domowego. Serce kobiety to wielka tajemnica, a u mężczyzny dziś miejsce serca zajmuje żołądek. Kobieta chce, aby mąż odgadł jej serce, a mąż, aby żona odgadła jego żołądek. Mąż winien przemawiać do żony: „Serce moje, czego pragniesz?” a żona do męża: „Żołądku mój, czego sobie życzysz?” Mężczyźni tak postępują z sercem kobiety, jak recenzenci z książkami: wydają o nich sąd, nie poznawszy ich dobrze. W sercach kobiet miłość jest gospodynią i stale

Julian Bałkowski

w Poznaniu, Ulica Berlińska Nr. 13,

poleca swój zawsze obficie zaopatrzony skład

cygar, tytoni, tabaki i papierosów.

Skład główny i agentura papierosów fabryki

„THESSALIA“

w Dreźnie.

Sprzedaż tak hurtowa jak i detaliczna.

w nich mieszka, ale w sereach mężczyzn miłość jest tylko komornicą, która już za młodu musi opłacać komorne i grube procenta, tak że rychło się wyprowadza. Serca mężczyzn podobne są wielkim armiom, które gdy zwyciężko naprzód idą, uderzają na większe miasta i fortece, ale gdy się cofać muszą biorą w posiadanie, co mogą, chociażby i chlewik. Nasza złota młodzież podobna jest kurczętom pieczonym: pod jednym skrzydełkiem mają one żołądek, pod drugim wątrobę i serce, a wewnątrz są próżne.

— Znakomity z pana filozof, rzekł śmiejąc się, może masz pan i rację, ale to wszystko mnie nie przekonywa. Kochałem ja się nieraz, uważasz pan — ale te czasy minęły. Zresztą kobieta też serce swoje ofiaruje więcej dającemu, więc i ja mam prawo do podobnego postępowania. Ja żonę z posagiem mieć muszę, uważasz pan i będę ją mieć, a jeżeli pan później będziesz łaskaw zajrzeć do mego domu, przekonasz się, że moja wygrana.

— Nie mów panie hop, dopóki nie przeskoczysz! Życzę panu wszelkiego powodzenia, a gdybyś pan miał już przy konkurach doznać jakich zawodów, to wspomnij na słowa starszego, który z doświadczenia dobrze radzi i dobrze życzy.

*

*

*

MAGAZYN

MÓD I KRAWIECCZYNY

K. KARDOLIŃSKA

w Poznaniu,

Plac Wilhelmowski Nr. 17, obok Biblioteki Raczyńskich.

W dwa miesiące po tem spotkaniu zajechałem do pana Zygmunta, starego przyjaciela z lat szkolnych. Pan Zygmunt, znakomity gospodarz, posiadał obok cnót obywatelskich, gruntownego wykształcenia, prawego charakteru, jednej wsi, dwóch folwarków i paczki papierów kwalifikujących się do strzyży, klejnot nieoceniony, a tym klejnotem, córeczka jego Zosia, a nota bene, córeczka jedyna. Gęste pukle ciemnych włosów otaczały jakoby ramki cudny obrazeczek figlarniej twarzy z usteczkami, jakoby rozkwitującej różyczki pączek, ale energicznie nad temi usteczkami zakreślony nosk świadczył, że nikomu bezkarnie do tej różyczki zbliżyć się nie wolno. A oczki! Kto raz w nie spojrzął, nie zapomni ich więcej — w tych oczkach magiczna leżała siła — bo jak spojrziała figlarnie, to niewiedząc dla czego, radość wstępowała do duszy, a gdy rzewnym to oczko zabłysło blaskiem, natenczas łyzy gwałtem cisnęły się do ocz i człek sam nie wiedział dla czego.

Mój Boże! pomyślałem sobie — i ja na to kazanie dzwoniłem, bo pod mojem okiem wychował się ten kwiateczek. Coby to za radość była dla matki, gdyby dziś żyła!

Niedługo, a zapoznałem się z całym Zosi gospodarstwem. Pokazywała mi swą biblioteczkę, rysunki, nuty i robótki, potem drób, który nadzwyczaj się z nią poufalił, a nawet, jak uważałem, indyk jeden był z nią ty a ty — potem napiłem się

S. FROST

TAPICER I DEKORATOR

 Poznań, Ulica Berlińska Nr. 18,

wykonuje wszelkie roboty w zakres swego fachu wchodzące
podług najnowszych gustownych fasonów i poleca swoje

wyściełane francuskie meble,

najnowsze materye na meble i kompletne urządzenia salonowe.

kawy z placuszkami Zosi roboty, a potem zapaliwszy cygaro, zaczęliśmy z Zygmuntem gaworzyć o starych dziejach.

— Słuchaj Zygmuncie, zacząłem z innej beczki, gadamy o przeszłości, odgrzewamy stare dzieje — wszystko to pięknie, ale — co nam z tego przyjdzie? Ot lepiej spojrzyjmy w przyszłość, bo jest się czego spodziewać, n. p. zameścia Zosi. Już od roku wyczekuję zaproszenia na wesele, a tu nie! Zdaje się, że o zięcia nie powinno Ci być trudno.

— O zięcia w ogóle nie, ale o dobrego zięcia może i — tak! Zresztą Zosi jeszcze nie spieszo. Niejeden tu już zaglądał, ale gdym go poznał na wyloty dałem mu do zrozumienia, aby się daremnie nie fatygował. Powiadam ci, niema lepszej sposobności poznawania charakterów, jak mając majątek i córkę na wydaniu — zjawiają się indywidua tego rodzaju, że trudno się zdecydować, czy się oburzać, czy też się litować. Na przykład zjawił się tu między innymi jakiś Edmund Y —

— Co? Ten?

— Czy go znasz?

— Cokolwiek. Doprawdy ciekawy jestem tej historii.

— Warto posłuchać — ale Zosia ci to lepiej opowie. Zosiu! Zosiu! Popsujemy jej tem humor. Weszła Zosia zarumieniona, krzątała się widać w kuchni.

— To bardzo niepięknie, Zosiu, odzywam się — tak taić się przedemną!

J. N. Leitgeber

Poznań, Wielkie Garbary 16.

— Jakto? pyta zdziwiona.

— Nic mi nie powiadałaś o twych zaręczynach.

— O moich zaręczynach? Tata chyba żartował.

Schwyciłem jej rączkę.

— A pan Edmund Y. — nie znasz go może?

— Ach Boże! Boże! Jaki pan niezdolny! zawołała z rozkosznym dąsem wyrrywając mi rączkę, podczas gdy Zygmunt śmiał się serdecznie.

— Wszak ci mówiłem, że się rozgniewa! No, ale żart na stronę — opowiedz Zosiu o jego pierwszej i ostatniej wizycie.

— Tata też, widzę na mnie się uwziął! Ja nie mam czasu, bo mi się kureczęta przypieką. I wyszła zadąsana.

— No to ja ci opowiem, rzekł Zygmunt. Niedawno temu zajeżdża do mnie sąsiad Gauefowicz z Wiryganowa i wprowadza fireyka pierwszej próby, prezentując go, jako Edmunda Y. z Z. Śliczną sobie obrał rekomendacją, bo z panem Gauefowiczem, który w problematyczny sposób nabył Wiryganowo, nikt nie żyje i tyle tylko z nim się styka, o ile konieczny tego wymaga interes. Zresztą rekomendacja ta była zbyteczną, bo przez faktora, który mi się narzucał z pośrednictwem nabycia wioski pana Edmunda, wiedziałem, jak jego interesa stoją. Przyjąłem ich dość zimno, mówiliśmy o gospodarstwie,

Walenty Trzeiński

dawniej Stawski

Poznań, Wodna ulica Nr. 25

Rzeźbiarz i Pozłotnik

poleca swój skład sprzętów kościelnych, a mianowicie: obrazy do noszenia, chorągwie z obrazami czeskiemi, baldachiny, kierce, krzyże w rozmaitej wielkości, lane żelazne, cynowe i z drzewa twardego itd. —

Skład figur z drzewa i gipsowych,

ramy do obrazów i zwierciadeł.

Wewnętrzne odnawianie kościołów, buduje nowe ołtarze i t. d.

a pan Edmund o swoich świetnych stósunkach nakłamał mi bez litości.

Niezaadługo weszła Zosia. Przy przedstawieniu powiedział jej komplement: „Miałem szczęście podziwiać panią zeszłej niedzieli na koncercie, w którym pani mechanicznie brałaś udział.“ Trzeba ci bowiem wiedzieć, że był w miasteczku koncert amatorski na dobroczynny cel, a Zosia grała na fortepianie.

Widziałem że Zosia na takie dictum przygryzła wargi i przysiadła się do naszego grona, Edmund zaś do niej przysunął krzesło i rozpoczął wywodzić frazesami naszpikowane brednie. Mówił on o pokrewieństwie duchów, o absolutnem, a przedwiecznem przeznaczeniu istot dla siebie, o tętnie duszy i t. p.

„A gdzie jest siedziba duszy?“ zagadnęła Zosia.

„Istnienie realnej duszy, dowodził bombastycznie, według pojęć średniowiecznych, zaprzecza filozofia medycyny na dzisiejszym stopniu rozwoju, ale jest duch, esprit, ożywiający ciało, duch, którego ambrozyą jest wiedza, którego nektarem jest poezya, a którego celem dążeń jest wieczna miłość i szczęście nieskończone — —“

„Więc pan w duszę nieśmiertelną nie wierzysz?“

„Filozofia zawyrokowała, a jej wyrok trafia zupełnie do mego przekonania.“

Postna śniadalnia!

Na wielostronne życzenie urządziłem przy moim nowo wyrestaurowanym i powiększonym handlu ryb morskich

osobną, wygodną postną śniadalnią,

gdzie też i szklankę dobrego, chłodnego piwa i wina dostać można.

Polecając takowe przedsiębiorstwo jako też i skład mój nadal życzliwym względem Szanownej miejscowej i zamiejscowej Publiczności, przyrzekam skora i rzetelną usługę.

Uniżony

Karól Szulc,

Skład ryb morskich, Wodna Ulica Nro. 25.

„A wiara czego naucza? Więc to pan nie masz wiary?“

„Przepraszam — mam wiarę — jestem dobrym katolikiem, dla tego też wierzę w istnienie duszy.““

„Więc gdzie ta dusza siedzi?“

„Otóż filozofowie nie zgadzają się w tem zupełnie. Kant, Fichte i Holbein —““

„Przepraszam, Holbein był malarzem.“

„Tak jest, ale brat jego był filozofem. Ci więc sądzili, że duch — chciałem powiedzieć: dusza ma siedzibę swą w mózgu, inni zaś jak Schleiermeier — —““

„Przepraszam — Schleiermacher się nazywał — —“

„A tak — omyliłem się, Schleiermacher i Mendelsohn Bartholdy — —““

„Ale to przecież był muzyk!“

„Tak, ale był też filozof Mendelsohn!““

„To Mojżesz Mendelsohn, stryj muzyka,“ pouczyła go Zosia.

Zmieszał się biedak, bo nie spodziewał się tak ciętej przeciwniczki, ale jak mógł, tak latał dalej.

„Ci filozofowie i wielu innych dowodzą słusznie, że dusza mieszka w sercu. Tam też zatem jest siedlisko miłości. Pani wiesz, co to miłość?““

„Nie wiem i nie ciekawam wcale. Zresztą powiem panu, dodała Zosia z przekąsem, to stara prawda, że kto najwięcej

A. WRUK

FABRYKA EKSPORTOWA

PRZEDNICH

WÓDEK I LIKWORÓW

W CZARNKOWIE.

o miłości gada, ten najmniej ją czuje w sercu. Mówmy o czem innem!”

Edmund, który już się pocić zaczynał, był widocznie kontent z tego. Zaczął tedy swobodnie:

„„Eh bien! Mademoiselle! s'il vous plait nous parlerons de la literature française!““

„Nie, nie, panie łaskawy, mówmy lepiej po polsku! Dosyć że obci się po macoszemu z naszym językiem obchodzą, to my przynajmniej nie zdradzajmy go!“

„„Nie sądź pani, zaczął się wykręcać, że ja lekceważę nasz język. Z zamiłowaniem oddawałem mu się na uniwersytecie i tam byłem główną podporą upadającego towarzystwa polskiego, pomiędzy akademikami.““

„A gdzie pan byłeś na uniwersytecie?“

„„W Wrocławiu!““

„W którym roku, jeśli wolno pytać?“

„„Trzy lata, od sześćdziesiątego ósmego, do siedmdziesiątego. Słuchałem filozofii i języków słowiańskich.““

„A to doskonale! zawołała Zosia — właśnie w tym czasie kuzyn mój Karól był w Wrocławiu. Panowie się znacie? On tu często bywa.“

„„Przyznam się, że nie znam go, bo tam nie wszyscy się znają mogą.““

„Ale przecież przez trzy lata Polacy się poznać powinni!“

F. ZBIRAŃSKI

dawniej

W. LAUDON.

Jedyny Polski Skład Futer
Poznań,

Wielka Rycerska Ulica Nro. 3.

Zresztą on także należał do towarzystwa polskiego, więc się znać musicie!”

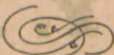
„„To jest — zaczął się wykręcać Edmund, ja nie należałem jako członek, tylko byłem kandydatem, ale dla nadwątłego zdrowia należeć nie mogłem.““

„Ależ przecież pan powiedziałeś, żeś pan był podporą upadającego towarzystwa — —“

„„Tak jest, mojemu wpływami bardzo się przysłużyłem towarzystwu. Miałem wielkie znaczenie pomiędzy kolegami i dla tego łatwo mi przyszło obudzić ich z letargu obojętności.““

„W każdym razie, ciągnęła dalej neliitościwa Zosia, Karól pana sobie przypomni, bo był sekretarzem towarzystwa, to kandydatów chociaż z imienia znać będzie. Ale, ale, powiedziałaś pan, że słuchałeś języków słowiańskich, może mię pan objaśnisz w wielu rzeczach. Mam tu krytyczną gramatykę ks. Malinowskiego w ręku, która wyszła przed dwoma laty — niejedno mi tu niejasne i dawno już pragnęłam poznać kogo, któryby mi w zrozumieniu rzeczy przyszedł w pomoc.“ I poszła do stolika z książkami.

„„Daruj pani, zawołał zaambarasowany blagier, idąc za nią do stolika — ale nie będę mógł w tem służyć, bo — bo — ja się gramatyką mało zajmowałem, nie jestem właściwie gramatykarzem — —““

 B. PUŁASKI

Sztuczna Pralnia Chemiczna
nierozprutej garderoby damskiej i męskiej,

Farbiernia à ressort, Drukarnia i Apretura,

POZNAŃ,

Ulica Wilhelmowska 25 naprzeciw poczty i Ulica Wenecka 8.

„Gramatykiem,“ poprawiła Zosia.

„„Tak jest, gramatykiem — słuchałem języków, t. j. studyowałem ich ducha — więcej studyowałem literaturę — to jest — dodał spojrzawszy z obawą na ogromny stós książek na stoliku, które stanowiły amunicją Zosi — to jest — nie tak literaturę, jak głównie ducha wrażeń — sztuki piękne — pani mię rozumiesz, dla tego też chciałem poprosić, abys pani łaskawie zechciała nie poskąpić nam swego talentu i uraczyła nas temi samemi akordami, któremi czarowałaś nas na niedzielnym koncercie.““

Myślałem, że pękne od śmiechu, słysząc ten zwrot, ale aby koniec położyć ambarasom młodzieńca, poprosiłem także Zosię, aby zagrała.

„Ja w obec znawców nie gram,“ odrzekła stanowczo.

„„A któż tu, proszę pani, znawca?““ zapytał pan Gauefowicz.

„Pan Edmund!“

„„Jako?““ zapytał ten zdziwiony.

„O tem się z tego przekonałam, wyjaśniła Zosia, żeś pan taki trafny wyrok wydał o mojem graniu niedzielnem.“

„„Ja? trafny wydałem wyrok? Daruj pani, ale nie rozumiem!““

„A tak! Powiedziałeś pan, że brałam w koncercie mechanicznie udział i miałeś pan racją. Byłam wewnątrznie

S. MAZUROWICZ

Magazyn Garderoby Męskiej

w Poznaniu, ulica Berlińska Nr. 16,

poleca swój

skład sukna i kortów

w rozmaitych gatunkach.

Zamówienia wykonują się w jak najkrótszym czasie i gustownie podług najnowszej mody.

Usługa rzetelna. — Ceny przystępne.

roztargnioną i dla tego grałam bez czucia, zupełnie mechanicznie.“

„„Ale na Boga! błagał biedak, daruj pani — ja się omyliłem! Ja chciałem tylko powiedzieć, żeś pani była na koncercie, nie jako słuchacz, ale żeś pani też grała!““

„Więc chciałeś pan powiedzieć, że czynny brałam udział w koncercie — no mniejsza o to, nie myślałam się gniewać, chociażbyś pan i w innem rozumieniu to był powiedział.“

Usiadła i zagrała pospolitego walca. Edmund udawał zentuzyazmowanego, a gdy skończyła, dziękował i prosił o „jeszcze.“

Zosia tymczasem zbliżyła się do okna i szepła:

„Zaczekajmy jeszcze cokolwiek z muzyką. Karól telegrafował z rana, że popołudniu tu przybędzie, musi lada chwilę zajechać, wtenczas zagramy sobie duo z skrzypcami. On ślicznie gra na skrzypcach. Ucieszy się, gdy spotka kolegę!“

Na te słowa Edmund podskoczył, jak oparzony i patrząc na zegarek, mimo poprzednich próśb o „jeszcze,“ zaczął przepraszać, że musi koniecznie jechać, bo niema czasu. Zosia, bawiąc się jego ambarasem, prosiła usilnie, aby został, ale on z Gauefowiczem umykał, aż się za nim kurzyło, aby już więcej do nas nie wrócić.

Skończył Zygmunt opowiadanie, a Zosia, która przy ostatnich słowach była weszła, dodała:

 W. LEŚNIK i Sp.

w Poznaniu, stary Rynek 81, na I. piętrze,

polecają swą

fabrykę i skład
papierosów i tureckich tytoni.

Sprzedają en gros i en detail.

— Daj mu tata pokój! On z pewnością już nie wróci. A teraz panowie dosyć tej obmowy proszę was na kolacyą.

Kurczęta były wyborne, lepszy jeszcze mój humor, więc też dogryzałem jak mogłem, to skrzydełko pieczone, to znowu dogryzłem Zosi, dowodząc, że najlepszą partya wypuściła z ręki. Nareszcie rozgniewała się na seryo i dopiero, gdy sam poszedłem do szafki, wyjąłem ogromny puhar i na jej zdrowie wypilem, dała się przeprosić i słuchała opowiadania mego o spotkaniu się mojem z panem Edmundem na stacyi pocztowej, i rozmowy naszej na wozie.

* * *

Późno wieczorem, w jesieni wracałem z podróży. Siedząc w wagonie, otuliłem się futrem i już na dobre drzemać poczyniałem, kiedy na pierwszej stacyi wsiadło do tego samego wagonu dwóch młodych ludzi. Pierwszy z czarnemi wąsami i takiemiż kotletami angielskiemi, usiadł przy drugim oknie na przeciwnem siedzeniu, a naprzeciw niemu usiadł stary mój znajomy — Edmund.

— Niezawodnie nowa wyprawa, pomyślałem sobie, ale że nie miałem ochoty do dysputy, podniosłem lepiej kołnierz na uszy, aby niepoznany spać dalej. Ale się strasznie omyliłem, bo pan Edmund włożywszy ręce w kieszenie od paletotu, wy-

Jan Kerber

w Poznaniu, Wrocławska Ulica 13,
poleca łaskawej protekeyi Wnój Publiczn. swą

Winiarnia

zaopatrzoną w stare wina

węgierskie, szampańsk. i francuskie.

Piwa rozmaite i Przekąski; Cygara odleżale, en gros i en detail.

ciągnął cieniuchne nogi, jak tylko mu starczyły, a wystósowawszy naprzód usta, jakoby do setnistego całusa, począł gwizdać w sposób nader czuły, piosnkę: „Siałem proso na zagonie.“

Spodziewałem się, że pan Edmund raz to proso zasieje, a potem, spokojnie czekając, rychło zejdzie, spać mi dozwoli. Ale inaczej się stało. Pan Edmund siał proso bez końca, czarnobrody towarzysz słuchał z stoiczną cierpliwością, a ja, niechcąc dać się poznać, zatulałem uszy, klnąc w duchu całe proso na zagonie, sztukę gwizdania, Edmunda i wszystko, na czem świat stoi.

Edmund tymczasem najspokojniej w świecie gwizdał dalej a im bliżej byliśmy stacyi, tem czulej nam zaręczał, że siał proso.

Wreszcie odezwał się czarnobrody towarzysz.

— Edziu!

— Co?

— Czy cię gęba nie boli?

Zamiast odpowiedzi Edmund zaintonował swą piosnkę dwa tony wyżej.

Nie było ratunku. Zdając się na łaskę nieubłaganego losu, siedziałem przygnębiony i w niemej rozpaczach rachowałem ilość zasianego prosa i właśnie doszedłem do siedmnastej zwrotki, kiedy świst lokomotywy zwiastował nam, że się do

JAN BLEJZA

zegarmistrz,

w Poznaniu, św. Marcin 55,

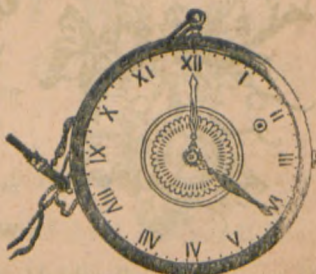
póleca:

Zegary i Zegarki

wszelkiego rodzaju, a mianowicie złote i srebrne Ankrowe i Cylindrowe, Regulatory, Paryskie Pendules, Budziki,

Szwarcwaldzkie zegary ściennie.

Łańcuszki, kluczyki, sylwetki itp. *Reparacye wykonują się akuralnie.*

stacyi zbliżamy. Edmund tymczasem najspokojniej dokończył swej zwrotki i właśnie usta otworzył i miechy płucowe nową wiatru ilością napełnił do dalszych wylewów rozmarzonej i rozwizdanej fantazyi, kiedy drzwi się otworzyły i służbisty konduktor stentorowym głosem nazwisko stacyi wygłosił.

Edmund wstrzymał swój zapał i w te poetyczne odezwał się słowa:

— Pójdźmy się napić, bo zimno!

— Dobrze — mamy dziesięć minut czasu.

I wyszli spiesźnie, a ja, korzystając z sposobności, wyniosłem się za nimi, aby się przesieść do innego wagonu. Przed dworcem spotkałem Władysława.

— Jedziesz?

— Stoję!

— Ale pojedziesz?

— Pojadę!

— No — to wsiądziemy do jednego wagonu — tylko nie do tego tu, z którego wysiadłem, bo tu artysta na samorodnej piszczałce przez całą drogę koncert wydaje, który do rozpacy doprowadzić może człowieka. Patrz — ten młody człowiek przy bufecie, co w tej chwili wypróżnia kieliszek — smaruje swą piszczałkę — no winszuję temu, kto z nim pojedzie!

Władysław popatrzył chwilę.

M. Nowicki & Grünastel

Fabryka i Skład rzeźby i pozłoty

■ w Poznaniu, ulica Jeznicka, ■

poleca wybór wszelkiego gatunku

ram do zwierciadeł i obrazów, ołtarzyki do noszenia, chorągwie, baldachiny, chrzestnice, marszałki, kierce, krzyże, świeczniki: lane żelazne i cało złoczone, figury na boże męki i cmentarze, figury i konsole z gipsu alabastrowego. Obrazy olejne malowane na płótnie i chromolitografie. Wykonują wszelkie zlecenia w rzeźbie i pozłocie nowe, jako też restauruje stare. Ceny umiarkowane.

— A — znam tego dobrodzieja — toć to mój błędny rycerz!

— Jakto? To i ty go znasz?

— Znakomitą miałem z nim awanturę. Pójdź opowiem ci. Usiedliśmy w wagonie sami i Władysław tak rozpoczął:

— W lipcu tego roku jechałem do Karlsbadu i w podróży zapoznałem się z tym panem Edmundem. Mówiliśmy o tem i owem, wreszcie i o znajomych, których tam prawdopodobnie zastaniemy. Zapytał mnie czy nie znam czasem pana Tytusa, który bawi tam z swą córką, a gdym mu powiedział, że to mój przyjaciel, przyznał mi się, że celem jego podróży nie była kuracya, ale zapoznanie się z panem Tytusem, w celu starania się o rękę jego Stasi, której jeszcze nie znał, ale wiele o niej słyszał. Rozumiałem bardzo dobrze, że Stasia bez widzenia mogła się podobać, już z samych brzęczących wdzięków, bo pan Tytus, prócz Stasi dwóch ma synów, a każde dziecko odbierze przynajmniej trzydzieści tysięcy. Zaraz też pierwszego dnia zapoznałem Edmunda z Tytusem na promenadzie, na nieszczęście w nieobecności Stasi, i to całej awantury było powodem. Zaraz na drugi dzień wybrał się Edmund wyfrakowany z wizytą do pomieszkania pana Tytusa, który miał kilka eleganckich pokoi na pierwszym piętrze, nawet panna służąca Stasi osobny zajmowała pokoiik.

Zadzwoił — otworzyło mu urodziwe dziewczę w skromnej

J. & A. Witkowski

Magazyn Garderoby Męskiej

w Poznaniu, Stary Rynek Nr. 55, na 1. piętrze,

polecają swój

doborowy skład sukna,

k o r t ó w

zagranicznych i krajowych

czarnej sukience, z białym fartuszkim — widać, że w kuchni była zatrudniona.

„Powiedz mi, mój śliczny aniołku, zagadnął ją poufale — czy są państwo w domu?“

Popatrzyła na niego zdziwiona.

„„Niema,““ odrzekła po chwili.

„To nie nie szkodzi, moja ty ślicznotko — zostawię tu kartę, a tymczasem, może mi dasz niektóre objaśnienia.

„„Ja nie mam czasu mój panie — —“

„Ale dla mnie czas mieć musisz, bo Cię kocham — dalebóg! kocham cię —“

„„Pan sobie ze mnie żartujesz! Ja czasu nie mam. Ruszaj sobie pan —!““

„Słowo honoru, kocham cię — i dam ci dowód — powiem ci ważną tajemnicę!“

„„Ale ja nie ciekawa niczyich tajemnic.““

„Ba! To cię bardzo rozciekawi, uważasz — słuchaj tylko — ty wcale nie wiesz, w jakim zamiarze tu przybyłem.“

„„Skąd ja to mam wiedzieć!““

„Oto widzisz — pan Tytus — uważasz ma córkę — no — rozumiesz? I jabym chciał od ciebie tego i owego się dowiedzieć — uważasz — nie pożałujesz tego!“

Złośliwy uśmiech przebiegł po ślicznej twarzyczce dziewczęcia.

A. BRONIEWSKA

w Poznaniu, Wielkie Garbary 49,

wykonuje wszelką

Garderobę Damską

podług najnowszych wzorów po cenach przystępnych
przy rzetelnej usłudze.

Wszelkie maszynowe szycie na łokcie.

„Widzi pan, jaki pan dobry! Przed chwilą przysięgałeś pan, że mię pan kochasz, a teraz pan inne zamiary objawiasz — wstydz się pan, tak kłamać!“

„Jak Boga kocham, nie kłamię — kocham cię mój aniołeczku — i chciałem jej rękę uchwycić, ale mu ją wydarła — jedno drugiemu nie przeszkadza! Ciebie kocham i kochać będę, a tamtą wezmę za żonę — ty twej pani nie odstąpisz — uważasz — będziemy w naszym domu — no — rozumiesz mię? Ale teraz, uważasz, żeby to gładko szło, musisz mi opisać tę twoją panią, abym wiedział, jak do niej przemawiać, bo od tego wiele zależy — chciałbym wiedzieć, czy bardzo uczona, czy pobożna, czy wesoła, czy poważna, wtenczas już będę umiał się znaleźć.“

„To doskonale! W tem będę mogła panu posłużyć — ale nie zdradź mię pan z tego, że tak wszystko wygaduję!“

„Słowo honoru nie powiem — przecież i ja tobie od razu tak wielkie zaufanie pokazałem, bo w twoich ślicznych oczkach wyczytałem, że na ciebie liczyć mogę.“

„Dziękuję za zaufanie! Otóż słuchaj pan. Nasza panna nie należy wcale do bardzo wykształconych, bo stary skąpy, nie dał jej na pensyą, nawet guwernantka mu była za droga, więc elementarnego miał nauczyciela domowego. Uczoną zatem wcale nie jest, a zresztą jest to dobre dziewczę, tylko braknie jej więcej form wielkiego świata — ale pan się sam przekonasz.“

Skład ryb morskich, marynowanych i wędzonych

hurtem i pojedynczo

K. S. Z. U. L. C. A.

w Poznaniu, Ulica Wodna Nro. 25,

poleca:

Ryby wędzone: Łosoś wędzony, Węgór wędzony, kielskie Sielawy, Flądry, Piklingi, Śledzie wędzone, złote Ryby.

Ryby marynowane: Węgór mar., Węgór maryn. zwijany, ruskie Sardynki, opiekane, zwijane i marynowane Śledzie, elbląskie Minogi, Sardynki w oliwie.

Śledzie w soli: Matyasy. Szkockie, Holenderskie $\frac{1}{1}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ beczki po cenach najprzystępniejszych, — Kawiar, Sardele, suchy Sztokfisz.

„Więc myślisz, że będzie łatwa sprawa?“ zawołał uradowany.

„„Nadzwyczaj łatwa — ale na miłość boską — ktoś idzie po wschodach — może to ona — tu pana nie powinna zastąć!““ — i bez wszelkich ceremonii wsunęła go za ogromną szafę w sieni, szepcząc mu: „„Siedź pan cicho!““

W tej chwili zaszeleściły suknie w sieni, weszła dama do bocznego pokoju, a protektorka pana Edmunda zawołała na nią we drzwiach głośno: „„Długo się Wielmożna Pani bawiła!““

Edmundowi za szafą serce pukało głośno. Nie śmiał wyjść, bo nie wiedział, czyby go czasem kto niepowołany przy tych dziwnych czatach nie zdybał, więc z rezygnacją czekał, aż go protektorka nie wyswobodzi. Na długą próbę cierpliwości jego była wystawioną, każda chwila zdawała mu się wiecznością, temu mu brakowało, a pot lał się z niego strumieniami. Wreszcie dziewczę wyszło z pokoju i wybawiło go z więzienia.

„„Słuchaj pan --- szepnęła — zapowiedziałam wizytę pana i panna pana prosi.““

„Ale, bój się Boga! Przecież, nie mogę do jej pokoju —“

„„To nie nie szkodzi — powiedziałam panu, że z nią nie potrzeba ceremonii robić.““

„Ale moje dziecko, to nie idzie!“

NOWY BAZAR

w Poznaniu, Ulica Wodna Nro. 6.

Fabryka i skład
czapek, rękawiczek i wyrobów skórzanych.

Poduszki safianowe.

Birety i obojczyki podług najnowszego kroju rzymskiego.

Krawaty w wielkim wyborze itp. itp.

„„Chyba, że pan chcesz od razu wszystko popsuć, to pan nie idź!““

„Ha co robić, rzekł z rezygnacją, ocierając pot z czoła, ale obetrzyj mi z łaski swej cokolwiek frak na plecach, bom go powalał o ścianę.“

Stało się i wszedł do pokoju.

„„Tylko ostro i śmiało!““ — rzekła dziewczeczka, zamykając za nim drzwi, a potem zatuliła buzię chusteczką i płacząc od śmiechu odeszła do innego pokoju, zaglądając co chwilę do sieni.

Po godzinnej konferencji wyszedł Edmund rozpromieniony.

„Doskonale! Wyśmienicie! Jakem ci wdzięczny, mój aniołku!“

„„Jako? Już się pan oświadczył?““

„Nie! nie! ale dałem jej, uważasz, dosyć wyraźnie poznać, a ona —“

„„A ona?““

„A ona zrobiła mi nadzieję! Ach jakżem szczęśliwy! I wszystko tobie zawdzięczam! Będę ci wdzięczny do śmierci!“

I wcisnął jej talara w rękę, ale ona go odsunęła.

„„Dziękuję panu — rzekła z dąsem — takiej wdzięczności nie pragnę!““

„Przepraszam cię, aniołku, po tysiąc razy, już ja się inaczej odwdzięczę!“

J. & A. Witkowski

Magazyn Garderoby Męskiej

w Poznaniu, Stary Rynek Nro. 55, na pierwszym piętrze,

przyjmują wszelkie zamówienia na

ubioru męskie

i wykonują takowe podług najnowszych żurnali spieszenie, akuratnie po cenach umiarkowanych. Również polecają swój **dobrze zaopatrzony skład bielizny, czapek, krawat** i wszelkiego rodzaju **guzików** do koszul i mankiet.

Nazajutrz przybywa do mnie pan Tytus, jak uważałem, w drażliwym nieco humorze.

„Proszę cię dziś o piątej na kawę — będzie komedia.“

„„Jako? pytam zdziwiony — a kto tę komedią odegra?““

„Dowiesz się o wszystkim.“

„„A kto jeszcze będzie?““

„Nikt więcej, tylko ty i pan Edmund.“

„„Więc już był u ciebie?““

„Był.“

„„A tyś go już rewizytował?““

„Nie — bo nie potrzeba!“

„„Nie rozumiem! A on będzie na kawie?““

„Będzie. Zostaw to mnie!“

Nie wiedziałem, co o tem sądzić. Po twarzy Tytusa uważałem, że się coś niedobrego święci, więc i o komedii dziwne robiłem przypuszczenia.

Poszedłem jeszcze przed piątą godziną, mocno zaciekawiony i nie bez pewnej obawy.

Zastałem Tytusa samego, dopiero po pół godzinie stawił się mocno wyperfumowany i wyelegantowany pan Edmund.

Grzecznie go przyjął pan Tytus; ale nie prosząc go siedzieć tak rozpoczął:

„Byłeś pan tu wczoraj w czasie mej nieobecności. Wiem o wszystkim, co tu zaszło. Jestem, panie, człowiek, który

SIOSTRY SPIRO

w Poznaniu, Fryderykowska ulica 31, naprzeciw Poczty.

Magazyn bielizny i ubiorów dla dzieci.

Wielki wybór.

Wszelkie zlecenia wykonują się spiesźnie i tanio. Zamiejscowe zlecenia załatwiają się odwrotną pocztą.

Modele stoją na żądanie do dyspozycji.

nikomu drogi do szczęścia nie tamuje, a drugą moją zasadą jest stanowczość; lubię, aby to, co ma być zrobione, zaraz było zrobione. Nie chcąc pana zostawić w niepewności, nie chcąc, abyś pan obchodził z daleka i sprawę długo przewłóczył, oświadczam panu pierwszy, bez pańskiego wyznania, że przeciw zamiarom pańskim nie mam i pozwalam panu dziś cały interes załatwić.“

Oślupiały Edmund, stał w milczeniu i nie wiedział zapewne, na jakie się słowa zdobyć, ale wybawił go z ambarasu pan Tytus, bo wziął go delikatnie za ramię, a odprowadzając go do pobocznego pokoju, rzekł:

„A teraz przedstaw pan temu panu swą narzeczoną.“

Znikł Edmund za drzwiami, a ja patrząc na Tytusa, którego twarz jakoś nie zgadzała się z tem co mówił, milczałem i oczekiwałem dalszych rzeczy. Niezadługo weszła z drugiego pokoju Stasia w skromnem szarem ubraniu, z białym fartuszkim i usiadła z nami przy stole.

Czekaliśmy około dziesięciu minut — wreszcie otwierają się drzwi — wchodzi rozpromieniony pan Edmund, prowadząc pod rękę — pannę służącą! — Na widok siedzącej u stołu Stasi, którą uważał był za służącą, stanął jak wryty i zbladł jak ściana.

Tytus podniósł się z powagą.

„Powiedziałem, że nikomu nie tamuję drogi do szczęścia.“

NOWY BAZAR

w Poznaniu,

  Wodna Ulica Nro. 6.

Bielizna męska, prawdziwa woda kolońska, francuskie perfumerye, pomady, olejki, mydelka itd. Towary galanteryjne: grzebienie, szczotki i szczoteczki, guziki, garnitury do bielizny męskiej, neceserki, portmonetki, kalosze ruskie, deszczochrony. — Wszelkie zamówienia wykonują się starannie w jak najkrótszym czasie przy cenach nader umiarkowanych.

Pobierzcie się, kiedy taka wola wasza. Ty, Małgosiu, która od dzieciństwa w naszym byłeś domu i dobrze i wiernie nam służyłaś, masz prawo do mej wdzięczności i opieki i dla tego daję ci 300 talarów posagu, z tem życzeniem, abys była szczęśliwą.“

„„A ja, dodała obojętnie Stasia, dam ci całą wyprawę.““

Edmund, który w czasie przemowy Tytusa zaczął przychodzić do siebie, drżał, jak liść osowy — zbladł — zaczerwienił się i — już go nie było w pokoju.

Nie rozumiałem związku rzeczy,

„Małgosiu, rzekł Tytus, za to, żeś nam tak dopomogła do odegrania tej komedyi, nie cofam moich 300 talarów.

„„Ani ja mej wyprawy, dodała Stasia — i życzę ci, abys lepszego męża dostała.““

Przy kawie dowiedziałem się o wszystkim. Biedak w własną złapał się łapkę. Stasia przy pierwszym spotkaniu się miała nasamprzód ochotę wypchnąć natarczywego za drzwi, ale gdy zmiarkowała jakie ma zamiary, chciała go przykładnie ukarać, Dla tego tak zręcznie grała rolę służącej, a Małgorzatę namówiła, aby przyjęła wizytę Edmunda i rolę panny odegrała do końca.

Tejże samej godziny Edmund wyjechał z Karlsbadu.

*

*

*

ANTONI ROSE

w Poznaniu, w Bazarze,

**Skład papieru, materiałów piśmiennych
i rysunkowych.**

Zakład Litograficzny

ma zawsze w zapasie rejestra gospodarskie i wykonywa spiesźnie
wszelkie obstalunki w zakres ten wchodzące.

W styczniu roku następnego, wieczorem około godziny siódmej, wstąpiłem do katakumb na rynku poznańskim, aby się tam spotkać z znajomym. Znajomego owego nie było, ale natomiast siedział tam przy próżnej butelce inny znajomy — pan Edmund, cokolwiek już rozmarzony. Widziałem, że zmartwiony i żał mi było biedaka. Usiadłem przy nim i przy świeżej buteleczce rozpoczęliśmy gawędę.

— Jakże, — panie -- czy już po ślubie?

Spojrzał na mnie, a rozczulone wino przez niego, przemówiło:

— Żle, panie dobrodzieju, źle! Wszędzie fatalizm mnie ściga. Jestem bliskim rozpaczy!

— A ktoby zaś widział zaraz rozpaczać! Przecież nie wszystko jeszcze stracone. Czyż to tylko jedna Zosia lub Stasia na świecie?

Patrzył na mnie z zadziwieniem przez chwilę.

— Więc pan wiesz już o tem?

— Wiem i dokładnie nawet.

— Ha! Skoro pan tyle wiesz, powiem panu więcej. Dwa razy bliskim już byłem celu. Raz kochałem się w córce dzierzawcy i już miało przyjść do zaręczyn, kiedy, uważasz pan, jakieś licho przyniosło w dom dalekiego krewnego, który całą ową historią z Karlsbadu opowiedział. Wskutek tego puszczonego mnie z kwitkiem — uważasz pan.

W. Bryliński

w Poznaniu, Chwaliszewo Nro. 90.

DESTYLACYA

i fabryka rozmaitych likworów,

araków i octu.

Prawdziwy Cognac francuski, Araki holenderskie,

Rum Jamaica,

 en gros i en detail.

— Uważam panie. A drugi raz?

— Drugi raz byłem po zaręczynach z córką bogatego kupca w małej mieścinie, ale na nieszczęście stary dowiedział się pokątnie o majątkowych interesach moich i powiedział mi — tedy mi powiedział — uważasz pan —

— Uważam panie. Co powiedział?

— Oto powiedział, że nie jest wiechem, aby czyścić to, co inny zaszargał!

— Istotnie pana żałuję — ale teraz przekonujesz się, że miałem rację, kiedy panu blisko rok temu przepowiedziałem, iż nie każdemu uda się, ożenić się z majątkiem, a jeżeli się uda, to małżeństwo nieszczęśliwe.

— Przypominam sobie — ale ja potrzebują posagu, uważasz pan — więc muszę się z majątkiem żenić. Inaczej zgine — uważasz pan!

— Uważam panie to, żeś nie poprawny. Zamiast pracować pilnie i naprawiać, co się da, błąkałeś się przez cały rok za posagiem — i cóż masz?

Wypił kieliszek i westchnął.

— Jest jeszcze nadzieja — nalej pan — jeszcze nie wszystko stracone — uważasz pan —

— Uważam panie i ciekawy jestem.

— Jesteś pan ciekawy — hm — no, napijmy się — mam

S. Niewitecki i Sp.

w Poznaniu, przy Moście Chwaliszewskim, Hotel Paryski,
Cukiernia, handel win,
fabryka czekolady i karmelków,

polecają swój dobrze zaopatrzony skład rozmaitego pieczywa:

*Baumkuchy, Torty, Piramidy, Ciasta deserowe,
Wyborną Kawę, francuskie i holenderskie Likwory,
Cognaki, Araki i Rumy, Puncz rzymski
i Mandarynowy.*

wdowę napięta, — ano, a ta wdowa, to nie młoda, ale dziesięć tysięcy, uważasz pan —

— Uważam panie, a jeżeli te dziesięć tysięcy zawiodą?

— Co? zawiodą, mówisz pan?

— Zawieść mogą, jak inne tysiączki zawodziły.

— Zawodziły — hm — tak — zawodziły, powtarzał, a powieki zaczęły mu się zamykać — wtem dobył całej energii, zerwał się i krzyknął:

— Sprzedam wszystko i wstąpię do banku! To jedyne czego się człowiek mego stanu dziś chwycić może, uważasz pan!

Rzekł i zwiesił głowę. Siły go opuściły, a zasypiając, powtarzał niezrozumiale:

— Bankierrrrrem, panie — bankierrrrrem — uważasz pan.

— Uważam panie!

* * *

Na zaspokojenie czytelników dodaję, że wdowa i dziesięć tysięcy zawieść musiały, bo wioska pana Edmunda w obce przeszła ręce, czy zaś pan Edmund jest bankierem i gdzie, powiedzieć nie mogę, bo z bankami nie mam styczności.

Fabryka

pojazdów

C. GOŁAWIECKIEGO

Poznań, Ulica Wilhelmowska,

naprzeciw Hotelu Francuskiego

POJAZDY

podług najnowszych modeli warszawskich, wiedeńskich i paryskich;
wykonuje

zamówienia i reparacje

jak najsumienniejszy przy cenach przystępnych.

NA DZIŚ.

Jacek miał szkaplerz i szablę starą,
Toż wierzył w Boga i bił się z wiarą;
A gdy mu w boju szczęście nie sprzyja
On tylko krzyknie: „Jezus, Marya!”

I sam już nie wie, jak się to stało,
Że przed nim leży pogańskie ciało,
A że in *dubiis libertas* dana,
Mówi więc Jacek: To ręka Pana. —

Długo z pogaństwem Jacek tak hasał,
Świątym szkaplerzem szablę opasał,
A gdy umierał z Bogiem i z wiarą
Dał dzieciom szkaplerz i szablę starą;

I na papierze dał im trzy słowa,
By pamiętała dziatwa Jackowa,
Czem był ich ojciec, i czego trzeba,
By boża łaska spłynęła z nieba.

A kiedy klęska dziatwę dotknęła,
To wzięła szkaplerz — szablę nie wzięła,
I gdy ją pogan cisnęło plemię,
Wzywała Boga z nieba na ziemię —

Lecz próżne modły i próżna skarga!...
A Jacek w grobie siwy wąs targa,
I woła z trumny: Źle z wami dyabło,
Kiedy mój szkaplerz nie w parze z szablą! —

CECHY SŁUŻĄCE DO POZNANIA LUDZI.

Ludzie są jak posagi, które tylko w właściwém miejscu uważać należy. Pewnego dnia poseł hiszpański rozmawiając z Henrykiem IV., oświadczył, iż radby poznać każdego z jego ministrów, aby z nimi według ich charakteru mógł działać. — Zaraz ich poznasz, rzekł król. Wszyscy byli właśnie w przedpokoju, oczekując godziny przeznaczonój na radę. — Wszedł najprzód kanclerz, Sillery, do którego rzekł król: Panie kanclerzu! widzę, że ten sufit blizkiem grozi spadnięciem. — Najjaśniejszy panie! odpowiedział kanclerz, trzeba się poradzić architekta, wszystko dobrze rozpoznać, naprawić, jeśli będzie potrzeba, ale nie ma powodu się spieszyć. Przywołany później Villeroy i podobnie zapytany, odpowiedział, nie patrząc nawet na sufit: Tak, prawda! to grozi niebezpieczeństwem. — Gdy tenże wyszedł, przybył prezydent Jeannin, który na toż samo pytanie oświadczył: Nie pojmuję, Najjaśniejszy Panie! co to ma znaczyć? ten sufit jest bardzo mocny. — Jeżeli na nim nie masz rysów, rzekł król, to chyba oczy mię mylą. — Bądź Najjaśniejszy pan spokojny, ten sufit dłużej pożyje, niż Najjaśniejszy pan.

Po oddaleniu się wszystkich trzech ministrów, rzekł król: Teraz ich poznałeś: kanclerz nie wie nigdy, co czynić; Villeroy zawsze mi prawdę przyznaje; Jeannin mówi co myśli, a myśli zawsze dobrze i weale mi, jak widzisz, nie pochlebia.

J. K. Nowakowski

w Poznaniu,

Ulica Półwiejska Nr. 2,

naprzeciw dawniejszego Hotelu
Wiedeńskiego.

**Skład towarów kolonial-
nych i włoskich, Cygar,
Tabaki i Cygaret.**

**Skład prawdziwej Chińskiej
Herbaty.**

Obok składu polecam nowo urzą-
dzoną i powiększoną

WINIARNIA.

MROWISKA I MRÓWKI. *)

Gdyby Arystoteles znał był dokładnie naturę mrówki, nie głosiłby pewnie tego aforyzmu, że człowiek jest zwierzęciem politycznym; gdyż mrówka zdaje się być silniej związaną ze środowiskiem społecznym nie do uwierzenia złożonym. Jeżeli istnieje naród, który stanąć by mógł za przykład porządku, to nie inny jak mrówczy. Nie bywa on nigdy własnym swoim katem jak my, którym nadano wyjątkowy zaszczyt trapienia się wzajemnego.

Któryż mizantrop nie byłby dumnym z niedoskonałości naszej, wobec monotonnej niewzruszoności praw rządzących życiem owadu, którego intelligencya wydaje się arcydziełem twórczości przyrody?

Widzimy jednak, że obawa upadku wobec téj cnoty wywołuje wszystkie nasze szlachetne porywy — bo w rzeczywistości stanowi wyższość naszą. Choćbyśmy tysiąc razy mniejszymi byli od mrówki, przewyższalibyśmy je nie cnotą, ale tém właśnie, że posiadając wolność zostania nikczemnikami, wykazujemy niejednokrotnie gorączkowy zapal w uczuciach miłości bliźniego i bezinteresownego heroizmu.

Jeżeli naród jaki szczyć się może zamięłowaniem pracy, mrówka pewnie czynniejszą jest od niego. Zna ona lepiej od Anglików cenę czasu, ale też za to cześć piękna nie znajduje

*) Fonoilléa Cuda niewidzialnego świata.

w tym małym światku żadnego adepta. Mrówka dokonywa zdobycze, któreby zbudzić mogły szaloną zazdrość Aleksandra lub Cezara; współobywatelki przecie nie stawiają jej pomników.

Przyznać potrzeba, że mrówki obdarzone są wysoko rozwiniętem poczuciem obowiązków społecznych. Układ ich towarzyski tę jedną tylko posiada wadę, że zatracą indywidualność obywatela, zlewając ją z interesem ogółu. Tak dzieje się we wszystkich sprawach. Czujność patroli posuniona jest do ostateczności; każdego wieczora barykadują się bramy mrowiska, jak w zagrożonej fortecy, a zapóźniona podróżna nie wejdzie w mury, jeśli znanego hasła nie poda odźwierniej i zadyszana, drżąca oczekiwać musi pod wałami twierdzy, powrotu słońca. Niewiele przecież obywaterek oddała się tak daleko, ażeby na czas powrócić nie mogły; nie ma pomiędzy niemi żadnych sławy, któreby przedsiębrały dalekie podróże dla odkrycia bieguna.

Jeżeliby kiedyś ród ludzki, skutkiem gwałtownego przewrotu, zniknąć miał z powierzchni ziemi, mrówki objęłyby rządzą świata; mała byłaby za płocha, lew za wojowniczy. Egzekutorami naszego testamentu zostaćby musiały owady, bo między niemi tylko znaleźćby można istoty najpodobniejsze do nas.

Mrówki nie zważają na nas, bo pojąć nie mogą naszej wielkości; my znowu tak drobnemi znajdujemy je, że odmawiamy im tego nawet zaszczytu, aby zajęły miejsce na półmiskach naszych. Powiadają, że pewien ich gatunek wydaje miód, godny

A. Andruszewski

TAPICER I DEKORATOR

w Poznaniu, Wielka Rycerska Ulica Nr. 7.

Poleca materace z kwapu roślinnego, nadmienając, że wszelkie meble wyściela prawdziwem włóknem indyjskiem, uznanem za najskuteczniejszy materiał przeciw molom.

współzawodniczyć z pszczelnym, nie wielką przecież na pokosztowanie go mamy ochotę; mrówka jest stałą nieprzyjaciółką naszą, bunt jej przeciw porządkowi ludzkiemu nie skończy się nigdy. Mrówki olbrzymie, termity, o mało nie zawładnęły wyspą św. Heleny.

Wielkie mięsożerne nikną, wypłoszone nawet z jaskiń Atlasu, ale mrówka panuje w lasach i na polach naszych, dostaje się do mieszkań. Pasożyty tylko naciskają nas bliżej, ale nie mają przecież śmiałości wznosić budowli swoich obok naszych.

Spójrzcie na te wysmukłe kształty zabiegłych i czynnych Liliputek. Czy przyroda bez celu podziela je w ten mundur pracy? Nie noszą one sukni tkanej złotem i jedwabiem jak bogacz chrząszcz, ani skrzydeł, ani jak łuska błyszcząca kolorami opalu i szmaragdu.

Pilne pracownice nie porzucają nigdy narzędzi swoich, które pełnić muszą razem obowiązki piły, obcęgow i świdra — dla tego téż dolne ich szczęki są ogromne, i zastosowane do wszystkich tych czynności. Wewnętrzna strona tych cęgów mocno jest chropowatą i zakończoną ostrzem, a owad za pomocą potężnego muskułu, silnie je ściskać może i nigdy nie puści zdobyczy.

Narzędzie tak groźne znajdujemy tylko u jednych bezpłciowych, bo samice, które wiodą beczynne życie królowych,

F. Handschu

w Poznaniu,

Ulica Wodna 1, naprzeciw szkoły
Ludwiki.

Fabryka Tabaki,

skład cygar i tytoniów,

Debit Papierosów Sulima i Wellerowskich.

ciężarem takim niepotrzebnie obarczałyby delikatne ciało — przyrząd ten jest u nich o wiele mniejszy.

Samcy najlepiej zaopatrzeni są w narzędzia pracy, bo przeznaczeniem tych próżniaków jest miłość — kochają ciągle podczas krótkotrwałego istnienia. Nie otrzymali oni chropowatych nacięć mogących stać się niebezpiecznymi dla zalotnych kochanek, które unoszą się z nimi w powietrzne kręgi na czułą swawolę. Po nocy weselną przychodzi nagle śmierć szczęśliwych wybrańców, niech więc nie zasypiają i używają nieznaną dotąd rozkoszy, gdyż pierwsze po uciechach zaśnięcie nie będzie miało przebudzenia.

Głowa robotnic i samców zaopatrzona jest w różki, cudowne łączniki telegraficzne, z tém liczniejszych złożone pierścieni im więcej intelligentną jest rasa mirmidońska. Ileż tam ujrzyć możemy sygnałów? Namietną mimiką organu tego, mali Cyceroni i Demostenesi zachęcają może w téj chwili lud do obrony ojczyzny, lub do zdobycia nieprzyjacielskiego grodu.

Powiedzieliśmy, że mrówki są małe; — prawda — ale w téj małości są przecież odcienia, znajdujemy olbrzymów, znajdujemy karłów. Niekiedy długość ciała tych zawziętych wrogów naszych schodzi do milimetra, a są to mrówki Pigmee, błakające się pod zaklęskami kamieniami, rozsypanymi po łakach. Niekiedy znowu miara Tytanów dochodzi trzech centymetrów; ułożyć by ich potrzeba trzydzieści dla porównania

A. Duchowski

POZNAŃ,

Ulica Podgórna Nr. 14.

Handel Korzeni, Win,
Araków, Wódek, Herbaty,

Cygar i Tabaki.

Poznań, Ulica Podgórna Nr. 14.

z Goliatem. Pomiędzy temi dwiema ostatecznościami istnieje mnóstwo gatunków średnich — wszystko to mrówki jednakięj natury.

Czy mogą też one łączyć się w stadła? Czy czarne z białemi wydają mulatów? Niktby nie dowiedział się o tém, gdyby drobnowidz nie wykazał nam owych tajemnic równie jasno, jak obyczaje i rozplód zwierząt domowych, łączonych z wyboru chodowcy.

Przypuściwszy, że istnieje miasto mrówcze zaludnione jak Glasgow, waga ciał jego 400,000 obywateli równałaby się za ledwie wadze dorosłego człowieka; a przecież złączywszy w jeden łańcuch przebieżone w ciągu dwunastu godzin przez nie drogi, okazałoby się, że odbywają podróż w około ziemi. Przyroda wytwarzając trzy płcie w świecie mrówek, nie przepomniła ustanowić hierarchii społecznej; wyzyskiwanie jednej przez drugą na daleko trwalszej opiera się podstawie niżeli u ludzi. Proletaryat nie stoi tak daleko od arystokracji mrówczej, żeby ta ostatnia zmuszona być miała do wykonywania obowiązków pasterza lub woźnicy. Mrówki bezczynne posiadają niewolników, którzy chętnie zgadzają się z przeznaczeniem swoim i nie pomyslą nigdy o buncie i wybiciu się z pod władzy panów swoich.

Nad pracowitym ludem, który nosi na czole piétno upośledzenia swojego, panują szlachetne damy i świetni kawalerowie. Dla nich miłość i uciechy życia, dla tamtych trud wieczysty

ANTONI ROSE

w Poznaniu, w Bazarze.

Wielki wybór artykułów galanteryjn.,

Główny skład Towarów z Alfenidy z fabryki pp. Chrystoffle & Comp. w Karlsruhe i Paryżu.

Obicia (Tapety) w wielkim wyborze z fabryk niemiec. i zagraniczn.

i nieskończona praca. Mrówki przeznaczone do rozkoszy przekazania życia, ubrane są w lekkie i zgrabne skrzydła, ażeby mogły z tajemnicą miłości ukryć się w niedojrzanych przestrzeniach powietrznych.

Mirmidoni ci nie posiadają zapewne spisów statystycznych, ażeby uregulować mogły stósunek trzech płci; widać przecie, że jakiś instynkt polityczny wskazuje im konieczność pomnażania i pielęgnowania robotników, a niszczenia bezczynnych hulaków.

Rzecz pewna, że mamki bywają niejednokrotnie stronnemi względem nowonarodzonych wychowanców swoich, a trzymając losy ich w swém ręku, mogą użyć fortelu i przyszłemu niewolnikowi nadać skrzydła, narzędzie chwały i uciech! Co czyni mrówkę najwięcej godną naśladowania, to wysoko rozwinięta miłość dzieci. Gdyby instynkt ów nie zniewalał je do pielęgnowania, nowonarodzonych, niektóre marzycielki oddalałyby się często z mrowiska, ażeby spacerować i rozpatrywać żdźbła trawy, bo przyroda zachwycająco przedstawia się tym małym widzom.

Mrówka spełniająca powołanie swoje, to nieskazitelny patryota i wylany sługa, niepotrzebujący nagrody i kary, więzienia lub orderów dla pozostania wiernym obowiązkom swoim przez życie całe. U owadów to szukać trzeba tego wysokiego stopnia miłości macierzyńskiej. Wiedzą one, że wydanie płodu śmierć

Fabryka rękawiczek i czapek

WŁADYSŁAWA STARKA

przy Starym Rynku pod nr. 81,

obok pałacu hr. Działyńskich,

poleca swój skład dobrze zaopatrzony w towary wyborowe, jako to:

rękawiczki każdego rodzaju, **czapki** w najrozmaitszym guście, **birety**, **ohojezyki**, **pijuszki** dla księży, **spodnie jelonkowe**, **szelki**, **bandaże** itp. Również zaopatrzylem się w towary **wełniane**, **jedwabne** i **galanteryjne**, **perfumerye**, **pomady** i **olejki francuskie**, **grzebienie**, **szczołtki**, **laski**, **deszczochrony**, **kalosze ruskie** dla dam i dla mężczyzn, **kufry** i **torby podróżne**. Zamówienia wykonuję punktualnie po cenach jak najumiarkowańszych.

ich sprowadzi, a przecież przygotowują się do aktu tego przez ciąg całego istnienia; skracają dni swoje dla wydania na świat dzieci, których znać nie będą. Nie mogąc nie uczynić dla następców swoich, zjawiających się dopiero po ich śmierci, poczwarka poświęca przynajmniej własnego trupa, dla zapewnienia im szczęścia.

Biedna istotka kona na jajkach — które znosi. Zeschła jój skórka stanowi trwałą pokrywę, ochraniającą przyszłego obywatela od szkodliwego wpływu atmosfery. Wzniosłe to zaiste poświęcenie; koszenilla przewyższa w tym razie pelikana o całą wysokość rozdzielając Katona od Proudhomma; a jednak poświęcenie mrówki jest jeszcze wznioślejsze. Pracownica więcćj daje niż życie, bo daje pracę, czuwa bezustannie nad zaspokojeniem potrzeb bezsilnej i nagięj larwy.

Wnoszę ztąd, że ludzie z pomiędzy wszystkich ssących najwięcej zaniebują dzieci swoje.

Poczwarki mrówcze nie lepiłby sobie radzić mogły w wyszukaniu pokarmu jak niemowlęta nasze, pozostawione własnemu przemysłowi. Peryod ich kształcenia tak jest długi, że gmina musi być przytułkiem i karmicielką wszystkich nowonarodzonych. Cały naród wydaje się legionem sióstr miłosierdzia; ani pycha, ani miłość nie są zapewne przyczyną tego poświęcenia; któż jednak zaprzeczy, że nieskończone małości w owadziach głowach swoich nie noszą przeczucia czegoś wyższego nad mrówkę.

W. P A D E

Skład Węgli Kamiennych

w Poznaniu,

Święty Marcin Nr. 3.

Jedyném nieszczęściem społeczném owadów jest długie powtarzanie przemian. Niedogodności téj pojąć nie możemy, gdyż przychodzimy na świat z gotowém ciałem, a odbywszy już szereg przeistoczeń w wnętrznościach matki; owad zaś za ledwie stał się doskonałym, myśleć już musi o śmierci. Jakże wielkie muszą być przykrości istoty, rodzącój się w upośledzeniu fizyczném, kaleki beznogiěj i bezrękiěj, która obowiązana jest przecież wyrobić sobie w ciągu życia nie wiem już ile nóg i skrzydeł.

Wynika z tego, że żaden owad nie może użyć nigdy prawdziwój swobody i chwil wytchnienia. Tysiące robotników pracuje w mrowisku na korzyść arystokratów, panów swoich, którzy trzymają się zdala od wszelkiěj produkcyi. Dostateczne pojęcie o mrowisku powziąć możemy z tego, co powiedział jeden z naturalistów: że nie brak im nic prócz wynalazczego geniuszu.

Pewien z badaczy śledził kolonię mrówek umieszczonych w wazie, z którój wydobyć się nie mogły, która więc była dla nich tém samém, czém mała wysepka oceanu Spokojnego dla ekwipażu Boutmy. Swobodne i ufne mrówki zajmowały się spokojnie pracą, nie bowiem nie objaśniało je o obecności człowieka śledzącego prowadzoną przez nie budowę; za wielkim był aby sobie wyrobić mogły pojęcie o jego istnieniu. Któraż z tych małych była dosyć rozumna, aby domyśleć się, że liczne galerye stoją na szklannym blacie stołu? Człowiek był dla

J. URBANKIEWICZ

obecnie

Plac Wilhelmowski No. 4, I piętro.

MAGAZYN

Sukna i Kortów,

GARDEROBY MĘZKIEJ,

==== Bielizny, =====

Czapek, Krawatów i t. p.

niech zapewne tą nieznaną opatrnością, która zapewniała im dostatek miodu, cukru i innych szczególnych pokarmów, jakie nie znalazły się nigdy w spiżarni żadnego mrowiska.

Nie sądzicie jednak, że szczęśliwi wybrańcy tego ludu odmienni są zupełnie od niewolników swoich. Bezpłciowe, których los tak przykry, zdają się być biednymi samiecami, których rozwój umyślnie został skrzywiony przez niewłaściwe odżywianie, jakiego dopuszczają się macochy mamki.

Cóż to za cudo dla nas ludzi, kiedy widzimy, że drobni współzawodnicy nasi zdobyli tajemnicę dowolnego wytwarzania płci, bezczynnych rozkoszników lub pracowitych służalców, nie zdolnych do miłości?

U pszczoł nie znajdujemy tego upokarzającego wyróżnienia proletaryat ula tysiąckrotnie szczęśliwszy od rzezańców mrowiska, może bujać w powietrzu i ssać nektar kwiatów. Każdy stan ma przecież swoje przykrości. Skrzydlate mrówki za przywilej próżniaczego życia, ukarane są zupełną niemożnością radzenia sobie — straciwszy z oczu służalców, nie zdolne są do życia, uciechy wyczerpały ich siły.

Kto wie czy nie podsłuchalibyśmy kwestyi rozbieranych na sejmach narodowych; czy nie ujrzelibyśmy mrówek na klęczkach, zanoszących błagalne prośby do człowieka, który je zaopatruje w tyle dobrych rzeczy, ale głuchy jest na wezwania, bo nie rozumie mrówczego języka. Zdaje się, że stowarzysze-

 Jan Kerber

w Poznaniu, Wrocławska Ulica Nr. 13.

Skład towarów kolonialnych i włoskich,

Win, Araków, Rumów, Wódek i Piwa,

rozmaite Napoje i Przekąski, Makarony, Łakocie,

amerykański Smolec i Okrasa, Petroleum.

Herbata ruska i chińska, Kawy wyborowe z parowej maszyny, uznane za nader smaczne.

nie tych mądrych owadów przedstawia nam obraz społeczności ludzkiej, jakaby ona była bez buntu Adamowego. Mrówka nie jadła zapewne owocu zakazanego, byłaby bowiem zanadto zgrubiała — kto jednak wiedzieć może czy istnieje jabłko takie zastósowane do wszelkich wielkości?

Drobnowidz sprostował już wiele błędów spełnionych w badaniu mrówek. Wiem, że napotkaliście niejednokrotnie po drogach długie szeregi pielgrzymów-tragarzy, przenoszących białe kule, które uważano za jaja, nie uwzględniając, że są przerażająco wielkie w stosunku do ciała matki. Tajemnicze te kulki wielce szacowne w łowiectwie, służą na pożywienie młodych bażantów. Aż Leuwenhoek potrzeba było, aby rozpoznać we wnętrzu białej powłoki poczwarkę w oprzędzie, który sobie wysnuła i który jęj czasem wielki zaszczyt przynosi, jak to zobaczymy niżej.

Bawełniana sfera z tak ściślej urobiona jest tkanki, że owad zasklepiiony wewnątrz, nie może bez obcej pomocy przebić ścian więzienia, kiedy bije godzina swobody. Karmicielki muszą mieć dosyć przebiegłości i czujności, aby dopatrzeć stosowną chwilę i rozedrzeć pieluchy, które inaczej stałyby się mogły całunem. Gdyby rozpruła je zawczasie, tém gorzej dla poczwarki, bo członki jęj nie zdążyły ukształtować się jeszcze; jeżeli przyszłaby zapóźno — zastałaby trupa.

Huber posuwa się aż do przypuszczenia, że mrówka karmi

Cukiernia

J. CICHOWICZA

Poznań, ulica Wrocławska Nr. 30,

połączona z handlem Win, fabryką czekolady i karmelków.

poleca swój dobrze zaopatrzony skład rozmaitego pieczywa:

Ciasta deserowe, Baumkuchy, Piramidy, Torty,

Wyborną Kawę,

Araki, Rumy, holender. i francuskie Likwory, Cognaki,

Herbatę ze Samowaru. — Czekoladę à la d'Hereuse.

pupila, kiedy jeszcze zamknięty jest w oprzędzie; płynny pokarm złożony na powierzchni przesiąkać ma do uwiecznionego.

Pewna jest, że mrówka lubi wystawiać kokon swój na słońce. Póchód taki widziałem w Algierze i spoglądałem nań z spóśczeniem, bo domyślałem się, ile to miłości przesuwają się obok mnie w pyłe ziemi!

Jakiż to dopiero dzień radości i szczęścia, kiedy duma ojczyzny, doskonałe owady opuszczają ciemne siedziby i wznoszą się wesoło w powietrze. Widzimy je zmieszane jak rój pszczolny; samce i samice igrają rozkosznie w promieniach słońca, które im dano widzieć po raz pierwszy w życiu. Cóż więc upajającego w młodości nad światło, zapach kwiatów i miłość?

Wkrótce jednak owady tracą w uciechach napowietrznych wszystkie swoje siły, ciężko spadają na ziemię i tarzają się w piasku z rozpaczą, że wrócić już do tego szczęścia nie mogą. Samce spełnili powinność swoją; śmierć zakończy chwile miłosnych uniesień, a nikt nie troszczy się o nich nikt im nie niesie pomocy.

Inaczej rzecz się ma z płcią żeńską, bo ta nosi już w łonie zarodek przyszłych pokoleń. Z jakąż to niezmordowaną troskliwością czarne robotnice przebiegają okolice miasta, zbierają i przenoszą znużone i omdlałe piękności, które wrócić muszą pod rodzinną strzechę, pozostawiając na zgubę — współników rozkoszy!

Fabryka wyrobów ślusarskich

J. BOGDANŃSKIEGO

przy Ulicy Półwiejskiej Nro. 7 w Poznaniu,

ma zawsze w zapasie *sztuczne zamki pokojowe i szpichlerzowe, obicia do drzwi i okien* wedle najnowszych modeli. Przyjmuje zamówienia na *kraty, balkony i nadgrobbki*; zaprowadza *odgromy* na wszelkich zabudowaniach, *rury* do gorzelni i browarów i *wszelkie inne prace* ze stali, miedzi i brązu, w zakres jęj wchodzące. Zlecenia wykonują się przy skoręj usłudze i miernęj cenie.

Ale tym pięknym zmiennicom odjąć potrzeba wszelką możliwość powrotu do świata, do którego znowu wyrrywają się gwałtownie, takie im słodkie zostawił wspomnienia! A więc robotnice, choć z żalem, muszą się zdobyć na wiele odwagi, aby piękne, niepowściągliwe panie swoje od nieomylnej uchronić zguby. Nielitościwe, bo nie znające miłości, wyrrywają im skrzydła, — welony, które służyły w szczęsnym dniu wesela. Co mówię? Znajdują się niektóre zrozpaczone biedaczki tak silną czującą pokusę, że aby prędzej uwolnić się od niej, własnymi rękami drą niebezpieczne przyrządy, któreby je unieść mogły w przestwory.

Po wejściu w bramy grodu, piękne pokutnice otrzymują straż honorową, baczna na wszelkie ich zapotrzebowania. Kiedy zjawia się już jajka, owoce minionych dni szczęścia, przenoszone są do komórek i pielęgnowane z tradycyjną punktualnością, która powtarzać się będzie do końca wieków. Odkąd ludzkość posiada historję, mrówka nie zapomniała niczego, ale też i nie nauczyła się nic nowego. Gdyby była zdolną powstać z prochu swego, ta która uszczypnęła Adamową piętę, znalazłaby odpowiednie pomieszczenie w pierwszym lepszym terazniejszym mrowisku.

Mahomet nie byłby wymyślił powieści o siedmiu śpiących, gdyby pisał był koran dla tego świata mirmidonów.

Medal Srebrny

Toruń 1874.

Circulus Vitiosus

(Krakowiak na dwa głosy).

ON

Wezmę świecę i latarnię i głównię z komina,
Pójdę szukać, czy jest w świecie pocziwa dziewczyna.

ONA

Wezmę księżyc, wezmę gwiazdy, wezmę jasne słońce,
Może znajdzie w którym chłopcu serce kochające.

ON

Toć szukałem i patrzyłem i wiem teraz o tém,
Że nie znajdzie najpocziwszój, kto nie brzęknie złotem.

ONA

Toć patrzyłam i świeciłam i dojrzełam tego,
Że z nich każdy czule kocha, lecz.... siebie samego.

ON

Już znalazłem najpocziwszą, znalazłem kochaną,
Piękną, — cichą, ale w sklepie.... lalkę malowaną.

ONA

Już znalazłam choć jednego, już znalazłam przecie,
Piękny, dzielny, wojak młody.... na starym portrecie.

ON

Niechaj lalka malowana tkliwsze zwróci oczy,
To z portretu może wojak na konika skoczy.

ONA

Niechaj wojak malowany dosiedzie bachmata,
Może w lalce malowanej serce zakołata.

Gabrjela.

ZŁOTE ZDANIA I MYŚLI

Człowieku znaj siebie samego; — to jest jądro wszelkiej mądrości.
Sokrates.

Chcesz mnie osądzić, nie ze mną trzeba być, lecz we mnie!
Mickiewicz.

Najlepszym środkiem poznania ludzi jest milczenie, należy mówić to
tylko, co konieczne i niezbędne.
Talleyrand.

Żadnego towarzystwa, albo dobre towarzystwo — mówi pani
Edgeworth.

Natura daje życie, a wychowanie daje życie dobre.
Fr. Karpiński.

Gdy Bóg stworzył żelazo, zadrżały ze strachu drzewa. Czemu drżycie?
zapytało ich żelazo. Dopóki się kawałek drzewa, zdradzając
was, ze mną nie połączy, aby utworzyć topór, nie was złego ode-
mnie spotkać nie może.
Księga Midrasz.

Kiedy człowiek ma przyodziewek, aby mógł wychodzić, pościel aby
mógł się przespać i stół, aby mógł pracować i kiedy ma tyle, aby
nie łaknął — ma dosyć; mawiał
Józef Ressel.

Zakład artystyczno-fotograficzny

K. SZYMONOWICZ

w Poznaniu, Plac Wilhelmowski Nr. 6 w ogrodzie.

Cokolwiek zaś dobrego człowiek w sobie grodzi, (chowa)
Nie skądinąd, jak tylko od Boga pochodzi.

Potocki — Argenida.

Najmędrszem przyzwyczajeniem ze wszystkich przyzwyczajzeń jest to,
ażebyśmy się starali, iżby dobre przywyknienia stały się naszą
ułożnością.

Lynch.

Ucziwa praca jest religijnem ćwiczeniem, jest prawdziwą, żywą,
praktyczną służbą Bożą. Istotna praca i istotna modlitwa nie
istnieją obok siebie, ale w sobie nawzajem. Kto uczciwie pracuje,
ten się modli.

Diesterweg.

Jak głupio postępują rodzice, którzy nie posiadając majątku posyłają
syna do uniwersytetu i zmuszają go przez to zadawałniać się małym
i wątpliwym dochodem, który nie jest nawet do tyła pewnym, co
dochód szewca lub krawca.

Collyer.

Chcesz poznać siebie — wejrzyj w innych ludzi życie;

Chcesz innych poznać — śledź własnego serca bicie.

Schiller.

Najbliższą drogą stania się zupełnie szczęśliwym jest nabranie istotnego
i jasnego przekonania, że nikt szczęśliwym być nie może.

Lichtenberg.

Nie odłączaj się od gminy twojej, ale wytrwaj z nią w złej i dobrej doli.

Rabbi Hillel.

A. Luzziński w Poznaniu

Ulica Wilhelmowska Nr. 13.

SKŁAD KORZENI, ŁAKOCI I OWOCÓW POŁUDNIOWYCH

jako też

**znaczny zapas win węgierskich, szampańskich, czerwonych,
francuskich, hiszpańskich i reńskich.**

Szczęście jest słońcem, lecz i cień musi być,
By człowiek szczęśliwie mógł żyć.

Otton Ludwig.

Bojaźliwy lęka się przed, tchórz w czasie, a odważny po niebezpieczeństwie.

Jan Paul.

Nie ma ani sztuki ani nauki tak ciężkiej, aby jej pilnością pokonać nie można. Pilność jest językiem powszechnym, który rozumieją i szanują wszystkie narody i we wszystkich krajach. Pilność jest kamieniem mądrea, który wszystkie kruszce, a nawet kamienie zamienia w złoto, oddala od nas nędzę i niedostatek, — słowem pilność pokonywa wszelkie trudności i zmusza szczęście do spłacenia należytego jej podatku.

Lord Clarendon.

To pan zdaniem mojem
Kto przestał na swoim.

Jan Kochanowski.

Po siedmiu znakach poznasz mądrego i głupiego. Mądry nie wyrывa się przed mądrzejszym od siebie, nie przerywa mu, nie sprzeciwia się nieogłędnie, pyta o to tylko co do rzeczy należy i odpowiada na to, o co go pytają, nie mówi o tem, czego nie rozumie i nie obstaje przy swoim, kiedy go przekonano. Czyni to wszystko głupiec.

Księga Midrasz.

Nadziejo! ty się zawsze uśmiechasz do człowieka,
Tobą jeszcze ten żyje, co dziś śmierci czeka.

Fr. Karpiński.

Józef Jasiński

przy placu Wilhelmowskim Nr. 10, naprzeciwko teatru miejsk.,

FABRYKA

wyrobów ślusarskich z mosiądzu,
stali i żelaza.

Polecając to moje przedsięwzięcie łaskawym względom staraniem mem będzie *wszelkie zamówienia* w mój zakres wchodzące, *trwale, akuralnie i w jak najkrótszym czasie* wykonać, po nader przystępnych cenach.

Salomon i Dudki.

Powiaśtka Wschodnia.

Król Salomon był równie bogaty, jak mądry i potężny. W skarbcu jego, perły i drogie kamienie leżały kupami zsypane, jak zboże w spichrzach, a co złota i srebra to już i przeliczyć niktby nie był w stanie. Wszakże, za największy skarb mądry król uważał klejnot jeden, dar królowej Saby. Był to nie wielki kobieriec, prawda że kosztownie szyty, ale tak mały, że ledwie można było postawić tron króla, z słoniowej kości toczony. Ale za to, kiedy król siadł na tronie, czterech skrzydlatych genjuszy jawiło się natychmiast około niego: każdy chwycił jeden róg kobierca, i tak nieśli wysoko powietrzem króla, gdzie sobie tylko zamyślił.

Jednego razu, król Salomon wybrał się w napowietrzną podróż taką aż do źródeł rzeki Nilu, gdzie w górach mieszkał od lat kilkuset świątobliwy i bardzo mądry pustelnik, z którym rozmówić się pragnął. Droga to była daleka, chociaż szybki lot skrzydlatych genjuszy, — tak, że gdy właśnie lecieli po nad Saharą pustą i piaszczystą, słońce wzbilo się ku południowi, pałac straszliwie głowę i szyję królewską. Salomon, w dolegliwości swej, oglądał się na wszystkie strony, czy nie zobaczy gdzie chmurki, coby go od słońca zakryły; ale całe niebo było

równe i jasne, jak ocean, na którym żadnej nie ma wyspy ani łodzi. Za to zobaczył lecące naprzeciw sobie stado olbrzymich sępów, — więc gdy się doń zbliżyły zawołał:

„Hej, hej, sępy! niebieskie wy ptaki! widzicie oto, jak straszliwie słońce piecze głowę i szyję moją. Lecieciez nademną, a szerokimi skrzydłły swemi czyńcie mi chłód od słońca.“

— „Tak, toby się dało zrobić, gdyby droga nasza szła w jedną świata stronę! ale nie widzisz-li, że właśnie lecim tam, skąd ty przybywasz?“ odpowiedziały sępy, przelatując dalej swoją drogą.

Na to rozgniewał się król Salomon i kląć począł za niemi. „Bądźcież przekłete, ptactwo niegodziwe co ani czci, ani litości nie masz! Niechaj opadnie pierze z waszych głów i karków, a bezbronne je zostawi na żar słońca i mróz zimny, na ostrość wiatrów i pociski gradów; a zamiast jadła, którym żywiliście się dotąd, niech odtąd cuchnące ściervo jedynym pokarmem waszym będzie.“

Wtem, uleciawszy nieco dalej, ujrzał wielką czerń dudków, także naprzeciw niemu ciągnącą — a było tego na kilka, może na kilkanaście tysięcy. Kiedy się więc zbliżyły do niego zawołał:

„Hej, wy dudki, małe ptaszki! widzicie oto jak straszliwie słońce piecze głowę mą i szyję. Lecieciez pomiędzy mną a słońcem, a czyńcie mi cień skrzydłami waszemi.“

Na to odrzekł mu król dudków: „Panie wielki, mądry Salo-

J. N. Piotrowski

SKŁAD

herbaty chińskiej

w Poznaniu (Hôtel du Nord)

jest zawsze obficie zaopatrzony
w najlepsze i najświeższe gatunki.

monie! jesteśmy tylko drobne ptaszęta, których skrzydła mało cienia dają, wszakże czynić będziemy co każesz i co będzie w mocy naszój."

I całe stado zbiwszy się w jedną, gęstą kupę tak że żaden promień słońca przedrzeć się nie mógł przez ten obłok żywy, leciało nad głową króla aż do miejsca kędy pragnął, — a zaś, gdy wracał, rozmówiwszy się z mędreem pustyni, wiernie mu aż do stolicy jego służyło.

Natenczas, król Salomon, rozstając się z niemi i dziękując za usługę, rzekł:

„Za tę cześć i usługę, którąście mi wyświadczyli, chcę wynadgrodzić was i całe plemię wasze na wieki, jak sami sobie tylko zażądacie. Mówcież, czego pragniecie a wymówię magiczne zaklęcie, które życzenie wasze ziści.“

Ale dudki, które z wielkiej rozumu bystrości i tak nigdy nie słynęły, na to niespodziewane pytanie zupełnie straciły głowy. i nie wiedziały zgoda co życzyć sobie; król ich tedy, w nie mniejszym jak całe stado kłopotcie, prosił o dzień czasu do narady i namysłu, na co Salomon przystał dobrotliwie.

No! dopieroż to było zgiełku i świegotu, kiedy wszystkie dudki w pobliskim stolicy gaju nad tak ważném poczęły radzić pytaniem. Jedni chcieli, ażeby sobie uprosili wielkość strusiów; drudzy, żeby pazury i dzioby sokole, a raz oddać za swoje kaniom i jastrzębiom. Trzecim — chociaż tych było najmniej — zachci-

CUKIERNIA I HANDEL WINA

Fabryka

Karmelkow.

T. WĘŻYK

w

POZNANIU,

Torty,

Baumkuchy.

Święty Marcin Nr. 66.

Wszelkie zamówienia na lody, cukry i ciasta, każdego rodzaju torty itp. wykonywam jak najpункtualniej po cenach umiarkowanych.

wało się głosu słowiczego; czwartym pawich ogonów i papuzich piórek. Najpróżniejsi przecie myśleli: „Kiedy brać, to już brać co najlepszego. Chroniliśmy od upału królewską głowę Salomona; prosmyż za to, żeby nam wszystkim wyrosły szczerozłote korony, takie jak on sam nosi na głowie.“ Ta rada, głosząca pychę i miłość własną każdego dudka, zyskała powszechne uznanie i postanowiono jednogodnie prosić mądrego króla o korony.

Mądry Salomon, kiedy mu nazajutrz król dudków oświadczył narodu swego życzenie, wysłuchawszy, odrzekł mu z uśmiechem:

„Pocziwie jesteście bardzo, ale bardzo głupie ptaki!... No, co chcecie, stanie się wam — bodajby wam na złe nie wyszło. Ale że przewiduję niedolę, jaką na was dar ten ściągnie, pozwalam ci raz jeszcze przyjść do mnie, skoro dzisiejszej prośby żałować będziecie.“

Mądry monarcha wymówił magiczne słowo — i oto na głowach wszystkich dudków, jakie gdzie były tylko w świecie, zabłysły kosztowne ze złotych piór czuby. Nawet w jajach, widać je było, gdy się stłukło, — najmniejszy dudek miał już złoty czubeczek...

Dopieroż to radości było co nie miara! Ale wraz z tém nowém szczęściem i złe się zaraz poczęło. Podczas kiedy dudki samcy, jak szaleni, latali po lasach dla pokazania swego nowego stroju całemu ptasiemu światu, panie dudkowe, leciały nad

Skład Cygar, Tytoniu i Tabaki

S. CZECHOWSKI

w Poznaniu,

Ulica Wodna Nr. 28.

brzegi jezior i strug przeglądać się w całym blasku swoim, zostawiając bez pieczy jaja i pisklęta w gniazdach, na łup wszelkiego rodzaju szkodnikom — i gorzej jeszcze — co dotąd w świętej żyli zgodzie i ze sobą i z drugim ptastwem leśnym, teraz wstąpił w nich prawdziwy szatan pychy i waśni. Panowie dudkowie, za najmniejsze słówko lub krzywe spojrzenie rzucali się obces na siebie, dziobiąc się, kalecząc i wykałając sobie oczy; a żołnom, wilgom, kawkom i wszystkim innym, dotąd zażyłym sąsiadom, zabraniali siadać na jednych z sobą gałęziach. Miało to skutek taki, że wilgi, kawki, dzieciwoły i wszelkie inne ptaki, których bez porównania w lasach więcej niż dudków, zmówiły się i wydziobały ich wszystkich z dotychczasowych siedlisk tak, że niebogie dudki musiały szukać przytułku na samotnie wśród pola stojących drzewach lub w położonych przy mieszkaniach ludzi sadach.

Ale tutaj to dopiero zacząć się miało prawdziwe nieszczęście! Jakiś wyrostek, rzucając kamieniami na jabłonkę, zobaczył na niej ptaszka ze świecącą dziwnie główką. Pobiegł do domu po swój mały łuczek z którego wybornie trafiał, — napiął, puścił, — i ot! biedny dudek spadł zimnym trupem z gałęzi. Chłopiec pokazał łup swój matce, matka ojcu, ojciec wziął, zaniósł na targ i sprzedał za drogie pieniądze.

Jak się rozeszło po mieście, że ubito dudka ze szczerozłotymi piórami, wszystko co żyło, młode i stare, wzięło się do bi-

J. URBANKIEWICZ

obecnie

Plac Wilhelmowski No. 4, I piętro.

Magazyn Garderoby Męskiej,

poleca

obowiązek i wszelkie wyroby kuśnierskie.

Stare futra biorą się w zamian i przerabiają.

Gotowe futra na składzie.

cia i łapania. W każdej chacie robiono łuki i strzały, kręcono sidła i sieci, — a gdzie się tylko dudek pokazał, ścigano go póty aż padł ofiarą. Strwożone dudki chciałyby schronić się napowrót do lasów, lecz odeгнаło ich rozjątrzone ptastwo. Trzeba się było tułać po odkrytych miejscach, a tu wszędzie czatowała na nie śmierć, pod tysiącami postaci. Liczba dudków poczęła się zmniejszać tak gwałtownie, że rozumniejsi, a między nimi sam strapiiony król, poczęli przewidywać bliski plemienia swojego koniec.

W ostatecznej téj niedoli, biedny król dudków, jak mógł przekradłszy się nocą do Salomona, żałośnym odezwał się głosem:

„Ratuj, ocal, miłościwy panie! Świat cały sprzysiągł się na naszą zgubę — a nie przyjdiesz li- nam z pomocą, wkrótce nie będzie ani jednego dudka na świecie!“

— „A co? czyli żem cię nie przestrzegał?“ odpowie mądry Salomon. „Teraz widzieliście sami, że pycha i próżność najpewniejszemi są szczeblami do zguby. Ale jako przyrzekłem, ocalę was z téj złej doli. Odtąd złote pióra wasze, w zwyczajne zamienią się pierze; aby zaś rozłakomieni na krew waszą ludzie zupełnie z was żadnego nie mieli pożytku, uczynię mięso wasze tak niesmaczném i odrażającém, że go jeść nie będą mogli.“

I co rzekł mądry monarcha, to dotrzymał. — Wkrótce ludzie przekonawszy się, że dudki nietylko złote stracili korony, ale że i mięsa ich wiaść do ust nie można, zaprzestali na nie

Gnensza

Pralnia

chemiczna

i Farbiernia

do odnawiania

garderoby.

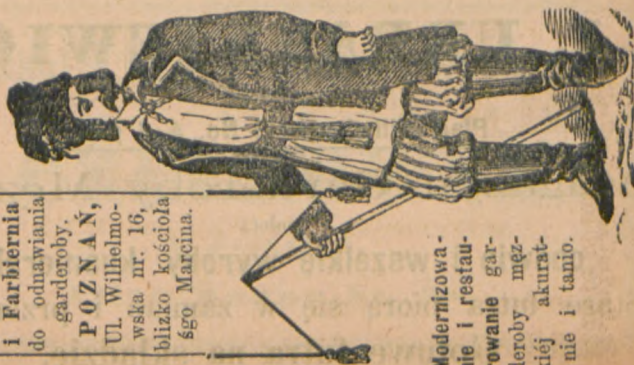
POZNAN,

UL. Wilhelmo-

wska nr. 16,

blisko kościoła

śg. Marcina.

Modernizowa-
nie i restau-
rowanie gar-
deroby me-
kiej akurat-
nie i tanio.

łowów. Upokorzone dudki bez trudności znalazły przyjęcie napowrót w rodzinnych swych lasach i odtąd w spokojności i swobodzie mnożą się w całym świecie.

Daj Boże, aby z téj baśni poszła nauka tym wszystkim, co nie należnym sobie blaskiem chcą własne przystroić głowy.....

Rezmowa.

Panosza. Nudzę się.

Umośław. Wierzę temu.

Panosza. Opływam jednak w dostatki; czego mi się zachce to i mam; wszyscy są na moje usługi; nie powinienbym się więc nudzić.

Umośław. Ach biedny Panoszo!

Panosza. Biedny! to nowy dla mnie przydomek.

Umośław. Ty jesteś bierną w tém wszystkiém istotą.

Panosza. Co nazywasz bierną istotą?

Umośław. Która odbiera wrażenia, a nie sprawia ich.

Panosza. Zapewne; lecz czyż nie wtenczas jesteśmy szczęśliwi, kiedy odbieramy przyjemne wrażenia?

Umośław. Owszem przeciwnie: muzykus grając jaką sztukę, autor pisząc dla ciebie romans, oni się nie nudzą; bo ich władze umysłowe są zatrudnione. Chęć zyskania oklasków nie daje im spocząć; dogodzenie miłości własnej, a niekiedy zapewnienie losu zawisło od skutku ich usiłowań. — Zamiast zatrudniać innych, zatrudnij sam siebie, a nudy cię odstąpią.

HANDEL CYGAR

A. Luzińskiego

w Poznaniu, Ulica Wilhelmowska Nr. 13

poleca

odležałe gatunki w cenie od 16—120 tal. za tysiąc.

DWUZNACZNIKI.

Sto - kroć szczęśliwa, kiedy jest w ogrodzie.

Bryka i koń.

Ja - gdy lubię, a oko - wy nie lubicie.

Paw - ła - będzie gonił.

Żona męża osła - biła.

Czy - li - piec bywa czasem chłodny?

Klej - noty powalał.

O- ko - ło wrót zawadziłem.

Zła ta - tarka.

Poszedł po - lak do Wiednia.

Ja - kubka szukam.

Czy na - pole - on powrócił.

Wziął surdut za - długi.

Masz a - na - nas nie płacz.

A. Dzierzkiewicz,

Poznań, Plac Wilhelmowski Nr. 10,

naprzeciw teatru miejsk.

Skład obuwia męskiego,

Trzewiki Damskie.

Skora usługa. — Ceny umiarkowane.

Wilhelmowski Plac Nro. 10.

O MUZYCE.

Prawdą jest niezaprzeczoną, że muzyka, ta mowa aniołów, jak ją nazywają, areyważny wpływ wywiera na ukształcenie umysłu i serca. Muzyka nie czerpie swej treści ze świata zmysłowego, czyni dla niej nie istnieją, rzeczywistość ziemską nie jest jej dziedziną. Wielkość, siła, wdzięk, prostota, wesołość, rozpacz, miłość i zazdrość są przedmiotem muzyki, która stara się to wszystko wypowiedzieć językiem powszechnym a trafiającym do ducha wszelkich żyjących stworzeń. Ducha — ów pierwiastek boski, który czuje, myśli i chce — muzyk obiera sobie za cel, za swą dziedzinę; wyłącznie duch ludzki dla tej sztuki jest celem, bo on też stanowi treść samejże muzyki. W tych właśnie szrankach muzyka różni się od sztuk plastycznych: rzeźbiarstwa, malarstwa i t. p. Muzyka jest czystym wynikiem z ludzkiego ducha, jego wyłączną własnością, i tam tylko jej źródła szukać trzeba, a nie w zmysłach, jak niektórzy utrzymywali. Ztąd też fałszywie grających lub śpiewających, jeżeli to nie wynika z wady organizmu głosowego lub instrumentu, nie właściwie nazywają w pospolitym języku nie mającemi ucha; bo powinni ich nazywać nie mającemi duszy czyli pocucia muzycznego.

Muzyka nigdy nie jest piękniejszą a zatem potężniejszą, jak wtedy, kiedy jest czysto idealna. Tu więc wypada mi

pokróćce wspomnieć o rozwijaniu się pojęć muzycznych, od czasów, kiedy tę sztukę po wiekach barbarzyństwa średnio-wiecznego, na seryo zaczęto uprawiać. Okres ten przypada na wiek XVI, bo od wznowienia muzyki na zasadach określonych od XII do XV stulecia, więcej forma niż treść zajmowała kompozytorów, i wyłącznym celem była ich nauki. Do roku 1550 tak mało przywiązywano wartości do melodyi, że w kompozytach kościelnych za temat całej mszy wystarczał śpiew gregoriański, rozwleczone i obciążony wyszukanemi formami, oraz kombinacyami harmonii. Częstokroć śpiew ludowy służący za melodyą do najniemoralniejszego tekstu brany był na temat do mszy. Dziwolągi te z fanatyzmu wyrosłe, dosięgły tak rażącej formy, że papieżę wżgardą obrzucali muzykę, a wreszcie papież Marcelli chciał na zawsze wygnać ją z przybytków pańskich. Ale sam Bóg wstrzymał piorun mający uderzyć w tę sztukę, którą na pociechę ludzi i ozdobę swych świątyń świata udzielił. W roku 1550 zjawił się mąż nazwiskiem Palestrina; onto naznaczony przez Boga, udał się do papieża z prośbą, aby nim rzucił grom na muzykę, raczył posłuchać mszy, którą dla świątyni watykańskiej napisał. Dzieło to, którego pomysł świadczy o gieniuszu człowieka, w epoce swego zjawienia zyskało powodzenie, jakiego się natchniony autor mógł spodziewać. Po wysłuchaniu mszy Palestriny, papież nie tylko nie usunął muzyki z kościoła, ale owszem zachwycony

J. WASIŃSKI

w Poznaniu św. Marcin Nr. 17.

Skład najlepszych górnoszląskich i angielskich
węgla kamiennych
 jako też

drzewa drobnego.

Św. Marcin
 Nr. 17.

J. Wasiński.

Św. Marcin
 Nr. 17.

nią, wzniosł wyżej i umieścił na stanowisku, jakiego nigdy w kościele pierwszej nie zajmowała. I któż może zaprzeczyć potęgi słowa, kiedy je ogłasza z ambony kapłan; lecz nierównie silniej unosi ducha muzyka brzmiąca w świątyni pańskiej, jeśli ta z wiarą i namaszczeniem utworzoną została.

W kaplicy Louvr'u zasiadł Ludwigo XIV z całym dworem, a z ambony grzmiał wymowny głos kaznodziei, przedstawiający wielki, a zarazem straszny obraz sądu ostatecznego; pobladły lica króla, przestach malował się na twarzach dworzan, których oczy spoczęły nieruchomie na postaci kaznodziei. On zamilkł, a w tem na chórze odezwał się hymn Palestyny; wszyscy z kapłanem padają na twarze, wołając: Boże, zmiłuj się nad nami. W tej chwili zdawało się, że sam Bóg sprawiedliwy, ale nieskończonej dobroci zstąpił z niebios dla pocieszenia i utwierdzenia zwątpiałych. Nieokreślona radość i szczęście spokoju zajaśniały znowu na czołach zgromadzonych w kaplicy; bo wszyscy odeszli z pociechą i nadzieją w sercu. I czyżto był mały tryumf muzyki?

Działanie sztuk plastycznych, nie wyłączając malarstwa, znakomity wywiera wpływ na poczucie ducha ludzkiego, na umysły wykształcone. Wielka jest potęga wymowy i poezyi, ale wyższą nierównie władzą obdarzona jest muzyka, jako język całej ludzkości nieulegający warunkom klimatu i przestrzeni, zarówno przemawiający do każdego serca, bez różnicy

ST. OFFIERSKI

Fabryka wyrobów metalowych

w Poznaniu, Rynek 16,

zaprowadza Wodociągi, Fontanny, Kapiele,
zakłada

Pompy i urządza Klosety.

Skład wszelkich wyrobów mosiężnych jako to: Kurki, Żelazka, Moździerze i t. d. Wybór obić mosiężnych do drzwi i okien podług najnowszych modeli. Zamówienia wykonują się w jak najkrótszym czasie.

płci, wieku i narodowości. Wszakże nieraz będąc w kościele, kiedy odezwał się potężny głos organ, kiedy lud wraz z kapłanem padłszy na kolana wielkim głosem zanuci hymn: Święty Boże! jakieżto silne, nieogarnione uczucie zatrzęsło sercem, całą naszą istotą. Czyśmy wtedy spokojni, szczęśliwi w duszy, wraz z tym potężnym głosem na skrzydłach modlitwy nie unieśli się do Boga, który zdawało się, że zstąpił z niebios, aby przyjąć naszą prośbę? I jakiżto ziemski język, jaka wymowa, poezya zdoła obudzić w nas takie uczucie? tylko sama jedna muzyka. Wędrowcy innej, jak my religii, z zimną rozważą oglądają dzieła gieniuszów w Watykanie i Sykstyńskiej kaplicy zgromadzone; ale kiedy tam zabrzmiał śpiew mistrzów kościelnej muzyki, mimowolnie zginają się ich kolana i padają przed tym, który w każdej świątyni czczony jest jako Bóg przedwieczny. Przystępując do drugiej części mego tematu zaczynam o wpływie muzyki na ludzkość w szczególności.

Od niepamiętnych czasów u wszystkich narodów muzyka, jako środek medyczny w wielkiem była poważaniu. W wiekach bardzo od nas dalekich, z muzyką łączyły się nawet cuda. Hebrajczycy posługiwali się tą sztuką nie tylko w celu sprawienia przyjemności, ale w celu podniesienia ducha i leczenia różnych chorób. Król Dawid cudowną grą na arfie wypędzał z Saula złego ducha. Starożytni Grecy wydoskonalili muzykę i wprowadzili ją w życie wojskowe, a pod jego wpływem duch

Ludwik Gehlen w Poznaniu,

konserwator włosów i fryzyer, ulica Berlińska Nr. 11.

Wszelkie sztuczne wyroby z włosów. Parfumerye, olejki, pomady, Prawdziwa Woda Kolońska. Czapki, kapelusze, krawaty, szlipy, Rękawiczki, Koszule, laski, deszczochrony, cygarówki z prawdziwej piany morskiej. Gotowe obuwie męskie. Kalosze ruskie. Amerykański Salon do strzyżenia i fryzowania włosów. Znany Regenerator Włosów zasługuje na jak najszczególniejszą uwagę, bo prawdziwie siwym włosom przywraca pierwotny naturalny kolor. Łupież, nieczystości itd., skóry na głowie, usuwają się za pomocą tego preparatu, przeszkadza wypadaniu włosów i przywraca im zupełnie ich pierwotny połysk. Każda butelka opatrzona w moją firmę.

wojska wzmagał się. Aleksander Wielki na dźwięk liry wpadał w szalony zapał. Z postępem ogólnym zastosowano muzykę do wszystkich poważnych i zabawiających celów: zabrzmiały w świątyniach pańskich dziekiżne pienia; towarzyszone muzyką figlom kuglarzy, skoczków na linie — słowem, czy łzę wycisnąć, czy uśmiech obudzić na twarzy, zawsze i wszędzie potrzeba było i jest muzyki. I nie dziw, że muzyka obudza tyle cudownych w nas przemian, bo dla człowieka jest ona najczystsza mową serca i czucia. Zejdźmy do niższej sfery jestestw, do zwierząt, a zobaczymy jak dzielnie wpływa muzyka na dzikie nawet bestye. Za głosem fletka idą słon i niedźwiedź; łania na odgłos muzyki kładzie się, a nawet, jak zapewniają, da się schwycić. Ptaszki w ogólności przysłuchują się brzmieniom piszczałki; bociany mają lubić dźwięk gitary, a na głos cymbałów, mówią, że pszczoły wracają do ulów. Na szczury i pajaki szczególnie mają oddziaływać rzewne tony lutni. Wiadomo także, jakie wrażenie sprawia muzyka na psach. Koń z największą łatwością obznajmia się z muzyką; podług głosu trąbki bez kierunku jeźdźca odbywa w największym porządku wszystkie obroty, a na sygnał: marsz! pędzi naprzód z największym rozruchem. Ryczenie osła przestrasza konia, a tak nieznosny jest dla słonia kwik i chrząkanie świń, że posłyszawszy je, ucieka. Tygrys na głos bębna wpada we wściekłość, a jak mówią, pianie koguta przejmuje lwa strachem.

J. K. Żurkiewicz,

Szawc męski,

Poznań, ulica Wrocławska 14,

poleca się do wykonania

wszelkiego obuwia męskiego,

reżąc za **dobroć materiału** staranną robotę
i ceny umiarkowane.

W organizmie ludzkim muzyka wywiera największy wpływ na układ nerwowy, działając zarówno na stałe jako też na płynne organa; może więc przyspieszać lub zwalniać bieg krwi, jak również wzruszać płynem nerwowym. Działanie to jednak jest zupełnie względne; zależy ono głównie od szczególnej budowy, od temperamentu, od wewnętrznego usposobienia, od stanu zdrowia i od odebranego wychowania. W miarę tych warunków działanie muzyki okaże się różne.

Pod wpływem muzyki objawia się w człowieku prawdziwe lub fałszywe uczucie; w pierwszym razie rozbudzi w nim do wysokiego stopnia wrodzoną czułość, a w drugim razie uspokoi chorobliwą tkliwość. W tych wszystkich atoli wypadkach wiele także zależy od rodzaju kompozycji i od wykonania tejże. Mało jest ludzi, na którychby muzyka żadnego nie sprawiała wrażenia i mało takich, co by nie zauważyli jej działania. Działanie to musi być silne, kiedy liczne przykłady wykazały, że pod jej wpływem niekiedy ból nawet ustaje. Przypuszczając tedy choroby duszy, należy poznać symptomata wyróżniające je od innych chorób. Są one bardzo liczne. U ludzi miękiego życia, przesyconych rozkoszami świata, zwykle nudota nieustająca jest chorobą duszy. W każdej chwili i na każdym miejscu im źle; teatr, zgromadzenia domowe, rozmowa przyjacielska, dzieci, kwiaty, obrazy, przyroda, nowiny polityczne, wszystko to ich nudzi. Jedna tylko muzyka, ale muzyka

Stare Książki

nabywa po **najwyższych** cenach

ANTYKWARNIA

E. CALLIERA

w Poznaniu,

przy ulicy **Wilhelmowskiej** Nro. 18.

łagodna, tkliwa, przelewa w ich duszę jakiś spokój, odradza zamarłe uczucie, odmładza imaginacyą, ocuca uspioną duszę i wprowadza ją w stan błogiej jakiegś nadziei.

Nie ma wątpliwości, że w wielu chorobach, zwłaszcza u niewiast, muzyka wywiera zbawienny wpływ jakby jaki szczególny środek medyczny. U niektórych kobiet muzyka uspokaja ból głowy, albo też rozdrażnienie nerwowe; innym sprowadza sen, którego daremnie wyczekiwały. Starożytni Grecy, wydalając się na wyprawy wojenne, zalecali swym żonom w czasie ich nieobecności zabawiania się muzyką; było skuteczny środek odpędzania złych myśli. W epoce, w której żyjemy, zaprzątnienie umysłów młodzieży płci obojej muzyką, wielki wpływ wywiera na uspokojenie się żądz. Są pieśni tak rzewne, tak miłe, że ich melodia na zawsze zostaje w pamięci, do nich przywiązują się wszystkie domowe wspomnienia, są one w każdym wieku naszego życia najmiłszymi wrażeniami serca. A cóż dopiero, gdy na polu sławy zabrzmi trąba bojowa, jak wtedy rośnie serce żołnierza, z jaką zapamiętałością rzuca się w szyki nieprzyjaciół, miotając śmierć dokoła!

W rozprężeniu nerwowym, jakiemu niekiedy podlegają poeci, nic lepiej nie uspokaja chaosu uczuć, marzeń i natchnień, jak muzyka. Wieszcz nasz — Mickiewicz takiego doświadczał spokoju, słysząc pieśń „Już miesiąc zaszedł, psy się uspiły“

Nakładem księgarni

Tytusa Daszkiewicza w Poznaniu

wyszedł co dopiero

Portret JOKsiedza Prymasa

Mieczysława hr. Ledóchowskiego

z dotychczasowych najpodobniejszy — olejnym kolorowym drukiem starannie wykonany 63 centymetry wysoki 47 centymetry szeroki. Cena 1 tal. 15 sgr. — z opakowaniem 1 tal. 18 sgr. — w szerokich barokowych ramach 4 tal.

lub arya Don Juan'a, że mógł słuchać bez przerwy kilka godzin i pod tem wrażeniem układał swe improwizacye.

To różnorodne działanie muzyki na układ nasz nerwowy zależy od jej rodzaju. Utwory muzyczne nowożytne, wielce różnią się od dawniejszych; dziś uważają najbardziej na to, aby sprawić wrażenie, aby zadziwić, zdumiewać. Dawniejsze utwory przemawiały do duszy, wszyscy je czuli; dla zrozumienia dzisiejszych trzeba być muzykiem.

Lekarze, zajmujący się wyłącznie chorobami umysłu, doświadczyli, że muzyka zbawienny wywiera wpływ na nieszczęśliwych obłąkanych. W Paryżu, w kaplicy szpitala Salpêtrière, można usłyszeć śpiewane msze, wykonane z dokładnością przez samych obłąkanych, i jeżeli muzyka nie wylecza obłąkania, to przynajmniej przynosi tym nieszczęśliwym znaczną ulgę.

A. Kunkel jun.

w Poznaniu,

róg

Wodnej i Jezuickiej

ulicy.

Skład towarów kolonialnych, łakoci i cygar

poleca swą

WINIARNIA,

z komfortem urządzoną

Wina Węgierskie, Reńskie, Szampańskie, Francusk. itd.

oraz inne

Napoje i Przekąski.

Żywo Pogrzebanie.

Wypadek prawdziwy.

Długo chorowałem na gorączkę, siły moje upadały stopniami; lecz o ile życie fizyczne niknęło, o tyle wzmagaly się uczucia duszy i uciążliwe przekonanie o istnieniu. W oczach lekarza i w mileżącej boleści towarzyszków, czytałem mój wyrok: nie mogli ukryć iż nie mają żadnej nadziei, i ja zrozumiałem, że się dla mnie wszystko w tém życiu skończyło. Jednego wieczora nastąpiło przesilenie w chorobie mojej; uczulem nadzwyczajne drganie we wszystkich członkach i szum w uszach, podobny do szmeru strumyka. Fantastyczne widziały, zgoła mi nie znane, tłumnie unosiły się nad łóżkiem; były światłe, przezroczyste i bez ciała. Wszystko co mnie otaczało, przybierało postać poważną i promienistą. Pragnąłem wstać, lecz członki były odrętwiałe. Nadeszła chwila w której myśli moje przyszły w całkowite zamieszenie: niepojęta bojaźń powiększała rozprężenie się umysłowe. Uspokoiwszy się nieco, zacząłem powracać do siebie: pamięć się rozjaśniła, mogłem już czuć w całej pełni duszy, lecz nie byłem w stanie zrobić najmniejszego poruszenia. Słyszałem jęki przyjaciela; czy jego upadały na twarz moją, i wtenczas posłyszałem głos służącej: „już skonał! już skonał!”

stkie zmysły. Na trumnę rzucono kilka garści ziemi; znowu chwilowa cichość, nareszcie rozległ się jakby grzmot spadając bryłami ziemi. W téj chwili przerażenie moje niepodobne jest do opisania: żyłem i mnie żywego zasypywano ziemią! Uderzenia ziemi coraz lżejsze, nareszcie ustały. Domyśliłem się, iż mogiła moja już zapełniona. Lekkie wstrząśnienia trumny przekonywały mię, iż grabarze udeptywali ziemię, — ziemię, w której się udusić miałem. Nastąpiło okropne milczenie i ja uczulem się samotny we wnętrznościach ziemi.

Czas dla mnie nie istniał: pozbawiony byłem możności rozmierzenia jego. Była to więc prawdziwa śmierć pomyślałem, i tu będę musiał oczekiwać zmartwychwstania. Wkrótce zgnilizna rozdzieli na części tę nędzną powłokę ciała, a robak mięsożerny, któremu ciało ludzkie służy za strawę, radośnie pospieszy na ucztę przygotowaną mu tak starannie i gorliwie. W przeciągu tych rozmyślań, nowy, niepojęty i oddalony szum zaczął się rozlegać nademną. Słyszałem wstrząśnienia ziemi, którą byłem przywalony. Ze drżeniem oczekiwałem napaści na bezbronne ciało moje, obrzydliwego robactwa, zębatego kreta, chciwój grobowój myszy i innych zwierząt, którym — nieszczęśliwy, od wszystkich opuszczony — żywo byłem oddany na pastwę. Lecz, przechodząc od rozpaczey do nadziei, zająłem się inną myślą, która jakby promień z nieba oświeciła pośepność mogiły mojej. „Może to przyjaciel, powątpiewując o śmierci

M. GRENTKOWSKI

RZEŹBIARZ,

Poznań, Stary Rynek Nr. 64,

poleca się Szanownej Publiczności do wykonania

wszelkich robót snycerskich,

jako też

do restauracyi uszkodzonych przedmiotów tejsze sztuki

zapewniając akuradne wykonanie.

mojej, pragnie odkopać przywalającą mię ziemię?" Myśl ta była jakby balsamem życia dla krzepnącego już w zimnej mogile.

Po zdjęciu ze mnie wieka, poczułem jak barbarzyńska ręka jakaś porwała mię za piersi, i ująwszy za głowę wyciągnęła z grobu. Znowu uczułem ożywczy wpływ świeżego powietrza, i chłód przejmujący ogarnął członki moje. W tém mnie czémś okryto i pociągnięto jakby martwy ciężar. W zamieszaniu uczuć, rozumiałem iż aniołowie kary wloką mię przed groźnego sędziego świata, dla zawyrokovania nademną wiecznego przekleństwa. Tak mię ciągnięto przez czas niejaki, którego oznaczyć nie byłem w stanie, aż nareszcie rzucono jak bryłę ziemi, tylko nie na ziemię. Przyszedszy do siebie ze wstrząśnienia jakiego doświadczyłem, poznałem że się znajduję na wozie. Kilka zaś słów dosłyszanych przekonały mię, iż dostałem się dwom grabarzom, dostarczającym trupów do teatru anatomicznego. Jeden z nich przy skrzypieniu kół mojego wozu, zanucił jakąś pieśń szynkową. Kiedy się wóz zatrzymał, podjęli mnie i przenieśli na inne miejsce: zgęszczone i ocieplone powietrze przekonało mię, że się znajdowałem w izbie ogrzanej. Czyjaś gruba ręka zerwała ze mnie nietylko odzienie, lecz nawet koszulę i w takim stanie położony byłem na stole. Z rozmowy dwóch grabarzy i służącego miejscowego, zacząłem domyślać się, iż tejsze nocy mam służyć za przedmiot dyssekeji. Tak więc zostałem

OSWALD SCHÄPE

Poznań, św. Marcin Nr. 23.

HANDEL

Towarów kolonialnych, delikatesów i owoców południowych.

SKŁAD

prawdziwej herbaty, starych araków, rumów, cognaków i wódek.

 Prawdziwe Drożdże Giessmansdorfskie.

zachowany od uduszenia się w mogile, ażeby umarł pod nożem anatomika. Niech się kto wystawi na mojem miejscu i pomyśli, jakie mogły być uczucia duszy, która przy bezwładności członków i muszkułów, w pełnem znajdowała się życiu, w pełnem pojęciu o męczarniach, których oczekiwała.

Oczy miałem zamknięte, i dlatego nie mogłem domyślić się przyczyny ciągłego szumu w izbie; zdawało się mnie jednak, że się do niej zbierali uczniowie anatomii. Niektórzy zbliżając się do stołu, pilnie mię rozpatrywali. Cieszyli się, że im przywieziony został *tak piękny egzemplarz*. Nareszcie przyszedł i sam prosektor. Przed pocięciem mię na kawałki, zaproponował zrobić nademną kilka doświadczeń galwanicznych. Przyniesiono stos Wolty. Pierwsze dotknięcie przeleciało piorunem przez wszystkie nerwy moje, które zadrżały i wydały głos jakby struny od arfy. Uczniowie z przyjemnem zadziwieniem przypatrywali się konwulsyjnym ruchom moim w tém okropnem doświadczeniu. Za drugiem dotknięciem otworzyłem oczy, i pierwszą istotą którą ujrzałem, był doktor co mię leczył w chorobie. Zmartwiałość kępowała jeszcze wszystkie członki moje; lecz mogłem już poznawać twarze uczniów akademii, którzy w bliskich ze mną zostawali stosunkach. Lecz kiedy z osłabienia oczy moje znowu się zamknęły, do uszu doszły pocieszające wyrazy politowania i przerażenia niektórych towarzyszków, którzy zaszczycali mię dawniej swoją przyjaźnią:

Skład Maki i Osucia

znajduje się

👉 w Poznaniu, ulica Wodna Nr. 21. 👈

K. Kratochwill.

Skład Maki i Osucia

znajduje się

👉 w Poznaniu, ulica Wodna Nr. 21. 👈

dla nich było boleśnie robić doświadczenia nad ciałem przyjaciela i woleliby mieć kogoś mniej znajomego. Ukończywszy doświadczenia galwaniczne, prosektor wziął nóż i ostrzem uderzył mnie prosto w piersi. Wstrząsły się wszystkie członki moje, a konwulsyjne ruchy wydobyły krzyk przerażenia u wszystkich otaczających. Kora zmartwiałości była przebita, a ja przebudziłem się ze snu śmiertelnego. Towarzysze i przyjaciele pospieszyli ku mnie z pomocą, w godzinę później mogłem już władać wszystkimi organami życia. Pomoc lekarska i młodość, reszty dokonały.

LOGOGRYF.

Choć z sześciu członków złożona,
Pragnie mnie mieć każda żona,
Zwłaszcza którą moda rządzi; (1)
Lecz mnie rozbierz, znajdziesz męża,
Który dobywa oręża,
Gdy kto z drogi prawa zbłądzi. (2)
Znajdziesz napój dobrze znany,
Dawniej morzem sprowadzany, (3)

Zwierzątko co ziemię pruje, (4)
I drugie co wspak wędruje (5)
Masz złoto, gdy wiosna zawita,
Rzek naszych pełne koryta; (6)
To co karci przewinienie, (7)
Bez czego żadne więzienie, (8)
W końcu znajdziesz w moim składzie,
W co się książki, pisma kładzie. (9)

Znaczenie Logogryfu: "Kareta", w której znajdują się słowa: 2 kat, 3 arak, 4 kret, 5 rak, 6 kwa, 7 kara, 8 krata, 9 teka.

Leon Sokolowski

Bednarz

w Poznaniu, Plac Sapieżyński Nr. 7

wykonuje wszelkie roboty w zakres swego fachu wchodzące.

Poleca i ma zawsze na składzie:

 Masielnice, Wydzymadła i Maszyny do Prania

nadgrozone: Rządowem rejencyjnym uznaniem w Wrocławiu 1866.
— Listem pochwalnym na wystawie w Lesznie 1869. — Medalami srebrnymi na wystawach w Kościanie 1870 i w Toruniu 1874.

Próbki skażenia języka.

O nito leżą w kasarni na pryczach i na strużakach (*Strohsäcke*), fa-sują lenik (*Löhnung*, t. j. żołd), chléb i tabak, pucują gwery, rukuja (*rücken aus*) na egzecyrkę i na feltybunk (*Feldübung*), na którym czasem strzelają z kanonów. Po fanę (*Fahne*) chodzą na hauptwach. Jeżeli są na warcie, wtedy siedzą w wachcymrze. Czasem, kiedy dostaną befel, to chodzą na harbajt (*Arbeit*) do siańców (*Schanze*). Uczą się pływać w swimsiuli (*Schwimschule*), a usłyszawszy na ulicach capistrajch (*Zapfenstreich*), już się nie spieszą tak bardzo do kwater, jak dawniej. Ci, co służą przy ułanach, przy dragonach albo przy furwezach (*Fuhrwesen*, t. j. zaprzęgi wojskowe), muszą sami pucować i futrować (*füttern*, t. j. karmić) konie. Co rano marudów (*Marode*, t. j. żołnierzy słabych) wizytyruje (t. j. ogląda, bada) doktor, a potem uznanych za chorych, odsyła do szpitala; innym zaś pozwala do czasu zostać w kasarni.

Atoli język ten nie jest ani o włos gorszy od języka, jakiego używają tegocześni publicyści galicyjscy.

Tak n. p. posłuchajmy, co nam prawił (w r. 1873) o Francyi pewien dziennik krajowy.

„Nieustająca rewolucya zdegenerowała (!) społeczność, otworzyła rozległe pole experimentom politycznym, rozbudziła ambicje, rozprzegła armię, a komunistycznymi i socyalistycznymi doktrynami zaraziła miasta, owe ogniska autonomii, które mogły być stać się szkołami życia politycznego zlokalizowanego, jakiego obraz przedstawia federacya.“

Albo przeczytajmy ustęp ze sprawozdania o rozgłośnym upadku giełdy wiedeńskiej, na początku Maja 1873 roku.

„Gründerstwa szwindlu nie mogło uratować inscenowanie szalonej haussy. Albowiem gdy ta doszła do szczytu; nastąpić musiała niczém niepowstrzymana baissa, a wślad za nią coraz to nowe insolwencye i ruina stukilkudziesiąt firm bankowych, a pomiędzy niemi nawet firm renomowanych; gdy z powodu zupełnej deprecyacji papierów szwindlerskich, nikt nie chciał ich kupować. Czy zaś zfuzyonowanie kilku banków, zagrożonych w swój egzystencyi, uratować ich potrafi; o tém dowiemy się niezadługo.“*)

*) Wyjęte z dziełka Dr. F. K Skobla: „O skażeniu języka polskiego w dziennikach i innych pismach“. Kraków 1874.

O spadaniu i podnoszeniu się barometru.

Jeżeli barometr spada podczas wielkiego upału, można się spodziewać grzmotów albo przynajmniej silnego wiatru.

Spadanie barometru podczas mrozu zapowiada odwilż.

Jeżeli wkrótce po opadnięciu barometru deszcz pada, można się spodziewać że nie długo trwać będzie.

Gdy podczas słoty spada barometr, można się spodziewać długiego deszczu.

Gdy zaś spada podczas pięknej pogody i zatrzymuje się w swoim niskim stanie, to będzie słotno i wietrzno.

Najniższy stan barometru wskazuje wiatr i deszcz, albo tylko sam wiatr, o ile ten nie jest wschodnim albo północno-wschodnim.

~~~~~

Podnoszenie się barometru w zimie zapowiada mróz.

Jeżeli już zmarzło i barometr idzie w górę, to nastąpi śnieg.

Jeżeli wkrótce po podniesieniu się barometru nastąpi pogoda, wtedy nie będzie długo trwała.

Gdy się barometr podnosi podczas pogody i zatrzyma na stanowisku do jakiego się wzniosł, to prawdopodobnie w jednym albo w dwóch dniach później nastąpi piękna i trwała pogoda.

Gdy podczas niepogody barometr wysoko i dość prędko się podniesie, to pogoda nie będzie długo trwała.

Barometr idzie często w górę, podczas gdy wiatry wieją od północy albo wschodu; spada zaś, gdy wieją w innym kierunku.

Podnoszenie się barometru zapowiada w ogólności pogodę, zaś spadanie — niepogodę.

JÓZEF MŁYŃKIEWICZ

INTROLIGATOR,

w Poznaniu, ulica Jezuitcka Nr. 5

(Stare Gimnazjum.)

*Poleca się do wykonywania wszelkich w zakres swego fachu wchodzących robót; mianowicie: **oprawiania książek** wszelkiego rodzaju, **naklejania map i planów**, **robót galanteryjnych** przy cenach umiarkowanych i skorej usłudze.*

Aby wyjaśnić to zjawisko, różne pomiędzy przyrodnikami panują zdania, z których jedno drugiego nie wyklucza, a z których najgłówniejsze są następujące.

Wiadomo, że w dłuższej a zamkniętej rurce barometru nie ma powietrza, słup zaś żywego srebra w tej rurce dla tego utrzymuje się na wysokości rurki, że ciężar powietrza, cisnącego na żywe srebro w otwartej krótszej rurce ciśnie i tak żywe srebro w dłuższej rurce utrzymuje w równowadze. Jeżeli wieje wiatr z strony południowo-zachodniej, tj. od morza atlantyckiego, natenczas przyprowadza z sobą wiele pary wodnej, bo pod gorącą strefą woda więcej paruje, aniżeli pod zimniejszą, — nad naszymi głowami znacznie jest chłodniej, para przeto w powietrzu się ochładza, skupia się i zamienia w wodę, która niedługo spadnie w postaci deszczu, a że wielka ilość pary zamienia się w małą tylko ilość wody, przeto w powietrzu powstają próżnie, powietrze już nie ciśnie tak, jak gdy było nabite, a żywe srebro w małej otwartej rurce może się podnieść, podczas gdy w długiej opada, przez to wskazuje na niepogodę, odwilż i wiatr południowo-zachodni. Przeciwnie, gdy wiatr północno-wschodni, suchy, wciąga się w nasze powietrze, napręża takowe, a to powietrze cisnąc mocniej na powierzchnię żywego srebra w otwartej rurce, podnosi je w dłuższej zamkniętej i to jest znakiem pogody, mrozu i wiatru północno-wschodniego.

Inne tłumaczenie temu podobne. W powietrzu zawsze jest pewna ilość pary wodnej, która za pogody porówna z powietrzem ciśnie na żywe srebro i utrzymuje je w górze. Skoro zaś się ma na deszcz, para wodna się skupia i zamienia na wodę, a przez to powietrze nie jest tak naprężone, ztąd mniej ciśnie i pozwala żywemu srebru opadać.

Kantor Spedycyjny i Komisowy.

AGENTURA

szląskiego Towarzystwa zabezpieczeń od ognia i życia.

Hurtowa Sprzedaż

najlepszych **węgli kamiennych** górnoszląskich.

Małe nieporozumienie

czyli

wybór człowieka do dzieci.

Do miasteczka N... już późnym wieczorem wjechała dobrym kłusem najtyczanka zaprzężona w trzy tegie mierzyny. Na bryczce widniała potężna postać wiejskiego hreczkosieja. Turkot bryczki, wywołał z austeryi cały zastęp mojżeszowego pokolenia. Patryarcha miejscowy, usłużny Jankiel, z daleka słodkim uśmiechem i pokornym ukłonem zapraszał na smaczną rybę i miodek.

Walek śmignął batem, szlacheic zatarł do góry wąsa i wkrótce w ciemnej otchłani miejskiego zajazdu, zniknęła bryczka.

W oka mgnieniu poznoszono pakunki — szlacheic odsapnąwszy po podróży, zmiotł sporą poreyą gęsiny, zakropił piwkiem i jako człowiek energiczny, zabrał się do interesu. A wielce ważny interes sprowadził zacnego Pana Jana, do miasteczka. Jaś miał dziatki dorosłe i ponieważ dążył za postępem, zapragnął dla swojej młodej odrośli... światła. W dzisiejszych czasach nie brak na luminarzach okolicznych, choć rzucaj za psami — co głowa to rozum, ba! jaki rozum! Owóż w tém sęk, jak tu wybrać, by nie obrazić ukształconych mentorów.

Po naradzie domowej, postanowiono w téj drażliwej sytuacji, użyć Jankła, jako człowieka doświadczenia, praktycznego i niezmiernego sprytu.

Jankiel usłyszawszy o tak zaszczytnym komisie, zdjął krymkę, podrapał się w kędzierzawą czuprynę, emoknął głośno i z pewnem zadumaniem, zapuścił palce w kłaczastą brodę.

Jaś miał lat 60 — pani Janowa liczyła 35 wiosnę i na całą okolicę słynęła z piękności; małżeństwo skojarzyło się na gorąco, miłośnie. Hm! pan domu, jakoś za staro przy niej wyglądał.

Żydek rozważał, kombinował, chrząkał wpatrując się w mięsiste jagody dziedzica i po swojemu całą rzecz sobie przedstawiał.

— No, cóż Jankielku, rzekł na to Jaś.

— Niechno Jaśnie Pan, jeszcze mi powtórzysz wszystko.

— Co mam gadać, potrzebuję człowieka do dzieci i konie, wszak to dobrze rozumiesz?...

— A wa! dla czego nie mam rozumieć.

— Więc nogi za pas, nos na wiatr, szukaj Jankielciu.

— Po co szukać?

— Jak to, po co?

— Ny, mam już, rarytna rzecz! Jest! Jest! O wa! co to za człowiek. Tylko że się o niego już dobijają.

— Dam więcej i dosyć. Leć, leć kochanku!

Sztuczne Wyroby z Włosów

Warkocze, Szyniony, Loki, Tupety, Peruki
roboty wiernie naturę naśladowujące
jako też

Perfumerye, Olejki, Pomady, Mydełka, Pachnidła,
Prawdziwą Wodę Kolońską
poleca po tanich cenach

J. Buchholz,

fryzyer teatralny

w Poznaniu, Wodna ul. Nr. 13.

— Jutro Jaśnie Panu go przedstawię.

To mówiąc nisko się uklonił czapką.

— Dobrzej nocy. A pamiętaj: człowieka do dzieci! Rozumiesz?...

— A wa! Rozumiem i jak rozumiem.

Jankiel wyszedł. Pan Jan nałożył fajeczkę. Interes nadspodziewanie szybko się załatwił. Znaleść guwernera, i do tego w ciągu kwartału, rzecz nie łatwa.

— Niech sobie sam co chce kto plecie — a ja powiadam, najlepiej używać faktora.

Przeciwną się, ziewnął i nie namyślając się długo, po tężne, tłuste członki, złożył na miękkim becie austeryi.

Nazajutrz, ledwie brzask dzienny pozłocił wieżyczki kościoła, zerwał się nasz obywatel, przywykły do ranniej peregrynacyi po gospodarstwie. Jakoś w wesołym był humorze. Smaczny sen przywrócił świeżość umysłowi i serce dziwnie rozradował. Już siedział nad dymiącą się kielbasą, gdy nagle rozwarły się drzwi, do pokoju wszedł nieznajomy mężczyzna. Miał lat około 30, — barczysty, przysiadły, z ogromnym wąsem i nadzwyczaj rumianą twarzą... i nosem. Przysiadając i szastając zbliżył się do naszego smakosza.

— Kogoż mam przyjemność — zawołał Jasio.

— Pan Dobrodziej, zahuczał przybyły, potrzebuje... człowieka... do dzieci...

K. BROJERSKI,

TATICER I DEKORATOR

w Poznaniu, Plac Wilhelmowski Nr. 4.

Poleca się do wykonywania wszelkich w zakres swego fachu wchodzących robót przy cenach umiarkowanych.

— A witajże mi. Jakże imie i nazwisko?

— Bartłomiěj Skutek.

— Witam! witam! Ot po staremu, siadaj waś do miski, może i haustem nie pogardzisz żytniówki.

— Ja nie organista Panie Dobrodzieju. Gładko wychylił kieliszek i zmiótł z talerza kawał kielbasy.

Pan Jan, badał powierzchowność przybysza i nad nosem dziwne rozpoczął obserwacye.

— Hm! Hm! Szyld pistoryusza! Nie podoba mi się ten jegomość. Ale co panie chłop, to chłop.

— Zna waś języki?

— A to na co?

— Był waś w szkołach?

— E! proszę pana Dobrodzieja, w moim zawodzie, rzecz zbyteczna — mam zdrowe piersi, tęgie bary a i tego...

Szlacheic wytrzeszczył oczy.

Po bliższych objaśnieniach, okazało się, że szanowny Bartłomiěj posiadał kwalifikacye światowe, ale nie więcej, przeprosił go zatém i pożegnał.

Za chwilę wpadł Jankiel.

— Ny! zapytał.

Żeby cię sześ, z twoim konceptem.

— Jak to?

— Co, jak to? Cóż ty sobie myślisz, że mój dom, to

M. SOBECKI

POZNAŃ, ULICA SZEROKA.

FABRYKA

WYROBÓW WOSKOWYCH,

MIANOWICIE

ŚWIEC BIAŁYCH I ŻÓŁTYCH.

jaki przytułek dla obdartusów. Zkąd u diabła wytrząśłeś tego opoja?

— JW. Panie, Państwo Zamieńscy na rękach go noszą.

— A niech cię pioruny! Głupia szelma jak stołowe nogi — piękny mi nauczyciel — wór mięsa i dosyć.

— Ny to prawda; tłusty, okrągławy ale do dziecków git! Awa!

Szlachcie, jak palnięty maczugą, zatoczył się zaczerwieniawszy jak burak — żyd tymczasem co tchu drapnął do siebie.

Starajże się tu teraz o nauczyciela!

S. M.

ROZUMNA CÓRKA.

Iść za mąż za starego nie miała ochoty.

— Czyż zgłupiała dziewczyno — to właśnie mąż złoty,

Są dobra, pałac w mieście, liberya i cugi —

Mówi ojciec — nie prędko przyjdzie taki drugi;

Że ma lat siedemdziesiąt? eh! to bagatela...

Będiesz mieć za to z niego ojca, przyjaciela...

Na to córka. — Wszak ojca mam już z łaski nieba,

Na cóż drugi? mnie męża, męża ojciec trzeba!

WALERYAN SZULC

ZEGARMISTRZ.

w Poznaniu, Wodna ulica Nr. 6.

Skład zegarów genewskich złotych i srebrnych.

Zegary ściennie i stołowe, wszelkiego rodzaju

Skład prawdziwych paryzkich łańcuszków

TALLOIS

dla dam i panów w najnowszych deseniach.

Budziki Paryzkie i Skrzynki Grające

zawsze na składzie.

Reparacye wszelkie wykonuję jak najdokładniej.

Sz ar a d y.

Pierwsze i trzecie
Znajdziesz w alfabecie;
Drugie wspak, także litera,
Wszystkiemu kto łyzy obciera,
Ten sobie niebo otwiera.

KALERA

Pierwsze łotr słysząc, chciałby drugim odpowiedzieć —
Wszystkiem dobrze się karmić, dobrze pod tem siedzieć.

WIŚNIE

Pierwsze piszczy, trąbi drugie,
Pół okrągłe a pół długie.

PIRÓG

Pierwsze zachwyca białością,
Drugie w krok za nami chodzi,
Wszystko jednym rokosz rodzi,
Drugim często w gardle kością.

PIERŚCIEN

Warszawski Magazyn Obuwia

Męskiego i Damskiego,

Ulica Wilhelmska Nr. 18,

(naprzeciw Hotelu Francuskiego)

**zawsze bogato w wyborowe towary
zaopatrzony.**

F. Andrzejewski.

Przypowiadki i Anegdotki.

Pewien nauczyciel, który w swój szkółce obznajmiał uczących się po części i z Anatomią, zapytał ucznia: „w której okolicy leży serce?”

Chłopiec bez namysłu odpowiada: „Nie daleko nosa.”

— A to zkąd? zapytuje nauczyciel wpół zdziwiony, wpół ciekawy.

— Siostra moja — odpowiedział uczeń — zawsze śpiewa jakąś piosneczkę, w której, wyraźnie wydrukowane jest: „W oczach znajdziesz serce moje.”

Dziedzic. Który z was chłopcy zje z garnca mąki klusek?

Wojtek. Ja proszę Jaśnie Pana.

Dziedzic. A kto wypije półkwarcie wódki?

Wojtek. Ja proszę Jaśnie Pana.

Dziedzic. A który z was wymłóci przez dzień trzy korce pszenicy?

Wojtek. A cóż wy chłopcy nie nie gadata, ino ja za was będę ciągiem wrzeszczał?

Okropnie postąpili sobie z nami nasi przodkowie. Wszakże to podania mówią, że były miejsca, gdzie rzeki mlekiem i miodem płynęły. Otóż oni mleko i miód wypili, a ponalewali nam wody.

Pewien badacz dowodził, że czas teraźniejszy trybu oznajmującego od słowa *jeść* jest najnieforemniejszy ze wszystkich słów, bo zamieniający się wprost na inne słowa, a nawet na rzeczowniki, jako to: *jajem, tyjesz, myjemy. wyjecie...*

Pewien adwokat otrzymując nowy kapelusz od swego klienta, kapelusznika, rzekł: „Bądź pan spokojny, mam pański interes na głowie i będę miał o nim staranie.“

Pewien adwokat zaczął obronę swą od słów: „Królowie, nasi poprzednicy... „Siadaj pan, panie mecenasie siadaj, rzecze prezes, że zbyt dobrze pan jesteś familii, aby stać za kratką.“

Pewien wieśniak odebrawszy list od syna mieszkającego w stolicy, udał się z nim do nauczyciela szkółki miejscowej, aby mu go przeczytał; prosił go przy tém, żeby sobie uszy zatkął, bo on sam tylko chce słyszeć co jego syn pisze.

Hiszpan jeden zaszedł wędrowką do północnych krajów. Pewnego razu psy go opadły. Schyla się po kamień, ale w nocy było zimno, kamień przymarzał i nie można go było oderwać. „O przekłety kraju! — zawołał — w którym psy wypuszczają, a kamienie przywiązują.“

Poznań, **J. Mondré** Swarzędz,
Chwaliszewo 39. w Rynku 218.

Skład Towarów Kolonialnych,

Łakoci i Owoców Południowych,

Wina, Rummy, Araki,

Wódki i Piwa w doborowych gatunkach.

Mydła, Mydełka, Modre i Mączki,

Prawdziwa Woda Kolońska, Pomady. etc. etc.

Skarzyła się pewna dama, że dzieci nie ma. „Istotnie to wielka przykrość, rzecze pewien jegomość, a matka pani czy miała dzieci? Bo może to familijne?”

Syn pocziwego mieszczanina w małym miasteczku, wisus *im summo gradu*, mający wstręt do nauk, po wyjściu z drugiej klasy szkół powiatowych, drapnął od ojca. W drodze spotkawszy trupe aktorów koczujących, przystał do nich.

W rok potem ów mieszczanin, wydaliwszy się z domu za interesami familijnymi, przejeżdżał przez jakąś miejscinę, gdzie artyści dramatyczni grali komedią. Ponieważ wyjeżdżać miał ztąd dopiero nazajutrz, poszedł także do teatru, ze stajni zaimprowizowanego.

W drugim akcie nasz podróżny oczom własnym wierzyć nie chciał ujrawszy syna wychodzącego na scenę. Stary drżał z gniewu i niecierpliwości...

Gdy wreszcie synalek począł deklamować, zaczawszy od słów swjej roli: „*O i ja rodziłem się w Arkadyi...*” ojciec oburzony podniósł się nagle, a zwracając się do publiczności, zawołał:

„Nie wiercie państwo temu łajdakowi, bo on się rodził w Sławiszynie.

Winiarnia i Lokal piwa.

Skład główny

amerykańskiej Słoniny

i Smoleu.

Herbata Chińska.

Poznań,
Chwaliszewo 39.

J. Mondré

Swarzędz,
w Rynku 218.

Wójt. Słuchaj Janie. — Ty więc ukradłeś szkapę pachciarzowi Judce. — Co cię do tego skłoniło?

Jan. A to panie wójcie — bida — nima co jeść, a tu dzieciśka wołają, że głodne.

Wójt. To nie jest jeszcze powodem, abys biednemu człowiekowi mógł jego jedyną szkapę wykradać. Umiesz ty *dziesięć przykazań Boskich*?

Jan. A toć, panie wójcie.

Wójt. I dla czego przeciwko nim wykraczasz?

Jan. O! co to, to nie, panie wójcie. Ja się ta dobrze pilnuję co tam psykazano: „*Nie będziesz pożądał bliźniego twego, ani wołu, ani osła,*“ a o koniu, to tam i gadania nima...

— Cieleća największą teraz rolę odgrywają, bo ustawicznie odbijają się nam o uszy wyrazy; urządzi-ciele, poprawi-ciele, wierzy-ciele i t. d.

— Do gołego poety przyszedł wieczyciel i dopominał się o zwrot swojej należności; ten w zapale zawołał na niego: — „Czego tu stoisz wrogu? — Mój panie ja nie w rogu, ale na środku pokoju stoję.“

— Ktoś usłyszawszy, że tyłem wchodzący do teatru nie potrzebują biletów, myślał, że tu idzie o to, aby się odwrócić

Biuro

„U L A“

Towarzystwa wzajemnej Pomocy

w Poznaniu, Spółki zapisanej,

róg Butelskiej i Ślósarskiej ulicy

Nr. 6, na pierwszym piętrze,

otwarte od 9 z rana do 1 w południe
następnie od 3 do 6 godziny po połud.
(wyjawszy niedzieli i świąt katolickich,

w które otwarte od 4 do 5 téj z południą) przyjmuje depozyta po 6 od sta rocznie za sześciom. wypowiedz., po 5 od sta rocznie za trzym. i po 4 od sta zo kilkodniowem wypowiedzeniem.

i w tej postawie wchodzić, przyszedłszy więc do kassy obrócił się tyłem i szedł do drzwi parterowych, ale go nie puszczono.

— Jakiś pan mając pilny interes kazał służącemu ażeby go punkt o godzinie czwartéj nad ranem obudził, a dla pewności dał mu swój zegarek. Ledwo zasnął, budzi go służący i rzecze: „Panie, panie! niech no pan zobaczy czy jest już czwarta godzina? czy ja mam pana zbudzić czy nie? NB. ów służący nie znał się na zegarku.

— Uczyniono lingwistyczny wynalazek, powtórzyć kilka razy *słoma, słoma*, to się zrobi *masło*.

— W jedném miasteczku zbankrutował aptekarz, zapytany jakim wypadkiem podpadł temu nieszczęściu, odpowiedział: — „Jak nie miałem zbankrutować, kiedy nasz doktor chorym tylko świeże powietrze zapisuje; a któż wiatrem żyć może?“,

— Raz na jarmarku handlujący lalkami wołał: „Kto ma pieniądze, ten kije dostanie.“ — Drugi znowu: „cebula pani, cebula.“

— Dłużnicy są pierogi leniwe, a kredytorowie wrzące ukropy, trzeba na nie często procentem dmuchać, żeby się nie sparzyć.

Składy ULA:

1) **Handel Skór** ulica Ślósarska nr. 6. 2) **Skład drobnych towarów szewskich** (np. przedzy, ćwieków, spilek itd. ulica Butelska nr. 6. 3) **Handel Łokciowy** tamże. 4) **Skład Obuwia** róg ulicy Klasztornej i Butelskiej. 5) **Handel Mebli** ulica Butelska nr. 6. 6—8) **Składy węgla i drzewa** Wielkie Garbary nr. 48, Półwiejska ulica nr. 5, Sierocia ulica nr. 8.

Ceny tanie — towar rzetelny.

— Peruki i książki to wszystko jedno, książka nagradza łysinę duszy, a ta ciała; obie zaś tyczą się głowy.

— Loterya, to jest przykład Dobrzej-Nadziei do którego na krótki czas okręty wstępują, a potem znowu w podróż.

— Żaden numer nie jest tak niegodziwy jak sto, bo trzeba od niego *procent* płacić.

Pewna przekupka była bezpłatnie na operze, gdy usłyszała chór, rzekła: — „A to filuty, dla tego że my tu bezpłatnie przyszliśmy to śpiewają razem, ażeby prędzej skończyli widowisko.“

Roztargniony następujący list napisał do swojego przyjaciela. — „Mój kochany zapomniałem u ciebie moją złotą tabakierkę, bądź tak łaskaw, odeszlij mi ją więc przez oddawcę niniejszego pisma.“ W chwili zapieczętowania, znalazł u siebie tabakierkę, dopisał więc: *Post scriptum*. „Już ją znalazłem, nie szukaj więc niepotrzebnie.“ Zapieczętował list i odesłał.

Gdy pewien poeta czytał przyjacielowi niektóre ustępy z swojego poematu długiego i nudnego, a potem go zapytał które miejsca najlepiej się mu podobały? — „Te odpowiedział, których nie czytałeś.“

E. KAJKOWSKI

— w Poznaniu, Chwaliszewo Nr. 65. —

Węgłe kamienne górnoszląskie, jako też
Węgłe dla kowali i ślusarzy en gros i en detail.

E. KAJKOWSKI

— w Poznaniu, Chwaliszewo Nr. 65. —

Krawiec podał rachunek panu P... którego zastał w łóżku. — „Hm! to pan? rzecze P., majster zapewne przynosisz mi rachunek? — Tak jest, chciałem cokolwiek pieniędzy. — Otwórz moje biórko, patrz oto w téj szufladzie. Krawiec otwiera. — Nie ta, druga. — Krawiec wysuwa drugą szufladę. — Ta u dołu, rzecze P. dobrze, dobrze ta sama; cóż widzisz w téj szufladzie? — Widzę wiele papierów, odpowie krawiec: — To są moje rachunki, włóż tam także swój i obrócił się na drugą stronę.

Franciszek I, chcąc jednego z najuczeńszych ludzi swojego czasu wynieść na pierwszą godność duchowną, zapytał go wprzód czy był szlachcicem. — „Najjaśniejszy panie, odpowiedział duchowny, w arce Noego było trzech braci, nie wiem zatém od którego pochodzę.“

— Dla czego się pastwisz nad biednym ślimakiem?

— Od czasu gdy mi gospodarz w trójnasób podwyższył komorne, zaprzysięgłem walkę na śmierć tym wszystkim, którzy posiadają swe własne domy.

Gość. Ła-a-a-as-ka-ka-wa Pa-a-a-ni, cz-czy ta-a pa-a-a-pu-pu-ga-a u-u-u-mi-i mó-ó-ó-wi-ić?

Mały Adolf (wtrącając się do rozmowy). Daleko lepiej jak Pan, bo inaczej to bym jój był dawno już kark ukręcił.

J. Miśkiewicz

Lubownikom polskiej kuchni polecam moją

Restauracyę

jako też rozmaite **Piwa**, **Wina** i inne **Napoje** i **Przekąski** w najlepszej dobroci przy cenach umiarkowanych.

Bilard Francuzki

nowej konstrukcyi stoi do łaskawej dyspozycyi graczy.

J. Miśkiewicz,

Poznań ul. Ślusarska Nr. 6.

Pewna dama spostrzegłszy, że przyniesione jój przed parą dniami trzewiki podarły się zupełnie, idzie do szewca i wyrzuca mu brak sumienności. Ten bierze w rękę trzewiki, ogląda troskliwie, i po chwili jakby wielkie zrobił odkrycie, odzywa się z powagą: „Teraz rozumiem, poznałem już całą przyczynę złego: Pani zapewne chodziłaś w tych trzewikach.“

Majtkowi usługującemu na okręcie wysliznął się z ręki srebrny czajnik i wpadł do morza. Majtek biegnie natychmiast do kapitana i zapytuje: „Jeżeli kto, proszę Pana kapitana, wie gdzie się jego rzecz znajduje, czy ma prawo powiedzieć, że ją utracił?“ — „Rozumie się że nie;“ odrzekł kapitan. „A więc niech się Pan nie troszczy o swój czajnik, bo on leży na dnie morza.“

- Franciszku gdzie się podział list, który tu leżał na stole?
- Wrzuciłem go do skrzynki pocztowej.
- Ależ gapiu jakiś, ten list nie był jeszcze adresowany!
- Ja to dobrze uważałem proszę pana, ale byłem przekonany, że pan nie chce aby się dowiedziano, do kogo pan pisze.

Czy on nie jest lękliwy? zapytał jeden pan mówiąc o koniu tylko co kupionym. „Najmniejszej rzeczy,“ odpowiedział właściciel, „już trzecią noc sam w stajni nocuje.“

J. MONDRÉ LOMBARD

Poznań, Chwaliszewo 39.

udziela na zastawę

 najwyższe pożyczki.

Rady i Przepisy.

Jak przywrócić białosć żółktėj bieliznie, Wiele w tym celu doradzano już środków, poczynając od kwaśnego mleka, a kończąc na sodzie lub nawet chlorku wapna. Jedne z tych środków okazały się mało skutecznymi, inne zbyt były gryzące. Te ostatnie szczególnie w ręku nie umiejętnėj praczki mogą być bardzo szkodliwymi dla całości i mocy bielizny.

W nowszych czasach przekonano się, że olejek terpentynowy, to jest czysta terpentyna tak korzystnie używana do prania bielizny, posiada wysokie własności bielące. Naukowo łatwo to objaśnić: terpentyna wciąga w siebie tlen powietrza i zamienia go w ozop, odmianę tlenu bardzo silnie działającego na barwniki płótna.

Dla wybielenia bielizny należy zmieszać jedną część olejku terpentynowego z trzema częściami spirytusu i wlać łyżkę tak przyrządzonej mieszaniny do wiadra wody. W wodzie tėj należy wypłukać świeżo wypraną bieliznę i rozwiesić ją. Jeśli olejek terpentynowy był czysty, bielizna nabiera śnieżnėj białosći i nie czuć jėj wcale terpentyną.

Benzyna może z korzyścią zastąpić terpentynę, a jak niektórzy dowodzą, jeszcze mniej szkodzi bieliznie.

Zachowanie w świeżosći zerwanych kwiatów. Pan Fremont, chemik francuzki podaje następujący sposób mający utrzymywać w świeżosći kwiaty, w ciągu dwóch do czterech tygodni, sprawdzony, jak zapewnia, własném doświadczeniem.

Do kwarty miękkiej wody należy dodać pół łyta salmiaku i w tėj wodzie zanurzyć końce łodyg kwiatowych, nie zbyt mocno związanych, jeśli są ułożone w bukiet.

Kawa środek do odświeżania powietrza przy łóżku chorego. Wiele chorych osób a szczególnie kobiet, nie znosi odoru chloru i kwasu karbolowego, używanych powszechnie jako środki dez-infekcyjne.

Doglądający chorego są w podobnych razach bardzo zakłopotani, jak odświeżyć powietrze w pokoju, w którym albo wcale nie można, albo tylko na czas bardzo krótki otwierać można, okno lub lufcik. Zwykle wówczas pokój spryskiwany bywa wodą kolońską, lub też wykadzany. Oba te środki wcale jednak nie niszczą szkodliwych miazmatów i tylko woń nieprzyjemną zepsutego powietrza głuszą inną przyjemniejszą wonią.

Kawa świeżo upalona wydaje dość przyjemny zapach, nadto działa na szkodliwe miazmata, znajdujące się w powietrzu. Chcąc więc powietrze przy chorych utrzymać w czystości, należy w pokoju, w którym chory się mieści, parę razy w ciągu doby spalić po kilka ziarenek kawy na rozpalonej łożatce.

Lekarstwo na oparzeliznę. W czasie kwitnienia lilii białych, moczyć sam kwiat, obrywając liście białe, w oliwie świeżej i to trzymać w słoju cały rok. Na przypadek jakiegokolwiek oparzenia, smarować wtedy miejsce oparzone kilka razy na dzień, lub przykładac gałganki maczane w tej oliwie, a niezawodnie i wszelki ból przeminie i nawet pęcherze robić się nie będą.

Użytek termometru przy robieniu masła. Często słyszeć narzekania, że masło nie chce się robić, że zrobione jest złe itp. Nie wiedzą nasze gospodynie, że to wszystko zależy głównie od temperatury mleka przeznaczonego na masło, która jedynie tylko przez włożenie w niego termometru da się dokładnie

PAWEŁ WILCKE

INTROLIGATOR,

POZNAŃ,

przy ulicy Koziój Nr. 13, naprzeciw Domu sierot,

poleca się do wykonywania wszelkiej oprawy książek, książek kontowych, naklejania map i planów, garnirowania haftów, robót skórzanych, galanterijnych i tekturowych, jako też do wszystkich w ten zakres wchodzących przedmiotów, przy rzetelnej i skorzej usłudze.

oznaczyć. Najwłaściwsza temperatura jest pomiędzy 60 do 66° Farenheita (12—15° Reaumura) — jeżeli mleko jest zimniejszem, trudno z niego masło zrobić, jeśli jest cieplejszem, masło będzie twarogowatém. Temperaturę tę można dolaniem nieco ciepłej lub zimnej wody uregulować.

Pranie kolorowych perkalików, żaknotów. muślinów itp. Nigdy nie trzeba mydlić żadnej kolorowej rzeczy, zwyczajnie nie puszczające kolory prać w rozgotowaném mydle, droższe i delikatne kolory prać w kartoflach lub otrębach, przed praniem trzeba tylko mocno z kurzu wytrzeć każdą rzecz, gdyż po zamoczeniu kurz trudno wyprać.

W kartoflach pierze się następującym sposobem. Dobrze opłókanę i wymyte kartofle utrzeć na tarce i tym gąszczem natrzeć plamy i całą suknię kolorową, używając do tego miękkiej zimnej wody tyle, aby było dość gęste. Po wypraniu dwa razy, płukać starannie, aby łupniki z kartofli spłynęły, a następnie suszyć w cieniu. Tym sposobem prane rzeczy nie tylko koloru nie tracą, lecz nabierają pewnej tęgości z cząstek krochmalnych zawartych w kartoflach, która im pozór nowości nadaje.

Kolor różowy po wypraniu tym sposobem namoczyć natychmiast w czystej przegotowanej i przecedzonej kwaśnej dobrze serwatce, ale zupełnie zimnej, a kolor zrobi się jeszcze piękniejszy.

Kolor żółty najlepiej się pierze, nacierając całą suknię rozbitymi żółtkami, jakby mydłem i piorąc w zimnej wodzie.

A. STARK

Złotnik i Jubiler

w Poznaniu, naprzeciw Hotelu Francuzkiego.

Przerabia stare klejnoty na modne, oprawia drogie kamienie, perły itp. Wyrabia wszelkie sprzęty kościelne tak z złota jak z srebra, odnawia, sporządza, złoci w ogniu i galwanicznie.

PIERŚCIONKI DO ZARĘCZYN

od 6 tal.,

OBRĄCZKI ŚLUBNE

od 3 tal. począwszy.

Kolor liliowy po wypraniu sukni w kartoflach, namoczyć w mocnym ługu, który podnosi piękność koloru liliowego.

Kolor zielony i czerwony. Jeżeli te kolory zblakną przy praniu w kartoflach lub otrębach, ożywić je można, dodając do wody, w której się płócze, octu białego tyle, aby woda była lekko zakwaszona. Cytrynowy kwas podczas wiosny, gdy cytryny tanie, jeszcze lepiej zachowuje te kolory.

Zwyczajne perkale kolorowe prać w wodzie zimnej miękkiej, mocno osolonej, krochmalic w zimnym krochmalu i suszyć w cieniu.

Światło. Bardzo szkodliwą rzeczą jest wystawiać wzrok na działanie światła słonecznego lub sztucznego, mocno odbijającego. We Włoszech, a szczególnie we Florencyi, bielone mury i kamienie bruku jasno szarego koloru, są główną przyczyną chorób oczu. W żadnym kraju nie masz więcej ślepych, jak na Wschodzie; gdzie wszystkie mury są bielone wapnem wewnątrz i zewnątrz, a mieszkańcy użycia daszku na oczy nie znają, któryby wzrok ich ochronił od skwaru słonecznych promieni i rewerberacyi o białe mury i od tumanów kurzu gorącego. Szewcy i inni rzemieślnicy, używają kul szklanych wodą napełnionych, dla powiększenia światła przy robocie nocą i najwięcej chorych dostawiają szpitalom; podobnemu nieszczęściu ulegają rzemieślnicy pracujący nad świecącymi przedmiotami. Lampy dające wiele mocnego światła, lub świece z knotem czerwonym i migającym słabym płomieniem, zarówno psują oczy. Prawda, że światło białe knota, natęża moc oświecenia, ale go nie trzeba stawiać w bliskości oczu. Osoba pracująca

G. HAGENDORFF,

Poznań, Wilhelmski Plac Nr 16/17

Introligatornia

wykonuje także

roboty galanteryjne i kartonaże.

przy świetle, powinna o ile możności, stawić powyżej głowy, lub nieco w tyle jęj, ognisko światła; jeśli światło stoi z boku lub na przodzie, promienie uderzają wprost w oczy; a pomimo wszelkich ostrożności, glob oka, siłą oprzeć się nie mogącą, jest naprowadzony do ruchów odśrodkowych lub rozstrzelonych, bardzo prędko do nich się przyzwyczai. Dla tęg przyczyny, nie trzeba stawić kolebki z dzieckiem w ten sposób, aby promienie światła wpadły mu w oczy prosto lub ukośnie.

Lekarstwa. Powinniśmy wystrzegać się leków zachwalanych przez osoby obce zupełnie sztuce lekarskiej, a szczególniej leków ogłaszanych w postaci szarlatańskięj; tych tak zwanych specyfików, używać nie trzeba bez wiedzy lekarza. Środki poradczę bezpłatnie ofiarują wszystkie szpitale, zarówno ubogim jak bogatym, tak na mniejsze jak na większe cierpienia. Wszystkie te lekarstwa, okrzyczane syropy, ochrzczone wyrazem anty, czyli przeciw za niezawodne uznane; zawsze się kończą na wydrwieniu pieniędzy od słabego, i na straceniu najdroższego czasu; w ciągu którego mógłby się być wyrwać chorobie. Leki zwane środkami ostrożności, które osoby biorą dla odwrócenia lub uniknienia złęgo, zwykle nie wywierają innego skutku nad ten, że nadwęreża stan zdrowia obecny, a nie oddala choroby.

Ziemniaki. Z ziemniakami, mianowicie na wiosnę, przy dłuższym ich leżeniu, chociaż w stanie świeżym są nadzwyczaj mączyste i bardzo smaczne, wydarza się, iż stają się wodniste i mniej smaczne od świeżych, a nadto, ponieważ kiełkują, przez tworzenie się solaninu mogą być zdrowiu szkodliwe. To się odnosi mianowicie do tak zwanych rychlików czyli pospiechów,

J. MONDRÉ

Agentura Frankfurckiego stowarzyszenia zabezpieczenia

 od ognia i życia

jako téż

Brandenburgskiego stowarzyszenia zabezpieczenia
szkła, szyb, luster, okien wystawnych itp.

Statuta i bliższe objaśnienia udziela się na żądanie

gratis.

a szczególnie do długich sześciotygodniowych i biszkoktowych ziemniaków. Na zapobieżenie tej nieprzyjemności podaje profesor Dr. Artus następujący bardzo prosty sposób: Przed gotowaniem zdejmuje się dokoła w pośrodku ziemniaka jego skórkę, tj. oskrobuje się jakby pierścione, tak że ziemniak do koła огоłocony jest nieco z łupiny. Tym sposobem podczas gotowania odchodzi z niego wewnętrzna woda, i otrzymujemy po ugotowaniu mączysty, nadzwyczaj smaczny ziemniak, nie różniący się niczem od świeżego. Jeżeli prócz tego dodamy do wody trochę soli, to się przez to punkt wrzenia wody podwyższy, a tém samém i solanin w kiełkujących ziemniakach powstały usunie. Tym sposobem ziemniaki takie mogą być bez szkody dla zdrowia pożywane, a to aż do czasu nastania nowych.

Środek na môle w futrach. Zwyczajny koperwas utrzuć się na proszek i ten napruszy się pomiędzy włosy futra aż do skóry. Ponieważ zaś koperwas kupowany w sklepie zwykle bywa wilgotny, trzeba go przeto nieco ususzyć, aby tém mielęj mógł być roztarty. Jest to sposób bardzo tani, przytém wielce skuteczny, a ludzkiemu zdrowiu wcale nie szkodzący. Używają go kupey hurtownicy, którzy futrami handlują. Nadto da on się użyć i do pierza, a szczególnie zakonserwowania ptaków wypchanych; przesypując pierze aż do skóry, co je od wszelkiego uszkodzenia od mola ubezpieczy.

Zabezpieczenia życia, posagów i kapitałów

przyjmuje

GENERALNA AGENTURA „WESTY“

Banku wzajemnych zabezpieczeń

W POZNANIU,

znajdująca się obecnie przy ulicy Długiej Nr. 3.

Biuro otwarte od 9tej do 12tej z rana, od 2 do 4tej po południu,
gdzie się informacye odnośne udzielają.

„WESTA“,

BANK WZAJEMNYCH ZABEZPIECZEŃ NA ŻYCIE W POZNANIU.

Sprawozdanie Dyrekcyi „Westy“, przedstawione Radzie Zawiadowczej na jój posiedzeniach na dniu 2 i 3 września rb. podaje następujące dane:

Od 15 stycznia aż do dnia 1 września r. 1874, to jest w przeciągu niespełna 8 miesięcy swój działalność miała „Westa“ wniosków o zabezpieczenie 957, reprezentujących kapitał 946,400 tal.; z wniosków tych 24 zostało reponowanych, to jest odłożonych do późniejszego załatwienia, 51 całkiem odrzuconych, 5 cofniętych, nie załatwionych pozostało 62, tak że załatwiono 815 wniosków na ogólną sumę 805,100 talarów, przynoszących rocznej premii okragło 25,000 tal.

Z tego wynika, że pomimo ogólnego zastoju w handlu i przemyśle, wynikłego z tylu krachów ostatniego czasu, „Westa“ rozwijała się prawidłowo. A że ta instytucya prowadzoną jest oględnie i na zdrowych oparta jest zasadach, dowodem i ta okoliczność, że dotychczas ani jeden przypadek śmierci nie zaszedł pomiędzy zabezpieczonymi.

Działalnością swą organizacyjną zajęła „Westa“ przedewszystkiem W. X. Poznańskie, Szląsk, Prusy, w ogóle cały obszar cesarstwa niemieckiego z wyjątkiem Bawaryi, Alzacyi i Lotaryngii, a w służbie zewnętrznej zatrudnia 5 inspektorów, subdyrektora, 24 generalnych agentów a 520 agentów specjalnych, których liczba ciągle się pomnaża.

SPIS RZECZY.

Strona.

O różnej rachubie czasu	2
O porach roku	2
Zestawienie lat od czasu ważniejszych zdarzeń	3
Święta i dni ruchome	4
Zaćmienia	5
Obieg, oddalenie i wielkość planet	5
Domysłowy stan powietrza	6
Tablica do uregulowania zegarów	7
Kalendarz na każdy miesiąc roku: Dnie. Święta rzymskie. Imiona słowiańskie. Słońca wschód i zachód. Księżycza wschód i zachód. Długość dnia. Swita. Kalendarz żydowski. Planety. Księżycza od- miany. Ewangelie. Ważniejsze wspomnienia narodowe. Domysłowy stan powietrza	8
Wykaz alfabetyczny świętych z wyrażeniem dnia i miesiąca	32
Wykaz alfabetyczny imion słowiańskich z wyrażeniem dnia i miesiąca Jarmarki	34
Obrachunek procentów w talarach i markach	37
Zamiana pieniędzy najczęściej używanych	53
Wartość złotych i srebrnych pieniędzy	56
Tabela porównawcza nowych miar i wag	57
Przepisy pocztowe	58
Ceny biletów do różnych stacyi kolei żelaznej na dworcu poznańskim Przepisy dla dorożek poznańskich	59
	60
	61
~~	
Przegląd statystyczny państw europejskich	65
Dzieci i ptaszek, poezya	75
Z praktyki życia handlowego	78
Błądny rycerz XIX wieku, ramotka Kalasantego	79
Na dziś, poezya	111
Cechy służące do poznania ludzi	112
Mrowiska i mrówki	113
Circulus Vitiosus. krakowiak na dwa głosy	125
Złote zdania i myśli	126
Salomon i dudki, powiastka wschodnia	129
Rozmowa	135
Dwuznaczniki	136
O muzyce	137
Żywo pogrzebany, zdarzenie prawdziwe	145
Logogryf	151
Próbki skażenia języka	152
O barometrze	153
Małe nieporozumienie	155
Rozumna Córka	159
Szarady	160
Przypowiadki i anegdoty	161
Przepisy i rady	167
„Westa“ bank wzajemnych zabezpieczeń na życie	175
Obwieszczenia	

**Skład
wina, towarów kolonialnych
i łakoci**

T. Cieszyńskiego

(dawniej A. Robiński)

w Krotoszynie

poleca dobrze zaopatrzony wybór *starego i najprze-
dniejszego* osobiście od producentów na Węgrzech za-
kupionego *wina* ryczałtowo i drobnostkowo jako też
zapasy wszelkiego wina zagranicznego

jako to:

hiszpańskiego, włoskiego, francuskiego,

Szampań w różnych markach,

reńskiego, w ogólności wina niemieckiego,

jako też

wybór starego araku i koniaku

w różnym wieku i cenie.

Cygary importowane, Tytuń turecki.

Papierosy z fabryki Wellera w Dreźnie.

Wszelkie łakocie i owoce zagraniczne i miejscowe

świeże i w konserwach

po cenach jak najprzystępniejszych.

T. KRZYŻANOWSKI

W POZNANIU

przy ul. Szewskiej Nr. 17, obok kościoła OO. Dominikanów.

HANDEL ŻELAZA.

Rolnicze i domowe

NARZĘDZIA.

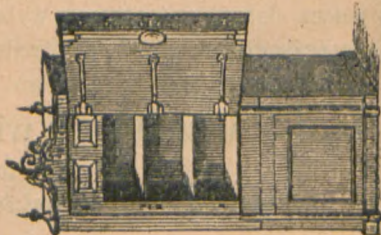
Piece żelazne.

WAGI DECYMALNE.

Telegrafy domowe

urządzą

w jak najkrótszym czasie.

GŁÓWNY SKŁAD

Szaf żelaznych
ogniotrwałych

ARTYKUŁY

stalowe, mosiężne i z blachy.

Przyjmuje zamówienia na wyroby
Lejarni żelaza i Fabryki machin
PP. Urbanowski, Romocki & Co.

w Poznaniu.

R. Barcikowski

SKŁAD

**materyałów aptecznych,
chemikaliów i farb**

EN GROS & EN DETAIL

Nowa ulica, w Bazarze,

poleca

Oliwy do machin.

Sarmowidła do wozów.

Wszelkie gatunki soli:

Kuchenną, bydłą, kamienną i do rzemiosł.

Wszelkie artykuły do prania i oświetlania.

Petroleum.

Wody mineralne, Ługi i Sole do kąpieli.

Import. Araki i Esencye.

HERBATĘ CHIŃSKĄ.

Pokosty, Lakiery, Farby pokostowe

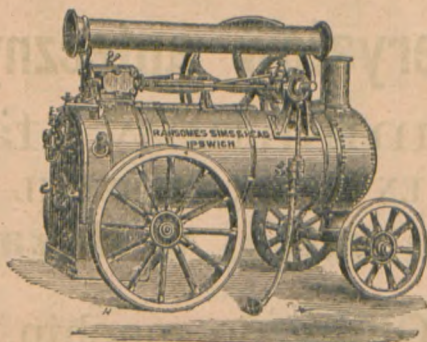
i Froter na podłogi.

Prawdziwa Woda Kolońska i Parfumerye

z fabryki Rigaud i Spółka w Paryżu.

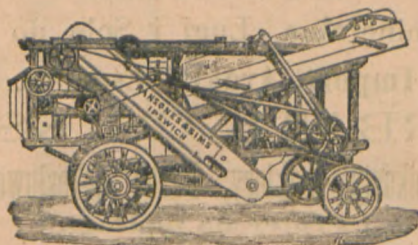
OLEJKI ETERYCZNE.

C.J.Cleinow, Poznań

Ransomes, Sims & Haed
Ipswich w Anglii

otrzymali za swe fabrykaty na każdej wystawie ostatnich
10 lat **najwyższe** nagrody.

Skład Machin Rólniczych
w Poznaniu, Magazynowa ulica I.

(Wolnica).

Mój obficie i starannie zaopatrzonej

SKŁAD CYGAR,

a mianowicie następujące gatunki polecam uprzejmie:

100 sztuk

La Perla de Santiago	—	tal. 22½ sgr.	Deseo	2	tal. 20 sgr.
El Aquila	1	—	Valley Suarer	2	— 20
Loretto	1	10	Profeta	3	—
Emma	1	10	Flor de Barco	3	—
Nr. 48my	1	10	Reposo	3	—
Intimidat	1	10	Magnificos	3	—
Cubana Ausschuss	1	10	Viriato	3	—
Maravilla	1	10	Bella Julia	3	—
Corvus	1	20	Diamante	4	—
Non plus ultra	1	20	Graciosa	4	—
Flora	1	20	Erota y Comp.	4	—
Iris	1	20	Flor de Manrico	4	—
Comercial	1	20	High Life	4	—
Lit. „H“	2	—	Hermosa	5	—
Lit. „I“	2	—	La Flor de Margarita	5	—
Sigilo	2	—	Musas	5	—
Flor de Morante	2	—	Incognito	5	15
Golondrina	2	—	Fantasia	5	15
Soledad	2	10	El Descubridor	5	15
Patria	2	15	Silfide Oriental	6	—
Flor de Cabanas	2	15	Flor de Garibaldosa	6	—
Sphinx	2	15	Ramillet de Aroma	6	15
Caoba	2	20	Principe de Gales	8	15

Przy obstalunku proszę o podanie, czy cygaro ma być **mocne, narkotyczne** czy też **lekkie**.

Kupującym **ryczałtowo** za gotówkę obliczam stósownie **taniiej**.

Prosząc o łaskawe zlecenia, zapewniam, iż mianowicie powyższe gatunki, które są i dobre i tanie, Szanownych odbiorców **zadowolnią zupełnie**.

J. N. Leitgeber, róg Garbar i Wodnej ul

Amerykańskie patentowe
Fortepiany, Pianina i Harmonie doborowe
poleca po cenach umiarkowanych

S. BENDA,

Ul. Podgórna No. 8 vis-a-vis Hotelu Francuskiego.

MAGAZYN
Towarów Angielskich i Francuzkich,
SKŁAD
Gotowój Bielizny,

jak również

wszelkich artykułów w zakres elegancyi męzkiej
wchodzących, pod firmą :

AU & BIELIŃSKI

w Poznaniu, ulica Wilhelmowska 13,

(obok Królewskiego Banku)

ma zaszczyt polecić

wielki wybór najnowszych materyj, koszul
białych i kolorowych francuzkich, kape-
luszy, krawatów, kołnierzyków itp. arty-
kułów.

Nadmieniamy przytem, iż zwierzchni zarząd handlu poru-
czony jest p. **Leonowi Bieleńskiemu**, byłemu właścicielowi firmy

LOGA & BIELIŃSKI.

Śmiemy więc mieć nadzieję, iż zaufanie, jakim Go po-
przednio zaszczycano, zachowaniem będzie i nadal dla firmy
obecnie przez Niego kierowanej.

Warsztatami krawieckimi dyryguje zdolny krawiec z Pa-
ryża, który wszelkim wymaganiom gustu i elegancyi zadość
uczynić potrafi.

Naszem zaś usilnem staraniem będzie, aby dobrym towa-
rem obok **umłarkowanych** lecz stałych cen jak najobszer-
niejsze koło **Łaskawych Odbiorców** pozyskać.

Au & Bieleński.

Maison Lyonnaise

S. KAMIŃSKI

W POZNANIU, HOTEL DU NORD.

Skład prawdziwych lyońskich materyi
jedwabnych, czarnych, kolorowych, aksamitów,
atłasów itp.

 w doborowych, pięknych gatunkach
po stałych cenach fabrycznych.

Roman Seporowski, Zakład Kotlarski

w Poznaniu na św. Wojciechu No. 40.

poleca wszelkie wyroby w zakres swego fachu wchodzące jako to:

Aparaty Gorzelnicze i Destylacyjne,

Sikawki rozmaitego rodzaju,

Pompy i Naczynia kuchenne.

Zakłada browary, gorzelnie, cukrownie itp.

Wszelkie Reparacye

wykonuje punktualnie i sumiennie.

DESTYLACYA S. KOWALSKIEGO

POZNAŃ,

 Wodna ulica Nr. 20.

poleca szanownym ziomkom

 wyborne Araki,
Cognac, Malakoff

i rozmaite likwory
po najtańszych cenach.

Niniejszem mam zaszczyt donieść szanownej Publiczności
Kościana i Okolicy, iż istniejący na Rachunek
Spółki Pożyczkowej

Handel Skór

na mój własny Rachunek przeszedł i polecam takowy szanownej
Publiczności, nadmienając przytem, iż staraniem mojem zawsze
będzie w każdym względzie przez **skorą usługę i ceny**
umiarkowane szanownych moich odbiorców zadowolnić.

Dziegiecki
w Kościanie, Rynek.

Wiedeń, 1873.

Nadto

Medal Srebrny
na Wystawie Toruńskiej 1874.

Gostyń, 1870.

J. SKÓRACZEWSKI

w Poznaniu Stary Rynek Nr. 55.

Fabryka obuwia męskiego i damskiego.

Wszelkie Zamówienia

wykonują

w najkrótszym czasie po cenach umiarkowanych.

Cennik z fabryki bielizny

A. z Pawłowskich Kaufmann,

Poznań, Plac Sapieżyński 1.

od do
tal. sgr. tal. sgr.

Bielizna dla panów:

Dzienne koszule szyrtyngowe i szyfonowe	1 —	1 15
- - z delikatnymi lnianymi przodkami i man- kietkami	1 10	2 —
- - z kolorowymi przodkami	1 10	2 —
- - z haftowanymi	1 10	9 —
- - z francuzkimi	1 20	2 15
Dzienne koszule z lnianymi i cienkimi przodkami	1 15	6 —
Koszule nocne	20	3 —
Gacie	25	3 —
Angielskie kołnierzyki w wszelkich formach, tuzin	1 15	4 —
- - - - - mankiety	3 —	6 —
Haftowane i z fałdami przodki do dziennych koszul	5	10 —
Szkarpetki dla panów, para	7 ¹ / ₂	1 —

Krawaty w wszelkich kolorach i deseniach.

Krawatniki dla służby.

Bielizna dla dam:

Dzienne koszule	1 —	8 —
Nocne koszule czysto lniane	1 15	9 —
Kaftaniki nocne szyrtyngowe, pikowe	25	3 —
Delikatne kaftaniki nocne szyrtyngowe, batyst., brylantin	1 20	10 —
Majtki szyrtyngowe	20	3 —
- - walisowe	1 —	2 —
Spódnice	1 —	25 —
Spódnice z powłokami	2 —	30 —
Pengnoiry	1 10	10 —
Czepki nocne	10	3 —
Czepki negliżowe	10	5 —

Lniane chustki do nosa dla panów i dam,

tuzin od 1 tal. 20 sgr. do 12 tal.

LAYETTE, wyprawy dla dzieci

od 20 do 200 tal.

**Wszelka bielizna szyrtyngowa lub lniana dla
chłopców i dziewcząt każdego wieku.**

Stołowa bielizna i ręczniki po różnych cenach i jakości.

Koronki i hafty w największym wyborze.

Kołdry watawane

w wszelkich kolorach i wielkości z pokryciami i bez takowych.

F. Sujecki

Restaurant

Poznań — Stary Rynek Nr. 6.

Doborowa Kuchnia

Obiady á la carte i table d'hôte

Obiady w Abonamencie 8 sgr.

Wina — Piwa

oraz inne

Napoje i Przekąski

w najlepszych gatunkach.

Bilard francuzki.

W. KORTAK

w Poznaniu, w Bazarze

poleca swój

Handel Towarów Szmuklerskich białych i drobnych.

w wielkim doborze i w jak najnowszym guście.

SKŁAD

ręcznych i pedałowich machin do szycia.

Księgarnia Tytusa Daszkiewicza

nakładowa i sortymentowa

w Poznaniu,

przy ulicy Wodnej pod liczbą 28,

poleca swój

znaczny skład książek liturgicznych, religijnych i naukowych,

książek dla ludu i dla młodzieży,

w całych seryach dla czytelników miejskich i wiejskich, już oprawne

mszałów, kanonów na ołtarze,

obrazów na stali rytých, kolorowanych, czarnych,

koronkowych, w różnych formatach;

różańców, szkaplerzy, medalików, krzyżyków mosiężnych,

z kości słoniowej i figur z masy stearynowej,

biustów (popiersi) Papieża Piusa IX.

i różnych Świętych.

Przyjmuje abonament na **różne Czasopisma**

polskie, francuskie i niemieckie,

których dostarcza jak najregularniej.

Katalogi na żądanie gratis i franco.

Złoty Ołtarzyk dla Duszy Nabożnej

składającej Bogu gorące modły i westchnienia.

Książka do nabożeństwa przez JOKs. Prymasa M. hr. Ledóchowskiego
aprobowana i dycezanom zalecona.

Cena od 20 sgr. do 6 talarów w ozdobnych oprawach.

K. GAŚSIOROWSKI,
Księgarnia,

Skład materyałów piśmiennych i rysunkowych

W ŚREMIE,

zaopatrzona

w największy dobór dzieł

w języku polskim, francuskim i niemieckim

CZYTELNIA

polska, francuska i niemiecka.

Wypożyczalnia Pism Czasowych

dla miasta i okolicy.

Rozsyła nowości na żądanie do przejrzenia.

Znaczny wybór książek do nabożeństwa

od najtańszych do najdroższych.

GLOBUSY, KARTY GEOGRAFICZNE.

Rejestra gospodarskie.

Towary galanteryjne

a mianowicie:

albumy, neceserki, papeterye, nożyki, portmonetki, notesy.

**Przyjmuje obstalunki na karty wizytowe
i wszelkie inne druki.**

J. SOBIECKI

Poznań, Stary Rynek Nro. 8,

blisko figury św. Jana,

poleca:

DROGERYE,

Chemikalia i Farby,

Oliwy do machin,
SMAROWIDŁO DO WOZÓW,

Petroleum,
WODY MINERALNE,

Pokosty, Lakierzy, Farby
pokostowe i Froter na podłogi,

Prawdziwą Wodę kolońską,

Mydełka toaletowe,

Parfumerye francuskie,

olejki eterne.

Fabryka Bielizny

skład płócien, stołowizny, bielizny
na pościel, kwapu, pierza
i towarów białych

Roberta Schmidt,

dawniej Antoni Schmidt,

Rynek 63

posiada największy skład
gotowej bielizny każdego rodzaju
dla dam, mężczyzn i dzieci,
dostarcza **wypraw** od pojedyn-
czych do najwykwintniejszych
rodzai w **dobrym** towarze po naj-
tańszych cenach.

Szczecin 1865 Wystawa krajowa przemysłowa Medal. Paryż 1867 Wystawa ogólna Medal.

Bydgoszcz 1868 Medal złoty. Poznań 1872 Medal złoty.

ROK PIĄTY.

ROK PIĄTY.

ORĘDOWNIK

Pismo poświęcone sprawom politycznym
i społecznym.

ORĘDOWNIK

wychodzi w Poznaniu trzy razy na tydzień, i to: w Poniedziałek,
Środę i Piątek regularnie o godzinie piątej.

ORĘDOWNIK

kosztuje kwartalnie w mieście 17 sgr. 6 fen., na pocztach 20
sgr.; miesięcznie 6 sgr. 6 fen.; tygodniowo 1 sgr. 6 fen.; osobny
egzemplarz 1 sgr. Przedpłatę kwartalną przyjmują poczty
i ajencye każdego czasu.

ORĘDOWNIK

przyjmuje Ogłoszenia we wszystkich językach za opłatą
1 sgr. 6 fen. od wiersza petytowego.

Ekspedycya Orędownika

znajduje się w drukarni J. Leitgebra przy Placu
Wilhelmowskim Nr. 17, obok Biblioteki Raczyńskich.

P. MANN & C.

dawniej

PAULIN MANN.

Kantor komisowy i spedycyjny

w Poznaniu

przyjmuje w komis wszelkiego rodzaju *towary, produkty, wyroby etc.* do sprzedaży i pośredniczy przy takowej.

Wykonuje *przesyłki towarów* w kraju i za granicę.

Podjeimuje się *transportów mebli, machin i kotłów parowych* na stósownych do tego wozach.

Odstawia *Węgle kamienne* po cenach kopalni wprost z dworca,

Male Garbary Nr. 4.

Male Garbary Nr. 4.

M. Leitgeber i Spółka

polecają swój zakład, mianowicie:

Księgarnia

zaopatrzona w wszelkie

dawniejsze i najnowsze dzieła

wszystkich gałęzi wiedzy w językach **polskim, francuskim i niemieckim**. — Dwa razy w każdym tygodniu otrzymujemy przesyłki wprost pocztą lub pociągami pospiesznymi z Lipska, Berlina, Warszawy, Lwowa, Krakowa i Paryża — to téż wszelkie zamówienia wykonujemy w jak najkrótszym czasie.

CZYTELNIE

w językach: **polskim, niemieckim i francuskim**, assortowane w dobór **Powieści**, uzupełniamy bezustannie nowościami.

SKŁAD NUT

zaopatrzony bogaciej niż jakikolwiek podobny: również

Wypożyczalnia Nut

w której nie tylko wszelkie utwory nowszych kompozytorów, ale i

wszelkie utwory klasyczne,

wszelkie

najświeższe kompozycje

wychodzące w Moguncyi, Lipsku, Berlinie, Lwowie, Wiedniu,

Paryżu itd., natychmiast po wyjściu się znajdują. Warunki abonamentu, który każdego dnia rozpocząć można, jak najkorzystniejsze.

PRENUMERATĘ PISM CZASOWYCH

przyjmujemy po cenach znacznie niższych niż cesarski urząd pocztowy, a wszelkie pisma tak polskie jak niemieckie i francuskie dostarczamy równie regularnie i prędko jak poczta mimo cen niższych.

Wypożyczalnia PISM CZASOWYCH.

Zresztą zwracamy uwagę na nasz Katalog książek

po cenach niższych,

oraz katalogi książek dla młodzieży, katalog książek dla ludu itd.

Wszelkie katalogi tak księgarni jak składu i wypożyczalni nut, czytelní, cenniki pism czasowych itp., rozsyłamy na żądanie gratis i franco.

M. Leitgeber i Sp.

Księgarnia, Skład i Wypożyczalnia nut

Poznań,

Plac Wilhelmowski Nr. 3.

OGŁOSZENIE KSIĘGARNI

GUBRYNOWICZA & SCHMIDTA

Z dniem 1. Października r. z. rozpoczęliśmy we Lwowie wydawnictwo tygodnika poświęconego nauce, literaturze, sztukom pięknym i rzeczom społecznym

„RUCH LITERACKI“

pod redakcją

BRONISŁAWA ZAWADZKIEGO.

➡ Każdy numer obejmuje dwa arkusze druku w dużym formacie i wytwornym wydaniu.

Pismo nasze będzie pełnym i wiernym obrazem umysłowego życia zarówno własnego kraju, jak w ogóle świata. Będzie ono wyrażać potrzeby, dążenia i uczucia narodu, a obok tego ogólny postęp międzynarodowej wiedzy, nie oddając się niedowarzoną doktrynom, a natomiast przyjmując wszystko, co drogą rozumnej i i bezstronnej krytyki uzyskało powszechne uznanie. W ten sposób pismo nasze będzie szło drogą polską i razem postępować. W obu kierunkach pragniemy mu nadać cechę żywotności, pod względem zaś treści jak największe urozmaicenie, tak iżby łączyło w sobie gruntowną naukę z przyjemną i szlachetną zabawą.

„RUCH LITERACKI“ obejmować będzie następujące

działy:

Powieści i nowelle. Pamiętniki i podróże. Kronikę życia towarzyskiego. Życiorysy znakomitych ludzi. Poezję i dramat. Pogadanki w kwestjach żywotnych. Rozprawy naukowe ze wszystkich dziedzin wiedzy i literatury. Przegląd rzeczy społecznych. Listy z zagranicy J. I. Kraszewskiego. Kronikę paryską. Korespondencje z najważniejszych ognisk życia umysłowego w kraju i zagranicą. Przegląd naukowy i literacki, dramatyczny, muzyczny i w ogóle artystyczny, pisany wyłącznie przez specjalistów. Kronikę bibliograficzną.

Z dotychczas pozyskanych dla naszego pisma sił, podajemy następujące nazwiska współpracowników:

Wł. L. Anczyz, — A. Asnyk (El...y), M. Bałucki, Jacek Bykowski, dr. K. Estreicher, H. Feldmanowski, A. Giller, K. Jarochoński, T. T. Jeż, K. Kantecki, K. Kaszewski, dr. W. Ketrzyński, B. Komorowski, J. I. Kraszewski, dr. Kubala, T. Lenartowicz, F. H. Lewestam, dr. K. Libelt, B. Limanowski, dr. K. Liske, E. Lubowski, W. Łoziński, dr. A. Małecki, Miron, W. Ordon, E. Orzeszko, Zegota Pauli, M. Pawlikowski, L. Powidaj, T. Romanowicz, K. hr. Stadnicki, dr. T. Stanecki, dr. H. Strure, H. Szmitt, J. Szujski, W. hr. Tarnowski, L. Tatomir, K. Ujejski, dr. Wojciech Urbanowski, P. Wilkońska, K. Wł. Wojcicki, J. Zacharjasiewicz, W. Zawadzki, B. Zaleski.

Umieszczać także będziemy przekłady najcenniejszych powiastek literatury zagranicznej, i w tym celu pozyskaliśmy zdolnych i gruntownie obznajomionych z przedmiotem tłumaczy.

Skład główny na W. Ks. Poznańskie i Prusy w księgarni M. Leitgeb'a i Spółki.

Prenumerata kwartalna 1 tal. 20 sgr. na prowincyi, z franco przesyłką 1 tal. 28 sgr.

Kazimierz Neuman

CENTRALNE BIURO REKOMENDACYJNE

i ANONSÓW

w Poznaniu, Ulica Wodna Nr. 1.

Sprzedaje i kupuje majątki, wypożycza kapitały, sprowadza towary, umieszcza guwernantki, guwernerów, gospodarzy itd., przyjmuje zabezpieczenia życia, od ognia i gradu, wynajmuje mieszkania, przyjmuje

INSERATY

do wszystkich pism czasowych tutejszych i zagranicznych.

Kazimierz Neuman,

Agent Główny

„WESTY“

Banku wzajemnych zabezpieczeń na życie,
poleca się do przyjmowania wniosków
 i udziela chętnie bliższych szczegółów „Westy“
 dotyczących.

Powszechny Bank premiiowy i rentowy

Stein i Sp.

Towarzystwo komandytowe
w Berlinie.

Bank sprzedaje papiery wartościowe za miesięcznymi wpłatami i tworzy z interesentów małe towarzystwa grające wspólnie na znaczną ilość pożyczek premiiowych.

Kupowanie na raty papierów wartościowych jest doskonałą kombinacją trzech pojęć, a mianowicie: oszczędności, korzystnego lokowania kapitałów i gry w loterję bez ryzykowania wstawki.

Listy udziałowe ma na składzie i bliższych szczegółów udziela pełnomocnik Banku na Poznań i okolice

Kazimierz Neuman,

ulica Wodna Nr. 1.

P. P.

Wilhelm Krontal

w Poznaniu.

Fabryka Lampi
Wytobów Metalowych.**Reprezentant**

towarzystwa

Christoffe & Comp.

w Paryżu i Karlsruhe,

FABRYKI

prawdziwej Alfenidy,

pośrebrzanej

i pozłacanej roboty

na drodze

elektro-chemicznej.

—
Trwałe

Galwanoplastyczne

wytoby.

Szanownej Publiczności donoszę niniejszem, że prowadzony pod firmą: **L. Kamiński i Sp. resp. Józef Uhles i Spółka**

skład wyrobów gumowych i fabrycznych

nabyłem drogą kupna i ze

składem lamp, fabrycznych wyrobów metalowych i z alfenidypod moją firmą, w nowym lokalu w Hotelu Rzymskim, **Płac Wilhelmowski**, połączyłem.

Przejęty skład powiększyłem znacznie, mianowicie w wyroby fabryczne zastosowane do dzisiejszych żądań, jako też zaasortuję w artykuły zwykłej potrzeby.

I przy tej nowej gałęzi przedsiębiorstwa, staraniem mojem będzie, jak zawsze dotąd, służyć najlepszym towarem po najtańszych cenach, przyczem polecam skład mój łaskawym względem Szanownej Publiczności.

Z uszanowaniem

Wilhelm Krontal.**Wilhelm Krontal**

w Poznaniu.

Towary ze Srebra.—
Nakrycia Stołowe
i Ceraty.—
Skład Wyrobów
z nowego srebra,

płaty,

Britannia,

brązowanych, mosiężnych, lakierowanych

i

nielakierowanych,
jako też z blachy.—
Do lamp:

Dzwony, Cylindry, Knoty

itp.

—
En gros i en détail.

L. Kwieciński,

Poznań, Plac Wilhelmowski Nr. 17,

obok Biblioteki Raczyńskich,

FABRYKA I SKŁAD

Obuwia

damskiego
i męskiego

w największym wyborze.

Zamówienia i Reparacye

jak najsumienniej przy cenach umiarkowanych.

M. ANDRUSZEWSKI

Poznań, Wielkie Garbary,

poleca swą

Fabrykę Pojazdów

w najnowszych
fasonach.

Zamówienia, reparacye, jako téż przeistoczenia
wykonują się w jak najkrótszym czasie i jak
najstaranniej.

Fr. Patowski

Stolarz,

w Poznaniu, Wielkie Garbary Nr. 52,

poleca się Szanownej Publiczności z wykonaniem wszelkiej roboty stolarskiej, po cenach umiarkowanych i w jak najkrótszym czasie.

G. Schönecker

Magazyn Lamp i Pająków

Poznań, w Rynku Nr. 8.

poleca zawsze znaczny zapas *lamp salono-
wych, pokojowych i kuchennych* od cen
jak najtańszych poczynawszy, jako też *pajaki,
lampy wiszące* do pokoi jadalnych i sypialnych,
latarki podwórzowe i kieszonkowe.

Reparacye i przerabianie

lamp olejnych do palenia petroleum
wykonują się szybko i tanio.

FABRYKA

wyrobów platerowanych

z Alfenidy i nowego srebra.

ZAKŁAD

dla urządzeń gazowych.

Prawdziwe Petroleum amerykańskie.

J. Łopiński,

Malarz i Tapicer,

w Poznaniu, Wielkie Garbary Nro. 10,

wykonuje wszelkie roboty w zakres swego fachu wchodzące.

Sprzedano 1874 r.
232,444.

Oryginalne

machiny do szycia

Przeszło 1,000,000
w użyciu.

Towarzystwa

Singer Manufacturing Company,

Nowy-Jork,

największa na świecie fabryka machin do szycia, przewyższająca przez nadzwyczajną swą doskonałość i trwałość wszystkie inne systemy i naśladowania. Do najwyższego stopnia jest szczególnie udoskonalona nowa familijna maszyna do szycia do ruchu nogą i ręką do użycia domowego, białego szycia, krawieczyzny damskiej, fabrykacji czapek, gorsetów, parasoli i t. d. nowe medium i rękodzielnicze maszyny do szycia tworzą specjalność dla wszystkich celów rękodzielniczych jako to dla krawców, robiących żagle, siodlarzy, fabrykantów kapeluszy, do szycia miechów i t. d. Maszyny do szycia Singer Manufacturing Co. są uznane jako wyrabiane z najlepszego materiału i przez użycie najdokładniejszych machin z niedościgną akuracją, konstrukcja jest najprostsza ze wszystkich istniejących machin, dla czego szycia na niej łatwiej się nauczyć można niż na każdym innym fabrykacie.

G. Neidlinger, Poznań, Wilhelmowska ulica 25.

agent generalny Singer Manufacturing Company.

Wszystkie inne w mieście tutejszem na sprzedaż wystawione jako „Singera“ maszyny do szycia są naśladowane.

By i tym ułatwić nabycie maszyn Singera, co posiadają naśladowane lub inne systemy, zezwoliła Singer Manufacturing Company, aby takie maszyny zamieniać na oryginalne maszyny Singera i przyjmować je w zapłatę.

A. Bąkowski

poleca swój

SKŁAD

**Nasion Rolniczych
i Ogrodowych**

w Poznaniu

przy ulicy Wrocławskiej

 No. 31

naprzeciw dawniejszego

Hotelu Saskiego.

Fabryka i Skład

chirurgicznych
weterynarskich
i owczarskich

Instrumentów

jako też

aparatów do kłystyry.

C. Preiss

w

Poznaniu,

Wrocławska ulica 2.

Fabryka i Skład

przednich
towarów stalowych
i metalowych
jako też
sprzętów

domowych i kuchennych.

Nakładem drukarni **J. Leitgebra** wyszedł:

na rok 1875.

KALENDARZ ŚCIENNY

Cena: naciągnięty na tekturę 5 sgr.

KALENDARZYK KIESZONKOWY

w miniaturowym formacie

Cena 2½ sgr.

C. W. Kohlschütter

W POZNANIU,

 ulica Wrocławska **Introligatornia**

Fabryka Książek Kontowych

Zakład dla Liniatur

wszelkiego rodzaju.

Skład Papieru,

materiałów piśmiennych i rysunkowych.

Grand Hôtel de France

T. Luziński
w Poznaniu, ulica Wilhelmowska.

STANCYE

porą zimową zawsze ogrzane.

♦ **Powóz i konie** każdego czasu na usługi goszczących. ♦

Śniadania, obiady i kolacye à la carte

w każdym czasie dostarcza nowo urządzona restauracya.

WINA

♦ wszelkiego rodzaju, oraz inne **napoje i przekąski** ♦
w najlepszych gatunkach.

Usługa,

pod osobistym dozorem właściciela hotelu będąca, jest na
rozkazy za każdym pociągnięciem dzwonka, tak dniem
jak i nocą.

Hotel przez całą noc oświetlony.

Stajnie i pomieszczenie na powozy.

Rachunki

dla dogodności goszczących podają się codziennie,
dłużej bawiącym w hotelu, tygodniowo.

Nakładem drukarni J. Leitgeb'a wyjdzie z początkiem listopada r. b. dzieło większych rozmiarów:

HISTORIA UNII KOŚCIOŁA RUSKIEGO

OPOWIEDZIANA I KRYTYCZNIE

ROZEBRANA

PRZEZ

Lic. Teol. Ks. Edw. Likowskiego,

Prałata domowego Jego Świątobliwości,
Regensa i Profesora Seminarjum duchownego w Poznaniu.

Cena obecna 1 tal. 20 sgr.

Zamówienia przyjmuje nakładzca jak i wszystkie księgarnie.

Uwaga: W niektórych egzemplarzach niniejszego Kalendarza wkradła się pomyłka i prosimy takową sprostować. Na 54 str. 7 wiersz od dołu zamiast 1 października czytaj 1 stycznia 1875.

Spis Obwieszczeń.

	Strona.
A.	
Andruszewski A., W Rycerska 7. Tapicer i dekorator	114
Andruszewski M., Wielkie Garbary. Fabryka pojazdów	202
Andrzejewski, ul. Wilhelmowska 18. Warszawski magazyn obuwia	160
Au & Bieliński, ul. Wilhelmowska 13. Magazyn wszelkich artykułów w zakres elegancji męskiej wchodzących	182
B.	
Bąkowski, ul. Wrocławska 31. Skład nasion rolniczych i ogrodowych	205
Barcikowski, w Bazarze. Skład materyałów aptecznych, chemikałów i farb	179
Bazar Nowy, ul. Wodna 6. Fabryka i skład czapek, rękawiczek itd.	103
— — Bielizna męska, Towary galanteryjne itd.	106
Benda, ul. Podgórna 8. Fortepiany, pianina itp.	181
Blejski, sw. Marcina 55. Zegarmistrz	98
Bogdański, ul. Półwiejska 7. Fabryka wyrobów ślusarskich	123
Brojerski, plac Wilhelmowski 4. Tapicer i dekorator	157
Broniewska, W. Garbary 49. Krawcowa damska.	101
Bryliński, Chwaliszewo 90. Destylacja i fabryka likworów etc.	108
Buchholz, ul. Wodna 13. Fryzyer	156
C.	
Callier, ul. Wilhelmowska 18. Antykarnia i księgarnia	142
Cichowiec, ul. Wrocławska 30. Cukiernia	122
Cieszyński w Krotoszynie, Skład win, towarów kolonialnych, la- koci i cygar	177
Cielmow, ul. Magazynowa 1. Skład maszyn rolniczych. Reprezentant firmy: Ransomes, Sims & Haed	180
Czechowski, ul. Wodna 28. Skład cygar i tabaki	132
D.	
Dalkowski, ul. Berlińska 13. Skład cygar, tytoni etc.	86
Daszkiewicz, ul. Wodna 28. Księgarnia	190
— Portret JOKs. prymasa Ledochowskiego	143
Duchowski, ul. Podgórna 14. Handel korzenny i cygar	116
Dziegiecki w Kościanie, Handel skór	186
Dzierżkiewicz, plac Wilhelmowski 10. Fabryka obuwia	136
E.	
Freudenreich & Cynka, ul. Magazynowa 1. Kantor spedycyjny i komisowy. Agentura zabezp. od ognia i życia. Węgla kamienne	154
Frost, ul. Berlińska 18. Tapicer i dekorator	88
F.	
Gąsiorowski w Śremie, Księgarnia, skład materyałów piśmiennych i rysunkowych. Towary galanteryjne	191
Gehlen, ul. Berlińska 11. Konserwator włosów i fryzyer. Towary galanteryjne	140
Gniesz, ul. Wilhelmowska 16. Pralnia chemiczna i farbiernia	134
Gólawiecki, ul. Wilhelmowska. Fabryka pojazdów	110
Grętkowski, Rynek 64. Rzeźbiarz	148
G.	
Hagendorf, plac Wilhelmowski 17. Introligator	172
Handzhu, ul. Wodna 1. Fabryka tabaki i skład cygar	115
Hotel Francuski, T. Łużyńskiego	207

	Strona.
J.	
Jasiński, plac Wilhelmski 10. Fabryka wyrobów ślusarskich . . .	128
K.	
Kajkowski, Chwaliszewo 65. Skład węgla kamiennych . . .	166
Kamiński, patrz Maison Lyonnaise . . .	183
Kardolińska, Plac Wilhelmski 17. Magazyn mód i krawiecczyzny . . .	87
Kasprowicz, Poznań i Gniezno przy ul. Wilhelmskiej. Dentysta . . .	80
Kaufmann, z Pawłowskich A. Fabryka bielizny. Cennik . . .	188
Kerber, ul. Wrocławska 13. Winiarnia, piwa itp. Cygara . . .	97
— — Skład korzenny lakoci itp . . .	121
Kliszczyński, Sw. Marcin 73. Fabryka wyrobów garncearskich . . .	82
Kohlschütter, ul. Wrocławska. Introligatornia, skład materyałów piśmiennych i rysunkowych. Fabryka książek kontowych . . .	206
Kortak, w Bazarze. Handel towarów szmuklerskich białych i drobnych. Skład machin do szycia . . .	180
Kowalski, ulica Wodna 20. Destylacja, wyborne araki i likwory . . .	186
Kratochwill, ul. Wodna 21. Skład maki i osucia . . .	150
Kremski, ul. Podgórna 4. Dentysta . . .	212
Kronthal, Plac Wilhelmski 1. Skład wyrobów gumowych i fabrycznych. Skład lamp, wyrobów metalowych, z alfenidy itd. . .	201
Krzyżanowski A., przy Tamie Garbarskiej 1. Fabryka tektur smolcowanych i wyrobów z lanego kamienia. Handel rozmaitych artykułów do budowl. Skład węgla kamiennych, smoły i paku . . .	184
Krzyżanowski T., ul. Szewska 17. Handel żelaza. Skład główny szaf ogniotrwałych. Telegrafy domowe itd. . .	178
Kunkel, narożnik ul. Wodnej i Jezuckiej. Skład kolonialny i cygar. Winiarnia. . .	144
Kwieciński, Plac Wilhelmski 17. Fabryka i skład obuwia damskiego i męskiego. . .	202
L.	
Leitgeber J., Drukarnia. Plac Wilhelmski 17. Kalendarz ścienny i kieszonkowy . . .	206
— — Historia unii kościoła ruskiego . . .	208
Leitgeber J. N., W. Garbary 16. Herbata . . .	89
— — Towary kolonialne . . .	146
— — Cygar, cennik . . .	181
Leitgeber M. i Sp., Księgarnia, skład i wypożyczalnia nut . . .	196
Leporowski, św. Wojciech 40. Zakład kotlarski . . .	185
Leśnik i Sp., Rynek 81. Fabryka papierosów . . .	96
Loga & Bieliński, plac Wilhelmski. Magazyn artykułów męskich . . .	81
— — Gotowa bielizna i garderoba męska . . .	85
Luziński A., ul. Wilhelmska 13. Skład korzeni, win i lakoci . . .	127
— — Skład cygar . . .	185
Luziński T., ul. Wilhelmska. Grand Hotel de France . . .	207
L.	
Lopiński, W. Garbary 10. Malarz i tapicer . . .	203
M.	
Maison Lyonnaise, plac Wilhelmski 3 (Hotel du Nord). Skład prawdziwych jedwabów, aksamitów, atlasów itp. . .	183
Mann P. & Co., M. Garbary 4. Kantor komisowy i spedycyjny. Węgle kamienne . . .	195
Mazurowicz, ul. Berlińska 16. Magazyn garderoby męskiej . . .	95
Miskiewicz, ul. Ślusarska 6. Restaurant. Lokal wina i piwa. Bilard . . .	167

Mlynkiewicz, ul. Jezuicka 5. Introligator	154
Mondré J., Chwaliszewo 39. Skład towarów kolonialnych. (<i>Drugi skład w Swarzędzu, w rynku</i>)	162
— — Winiarnia i Lokal piwa	163
— — Lombard	168
— — Agentury zabezpieczeń od ognia i życia; zabezpieczenie szkła itd.	173
Müller, plac Wilhelmski 10. Skład towarów drobnych, posamotniczych, rękawiczek itp.	147

N.

Neidlinger, ul. Wilhelmska 25. Agent generalny Singer Manufacturing Company. Oryginalne maszyny do szycia	204
Neumann, ul. Wodna 1. Centralne biuro rekomendacyjne i anonsów	199
— — Agentura główna „Westy“	200
— — Pełnomocnik powszechnego banku premjowego i rentowego <i>Stein i Sp.</i> w Berlinie	200
Niewittecki i Sp., przy moście Chwaliszewskim. Cukiernia	109
Nowakowski, ul. Połwiejska 2. Skład towarów kolonialnych, Winiarnia	112
Nowicki & Grünastel, ul. Jezuicka 5. Fabryka i skład rzeźby i pozłoty	99

O.

Ofierski, Rynek 16. Fabryka wyrobów metalowych, Zakład dla wodociągów itp.	139
Orędownik, Ekspedycja w drukarni J. Leitgeb'a plac Wilhelmski 17	194

P.

Pade, św. Marcin 3. Skład węgla	119
Patowski, W. Garbary 52. Stolarz	203
Piotrowski, Plac Wilhelmski 3. Skład herbaty	130
Preiss, ul. Wrocławska 2. Fabryka i skład towarów stalowych, sprzętów domowych i kuchennych; — instrumentów, chirurg., weterynarskich i owczarskich	206
Pałaski, ul. Wenecka 8. Pralnia chemiczna, farbiernia itd.	94

R.

Rose, w Bazarze. Skład materiałów piśm. i rys. — Zakład Litograficzny	107
— — Galanterijne artykuły, Towary z Alfenidy i Tapety	117
Ruch Literacki. Pismo czasowe wychodzące we Lwowie	198

S.

Schilpe, św. Marcin 23. Handel towarów kolonialnych i lakoci. Drożdże giessmansdorfskie	149
Schmidt, Rynek 63. Fabryka bielizny, płócien, towarów białych i modnych	193
Schönecker, w Rynku 8. Magazyn lamp i pajaków. Fabryka wyrobów platerowanych i alfenidy. Zakład dla urządzeń gazowych. Skład petroleum	203
Singer Manufacturing Company, patrz Neidlinger	204
Skóraczewski, Rynek 55. Fabryka obuwia	187
Sobecki J., Rynek 8, blisko figury św. Jana. Skład towarów drogerijnych i aptecznych	192
Sobecki M., ul. Szeroka. Fabryka wyrobów woskowych — świece	158
Sobecki W., ul. Szkólna 11. Skład piw	83
Sokołowski, Plac Sapieżyński 7. Bednarz	151
Specht, ul. W. Rycerska 6/7. Fabryka broni	124

Spiro Siostry , ul. Fryderykowska 31. Magazyn bielizny i ubiorów dla dzieci	105
Stark A. , ul. Wilhelmowska. Złotnik i jubiler	171
Stark W. , Rynek 81. Rękawiczki, czapki, towary galanteryjne itd.	118
Stein i Sp. Bank premjowy i rentowy w <i>Berlinie</i> patrz K. Neuman	200
Sujecki , Rynek 6. Restaurant. Lokal wina i piwa. Bilard	189
Szule K. , ul. Wodna 25. Postna śniadalnia	91
— — Skład ryb morskich, marynowanych i wędzonych	102
Szule W. , ul. Wodna 6. Zegarmistrz. Skrzynki grające	159
Szymonowicz , pl. Wilhelmowski 6. Zakład artystyczno-fotograficzny	126
T.	
Trzeński , ul. Wodna 25. Rzeźbiarz i pozłotnik	90
U.	
„Ul“ , tow. wzjm. pomocy, przy ul. Butelskiej 6. Biuro—Depozyta	164
— — Składy: 1) Handel skór. 2) Handel drobnych towarów szewskich. 3) Handel łokciowy. 4) Skład obuwia. 5) Handel mebli. 6) Składy węgla i drzewa	165
Urbankiewicz , Plac Wilhelmowski 4. Garderoba i bielizna męska	120
— — Obówie i kuśnierskie wyroby	133
W.	
Wasiński , św. Marcin 17. Skład węgla i drzewa	138
Westy , Banku wzajemnych zabezpieczeń na życie, agentura generalna przy ul. Długiej 3.	174
Węzyk , św. Marcin 66. Cukiernia	131
Wileke , ul. Kozia 13. Introligatornia	170
Witkowski J. & A. , Rynek 55. Magazyn garderoby męskiej	100
— — Skład bielizny męskiej, czapek itd.	104
Wruk w Czarnkowie , Fabryka likworów	92
Z.	
Zajączkowski , Chwaliszewo. Garncarz	84
Zbirański , ul. W. Rycerska 3. Skład futer	93
Zurkiewicz , ul. Wrocławska 14. Obuwie męskie	141

SEWERYN KREMSKI

Dentysta,

w Poznaniu, ulica Podgórna Nro. 4,

leczy wszelkie bóle zębów i ust,

plombuje spruchniałe

i wprawia sztuczne zęby

podług najnowszej metody amerykańskiej.

Przyjmuje chorych: przed południem od 9 do 12^{1/2}, po południu od 3 do 6 godziny.